

Alois Jirásek

SLAVNÝ DEN

DVA HISTORICKÉ OBRAZY

EVROPSKÝ LITERÁRNÍ KLUB, PRAHA 1939

I

SLAVNÝ DEN

HISTORICKÝ OBRAZ

Na levém břehu vltavském nedaleko přívozu proti Vyšehradu stála nepatrná chatrč. Za srpnové noci 1. 1419 seděl přední na starém, dubovém špalku Muškovec převozník, jenž ani oka nemohl zamhouřiti.

Nikdo ho sice za převoz nežádal, nebylot kolem ani človíčka, ale Praha, na kterouž upřeně hleděl, mu spáti nedala. Vzduch byl vlažný, nebe však temno. Ze tmavé spousty královského města Vyšehradu trčely četné věže, jako obrovské stíny do šera nočního.

V přírodě kolem bylo ticho, až pusto, ale bouře snesla se do měst Pražských. Odtud ozýval se chvílemi hluchou nocí bouřlivý hlahol a křik, táhle a strašlivě, jako řev hladové šelmy na kořist se vrhající.

Casem zvonek zaúpěl, casem mňavá světla pochodní jako bludičky se zarojila, až opět zanikla za domy nebo ve tmě.

Co tam zase rozbouřený lid páše?

Před třemi dny vyrojily se divé zástupy sem na levý břeh a obořily se na klášter kartouzský. Hrůzy dne 17. měsíce srpna a noci nato následující tanuly dosud na mysli starému převozníkovi, a proto lekal se nyní ještě horšího.

Cernalyť se opodál rozvaliny krásné budovy kartouzské: oheň i ruka lidská zničily skvosty i poklady bohatého kláštera, mohutné stropy se sesuly a namnoze zasypány rumem a zřitivšími se zdmi krásně klenuté chodby, jimiž hrnuly se davu rozrušeného lidu pražského, honícího nenáviděné, strachem bledé mnichy, na nichž žáhu svou si zchladily.

A proto Muškovec obrátil hlavu vždy v tu stranu, odkud zvonění zaznělo. Čekal, že tu vyšlehne rudá zář požárového ohně, založeného rozezlenými tlupami. Než toho se nedočkal. Půlnoc byla již minula. — Náhle převozník povstal a zašel za chalupu, aby se podíval, zdali se nemýlil. Zdálo se mu, že zaslechl hlasy, jako by někdo z této strany ku přívozu se bližil.

Zanedlouho vyniklo skutečně ze šera několik postav na koních jedoucích a za chvíli stanulo pět jezdců u samé chalupy.

Tři zadní, sluhové, hbitě seskočivše pomáhali dvěma předním, z nichž jeden přímo bral se ku převozníkovi.

„Tys vzhůru, Muškovče? Pozdrav bůh!“

Převozník, poznav nočního jezdce, smekl čapku a pochýlil hlavu.

„Zdrávi putovali, pane Kráso, pěkně vítám z cesty —“

„Převezeš nás?“

„Rád bych, ale mám jediný člun. Bratří odjeli odpoledne s pramicemi do Podola, měli býti do večera doma, ale nepřijeli. Bůh ví, co se přihodilo. Tebe a toho pána převezu, ostatní nechť počkají u koní do rána. Ale i ty budeš mítí snad nejistou cestu. — Slyšíš?“

Ze Starého města ozval se opět tálý, divý hlahol.

„Bohpomozi! tot bouřky, jak jsem ti cestou, Jirgli, pověděl — Obával jsem se, a hle —“

„Rač si všimnouti!“ promluvil převozník a ukázal na rozvaliny kláštera kartouzského. — „Ve středu zemřel král a ve čtvrtek už přihrnuli se z Prahy jako kobylky a udeřili na klášter. Ovšem schvalovali mniší upálení svatého mučeníka Jana a nechtěli podávat pod obojí a proto —“

„Zničili všecko; zabili mnichy?“ ptal se Krása.

„Zničili všecko. Rozbili oltáře, obrazy, otevřeli krypty, sumou: zkazili všecko, a mnichy odvedli do města na radnici. Odtud snad se dostali na svobodu.“

„A co teď je?“

„Nevím. Ode čtvrtka jsou ty bouřky neustále. Kostel na Louži je vybit a náhrobek mistra Albíka zkažen. Pak udeřili na všechny hampejzy na Starém i na Novém městě, chytají kněze, a co nyní se tam děje, nevím. — Myslím, že by dobře bylo, abyste tu do rána —“

„Kdy tedy, na určito, zemřel král? Slyšel jsem cestou, že v úterý —“

„Ve středu, pane Kráso, ve středu, na Novém Hrádku.“

„A kdy bude pohřeb?“

„Kdož to ví. Královna činí velké přípravy, a slyšel jsem mnoho o průvodech slavných, aby bylo jako při pohřbu krále Karla, slavné paměti, ale kdož ví!“

„Baže,“ povzdychl Krása. „Praha tenkráte a nyní! Je už mrtvola na Hradčanech?“

„Nikdo neví. — Slyšel jsem, že ji převezli z Nového Hrádku na Vyšehrad.“

„Smutný konec! — A jaký krásný začátek!“ — promluvil po prvé Jirgl Fric, obchodní přítel Krásův.

„Nuže, kde máš člun?“ ptal se Krása, vytrhnuv se ze zamýš-

lení, do kterého byl, o smrti krále Václava uslyšev, se po-
hrouzil.

„Opravdu, pane, chceš do města? Je tam bouřivo —“ otálel
převozník.

„Oho, starý Muškovče! Znáš-li pak mne a víš-li, že starého
Krásu tam znají? — Nuže rychle — rád bych svou rodinu
viděl.“

„Hned, hned,“ a převozník odběhl do chatrče.

Německý obchodník Jirgl Fric z Vratislavě, jenž se byl
v Plzni s Krásou setkal a nyní s ním do Prahy se ubíral, ozná-
mil, že do města nyní nepůjde, že přečká noc v chatrči pře-
vozníkově.

„Dám si sedlo pod hlavu — s sebou je vzít nemohu, — a budu
dobře spáti,“ pošeptal druhovi významně, čemuž ten ihned
porozuměl, a proto dále neodmlouval. Přijal toliko od Slezáka
slib, že najejtří navštíví Krásu na Novém městě ve známém
všude domě „u věnečků“.

Zatím přinesl Muškovec zapálenou louč a ubíral se s ní k řece, kdež na tmavé hladině vodní podlouhlý, nevelký člun se čer-
nal. Krása dav nařízení sluhům stiskl Jirglovi ruku a odešel
za převozníkem, který již drží v pravici planoucí, smolnou
louč u lodičky čekal.

V ten okamžik stanul na samém okraji kupec Krása a obrátil
se ku Starému městu, odkudž poznovu křik hlasněji hluchou
nocí zahlučel. Rudá zář smolnice padala na člun i vodu kolem,
na šedobradého převozníka a váženého, možného kupce Jana
Krásu, měštěnina novoměstského.

Vysoká postava jeho zahalena byla pláštěm, takže spodního
roucha viděti nebylo. Na hlavě měl černý, aksamitový biret,
na nohou nečerněné, jízdecké boty. Tvář jeho byla vážná, vý-
razná. Pod hustým, šedým obočím prohlédaly sebevědomě a
přece mírně bystré oči, brada silně prokvetlá splývala volně
u hebkých pramenech přes prsa.

Za mladosti byl Krása zajisté sličným mužem. Nyní, maje
šedesáte let, chodil ještě pružně, nemaje hlavu do ramen
sraženou a stařecky vpřed nachýlenou.

„Ó, pane Kráso, nedočkáš se konce — za chvíliku křik přesta-
ne, ale začne brzo nanovo — to už dnešní noc nepoleví —“

„Uvidíme — uslyšíme!“ a měštan zakýval sivou hlavou. „Ó, kéž
by byl někdo tam!“ a ukázal na Hradčany. „Králová je slabá
ženská, ta s tím nezvládne —“

„Že král Václav zemřel!“

„Po vúli boží!“ odtušil Krása a vstoupil do lodky, kdež na
příčné prkno se usadil.

Muškovec zhasiv planoucí louč odrazil od břehu, a již dala se lodice šourem přes klidnou Vltavu, jejíž jezy z temna hučely.

Křík ve městě byl zatím opět umlkl. Nastalo ticho, rušené hlasem vody, lodí i veslem rozrážené. Na východě zasvitl bledý pruh, ostatní však nevyjasnilo se, zůstávajíc po taženo těžkými, u divém chvatu honicími se chmurami.

Bylo nějak dusno, vše jako zaraženo a smutno.

Starý Krása vždycky se těšil na svou rodinu, kdykoliv zdalek, obchodní cesty se vracej. Dnes však cosi jej tížilo, jako by něco nemilého tušil. Že by rozbouřený lid domu nebo rodině jeho ublížil, o to neměl strachu toho nejmenšího.

Znalit jej po celé Praze a důvěroval mu, takže nejednou volili jej na Novém městě konšelem; věděl, že Husovým je ctitelem a přijímání pod obojí horlivým zastáncem. Lid jej miloval a ctil pro jeho horlivost, přímost a k chudým štědrotu.

Před lidem se nestrachoval, ale snad zatím, co doma nebyl, něco se v rodině přihodilo. — Hleděl zamýšlen do vody, pak upřel zrak na temnou skálu vyšehradskou, na níž černaly se obrysy hradeb a bašt.

„Pane Kráso!“ zašeptal náhle Muškovec. „Rač se podívat nahoru, proti vodě,“ a zarážel lodí. Krása tak učinil.

Kus výše po vodě dolů plula k nim dlouhá, černá loď.

Po stranách seděli dva plavci, vzadu seděla nějaká tmavá postava, vedle níž druhá, v pláště zahalená, stála vzpřímeně a nehnutě. Uprostřed lodi na podstavci leželo něco v šeru nyní beztvářeho.

Krása i převozník hleděli upřeně k černé lodi s podivným nákladem. Vtom, ana se již blížila, zaznělo z ní chraptivé zaštěkání, jež v tahlé, smutné vytí se změnilo.

„Vari, dále od lodi, dále!“ zaznělo z dlouhé pramice a muž stojící mával rukou, naznačuje Muškovcově, aby se neblížil a vyhnul.

„Zůstaň!“ rozkázal Krása, načež rychle vstav obrátil se k muži na lodi a zvolal:

„Aj, pane z Chlumu, proč tak přísný? Mne se nestrachujte!“

„Tys to, Kráso, toť jiná!“

Vtom také povstal i druhý muž na tmavé lodi a prohodil několik slov k pánu z Chlumu.

Zatím byl Muškovec na rozkaz Krásův zaměřil k tmavé lodi a brzo na to octla se tato po jejich boku.

„Co to vezete, poklad?“ chtěl Krása zažertovati, ale zarazil se, an zpozoroval, že tajemný ten náklad je jako rakev černým

suknem zastřená. Jakmile se přiblížili, zdvihl se veliký, bělavý chrt, dosud u nohou rakve ležící, a jal se na městěnína zuřivě štěkat.

„Probůh, pane z Chlumu, tot Jeho Milosti fena —“

„Pravdu díš,“ odtušil dvořanín, jenž stěží velikého chrta uko-nejšíl. „To jeho věrná fena, my jeho služebníci a tu on sám!“ a ukázal na raku uprostřed lodě.

Krása se zarazil; mlčky sňal biret a nakloniv uctivě hlavu, pravil temným hlasem:

„Buď mu bůh milostiv!“

Muškovec div na kolena nepadl. Lekl se velmi.

„Mlč, pane Kráso, o tom, že nás potkal, vidíš, že jsme jako na útěku. Slyšel jsi zajisté, co se v Praze děje, a kdybychom vezli krále městem, vrhla by se ta chátra na něj a zneuctila by jeho mrtvolu. Takto budeme zanedlouho na Hradčanech a v bezpečnosti.“

Lod' nesoucí mrtvolu krále Václava IV. plula zvolna. Krása pokynul a převozník nařídil svůj člunek tak, že plul po boku pohřebního prámu.

„A kdy bude, pane z Chlumu, pohřeb?“

„Kdož ví? Nyní dovezeme jej na Hradčany. — Z Vyšehradu, považ, jedeme přes Zbraslav — na Hradčany! O, těch časů! Král po své smrti nedochází pokoje. — Toho lidu, toho lidu! Utíká před ním mrtev, jako štvaný. — Na Hrádku zemřel, odtud zavezli jsme jej na Vyšehrad, teď unášíme jej na Hradčany a odtud — Kdož ví, dostaneme-li jej pokojně do hrobky?“

„Ó Václave! ó králi!“ povzdychl druhý muž na lodi a níže sklonil hlavu.

„A teď, Kráso, opust nás — o jedné lodi spíše unikneme — však již, prosím, mlčiž —“

„Rád bych se ještě na ledacos otázal — kdy pohřeb, třeba tichý — rád bych —“

„Toho všeho se dovíš — my sami ničeho nevíme. Buď s bohem!“

A pán z Chlumu podal městěnínu ruku, jemuž i dvořanínův druh hlavou na rozloučení pokynul.

Kdož by to byl, Krása nemohl poznati. Pak nakloniv se k rakvi promluvil tišším, upřímným hlasem: „Sbohem, můj králi! Odpočinutí lehké!“ — Vtom již plavci prudčeji zaveslovali a černá lod' jala se rychleji než před tím ubíhati. Zatím také dojatý, udivený Muškovec byl člunek obrátil, aby se dostal do prvního směru a zajižďku nahradil. Krása však stojí na zadu hleděl upřeně po řece dolů na černou lodici, jež unášela

mrtvolu krále Václava. Pán z Chlumu stál opět, druh jeho již zase seděl zadumaný, a plavá fena schoulila se v záhybech černého příkrovu u nohou svého pána.

„Jen ti mu zůstali! Dva a pes! Jen ti! Kdo z nich nejvěrnější?“ myslil Krása. „Jaký konec! Měl mnohou vadu, ale zlého srdce nebyl!“

Loď ubíhala tiše po hladině vodní a postavy na ní byly jako duchová zjevení — víc a více zanikaly v šeru, až zmizely docela. Jen temné, daleké zavytí plavé feny svědčilo zadumanému měšťéninu, že to byl opravdivý průvod královské mrtvoly, že tak se vracej do sídla svého slavného otce, ode všech milovaného, neštastný syn Václav, jemuž ani po smrti pokoj nedáno.

„Pane Kráso, prosím tebe, kdož byl ten druhý na černé lodi, ten, co měl ten rudý plášt?“ ptal se tiše převozník.

„Nevím, neznal jsem ho —“

Člunek ubíhal dosti rychle. Z Prahy ozval se křik a hlahol.

„Lid vyzvání králi,“ pomyslil Krása.

Přistali ku břehu. Kupec dobré převozníka obdarovav přikázal mu, aby mlčel o tom, co viděl, a nařídil, aby naježtí čeleď i koně pokud možná nejdříve převezl. Nato ubíral se nahoru do města.

V ulicích a uličkách, kterými kráčel, bylo šero a ticho; když ale ocítil se na kraji náměstí novoměstského, zarazil jej šum a hluk, z něhož vyznival pronikavý, silný mužský hlas.

Nastalo sice svítání, ale poněvadž nebe chmurami zataženo bylo, panovalo ještě přítmí. U nárožního domu na konci jedné ulice, do náměstí vybíhající, stála tlupa lidu, nad níž vynikal muž ve tmavém, volném svrchním šatu, stojící na vysokém patníku starého domu s dvěma arkýři.

Nedaleko od řečnícího muže stál kdosi s pochodní, jejíž čmoudící plamen v ranním větrku plápolal, vrhaje chvílemi pruhy zbledlé nyní záře na osmahlého, černovlasého kazatele černé, dlouhé brady, jenž rukama prudce, ba vášnivě rozkládal a rovněž vášnivě mluvil hlasem velikým. Jan Krása, postaviv se do stínu, za chvíli naslouchal. Nikdo ho nepozoroval, všichni napjatě naslouchali onomu horlivci, jenž kázel:

„Viděl jsem šelmu vystupující z moře, kteráž měla sedm hlav a deset rohů, a na rozích jejích deset korun a na hlavách jejích jméno rouhání. — Klaněli se šelmě řkouce: „Kdo je podobný té šelmě? Kdo bude mocí bojovati s ní?“ Ale já pravím, že bude s ní boj, nebo Michal a andělé jeho bojovati budou s drakem. Již čas boje, nebo tohoto našeho času bude skonání věku, to jest všeho zlého vyplení na tomto světě. Již tento čas jest

čas pomsty a odplaty nad zlými lidmi mečem aneb ohněm, takže všichni protivníci zákona božího mají zbiti býti mečem a ohněm, neb jinak usmrčení býti. I světští i duchovní lidé povinni jsou rukou svých v krvi zlých posvěcovati, a ten jest zločeňený, kdož svému meči zabraňuje krve prolévatí tělesné božích nepřátel! Božím nepřátelům již má všecko zboží odjato býti aneb spáleno aneb zkaženo." —

Krása dále neposlouchal. Chvatně sebral se a kráčel rychlým krokem ve stínu podél domů, tu jda šerou podsíni, tu ven z ní vystupuje. Hlas fanatického kazatele ozýval se ještě za ním a jednotlivá slova, plná pomsty a zuření, dorážela k uchu mírného husity. Pak zaslechl šum a hluk četného zástupu jako na pochvalu kazatelova. — Pak již neslyšel ničeho a vyšel na náměstí, jež obloukem, zacházeje si, přešel a dal se podél řady domů zase nahoru, až „u věnečků“, svého vlastního domu, stanul. Tam kladivem na velikých, dubových dveřích visícím zvláštně zaklepal. Prve než mu otevřeno, hleděl na druhý konec náměstí, kdež u nárožního domu dosud kazatel stál nad lidem jižjiž se hýbajícím.

Horlivec onen dosud kázel, neboť mával a rozkládal rukama; ale již vřelo to v lidu, jemuž vášnivá slova kazatelova byla vzrušivým kvasem, již jal se hýbati jako voda, do níž prudký vítr zaduje.

Vtom zaznělo ranní vzduchem všech bouřlivé vzkřiknutí a již seskočil kazatel s kamene, dávaje se v čelo svých posluchačů, kteří kolem něho se hemžili hustým rojem včel.

Všichni hrnuli se po novoměstském náměstí dolů, křičice a volajice. Tu a tam otevřelo se okno, ale ihned se zavřelo, tu tam vyběhli z domů i z ulic lidé, kteří se k litému zástupu přidávali.

„Běda domu nebo kaple nebo kostelu, na který se vrhnou!“ pomyslil Krása, jenž ve stínu stoje, bedlivým zrakem vše pozoroval.

Křík a hluk ještě se ozývaly, ana branka ve dveřích skřípala. Starý měšťán překročil práh domu svého, jenž byl o jednom vysokém patře, se střechou vysokou, hřebenatou. Přede dveřmi klenula se předsíň o třech gotických obloucích, spočívajících na čtyřech mohutných pilířích. Oken nebylo mnoho, aniž byla pravidelně umístěna. Uprostřed průčelné zdi vyčníval pěkný, útulný arkýř. Všecko stavení bylo barvy tmavé, zašlé, svědčící o značném jeho stáří.

Krása zastavil se ve prostraně, klenuté síni, a nedal ani vítajícímu sluhovi domluviti, nýbrž ptal se ho, jsou-li všichni zdrávi.

„Jsou, pane — všichni, ale stýskalo se nám po tobě. — Bylo těchto dnů zle ve městech — ani spáti jsme nemohli.“

„Spí-li paní?“

„Snad už teď všichni usnuli. — Bděli dlouho do noci — ale Prokop jistě nespí.“

„Buď zticha, nebud nikoho.“

V tu chvíli probudila se rodina Krásova, vyrušena lomozem a křikem na náměstí, avšak branku skřípnouti neslyšeli, a tak nikdo netušil, že hospodář tak nabízku. Ten tichým krokem ubíral se po úzkých schodech nahoru, až stanul před nízkými dveřmi, jež zlehka otevřel.

Vstoupil do nevelké, klenuté jizby o jednom okně, čistě vybílené. Nalevo stál krb, nyní chladný, bez ohně, vedle prosté lůžko přikryté, neodstlané. Uprostřed těžký, dubový stůl s výřezávanými trnoži, u něho dvě dubové židle s vysokými lenochy. Na stole leželo několik kněh, dosti hrubě vázaných. V hlubokém výklenku nevelkého okna mezi tlustými zdmi umístěn dřevěný stupeň, na kterýž třeba bylo vystoupiti, chtěl-li se kdo oknem na náměstí podívat.

Proti oknu stála vysoká, černá lenoška, měkce vycpaná, lenochem ke dveřím.

„Dobrý den, Prokope, spíš?“ promluvil tichým hlasem Krása. V černé lenošce se něco hnulo, pak ozval se hlas poněkud drsně zvučící, v němž ale milé překvapení se jevilo.

„Ah, Jene! Tys to! vítám tě! Pojď, pojď.“

Zatím byl už Krása tam postoupil a stiskl srdečně bledou, hubenou ruku svého svata, bratra své ženy. Kdož by po prvé jej uviděl, zajisté by se zarazil a snad i lekl, zvláště nyní při zásvitu ranním, jenž na bědnou, zmrzačenou postavu Prokopovu padal.

Ruční opěradla měkké lenošky spojena byla tmavým prkénkem, jaksi tabulkou stolovou tvořícím. Na prkénko to přibita byla lesklými, žlutými hřeby tmavozelená záclona, splývající až na zem, takže zkroucených, od dětství už zmrzačených nohou Prokopových viděti nebylo. Tvář jeho barvy žlutavé vroubily tmavé kaštanové vousy, vlas takové barvy padal do nízkého čela. Vyschlé tělo, oděné u volnou sukni barvy tmavé, vyhublá tvář výrazu trudného, bolestného, budily lítost a soustrast — však hluboko zapadlé oko zářilo mužným ohněm a silou duševní.

Prokop neměl daleko do padesáti let. Veškerý život svůj ztrávil v té černé lenošce, nemoha nohama vládnouti, nejprve v domě otcovském a nyní u Krásy, jenž mu byl nejlepším přítelem.

Štěstí, že měl takého svata a tak hodnou a dobrou sestru! Její rodina byla mu velikou potěchou a silný, myslivý duch velikou oporou. Sytil a občerstvoval jej obsahem písem a jiných kněh.

Celeď Krásova i sousedé říkali mu „bakalář“.

Krásá usedl na stupeň u okna a zhluboka, jsa unaven, vzdychl. „Pořídilis dobře?“ ptal se Prokop, hledě vyjasněným zrakem na svého svata.

„Dobře, vše odbyto.“

„Ale smutné noviny, vid? Co tu se stalo, zajisté jsi slyšel? A bude ještě hůře —“

„Ba bude. — Co jsem dnes viděl a slyšel. — A jak Perchta, děti?“

„Vášchni zdrávi — nuž, pověz noviny.“

„Král zemřel —“

„Ve středu, víme.“

„Byl jsem na jeho pohřbu.“

Prokop podíval se udiveně na Krásu, jenž nyní jal se stručně vypravovat, co byl převážejí se viděl, a pak pokračoval:

„Mrtvolu odvezli na Hradčany, kdež tak dlouho asi zůstane, až se města upokojí.“

„Ó, to se načeká!“

„Královna myslí na slavný pohřeb, ale toho sotva bude. Pochovají krále potichu —“

„Kradí, bratře, kradí odvezou jej na Zbraslav, kam vždycky chtíval, ne u slavném průvodu, ale v noci, tiše, jako —“ a zamilčel se. Náhle však se tázal: „A co teď?“

„Teď kdyby Sigmund povolil a neprotivil se našim žádostem,“ odtušil Krásá. „Mohlo by se všechno srovnati.“

„Nikdy!“ zvolal vášnivě Prokop, až Krásá překvapen zvedl nachýlenou hlavu.

Oči mrzákovy planuly živým ohněm.

„Ty bys, Jene, chtěl,“ mluvil rychle, „toho škůdce mít českým králem?“

„Aj, vždyť je syn Karlův, dobré paměti, a Václavův bratr! — Kdyby, jak jsem pravil —“

„Oh, chyby, bratře, chyby! Čistá víra naše je mu ohavností a jazyka našeho nemiluje. Však se pamatuj, že z úst jeho prokletých slýcháno, když jest řekl, že by za to uherskou zemi dátí chtěl, by v české zemi Čecha nebylo nižádného!“

„Však on by pro to krásné království v lecčem povolil a dá svobodu zákonu božímu —“

„Nedá, nedá, raději zkazí a vyhledá nás a zpustoší všecku zemi!“ a Prokop mávl suchou rukou.

„Marné hádání!“ odvětil Krása, klid a mírnost zachovav. „Však maličko a uvidíme. Bez krále nelze býti, tot by rozvášněný lid všecko zhubil a zkazil!“ A povážný měšťan vypravoval, co byl domů se vraceje viděl a na kázání onoho horlivce slyšel.

Prokop naslouchaje s hlavou nachýlenou mlčel ještě chvíliku, když svat jeho byl dopověděl. Pak upřev naň své zraky začal klidně a vážně:

„Kráso, po několik nocí přemýšlel jsem o tom, co nám po smrti Václava krále nastává. Ovšem vladaře třeba, ale ne Sigmunda —“

„A jakého bys myslil?“

„Sigmund není Karel, ba ani Václav není. On jako cizozemec, jako by v něm ani kapky české krve nebylo. A Němce také ne, to by mohl Sigmund zůstati. Však dobře víš, co mistr Jan^{*)} říkával, jak Němec Čechu přeje —“

„A kdo by měl nositi korunu svatováclavskou?“

„Našinec, Čech. Přemýšlel jsem o tom, ale nezdáří se to, po něvadž řevnívost a závist všecko zmaří. Ale to možná, aby z národa nám přibuzněho, z Polska —“

„Bude-li jen ochoten — považ ty různice u nás, nepokoje —“

„Moudrá hlava a pevná vůle všecko spraví —“

„Myslím však, že třeba zkusit —“

„Sigmunda, není-li pravda? — Ó, věděl jsem, že to konec tvé písničky. Kráso, pamatuj na mne, že ty i všichni, kteří Sigmunda zastáváte, jednou toho želeti budete — a pak už bude pozdě —“

Ve světnici nastalo ticho. Krása nechtěl odporovati, nechtěl přisvědčiti. Nevolné to mlčení přerušeno jasným ženským hlasem, jenž se venku na schodech ozval.

Krása rychle vstal.

„Toť Perchta; již vstala. Zatím sbohem, Prokope. Však se ještě dopoledne uvidíme.“

A váben jsa tím milým hlasem, vyšel ven.

Prokop zaryl své prsty do hustých vousů a skloniv hlavu oddal se dumám svým.

Ve světnici jeho bylo ticho, v domě však nastával ruch. Na ulici zvučely kroky a hlasy mnohých. Chvílemi ozvalo se volání, pak nastal temný hluk, jenž povždy jednou stranou a to k Starému městu zanikal, po chvíli zatřásl se vzduch hromovým pokřikem několika set hrdel.

Prokop povztyčiv hlavu naslouchal.

^{*)} M. J. Hus.

Pak obrátil své zapadlé, jiskrné oči k nebesům, skvoucím se již ranní září, modlil se:

„Slyšel jsem hlas jako zástupu velikého a jako hlas vod mnohých, a jako zvuk hromů silných, řkoucích: Hallelujah! ujalt se království pán bůh náš všemohoucí!“

II

Z prvního manželství měl Krásu syna Zbyňka, ze druhého dceru Marušku.

Ta, odpočívajíc na loži pod nebesy ve svém pokojíku, hleděla zamýšleně do šera, jež se tajilo pod tmavobarevnými koltrami nebes. Bylo záhy zrána — tou dobou jindy libě spala, dnes však — oh, jaké to starosti usadily se u hlav bělostného, panenského lože, plašící poklidný, snodárný spánek s Maruščiných víček, vroubených dlouhou, hedvábnou řasou. —

Pokojík nebyl velký, o jednom oknu. Mimo postel stál u zdi dvě dubové truhly, plné šatů vinutých, v rohu tmavá skříň pro šaty choděcí. Na zdi malé zrcadlo, nedaleko okna nevelký stůl a dvě židle u něho. Na širokém, dubovém polštáři okna stálo několik květináčů, v nichž kvetly reseda, rozmarina a rudá růže měsíčná.

Z náměstí zahlučel křik rozvášněného zástupu, vedeného fanatickým kazatelem.

Maruška sebou trhla a opírajíc se o ruku obrátila se k oknu, kamž polozhrnutou přední záclonou nebes bylo viděti. Pramen tmavých polozpletených vlasů se jí uvolnil a sklouzl přes bílé hrdlo a kulaté ramínko až na bělostné prostěradlo posteče.

Dívka naslouchala.

Tvář její byla sličná, nyní přibledlá. Mladistvá, štíhlá postava podobala se bujnemu, vláčnému prutu, když na jaře štíhle pln mízy vyrazí. Měla tmavé vlasy, světlé však oči pod tmavým obočím. Nebyly modré, spíše šedé, sivé, nikoliv však mdlé, ale plné jiskry a zvláštního, libého lesku.

Zbyněk ji škádlival, že má ocelové, ale neodepřel jí ničeho, kdykoliv prosebně k němu vzhlédl.

Když ještě maličká byla a Krásu ji na klíně houpával, tu vina její hlavičku k svým prsům a líbaje její oči říkal něžným hlasem:

„Mé oči, vy mé oči!“ — Bylal Maruška jeho miláčkem. — Hluk na náměstí zacházel a nikl. Maruška nachýlila se, jako

by povstati chtěla. V tom vymklo se jí cos lesklého ze žážadlí zpod uvolněné košilky a zahoupalo se na tenké šňůrce, kolem krku zavěšené. Byl to zlatý prstýnek s blýskavým kamenem. Již ocitil se mezi prsty dívčinými a již jako upoutána zapomněla na vše kolem, upírajíc oči na milostný ten dárek, který na prstu nositi nesměla.

Zavedl ji u myšlenky, které se předtím mladou hlavou kmíaly. Květ v nich bledý květ upomínek, jenž nikdy bez trnů nebývá, bujelo v nich šeré bejví starosti a zármutku a planula touha se vši svou blaženou mukou i klamnými, lichotnými obrazy.

Maruška nevěděla, že již drahou chvíli tak sedí a na prsten se dívá, až ji rychle blížící se kroky probudily.

Do pokojíka vběhla Ofka, mladá služka a Maruščina důvěrnice.

„Panno Maruško, už je tu, už přijel!“

Dívka se zarděla a kvapně se tázala: „Albert?“

„Ó, ne, — otec —“

Nach zmizel z lice Maruščina. Zarazila se. „Kdy přijel?“

„Před chvílí, sám a sám, a byl už u strýce —“

Maruška jala se oblékat. „A proč přijel sám?“

„Nevim, nechal prý všecko na přívoze.“

„Lekla jsem se —“

„Ó, já nevzpomněla, že ještě někoho čekáš —“

„Ptala ses včera?“

„Ptala, Trníka, s tím se dobře znám. Povídala, že mladý pan Albert dlouho nejede, že by tu již měl býti. To všecko ty bouřky.“

„Kdyby jej tak někde zastavili, můj bože, on je prudký, a kdyby —“

„Však není sám —“

„Ale takový houf, jako jsme včera viděli —“

„Takových není na venku, to jen u nás —“

„Oh, ani žádnému to pověděti nemohu ani nesmím, jak na něj myslím, jak trnu —“

Nedomluvila. Dveře se poznovu otevřely a do pokojíku vstoupila paní Perchta, Maruščina matka.

Byla značně mladší muže svého.

Byla postavy vysoké, plné, líce dosud hladkého a sličného; z modrých jejích očí hleděla dobrota srdce. Na jejím bílém čele jevil se klid duševní, a zdálo se, že paní Perchta málo duševních bouří zakusila. Pohled na ni byl potěšný, silící.

Klid a dobrota jen zářily z jejího obličeje, jenž pro každého měl úsměv laskavý a pohled soucitný.

Bylať z žen, jimiž srdce vládne, jejichž blaho toliko v lásce a oddanosti.

Krása ji cítil a miloval. Vyjasnilo se mu vždy, kdy ta věrná družka u něho byla, u ní duch jeho osvěžel a se občerstvil.

„Má laštovička již vzhůru?“

„Otec přijel —“

„Ano, a jdu pro tebe, již čeká.“

„Hned, matinko —“ a zapjavši pás měla se k odchodu.

Blankytná sukně se spinadlem u krku a kovaným pasem kol beder slušely mladé, štíhlé dívce výborně. Odešla s matkou. Z pokojíka dívčina odebraly se do hořejšího mázhauzu,*) kdež Krása, v lenošce sobě odpočívaje, je očekával.

Maruška políbila otci ruku a vítala jej. Krása pak, ana se k němu nachýlila, pojala její hlavu a políbiv ji na čelo hleděl laskavě i starostlivě do té mladistvé, sličné tváře.

„Nejsi churava, dceruško?“

„Nejsem — ó, ne —“

„Ale nějak jsi pobledla, jako by tě tížila nějaká starost,“ dodal starostlivě.

Dívče se zardělo a sklopivši oči usmálo se ve zmatku. „Jaká starost! Vždyť mně nic není —“

Nepozorovala, jak matka stranou stojící zpytavě na ni hledí. Tu vyňal Krása z kabátce nějaké pouzdro, jež otevřev podal Marušce.

„Tu vezmi, přinesl jsem ti z cesty.“

Matka i vstoupivší právě Ofka naklonily se zvědavě k rukám Maruščiným, v nichž zaleskl se zlatý prsten s krásným blýskavým kamenem.

Mladé dívce zaleskly se na okamžik oči a vděčně vzhlédnutuši k otci pronesla polonahlas své díky, pak opět sklonila hlavu k zlatému kroužku.

Ofka nezatajila svého udivení.

„Tot čisté, na divy krásné dílo! Ten kámen — oh!“ Any obě dívky na prsten se dívaly, pohlédla paní Perchta na svého muže, jenž porozuměv jako ona dcerušku pozoroval.

Což by jindy zajásala, snad si poskočila radostí. Teď sice ani pohledu neodvraci, ale kdož ví, kde její myšlenky!

A jak oba manželé na se pohleděli, snesla se chmura na jejich duši. Milovalit oba dceru svou jedináčka — poznali, že tu dosud jasnou, klidnou mysl její něco zakalilo.

*) „Za tehdejší doby bylo v každém slušném domě jisté prostranství k společnému užívání všech v domě bydlicích, totiž jistá předsíně, které se říkalo palác neb mázhauz. Z paláce vcházelo se teprve do světnic, do pokojů a do komor a jiných částí.“ (Tomek.)

V tom dveře se prudce otevřely a do mázhauzu vstoupil rychlým krokem mladík, mající biret na hlavě a krátký meč po boku. Zhlédnuv Krásu zarazil se na okamžik, jsa velmi překvapen, pak chvátal k němu jej vítaje.

Všichni se podivili.

„Zbyňku,” pravila paní Perchta, „já myslila, že tvrdě spíš, nedala jsem tě ani budit, když otec přišel, a ty zatím — vidíš, že byl venku? Kdes byl, krpce máš zaprášeny.”

„I ovšem jsem nespal. Nedalo mně — když ten hluk venku byl, myslil jsem: spáti nemůžeš, a tak se projdi a podívej, a strýc Prokop bude rád, až mu ráno všecko povíš, jak se zběhalo —”

„Snad jsi nebyl s tím zástupem?” ptal se otec kárvavě.

„I byl, ale jen abych viděl. — Neboj se, že jsem vybíjel — jen trochu jsem spolu křičel —”

„A nač?”

„Kdož by nekřičel. — Zahlédli jsme cestou lysého mnicha a když všichni křičeli: v sak mniše, v sak! tu jsem mlčeti nemohl! A chudák, co se dal do běhu jako štvaný zajíc a skákal, nakolik mohl — a zle by se mu bylo dařilo, kdyby zrovna se byl nedostal k domu Hopfnerovu.”

„Což jste byli na Starém městě?”

„Sel jsem s nimi, kam oni šli —”

Jakmile Zbyněk jméno onoho domu vyslovil, naslouchala Maruška pozorněji.

„A co s tím mnichem?” ptala se paní Perchta.

„Někteří se za ním rozběhli a byli by ho chytli, ale tu přijel zrovna k svému domu mladý Hopfner, včas, Němec a jednuška, a ten zastal se kněze. — Právě včas otevřeli vrata a mnich vklouzl do domu; zato se obořil zástup na mladého Alberta.”

Maruška zbledla.

„Byl sám?” ptal se Krása.

„Měl asi šest chlapů a ti všichni na jeho rozkaz tasili. Je pravda, mladý Hopfner není baba, ale proto přece — což takový houf!”

Jen paní Perchta si všimla změny na tváři dceřině, ale netušila ani, jak té dívce srdce ouzkostlivě bylo, s jakou horečnou dýchavostí by se ráda bratra zeptala.

Ale ten chutě vypravoval všecky podrobnosti, nevěda, jak sestru svou mučí.

„Včas, nebylo by se nic stalo, ale což, Hopfnerovi nedalo dobře dělati. Prohodil něco a několik těch slov jako by zapálilo. — Potupil nás, ale již mu fičel kámen kolem uší a již se na něj

hnali. — Sekal kolem sebe, sekal, to pravda, ale divnou náhodou vyrazil mu někdo meč z ruky, byli by ho utlouklí, než on vzpamatovav se vzpomněl, že má za sebou vrátka, a šťastně vymknut se vklouzl do svého domu."

Maruše zhluboka vydychla.

„A tekla krev?" ptal se Krása.

„Málo, Hopfner dva poranil a sám jich asi toporem také několik dostal —"

„A tys jim také pomáhal?"

„Ne, otče. Kdyby Albert sám byl a něco proti nám řekl, vyrovnal bych se s ním sám. — Ale hnalo se jich tolik na něj, že by s hanbou bylo —"

„Dobře, Zbyňku! Je div, že se pamatoval —"

„Ale ten Němeček ať se má na pozoru! To mu nezapomenou, jak naši víru potupil! On si myslí, že tu jsou ještě staré časy, že všecko trpělivě sneseme a strpíme! Ale chybila mošna měchury! Však ono se mu splati!"

Najednou zmíknut zahleděl se na sestru. „Maruško, co je ti?"

Všichni se ohlédlí na dívku.

„Nic — což myslíš, že volno se poslouchá?! Pořád máš jen bitky a krev!" vymlouvala se.

„Časy se, holečku, změnily! Musí tak být! Jindy jsem ti nosíval ffíky i mandle, ale teď nemáš ani jednoho mandláře na rohu. Budky jsou pryč a za sladkost nosím vážné noviny. Ale až bude po všem, až kalich Páně zvítězí, až vyženeme všechny nepřátele, až budeme mít svého krále —"

„Oho, Zbyňku!" přerušil Krása mladíkovu řeč, „na jakého krále myslíš?"

„Na krále, jenž by byl všecek náš, jenž by s námi stál zajedno a neutlačoval nás, jenž by uznal s námi pravdu Páně, ne jako ten Sigmund —"

„Mlčiž, chlapče horkokrevný! Ještě neokusils a již soudíš. — Ještě neřekl Sigmund amen —"

„Ale řekli jiní. — Poslechni, otče, strýce Prokopa, vyjdi ven na ulici a doviš se, jak všecken lid myslí. — Nikdo nechce o Sigmundovi ani slyšeti."

„Dost již, Zbyňku! Horká krev z tebe mluví. — Je třeba všechno povážiti, však ani ty, ani já rozhodovat nebudeš. — Co páni urokuji —"

„A což lid? Nemá ten hlasu?"

„Má, má," zakýval starý povážlivý kupec. — „Slyšels ho po celou noc, slyšíš ho dosud a bude ho ještě slyšeti —"

Na chodbě ozvaly se kroky. Paní Perchta pokynula Ofce, aby vyhlédla, kdo jde.

Služka vrátila se oznamovala: „Kněz Jan jde nahoru.“

„K strýci Prokopovi. — To musím poslechnouti a také jim pověděti —“ a Zbyněk otočiv se vyšel rychle ven.

„Jako divoch!“ pravil Krása. „Ty bouřky jsou jako pro něj!“

„Není-li venku, nejraději by seděl u Prokopa,“ — dodala Perchta.

„To je to — a co dělají?“

„Čtou z přepisu mistra Jana, který učinil kněz Jan, nebo z nějaké latinské knihy, pak rozmlouvají o vojnách. Je to pro oba. — Ted říká Prokop Zbyňkovi něco do pera, je to jako nějaká kronika nebo traktát —“

„A do věnečků se mu nechce!“

„Ani slyšeli o řemesle. Onehdy jsem se mu jen zdaleka zmínila, myslí-li na ženění, zdaliž sobě jakou pannu vyvolil, a tu se ti z plna hrdla zasmál, jako bych tu nejsměšnější věc byla prohodila.“

„Hm, divný hoch — vychovanec Prokopův.“

„Ale dobrého srdce —“

„A kde naše holubička?“ vzpomněl si najednou Krása, vida, že za hovoru Maruška byla odešla.

„Šla zajisté do pokojíčka —“

„Jindy by tak nespěchala. — To děvče se změnilo, něco mu je —“

„Snad přišla na ně ta nemoc, kterou každé srdce odstúně. — Někdo jí padl do srdíčka.“

„Ale tak zaražena, smutna —“

„Nespustím ji s očí!“

Ani tak ještě rozmlouvali, stála Maruška s Ofkou ve svém pokojíčku.

„Jdi,“ mluvila šeptem a rychle, „jdi a poptej se. — Vrátil se a byl v nebezpečenství — kdož ví, není-li raněn — ale přijdě brzo, brzičko!“

Dívčnice kývla hlavou a vyšla rychle ven. Maruška přistoupivší k otevřenému oknu zahleděla se ven. Bylo jasné letní jitro, plno záře a ruchu. Bezděky sepjala zamýšlená dívka ruce své a zahleděla se snivě ku blankytu nebeskému.

V pokojíčku Prokopově u rozevřeného okna seděli proti mrzákově Zbyněk a mladý kněz Jan. Oba majíce na kolenou knihu

rozevřenou hleděli do ní a zpívali pobožnou písni; Prokop je v tom svým hlubokým hlasem dobře podporoval. Kněz Jan byl prostřední postavy, plavých vlasů. Tvář jeho, výrazem svým ušlechtilá a poutající, nerděla se onou zdravou červení mladého věku, jaká zdobila tváře Zbyňkovy. Ve všem vzezření Janově i jeho hnuti jevila se mírnost a neličená laskavost. Jaký to rozdíl mezi jeho hlavou dumavou a nachýlenou a Zbyňkovou bujnou, jež povždy směle před se hleděla!

Kněz Jan byl Prokopovi z té duše oddán. Pocházel z rodičů nezamožných, již sousedili s rodiči Prokopovými. Jan záhy osířel a na usilovnou prosbu mrzákova přijat hodný, čiperný klučina do domu, kdež jako vlastnímu vychování se dostalo. Hned z mládí jevil velikou lásku k učení a tu zase na přímluvu Prokopovu dán na studie, až konečně na kněze vysvěcen.

Toho se pěstounové jeho nedočkali. Vděčný Jan věnoval všecku svou lásku Prokopovi, kteréhož ctil jako svého otce. Říkal mu dosud jako za dětství „strýče“ a navštěvoval jej denně aspoň jednou, vypravuje mu důležité události na vysokém učení i v obecném životě, rozmlouvá s ním o věcech učených i jak toho času jinak býti nemohlo, o politických.

Jan byl o něco starší než Zbyněk, nicméně lnul k tomuto miláčku Prokopovu láskou bratrskou.

Do Krásova domu rád chodíval, ba pospíchal. Neměl žádných příbuzných a proto bylo mu vždy, kdykoliv „ku věnečkům“ mířil, jako by domů šel. Tam jej rádi viděli, přátelsky jej vítali jako člena rodiny.

Když byl Prokop s přítomnými svou ranní pobožnost odbyl, jal se s knězem rozmlouvat.

Jan tentokráté měl noviny nad jiné důležitější. Vypravoval, jak se mezi pány v Praze právě bytujícími rozmlouvá o těch nynějších věcech. Pánů že z venkova pořád přibývá a co nevidět odbývati budou sněm, aby porokovali.

„A jaké tak mezi nimi mínění?“ ptal se Prokop.

„Myslí na Sigmunda,“ odpověděl mladý kněz povstav. „Ovšem kdyby povolil —“

Zbyněk se ušklíbl, Prokop mávl rukou a pak se prudce zeptal:

„A co ty myslíš, Jene?“

„Já myslím, že nesvolí; a kdyby povolil. Ať páni rokuji a se umlouvají! Lid sejde se u jiném shromáždění a v počtu takovém, že se nelekne ani Sigmunda aniž pánů poslechne!“

Mladý kněz rozhoren stál tu zpříma, jakoby k boji odhodlán. Modré oko mu zazářilo a mírná tvář jeho oživila odhodlaností a pevnou vůli.

Zbyněk upíral naň lesknoucí se oči a Prokop podal vychovanci vyschlou pravici.

III

Krása posilniv se jídlem ulehla, aby odpočinul si po dlouhé jízdě a dlouhém bdění.

Manželka jeho zařídila vše, čeho třeba bylo v domácnosti, odešla do pokojíka Maruščina, chtíc se svou dcerou vážně pohovořit. Ale dívky tam nebylo. Paní Perchta usedla k stolku, na němž šití přichystáno bylo, a čekala.

Za dvorcem domu „u věnečků“ byla nevelká zahrada, ze dvou stran vysokou zdí ohraničená. V pozadí zahrady, křovinami hojně zarostlé, stálo vetché, nevelké stavení, v němž stará Petruše, matka Ofčina, z milosti Krásovy přebývala. Bývala Petruše od mladosti ve službě u Krásů a teď, když valně se starala a dcera ji zastati mohla, odebrala se jako na výměnek do tohoto chudého, avšak příjemného bytu. Z domu Krásova bylo možná zahradním tímto domkem do zadní uličky vystoupit.

Stará Petruše, nyní již velmi zasláblého zraku, vykonávala v domě ještě nejlehčí práce a pečovala o nevelikou zahrádku, v niž za léta nejedno slunné odpoledne prodřímalala.

Po ní užila zahradky nejvíce její bílá straka, velmi milé a rozumné to ptáče, jež nejvíce Marušku těšilo. Dnes poskakovala čiperně bělavými cestičkami, aniž si jí Maruška povšimla.

Přítulné zvíře sneslo se dívce na rameno. Tak důrazně jsouc připomenuta vzala ptáka do rukou a hladila mu hlavičku — ale za chvíliku již jej pustila. Přecházela mezi záhonky a křovinami zvolna, zamýšlená, chvílemi do dvorce nazírajíc nebo po nízkých dveřích zahradního domku se ohlížejíc.

Konečně zašla ke zdi, kdež ve stínu jabloně lávka byla. Sotvaže na ni dosedla, již zavrzly dveře opodál a z bytu matčina vyběhla Ofka, míříc rovnou cestou k Marušce, před níž všecky udýchána stanula.

Marušce zabušilo srdce prudčeji a dychtivě, s jakousi ouzkostí upřela zraky své na věrnou poselkyni.

„Je zdráv?“

„Je — mluvila jsem s ním!“

„S ním! Jak tak?!“

„Přišla jsem k jejich domu a ten byl dobře zamčený. Nebylo

kolem človíčka z domácích a již myslila jsem, že se vrátím s nepořízenou. Šla jsem dálé, pak zase zpátky, a tu jsem se podívala nahoru do oken. A tam stál pan Albert. Zhlédly mne a kývl hlavou. Já šla volněji a už se otevřela branka ve vratech a já vklouzla do domu —"

„Kdyby tě tak někdo viděl!“

„Však mne tam nikdo nezná — zavedli mne tam nahoru, zrovna k mladému pánu. — Bože, Maruško, to ti je krásá! Na zdech čalouny, u oken damaškové nebo jaké kotry, a toho nábytku!“

„A co ti řekl?“ ptala se nedočkavě Maruška.

„To se ví, že se nejdříve na tebe vyptával. Musila jsem mu všechno vypravovat, cos dělala, co děláš, že zdráva jsi, a řekla jsem mu také, že jsme o něm mluvili, že na něj —“

Maruška se začervenalá.

„Tos neměla!“

„Ó, kdybys ho viděla, jak to rád slyšel, jak se usmál a jak mu oči zasvítily!“

Marušku pojalo blaho. On se zaradoval, že na něj myslí!

„Pak mi pravil, že s tebou musí mluvit — chvíliku chodil sem a tam, pak se zastavil a pravil: Vy tam máte za zahradou malý domek. — Na ulici sejít se je nemožné, do domu nemohu, ale v tom domku — možná tam z uličky vejít a Maruška tam vniknout jen ze zahrady. Rekni Marušce, že ji nastokrát pozdravuji a prosím, aby mně několik chvílek popřála.“

V tom zavřískala straka u branky zahradní, takže děvčata uleknutí se rychle povstala. Bylo po tajném hovoru, nebo právě vniknout do zahrady kněz Jan se Zbyňkem, jenž biret svůj po strace tak dovedně mrštil, že ji biret poklopil jako mísá.

Bujný mladík smál se hlasitě směšným pohybům pokrytého ptáka. Ofka odkvapila, významně Marušce hlavou pokynuvší. Ta jako při nějakém zločinu přistižená stála za okamžik v nejistotě, až ji hlas kněze Jana vytrhl.

„Dnes jsme zpívali bez tebe,“ pravil mladý kněz, upíraje své oči na sličnou, mladou tvář dívčinu.

„Odpust,“ odtušila Maruška, majíc slova Janova za výčitku, „že jsem nepřišla k ranní pobožnosti. Já zato půjdu do kaply —“

„Tak jsem to nemyslil —,“ odtušil kněz, ale ihned se zarazil a sklopil za okamžik oči. „Pán Bůh tě opatruj!“ dodal a měl se k odchodu. Slova ta pronesl takovým upřímným hlasem, že až Maruška na něj oči své upřela.

Odešel za Zbyňkem, jenž právě vniknout do zahradního domku. Ve dveřích ohlédluv se spatřil Marušku u keče růžového, nad

nímž stála, jako by rozmýšlela, kterou růži sobě utrhnuti.
Ale Maruška už zapomněla, že viděla bratra, že kněz Jan na
ni tak přátelsky promluvil. Pak obrátilivší se zadívala se na
starý domek, jehož stěny krylo psí víno, vinouc se až do
samé střechy.

V bujném zeleni blyštěla se tři nevelká okna. Ten domek byl
tak úhledný jako hnizdečko, a do něho snášela nyní Maruška
své nejkrásnější sny.

IV

Nejvíce Němců usadilo se v Praze ve 12., zvláště pak ve 13.
století. Staré město bylo vlastní kolébkou Němectva v Če-
chách. Obecné nadvlády užívali Němci až do konce 14. věku,
během kteréhož živel český valně mohutněl a se množil, zvláš-
tě v Menším městě.

Nové město pak bylo úplně české. Nezaložil je Karel IV.
pro cizince, nýbrž pro množící se obyvatelstvo domácí.

Proto vyskytuje se v něm jména německá pořídku a také na
Hradčanech jen nahodile se uvádějí.

Zato zůstala převaha Němců na Starém městě, ač jich nebylo
všeho obyvatelstva ani plná třetina.

V rukou jejich nacházelo se největší bohatství peněz a většina
statků kolem Prahy byla majetkem jejich.

Rodové němečtí měli správu Starého města ve svých rukou.
Až do času Karla IV. užívali své moci bez překážky a hájili
výhradné panství jazyka svého v řízení věcí veřejných. Sou-
dové na radnici konali se od konšelů pouze jazykem němec-
kým.

Než tu počalo české obyvatelstvo, počtem sousedy své dávno
předhonivši, hlásiti se ku přirozenému právu svému, a když
Němci od nadvlády svého jazyka upustiti nechtěli, strhly se
z toho tuhé spory mezi oběma národnostmi.

Tu vydána byla nařízení ve prospěch Čechů nejprve od Karla
IV., pak od syna jeho Václava IV.

Než to bylo jen dočasnou nápravou. Čechové pracovali pro
své plné právo, nechtice ve svém království, doma, snášeti
křivdy od cizinců, kteří byli proti všem jejich snažám v ne-
přátelském odporu.

Němci staroměstští nemohli zapomenouti své bývalé, výhrad-
né moci a hájili se tudíž houževnatě.

Než čas i okolnosti valně se změnily.

Již Nové město, Hradčany i Menší město pražské byly českými, všude již úřadovalo se jazykem českým; již učiněno Čechům po právu za mistra Husi, any jim dány tři hlasy na universitě; již proniklo vědomí národní do všech vrstev českého lidu, rostouc den ode dne v mohutný proud, s nímž bude ostrůvku německému těžký boj podstoupiti.

Na Starém městě v ulici Svatodušní stál onoho času veliký dvoupatrový dům s vysokou střechou a věžičkou. Říkali tam „U tří andělů“ dle mosaikového obrazu nad černými vysokými vraty, představujícího tři anděle, kořící se božímu oku.

V pochmurném tom domě bydlel rod Hopfnerů, jenž už za krále Přemysla II. Otakara z říše do Prahy se byl přistěhoval a zde velikého jmění nabyl.

Ke konci 14. věku zakoupil tento dům František Hopfner, jenž několikráté úřad konšela staroměstského zastával. Syn jeho pojal za manželku nejkrásnější dívku pražskou z německého rodu Steklíků. Miloval tu ženu až přiliš a štěstí mu nevykvetlo. Zemřel velmi záhy a kolovaly řeči, že se usoužil, baže sám se s tohoto světa sprovoval. — —

Řeči, jež po jeho smrti potuchly, obnovily se s mnohými dodatky a domysly za několik měsíců, když mladé vdově narodil se synáček.

Jisto tolik, že starý konšel Hopfner s mladou vdovou od smrti syna svého málokdy mluvil a jí se stranil. Když pak se mu vnouček narodil, jevil málo radosti a nechoval se k němu jako hodný, laskavý děd.

„U tří andělů“ bylo ticho a smutno. Tak to trvalo až do devátého roku vnuka Alberta, kdy starý Hopfner zemřel.

Za nezletilého syna vládla vdova Hopfnerova domem a statkem.

Synáčka svého milovala nade všecko, majíc v něm jedinou radost a útěchu. Jediným přáním jejím bylo, aby dočkala se té doby, až by se Albert ženil. Ač ještě dosti mladou byla, nedožila se toho potěšení. Zemřela, když Albert ještě dvacátého roku nedosáhl.

Kdo znal jeho matku a na něj se podíval, ten zajisté řekl: „Je po ní. Zdědil její ušlechtilou podobu.“

Toho času, kdy král Václav IV. zemřel, bylo Albertovi přes dvacet let. Stal se z něho sličný muž, postavy vysoké, souměrné.

Husté, plavé vlasy padaly mu v prstencích do bílého, hladkého čela, pod nímž zářilo dvě jasné, modré oči.

Pozdě odpoledne onoho dne, kdy ráno z venkova se vrátil boj s houfem kališníků byl podstoupil, stál ve své ložnici

před velkým zrcadlem, srovnávaje své měkké, kučeravé vousy plavé barvy.

Na sobě měl střevíce, jejichž nosce do špičky vybíhaly, a úzké nohavice. Nyní vzav od sluhy zelený, přiléhavý kabátec z jemného sukna, oblékl jej, aniž sobě po způsobu tehdejších šviháků prsa bavlnou vycpal. Byl prsou klenutých a mocných a přitom štíhlý dost, že nemusil se tuze v polou stahovati, jako šviháci, kteří tím outlými se stali jako chrti.

Když byl hlavu upravil a kabátec upjal, vyňal z pouzdra zlatý, lesklý kruh arabeskami zdobený, mezi nimiž vryt byl krátký veršík.

Zlatý ten obojek sepjal kolem krku, takže nad lesklý kov vynikal úzký proužek zeleného aksamitu, jímž kabátec kolem hrdla byl lemován.

Pan Albert pečlivě se strojil a horlivě tak, až líce se mu zaruděly. A pak, když připraven byl a kol se rozhledl, zamračil se.

Den dosud nepohasl a mladý Hopfner nemohl se dočkat jeho konce. Toužil po soumraku, po večeru, jenž vroucí tužbu jeho měl splnit.

Přecházel jizbou, postoupil k oknu a hleděl na ulici, pak zase přecházel, až vstoupil Frawnher, šafář.

Oznámil něco hospodářství se týkajícího umíkl; než bylo na něm viděti, že by rád ještě povíděl.

Albert ho vyzval:

„Vidím, starý brachu, že něco máš na jazyku — nuž, pověz.“

„Však můžeš tušiti, — myslím na dnešní jitro.“

Albert se zasmál.

„Tedy strachy, Frawnhere?“

„Ne tak strachy, jako obavy. Co se děje a bude teprve dít! Mám, pane, přes šedesát let a pamatuji mnoho. Ti Čechové nikdy si tak nevedli jako nyní. Hřebeny jim zakrátko narostly! A jsou lití. — Dnešek ti nezapomenou! Přeslechl jsem už dnes mnoho, hrozí a strojí se na tebe. Za přiležitosti —“

„Oho — s tím mi nechoď! S tou lузou, co mne dnes napadla, srovnám se sám a nebudu slepý! Však na ně také trhne.“

„Ohavnosti! Kláštery boří, chrámy plení.“

„Již jim to nejdéle trvalo!“

„Jak to? Já myslím, že to teprve začíná! A kdo by je zkrotíl?“

„Sigmund, brachu, král Sigmund! Již brzo přijde a ujmě se království. A ten nebude jako Karel nebo Václav, ten s Čechy jinak zatočí!“

„Dejž to bůh, aby vše po starém zavedl, ale obávám se, že ho Češi nebudou chtít.“

„Budou, nebudou — aj, zač je máš? Co zmohou proti králi uherskému a císaři římskému?“

„Dejž to bůh; ale tvrdé lebky mají.“

Albert se zasmál.

„Jakýs pojednou bázlivec! Nech je trochu vytřeštiti se, však prohlédnou, a ne-li, běda jím! To bohdá nebude, aby k vúli nim ve světě nové řády se zaváděly a staré rušíly. Mlč, starochu, mlč — Sigmund na ně a ten jim hlavy spraví!“ Tu vzav klok, veliký plášt, na křesle ležící, přehodil jej přes rameno a halil se jím.

Zatím hleděl na starý Frawnher upřeně a myslil:

„Ty bys to také pořídil. Inu, krev není voda! Nebožtík starý pán měl pravdu.“

„Frawnhere!“ vyrušil jej mladý pán. „Dobře zavři a nikoho nepouštěj! Přijdu asi pozdě, zaklepnu jako jindy.“

„Koho mám zavolati, aby s tebou šel?“

„Nikoho, jen se nestarej!“ a mladý Hopfner, zahalený v plásti, vyšel z pokoje.

Frawnher zavrtěl sivou hlavou.

„O, ten není z Hopfnerů! Až pan převor umře, bude po nich — nebo tenhle —“ a tu přistoupiv k oknu vyhlížel na ulici, kdež nikoho nespafil.

„Vyšel zadem! Ráno ještě ušel, ale padnou-li na něj teď, tož živ se nevrátí. O, těch zlotřílých novotářů!“

Zavřev sestoupil zvolna po úzkých schodech do dolejšího mázhauzu.

Zatím byl večer nadešel. Vzduch se ochladil, bylo příjemno. Po parném, dusném dnu volně se dýchal. Ze záhonů a keřů zahrádky Krásovy vystupovala libá vůně květů. Šero uložilo se do korun stromů i křovin, a jen cestičky ještě probělávaly.

Zahradní domek byl úplně ve stínu a jen hustým jeho porostem pronikaly slabé pruhy světla, jež z nevelké světnice okénky do zahrady proudilo.

V zahradce panovalo ticho. Rosa padla na trávu i květy, chvílemi koníček si zanotovala.

U branky zahradní, tmavým stínem zakryta, stála Ofka ve tmavé roucho se zahalivši. Stála na stráži, hledíc pozorně na dvůr i průjezd starobylého, tmavého Krásova domu. Časem ohlédlala se po zahradce, kdež mezi křovinami ztepilou postavu spatřila.

Maruška dosud sama, dosud čeká!

„Ta ho má ráda!“ přemýšlela Ofka. „A jak by neměla? Kolik v celé Praze, ve všech městech takových hezkých, bohatých ženichů? Jak to má všecko v domě krásně zavedeno, jaké tam bohatství, jako u nějakého pána! Že je Němec! Což na tom? Mluví česky skoro jako Čech, však on se s Maruškou dobře smluví. Jen když se rádi mají. A mají se, on ji a ona jeho. Však starý Krása se nebude brániti. Do takového domu by se Maruše dostala!“

V domě, na dvoře, kolem ticho; nad stínuplnou zahradou s černými zdmi jasné nebe večerní a na něm mihotající se, zářící hvězdy.

Maruška přecházela, pak opět stanula hledíc k šerému domku. Byla jako ve snu. Krev jí rychleji kolovala a když si pomyslila, že již již přijde, zatlouklo jí srdce prudčeji. Na vše kolem zapomněla, myslíc jen na něj. Těšila se, toužila a zase ji bázeň pojímala. Chvílemi se zachvěla jako lístek u večerním větru.

Již tak dávno s ním nemluvila! A dnes neřekne jí několik jen slov a to kvapně, ale zůstane tu déle, neboť nebude třeba, aby po lidech se ohlíželi, jako jindy, kdy na ulici se potkali.

Oh, jak jej miluje! Od prvního zhlédnutí jej miluje. Když doma ve svém pokojíku naň myslila, vždycky skličila ji bezděky bázeň, že jej milovati nemá, že rodiče její nesvolí, aby si Němce podjednou vzala.

Ale teď nabývala rozhodnosti, pocházející z vášní, neobmezené lásky, jež v tu chvíli všecko její srdce opanovala; vše před ní ustoupilo; totam klidné, však trapné uvažování. V lásku bylo její všecko štěstí, tužba, přání, v ní pramen důvodů i omluvy.

Večerní vítr zašuměl ve tmavých křovinách a roznášel proud sladké vůně.

Maruška stanula právě u samého domku. Náhle se jí zatajil dech a kolena se jí zachvěla; ozvalo se venku zabušení. V tu chvíli zmizelo světlo ze světnice, z níž vyšla stařena, matka Ofčina, nesouc kahan, a zamířila k zadním dveřím, jež otevřela.

V široký klok jsa zahalen vstoupil Albert Hopfner do domku a promluviv se stařenou několik slov zamířil přímo do zahrádky.

Stařena již se do světnice nevrátila. Postavivši kahan do výklenku ve zdi usedla na schod zadních dveří a schoulivši se za chvíli dřímalala.

Nestarala se hrubě o toho, kdo přišel, aniž o to, co tu chce. Dcera její Ofka jí řekla, aby čekala a otevřela; slabá, skoro

nevidomá stařena uvykla dceru svou poslouchati. Ta u branky stojíc postihla nyní, že již ne jeden, ale dva stíny kmitly se na zahrádce.

„Pan Albert přišel. A teď si mohou,” myslila, „všechno pověděti, co jim bude libo, však se už dávno neviděli. V domě všecko ticho, starý pán po včerejší cestě dobře spí — jen ten bakalář jako sůva. Než dobře, že se nemůže hnouti. — Jen aby se neprocházeli zahrádkou, sice by je mohl někdo zhlédnouti.“

Však už zašli tam do stínu pod jabloň, kdež na lavičku usedli.

Albert vedl Marušku za ruku, kterouž, i když usedli, nepustil. Zachvěla se, an se jí dotkl, a bylo jí v tu chvíli, jako by libý oheň tělem se jí rozpravidil.

Nebyla té chvíle slova schopna, však líce její, oko povídaly všecko. Usmívala se blaženě a když ji k sobě přivinul, sklonila hlavu na jeho rameno.

Byla po prvé ve svém živobytí s mužem o samotě, po prvé zahořely polibky na jejích rtech.

Žila onen slastný okamžik, jakých v životě jen málo, onu blaženou chvíli, kterou nikdo nezapomene, která i po letech vraci se vždy libou upomínkou jako světlý paprsek v temno starostí, ještě zahřívajíc snad už vychladlé srdce.

I Albert pocítil blaho dosud nepoznané.

Vídával Marušku jen zdaleka, málo jen dosud s ní mluvil. Sledoval tu zteplou, krásnou dívku, již, tak panensky skromnou a přece tak vznešenou, obdivoval.

Zamiloval si ji a vášnivé srdce jeho po ní toužilo bez ustání, čím dálé tím prudčeji.

Po čem dychtival, o čem sníval, nyní se splnilo. Vinul ji k sobě, líbal to bílé, čisté její čelo, hladké, hebounké líce, zřel v ty krásné oči, jež tak kouzelně naň byly působily. Byl smělý, hrdý, prudký, ale před ní zkrotl; hleděl k ní jako ke vznešené, svaté — a hle, kdy po prvé s ní se setkal, po prvé o samotě s ní promlouval, unesen byl tak, že ji políbil. — Myslil, že mnoho se odvážil — než Maruška sklonila oddaně hlavinku svou na jeho rameno. O, jak jej miluje! Ta dívka, ke které i ten nejsmělejší, nejhezčí švihák městský přiblížiti se nedovážil, o které se domníval, že i jej snad odmítne — hle, z celé duše jej miluje! Jak zajásal v duši své, jak byl láskou její blažen! A jak je krásná! Španilejší, než když ji na ulici nebo ve chrámě vidával. —

Tiskl ruku do jejích hebkých, hustých vlasů, hleděl do těch

divně mocných očí, jež samy mu vroucí lásku jevily tou nej-výmluvnější řeči. —

Večerní vítr šuměl křovinami, haluzemi jabloně mihotala se záře hvězd. — Ti tam pod stromem však nedbali ani země ani zářícího nebe. —

Žili jen sobě, a byli štastni.

Ted teprve Albert poznal, jaká to sličná, oddaná dívka, jak jej miluje, jak by šťasten byl, kdyby mu nebylo od ní se rozloučiti.

Cítil a byl přesvědčen, že nikoho na světě tak nemiloval jako Marušku, že by všeho pro ni v tu chvíli se odvážil.

Kdyby mu byl někdo připomenul, že to Češka, že to dcera váženého měšťána podobojí, řekl by mu: „A proto jí nemám milovati? Je to její nějaká vina?”

Jindy, dříve, by ani nepomyslil, že to možná, ted by řekl: „Když ji miluji, neměl bych ji pojmuti za manželku?”

Proto své nezradí.

Maruška jen lásku žádá, nikoliv však, aby všech zásad svých se zřekl. —

V tu krásnou chvíli pod jabloní nemyslil na sporné záležitosti. Vše zdálo se mu možným, nic nebylo nepřekonatelného.

V tu krásnou chvíli zatoužil tím prudčeji, aby to drahé, milé dítě bylo jeho, navždy, aby Maruška stala se jeho ženou.

V tom viděl své štěstí a blaho, jehož dosíci musí.

Ona však ted na sňatek nemyslila.

Byla u něho, hleděla mu do tváře, byla štastna jeho přítomnosti.

Když pak sám ji připamatoval, bylo jí, jako by černý stín starých pochyb kolem se mihl. — Než okamžikem zmizel — Albert jej zažehnal, zaplašil ohnivými slovy, v nichž bylo tolik přesvědčivosti — až zmizely obavy, které ji doma soužívaly, až naděje jí vešla do srdce, až slíbila, že se matce svěří a s ní se poradí.

A zase ji vinul k sobě, zase ji líbal — náhle však povstal, nebo mezi křovinami zjevil se černý stín.

„Již čas,” ozvalo se odtamtud.

„Tys to, Ofko?”

„Ano.”

Služka zase zašla, až pak ti tam pode stromem se rozžehnali.

Ofčina matka vytrhla se ze dřímoty. Ucitila v ruce tvrdý, veliký peníz; otevřela a ten pán ve velikém kloku zahalený vyšel na uličku, kterouž se pustil dolů k Starému městu.

Albert zlehka, vesele si vykračoval. Bylo mu volno, blaze; překážky, obtíže, jež by snad se mu naskytly, zdály se mu

snadny. Nepoleví, to dobré, drahé dítě musí býti jeho. Bude, bude! Oh, té rozkoše!

V tu chvíli zdály se mu všechny spory a hněvy malicherny. Myslil jen na svou šťastnou lásku. —

Maruška byla dosud jako ve snu. Albert odešel, byla sama, však netesknila tak jako prve, kdy o samotě jsouc po něm toužila. Měla jistotu, plnou, sladkou jistotu, že ji Albert miluje. —

Citila dosud jeho polibky a slyšela jeho hlas. —

Ulehla, však nespala. Byla pořád ještě na zahrádce pod jabloní. Tam vracela se v myšlenkách svých opět a opět; i ve snu zašla si do toho stinného koutečka, kdež jí vykvetlo to nejkrásnější kvítí.

V

Divoké bouřky rozezleného lidu se utišily, než Praha klidu nenabyla. Vše bylo rozechvěno, každý dychtivě obíral se otázkou: „Co teď? Koho králem?”

Před koncem měsíce srpna sjeli se do Prahy páni podoboji, aby tu porokovali. Panstvo i zastupitelstvo měst pražských scházelo se u četných schůzích, an zatím lid ještě četnější odbýval. Což tu bylo řečí a sporů, shody a různých mínění! To byly časy pro Zbyňka Krásova!

Za dne byl málo doma a když přišel, pobýval nejvíce u strýce Prokopa, jemuž hojně a vážné noviny přinášel. „Bakalář” za mladých let mohl si právem stěžovati na smutný život, na osamělost i dlouhý, trudný čas. Nyní bylo jinak. Zbyněk i kněz Jan zásobovali jej tak, že o všem se dověděl, co na ulici ve schůzích lidu, na universitě, ve schůzích městských i panských se děje a mluví. Nebyl tím však valně potěšen.

Posledního dne měsíce srpna bylo v bakalářově světnici živo. Byl tam kněz Jan i starý Krása, který vrátil se z valné schůze vypravoval spokojeně, na čem se byli páni a Pražané usnesli.

„Je to tak nejrozumnější, bratře Prokope,” pravil Krása, „nač Sigmunda zrovna s trůnu skládati? My jej složíme a poštoveme si jej proti sobě. Ovšem nepřijme-li —”

„Poštovete si jej také a přijde na vás, aby vás donutil,” vpadol mu Prokop do řeči.

„Nemluv před časem!”

„A jaké jsou vaše i pánu žádosti?”

„Takové: Žádáme, abychom byli zůstaveni při svobodě zá-

kona a slova božího, aby nižádný nekaceřoval ani haněl toho kusu, že přijímání boží krve jest boží zákon, aby od krále Sigmunda a pánův bylo psáno papeži, aby pro boží krev království nebylo haněno, item, aby mistr Hus a mistr Jeronym od nižádného v zemi nebyli kaceřováni, aby cizozemci světští neb duchovní v nižádné úřady neb důstojenství neb obroky zemské nebyli dopuštěni; a zvláště, aby po městech Němcí nebyli posazeni na úřad, kdež by Čechové mohli a uměli vlásiti; item, aby soudové a žaloby v jazyku českém po Čechách se dály a Čechové aby první hlasy všudy po království a po městech měli. To jest to hlavní od pánův, obec pak ještě žádá, aby ty věci, kteréž jsou se vnově od obce staly ve městě, aby od krále nebyly zlým vzpomínány."

„Dost, bratře, dost,” přerušil Prokop Krásu. „Je toho ještě více, není-liž pravda?”

„Ovšem, všechno jsem ještě nepověděl, aniž také všechno pamatuji.”

„Pozdrav tě bůh, však nemámáhej se. — Páni i obec mluvili do větru. Slova jejich se roznesou.”

„Aj, Prokope, považ to, že mluví pánové i obec pražská! Hlas všeho království něco váží.”

„Hlas všeho království,” opakoval bakalář hlavou potřásaje. Kněz Jan vstoupil a oznámil, že vyjelo právě četné a slavné poselství pánův i měštanův ke králi Sigmundovi do Budína.

„Šťastně putovali!” povzdychl upřímně mírný Krása. „Kéž by král se obměkčil, žádosti vyslyšel, aby zlatý mír do naší milé země se navrátil!”

„Však bylo by na čase; lid je valně rozjítřen a nespokojen,” vypravoval kněz Jan. „Všude viděti schůze a dnes došel posel z Hradce nad Labem, že v tom kraji podobojí scházejí se na polích, na kopcích.”

„Slyšiš, bratře Kráso? To je také hlas našeho království a ten překřičí hlas pánův.”

V ten okamžik zvoněno na poplach.

Kněz Jan i Krása, přistoupivše rychle k oknu, hleděli ven na náměstí. Spatřili lidi, ani jednotlivě i v menších tlupách dolů k Starému městu pospíchali.

„Na Starém městě něco se děje — nějaké zase vzbouření,” minil Krása. „Tot už z toho nevyjdeme. A zrovna v tu dobu!”

Kněz Jan otevřev okno nachýlil se ven a zavolal na člověka kolem kvapicího.

„Co se děje?”

Hlas zdola odvětil:

„Udeřili na klášter panenský u sv. Františka. Jeptišky se rozutekly.“

K tomu ozval se hlas nový člověka právě sem přibylého.

„Od svatého Ducha také jsou rozehnány! To jste je měli viděti, jak ty svaté panenky uměly utíkat!“

Na ulici ozval se smích.

Kněz Jan zavřel opět okno. Krásy dotkla se tato zpráva nemile.

„Zrovna v tu dobu! Nač to zuření, vybijení? Nikoho tím nepřesvědčí, ba popudí a podráždí ještě ty, kteří nám přáli. Mnohý nad tím se zalekne a odvrátí se od svaté pravdy. Vím, co za hranicemi již teď o nás bylo slyšeti, což teprve po těchto bouřích? Pověst roste, co budou si o nás vypravovati? To by zajisté mistr Jan nepochválil! A jakéž to bude jednání s králem?“

„Žádné!“ odtušil klidně Prokop. „To lid právě chce. Vy jste poslali k Sigmundovi prosit, českou korunu mu nabízejíce. Lid ho nechce. — Dnes vám odpovídá na vaši schůzi. — Věř mně, bratře Kráso, že po dobrém nesvolí ani císař ani papež. Vyjednávejte, nabízejte, proste, dejte si třeba do tváře kýchati — přece vám nic nepovolí! Nabízejte mír a přátelství — přijdou na vás s mečem a palicí!“

„Aj, Prokope, ty jen o samém boji a krve prolévání!“

„Oh, že jsem tak přikován. Vždycky jsem byl trpěliv, ale teď na to toužím, proč mne bůh tak ponížil! Býti zdráv, na pevných nohou, viděl bys, že s tebou tu bych slovy neplýtvat, ale vsedna na kůži projížděl bych městy i dědinami volaje: „Vzhůru lidé, bratři, již čas, nebo valí se bouřka, která vás zničí, nepřichystáte-li se! — Rozhodná chvíle!“

Tu náhle umlkli. Křečovitý kašel přerval proud jeho slov. Krása s Janem rychle přistoupivše chopili se hlavy mrzákovy, vylehčujíce mu.

„Hleď, Prokope — krev se ti rozproudí. — Již vícekráte nebudu se s tebou příti,“ pravil věnečník konejšivě.

Prokop, ve tváři zarudlý, maje oči zakaleny, usmál se trpce.

„Nebudeme — ne — my to nesrovnáme. Srovnají to venku, na poli.“

Tou dobou seděla paní Perchta s Maruškou, kteráž se byla matce ze všeho vyznala.

Učinila tak po dlouhém váhání, vypravovala kuse, přervaně, takže nejednou matka musila si otázkami sdělení dceřino doplniti a objasniti. Paní Perchta byla již tušila, že srdcečko

Maruščino je láskou znepokojeno. Když se však doveděla, kdo tak rázem a mocně je opanoval, zaledka se velmi.

Rod Hopfnerů byl sice starý, vážený, jeden z nejpřednějších, vládnoucích velikým bohatstvím. O mladém Albertovi nic zlého a špatného nebylo slyšet. Vedl si ovšem skvostně, vesele, miloval zábavy, nádheru i společnost, ale jména svého nikdy neposkvrnil. Nadto byl postavy krásné, způsobu ušlechtilých. — To všecko věděla paní Perchta, a přece se zaledka v duši své. Byl Němec — podjednou!

Kdyby to za jiných časů bylo — snad — ale nyní za té nakvašenosti vespolné, za těch nepřátelství! — Paní Perchta nebyla s to, aby všecky následky uvážila. Tolik však bylo jisté, že dcera její by snad štastnou býti mohla, že však tomu štěstí postavily se v cestu překážky, veliké, nesnadné. —

A když postihla pohled Maruščin, který na matčině zamýšlené tváři tkvěl, pocítila teprve skličenosť a tíseň. — To děvče čeká tak napjatě na odpověď, chce ze tváře již vyčísti — možná-li mu rázem všecky sny zničiti, veškeré naděje ho zbavit? —

Paní Perchta objala svou dceru, hladíc jí čelo a ji těšíc.

Přiznala, že otec asi o tom velmi nerad uslyší, že však je dobrý, že zvláště Marušce mnoho z lásky udělá. Když by Albert chtěl a o ni požádal, že by snad Krásu svolil, že by ale najisto hned, za tohoto času, svatba býti nemohla. — Však jen především o to běží, aby otec svolil, — než nejlépe že vyčkati.

Tu se Maruška matce z náručí vymknula. Neobyčejná odhodlanost jevila se v dívčině tváři i hlasu.

„A proč by nesvolil? Sama jsi přiznala, že je Hopfner hodný. Že je Němec! Což na tom? Budu s ním štastna, vždyť mne miluje. — Já jiného bych nemohla mít ráda. Ať mi ustanoví otec Čecha. — Mohla-li bych s ním štěstí dojít? Je to nějaká vina, že je Němcem? Je proto zlým člověkem?“

Paní Perchta mlčela za chvíli. Nemohla odpírat, a přece zas uznávala, že shatek ten není se štěstím.

„Hopfner je podjednou! Považ, dítě!“

„Ano — však proto není jiné víry. Věří jako já, a nezabrání mi zajisté přijímati pod oboji.“

„Dejž to bůh, mé zlaté dítě! Z toho srdce bych ti přála, abys štastnou byla. — Než dobře bude, nebudeš-li příliš očekávat. — Otec tebe miluje jako já, ale je zlý čas.“

„Jsem odhodlána.“

Ze světničky Maruščiny odebrala se paní Perchta do mázhausu, přemýšlejíc o tom, čeho se doveděla. Řeč dcery své ne-

vyvrátila; nicméně tušila, že tato jiného tím nepřesvědčí. Sdělení dceřino ji hluboce zarmoutilo. Bála se neštěstí, které stálo již přede prahem, které nejprve jejímu miláčku, její Marušce hrozi. —

Maruška opírajíc čelo do dlaně seděla u stolku, pohřízena jsouc v dumání. Myslila, co mladé dívky za takových okolností myslivají, že od svého milého nepustí, že raději všechno podstoupí. —

Krajané a známí divili se mladému Hopfnerovi, že od nějakého času se všecek zjinačil.

Nevycházel tak často již do společnosti, rád byl o samotě, vyhýbaje se druhům, které jindy vyhledával. Řeči jejich a žerty ho netěšily, zdály se mu býti planými, nudnými. Jindy ujímal se upřímně záležitostí veřejných a nebylo nad něj horlivějšího zastavatele práv a svobod německých rodů. Nyní i v tom zvlažněl.

Oblíbil sobě dívku a zamiloval si ji nade všecko. Ona tanula mu stále na mysli, pro ni uchyloval se do zátiší, vyhýbaje se žertům a vtipům bujných společníků, kteréž jej snadno ke hněvu popudily.

Myslil jen na Marušku, kteráž stala se jedinou jeho tužbou a žádosti. Albert byl prudký. Proč jednou se rozechřál, po čem jednou zatoužil, od toho nepustil. Česká dívka přísných rodičů husitských, která byla rodu starého, zachovalého, počestná tak, že ani stín na pověst její nepadl, krásná, hrdá, ke které každý s úctou, ostýchavostí vzhlížel, bylo něco žádoucího pro mladého Hopfnera. — Pokusil se o štěstí a napoprvé mu přálo. Získal dívčinu lásku a to tak vroucí, upřímnou, o jaké ani se mu nezdálo.

Snad to jen lahodilo jeho marnivosti, že ta přísná, nepřístupná dívka tak se mu oddala; než, jak se jemu zdálo, miloval ji co nejvroucněji, z toho srdce. — Poznal ji, viděl ji nablízku — oh, jak sličná, krásná byla!

Ohnívá jeho mysl malovala mu ji jeho žínkou i slastné doby, kteréž mu po boku jejím kynuly.

Krásná, blažená byla ona chvilka na zahradě pod jabloní — než nechtěl by, aby tam často potají, jako zloděj plížiti se musil. Proč by nemohl přímo jít? Proč? Ze je Němec? Ze Maruška Češka? Aj, co na tom? Ona má býti ženou upřímnou, milující ženou, a to bude! A co řeknou krajané, že nezvolil si dívku svého rodu?

Nechť mluví! Proto zrádcem se nestane, a proč by na ně dbal a samostatně nejednal?

V dílně věnečníka Jana Krásy zase pilně pracováno. Pilně tu robeny všelijaké věnce a věnečky do hlavy, ozdoby ze suken černých i jinak barvených, z perli a ze stříbra nebo ze samých perli. Právě dohotovil Krása krásný věnec perlový, na němž bylo šestadvacet zlatých prstenů.

Vzav drahocenný ten šperk, držel jej proti světlu tak, že všeck se leskl a třpytil.

Sedobradého mistra tvář se vyjasnila. Byl spokojen se svým dilem a přitom kmitla se mu hlavou zlatá, lesklá myšlenka, které se nespouštěl.

„Až Maruška se bude vdávati, zaleskne se takový věnec na její hlavě. Řeknou snad, že to neslušno, aby městská dívka nesla takový klenot jako panská slečna — necht — mám jen jednu dceru — a pak, jaký by to byl věnečník?!” A zase vrácela se myšlenka: „Až Maruška se bude vdávati — ó, bude teskno v domě po těch očích, bude trudno — než doma na věky zůstat nemůže.”

Tak a onak přemítal starý Krása myslé jen na svou jedináčku.

Konečně uložil drahocenný věnec do skříně, kterou dobře zavřel, a kráčel z dílny ve přízemí spokojeně a vesele do prvního patra.

Jakmile dveře otevřel, zpozoroval, že Maruška, tam s matkou sedící, kvapně povstala a postranními dveřmi do vedlejší jizby vyběhla.

A paní Perchta se nějak zarazila — proč tak se na něj podívala? Co je, co se stalo?

Když pak se všeho dověděl, zarazil se tak, že ustrnule za okamžik na svou ženu hleděl a mlčel.

Pak přejev rukou čelo i téměř šedé hlavy své, povzdychl. Tam spokojenosť a vnitřní veselí; vyjasněná tvář se mu zachmuřila. Hle, před chvílkou ještě strojil Marušce svatební věnec, pomyslel na tu chvíli, až rodný dům opustí, jdouc za muž — a hle, ta doba prý nadešla, jeho Maruška již volila, již odejítí chce — však kam — jen kam?!

Nejednou myslil na tu dobu, až uvidí dceru svou po boku statného muže; těšil se na to její i své štěstí — hle, tu přišel mladý, sličný, bohatý muž a nabízí prý svou ruku Marušce.

Oh — proč právě on? Proč zrovna jeden z Němců a to z těch Hopfnerů?!

Krása nechtěl věřiti; paní Perchta musila znova a podrobněji vykládati co, kdy a jak —

„A kterak se poznali?”

„Hopfner vidal ji prý v kostele, na ulici, přiblížil se k ní, až ona naň vzhlédl. — Jak po prvé jej zahlédla, již z mysli ho nespustila. — A mladý Hopfner ji vyhledával, čekal na ni, aby mohl s ní slovíčko promluviti, což se mu konečně podařilo. Pak mluvivali častěji spolu, vždy však jen málo, několik slov. — A to bylo právě to — oba toužili po sobě více a více, až konečně Marušce řekl, že o její ruku požádá.“

„A má ho Maruška opravdu ráda?“

„Obávám se, že více než nás. Mluví s takovou vroucností, je tak odhodláná a pevná, že jsem až ztrnula. Kráso, bojím se neštěstí — nesmíš ji odmítnouti, abychom jí neublížili. — Vím, že bys raději — považ — měj náhled,“ prosila Perchta, hledíc bázlivě na Krásu, jenž za té řečil jal se jizbou přecházení. Změnil se velmi.

Ten klidný, mírný muž byl rozčilen, hněviv; již umlkla jeho žena, on pak ještě přecházel, až konečně, naproti stanuv, pravil temným hlasem:

„Perchto, nebud zaslepenou matkou! Tys o tom věděla!“

„Přisámbůh, Kráso, vím to teprve tři dny, když se mně Maruše svěřila. Chtěla jsem ti vše ihned pověděti, než váhala jsem, ostýchala se —“

„Budiž,“ odtušil Krása, „ale věz, nás velké neštěstí stihlo.“

„Oh, vím to — vím,“ zabědovala paní Perchta. „Kdyby to v tento čas nebylo!“

„A kdyby třeba v jiný!“ dodal ostře muž. „Což myslíš, bloudku, že ten panáček to myslí doopravdy?“

Perchta užasla nad tou myšlenkou. Věřila jako dcera slibům Albertovým.

„Ze by jen si zahrával?“ pravila po chvíli slabým, nejistým hlasem.

„A to ty neviš? Oh, té ženské lehkověrnosti! Věřím, že se Maruše panu Albertovi líbí,“ mluvil trpce měštan, „aj, není divu — vždyť není tak ošklivá — haha — však od těch milostných schůzek k oltáři je tuze daleko — a ten mladý Němec na kněze nemyslí! A to ubohé dítě lne k němu, věří mu — oh — oj, však jsem tu ještě já, abych se jí zastal! Časy krále Jana jsou tytam — nech se nemýlí ten mladý hejsek! Zavolej Marušku!“ dodal kvapně z ostra.

Vtom vběhla Ofka do světnice a všecká udýchána oznamovala, že právě vkročil do domu mladý Hopfner a že už jde po schodech.

Potom vyběhnuvší ven kvapila do světničky Maruščiny, kdež překvapující tu novinu zvěstovala.

Albert sice Marušce sdělil, že přijde o ni požádat, kdy však, toho ji neoznámil. Již dva dny s ním nemluvila, a teď slyší, že přichází — tot jeho kroky — teď dveře se otevřely — již vkročil.

Srdce se jí náhle ztišilo — pak jalo se rychle a zprudka teplati. — Jak jej přivítají, co mu otec odpoví? Brzo stanula u okna, zase přešla jizbou, pak se u dveří zastavila — však řečí nebylo slyšet.

Jak dlouho — dlouho! — Což tam tak vyjednávají? Snad se smlouvají, snad otec povoluje — vždyť by, kdyby zamítl, rozhovor tak dlouho netrval. — O, kdyby tak! —

VI

Prve než byl Albert do světnice vstoupil, vzpamatoval se již Krásá ze svého překvapení; Perchta však dosud úplného klidu nenabyla. Starý věnečník přivítal hosta, jak se slušelo a patřilo, však chladně. Když se byl host usadil, usedl také Krásá naproti, hledě pevně a tázavě na mladého patricia, který nízkterak jistoty nepozbyl. Nastalo za okamžik mlčení. Paní Perchta stála stranou, prosíc v duchu boha, aby vše dobře a mírně skončilo.

Krásá začal:

„Buďme upřímní — jsi tak vzácným k nám hostem, že právem možná si domýšleti —“

„Že nejdu bez příčiny. Tak jest. Jsem tu po prvé a již přicházím s nemalou žádostí —“

„Tot nadivno mně —“

„Však, trvám, tušíš, proč jsem vešel do tvého domu. Ať zkrátka mluvím: „Viš, že jsem si pannu Marušku oblíbil —“

Krásá pokýval hlavou, však tvář jeho byla zachmuřena.

„I jdu si pro ni; prosím tebe i paní manželku tvou, abyste mně pannu Marušku za manželku dali —“

Krásá byl překvapen.

„Jsi tu, v mé domě, řekls mi to do očí před mou ženou, mluvíš pravdu. — Mýlil jsem se prve, nuže, promiň mně! Právě před chvílí jsem dověděl se, že s naší Marušku sobě zamíloval. Ať pravdu nepokrytu dím, rozhněval jsem se proto, domnívaje se, že snad jen si zahráváš. — Však nyní jsem přesvědčen, a proto ještě jednou, promiň mně!“

Tu se Krásá zamilčel. Albert se usmál.

„Házel s mne s hejsky do jednoho koše — nedivím se. Než myslím, že mne přece tolik znáte, abyste mně mohli dát odpověď, jak —“

„Pane Alberte,“ odtušil mírně, však vážně starý Krásá, „vídali jsme se jen někdy ve shromážděních; hned napoprvé jest nám o tak vážné věci jednat. Ale znáš mne, myslím, také sdostatek. Tys potomek starobylého, možného rodu. — Byť můj rod třeba tak starý a bohatý nebyl jako tvůj, zakládám si na něm neméně jako ty. Znají mne tu všude a každé dítě ti poví: Krásá věnečník je horlivý ctitel mistra Husi, kterého vaši kačeřují, přijímá pod obojí a zastává se práv svého jazyka, a od toho nepustí, kdyby svou hlavu na špalek katův položiti měl. Snad jsi na to vše, pane Alberte, zapomněl —“

„Nezapomněl, a myslil jsem na to. Však nežádám tebe, abys mým změnil nebo zradil.“

„Vím, že nejsi naším přítelem, že nesdílíš se mnou mého přesvědčení. — Než moje dcera je jinak vychována, ona věří, jako já a její matka věříme.“

„Věrou zajisté já se neliším. Vždyt jediné to nejhlavnější, co různého, že přijímáte pod obojí — a to, když by jinak býti nemohlo, budiž Marušce zůstaveno. Proto snad by nás kněz mohl oddati —“

Věnečník se usmál.

„Tak mluvíš dnes, a — nuž třeba bys potom také tak mluvil — než jsou ještě jiné kusy.“

„Ne snad tak vážné.“

„Odpust, jsi ještě mlád a mysl tvá dosud ohnivá. Kdyby u vše nebylo překážek, jsou ještě jiné — tys Němec.“

„To jsem čekal,“ vpadl Albert do řeči, usmáv se, „a to je asi hlavní příčina.“

Krásá sebou pohnul.

„Ne proto, že jsi Němec. Bůh zmátl jazyky zpupných lidí a učinil tak různé národy. Bůh je láska a ta věčná dobrota ne-rozružnila lidstvo, aby pro řeč a národnost se potíralo. Nejsem proti Němcům, protože jsou Němci a já Čech; ale předkové vaši přistěhovali se k nám, my je přijali, a byli u nás hosty. Oni se však zmocnili vlády, utiskovali nás a přirozený náš jazyk; a potomci jejich po dnešní den by po právu nám ne-ucinili, kdyby nebyli nuceni. Jsou ve všem proti nám, i v tom, v čemž by s námi zajedno býti měli, puntujíce se s nepřáteli naší země. Přejí si našeho přemožení a pokoření, aby dnové staré vlády se navrátili. Nemysli, že Němce nenávidím; rád bych s nimi žil v míru; než pokud budou proti nám, pokud

budou spolčovati se s našimi protivníky, potud je svatou povinností jednoho každého z nás, abychom se hájili. Každému po právu!

„Však co Maruška s tím bojem? Má býti ženou a ženám nesluší míchati se do boje a půtek, to nech muži sobě srovnají.“

„Ne tak, ženě ovšem sluší domácnost, než ona je nejen hospodyní, ale také matkou, která děti vychovává. Dovolil bys, aby tvé děti po česku byly vychovány? Chtěl bys, aby Češi z nich byli?“ Albert mlčel. „Toho bys nedopustil! Ba svatá pravda, co mistr Jan už řekl, že řeči dvojení je závidění, roztržení, popuzení a svár. A považ, jak by nám bylo, kdyby vnoučata přišla a promluvila na mne nebo na bábu po německu, a ona jím nerozuměla. Boj, žel bohu, trvám, tak brzo se neskončí. A jak by bylo, až by po čase děti dcery mé a děti syna mého proti sobě stály, aby se jako cizinci potíraly, prolévajíce vlastní krev?“

„Tak daleko bohdá to nedojde. Nebo věz, že král Sigmund přijde a vše srovná, a nevím —“

„Rozumím ti, než tím nikoho nepolekáš. Dej bůh, aby s dobrou přišel, nebo po zlém sotva by pořídil. A kdybych i svoliti chtěl, což jsem tu já a mé děti, což jsme tu sami, jen pro sebe, jen pro své dobro a blaho? Což by ostatní říkali, k nimž se hlásím? Neuškodil bych tím dobré věci? Nevinili by mne právem ze zradu? Pane Alberte, je těžká doba, v které se mnoho rozhodne, vím to, a v takové chvíli třeba, aby každý konal svou povinnost, aby žádný z řady pro své dobro nevykračoval a ode všech bratří neodlučoval se novými svazky s protivníkem. Věř mi, že kdyby sňatek ten k dobru byl a ke smíření všech přispěl, přivedl bych ti dceru svou sám, a třeba tě tak nemilovala.“

„Ale Maruška mne miluje, a zabrániš-li —“

„Bude snad neštastnou, vím,“ a Krása povzdychl, „ale nelze.“ Albert červenal, oči se mu blyštěly. Prudká krev rozproudila se mu a stěží se ovládal.

„A medle, jak bys uškodil své věci, kdybys dceru provdal?“ zvolal. „Nechápu —“

„To na bředni. Ztratil bych dceru, nebo že by se stala úplně tvou a vaší, že by se svatého zákona zřekla, to vím; nadto pak by každý na mne prstem ukazoval: Hle, starý Krása puntuje se s nepřáteli! A vyčítali by to mně i synu mému i rodině. Pak ve sporné věci by zvítězila krev, lánska otcovská, a já v mnohem byl bych snad povolnějším, liknavějším, kde bych pevným, výtrvalým býti měl, mnohdy bych zamhouřil i zavřel oči, kde bych bystře měl prohlédati, vázal bych si ruce tam, kde bych měl volně jednat.“

Albert vstal a hrdě pravil:

„Nechci tobě ruce poutati, jednej po svém rozumu. A ty, paní, se ani za svou dceru nepřimluvíš?” dodal mladý patricius Perchtě vyčítavě.

Krásová za chvíli, co tu Maruščin milenec meškal, ani slova nepromluvila, trpěla však více než oba mužové.

Poznala, že ten mladý, krásný muž vznešeného rodu dceru její opravdu miluje, an o ni žádá. Ubohá Maruško! Ty nesmíš býti jeho, nesmíš býti šťastnou!

Srdce mateřské svíralo se. Paní Perchta slyšela důvody mužovy, uznávala je, vždyť byla také horlivou utrakovistkou, a přece opět a opět vracelo se jí pomyšlení: „Ubohá Maruška! Ubohé dítě, jak bude nešťastno!”

Nutkalo ji, aby také promluvila, než opět se zarazila. Co lze říci proti Krásovi? A přimlouватi se v tu chvíli? Teď jí mladý Hopfner sám připomenul. Prve však, než odpověděti mohla, pravil Krása:

„Moje žena je se mnou stejněho smýšlení. Neměj nám za zlé. Nejednáme proti tobě, neboť tys nám neublížil a vážíme si tebe.”

„To medem pomazání pelyněk neosladi. Ty vládneš, pane Kráso, a rozhoduješ, vždyť máš k tomu právo, že ale nechceš ani slyšet hlasu manželky a dcery své —”

„Chci Marušku, vás i sebe ušetřiti, proto ji nevolám.” Tvář věnečníkova za toho trapného vyjednávání byla pobledla a na vráskovitém čele vyvstal mu pot. Náhle se zalekl. Otevřely se dveře vedlejšího pokojíka, v nichž Maruška se zjevila. Stáhla tam a první pohled jejich mluvných očí utkvěl na mladém patriciovi, pak popatřila na matku i starého otce. Porozuměla všemu. Nastalo trapné ticho. Albert pokročil jí vstříc, chopil se její ruky. Cítil, že se chvěje, viděl, že zbledla, žádný z těch tří neodvážil se jí odpověděti, ač porozuměli dychtivé otázce jejich očí. Jaké byla dojemně spanilosti!

Trpkost Albertova vzrostla v prudký hněv.

Toho umíněného utrakovisty! Jak chladně ničí štěstí své dcery — bez citu, bez srdce!

„Otče, tys nesvolil,” promluvila náhle Maruška. Chvějící hlas byl jako zamlžený.

Krása mlčel. Chtěl něco odtušiti, neměl však slova tak nasnádě. Prve než promluvil, postoupila k němu Maruška.

„Otče, nečiň mne nešťastnu!” prosila; hlas její zněl tak tklivě, a ještě snad více mluvily k srdci tvář a její oči.

„Maruško, rozpomeň se, není možná,” mluvil temným hlasem Krása.

„Ó, tatičku, probůh tě prosím!“ a přemožena citem klesla mu k nohám objímajíc jeho kolena.

Věnečník kvapně se k ní nachýliv, zvedal ji.

„Nemuč mne, dítě, pro svatou lásku, není možná,“ vyrazil ze sebe.

V tom již přiskočil Albert a pozdvihnuv Marušku k sobě zval:

„Nepros necitného! Nezoufej, ty budeš mnou!“ a již políbil ji na ústa. „Tys mou nevěstou! jsme zasnoubeni!“

Pak pustiv ji kvapně odešel. Oči jeho jen hořely; jako vítr hnál se po schodech dolů.

Zatím objímalala paní Perchta dceru svou, kropíc její hlavu slzami.

„Odejdi,“ promluvil skoro tiše Kráska, jenž tu dosud byl nepohnutě stál a hleděl zachmuřeně za manželkou, ana odváděla pláčící Marušku.

Děvče bylo jako krásný, podlomený květ.

Věnečník stál bled nepohnutě, hlava se mu nachýlila, ramena srazila, jako by veliké břímě na ně skleslo. Pak pohlédl k nebi.

„Pane bože, dej mně síly nebohému sluze!“

A jako zmalátnělý, duševním zápasem zesláblý sklesl do křesla, kdež dlouho seděl, maje hlavu nachýlenou a hledě do země.

Za drahou chvíli vstal a blížil se ke dveřím vedlejšího pokoje. Tu se zastavil.

Zvnitra slyšel konejšivá slova své ženy, usedavý pláč Maruščin a teď, oh, to promluvil miláček jeho srdce, jeho jedináčka.

„On nemá otcovské lásky, jako bych ani jeho dcerou — a ty, matko, také —“

Dále neslyšel. Perchta vpadla do té vášnivé řeči Maruščiny. Však Kráska slyšel až dost.

Volným krokem vyšel ven a odebral se do dílny. Chtěl pracovati — však nástroj vypadl mu brzo z ruky. I vzal kov a zavíral jej do skříně. Tu zazářil perlový vínec se šestmecítma prstenův.

„Až se Maruška bude vdávati,“ myslil prve. A teď? Věnečník zavřev prudce skříni vzal biret a vyšel z domu.

Byly to smutné námluvy!

Rozhněvaný ženich prudce odešel, a nevěsta smutna, skoro neustále v pláči. Světničku svou ani neopouštěla. Matka za dlouhé chvíle tam meškala, chlácholec i těšíc svou dceru. Však nesnadno bylo zarmoucenou, rozvášněnou ukonejšti. Neplakala již sice před matkou, ale nestala se hovornější. A co promluvila, bylo slovo trpké a bolestné. Ubohá dívka zapomněla na všecko, nedbala vážných domluv a důvodů matky své, myslíc toliko na svou nešťastnou lásku, která opanovala všecko její myšlení. Byla roztrpčena proti všem, ba domnívala se, že jsou všichni proti ní.

Neboť Zbyněk, dověděv se o všem, rozhněval se na smělého Alberta, a když potom jal se Marušce náklonnost její vymlouvat, dotkl se bolestně srdece dívčina, ač ublížiti jí nikterak nechtěl. Jonák ten lásky nepoznal a posuzoval náklonnost sesťtinu po svém rozumu a náhledech. Jak by mohl schvalovati a tomu se těšiti, aby jeho sestra za muž pojala takového jednušku a horlivého Němce?!

Když Maruška druhého dne ráno strýce Prokopa jako jindy navštívila, zavedl s ní hned hovor o tom, co se bylo včera stalo.

A mluvil zrovna tak jako Zbyněk, jak otec, ba ještě přísněji, rozhodněji.

Nikdo s ní neměl soucitu, všichni byli přísní, proti ní. Ze všichni stejně smýšleli a mluvili, nepřesvědčilo jí, aniž její myšlení změnilo. Tím vroucněji myslila na Alberta, tím horlivěji slibovala mu v duši věrnost a oddanost. Nejraději meškala o samotě ve své světničce nebo na zahrádce pod košatou jabloní, tou svědkyní nejkrásnější chvíle.

Smutno bylo v domě „u věnečků“.

Starý Krása byl zamyšlen, truden a pocítil vždy bolestné bodnutí, kdykoliv ubledlou, tichou svou dceru, svého miláčka uviděl.

Zdálo se mu, že se mu vyhýbá, tichý její žal kormoutil jej velice.

Když po těch námluvách po prvé k Prokopovi zašel, stiskl mu tento ruku a chvíli hleděl na svého svata. Pak promluvil:

„Kráso, tak bylo dobře. Nemrač se; děvče se vystýně. Nemohlo být jinak.“

Na večer přišel kněz Jan, jemuž Prokop, jelikož dobrému příteli, vše sděliti neopominul. Mladý kněz velmi se zarazil.

Zamyslil se na chvíli, pak, jako by se z něčeho byl probral, přejel rukou čelo a jal se rozmlouvat. Než za chvíli došlo opět na Marušku.

Prokopovi to bylo až s podivením. — Měl Marušku velmi rád, ale smutné ty námluvy nenadělaly mu tolik myšlenek a strostí; mnil dle svého, že záchvat ten srdečný brzo přejde, a proto divil se Janovi, že ten tolik stará se, že nad tou ženskou historii pozapomněl i na důležité, veřejné záležitosti.

Když kněz Jan večer domů se vracel, ubíral se zahrádkou. Tou cestou jen zřídka chodíval.

U vrátek seděla ve stínu Ofka, která uctivě povstala, jakmile kněze spatřila.

„Co tu děláš?“ ptal se jí kněz.

„Je tu pěkně — odpočívám si,“ odtušilo děvče nápadně hlasitě.

„Je tu Maruška?“

„Maruška? Není — myslím —“

Jan pokynuv hlavou vešel do zahrádky, kdež u zdi ve stínu staré jabloně něco se zabělalo. Stanul na okamžik a hleděl tam upřeně. Bílý stín však se ani nehnul.

Poznal, že to Maruška. — Seděla tam ve světlých šatech — tiše, nehnutě; zdálo se, že mladého kněze ani nezpozorovala.

Jan vykročil míře k ní, pak ale, jako by se rozmyslil, kráčel přímo k domku. Přemýšlel o Marušce — ubohá — souží se, touží — a nadarmo! Ó těch muk touhy nesplnitelné!

U zadních dveří se zastavil. Na prahu stará Ofčina matka dřímající, ve výklenku hořící kahan — co to? Snad zavřevši dveře tu usnula, či na někoho čeká? Snad odšoupl závoru a probudiv tím stařenu pobídl ji, aby zavřela a domů šla.

Když byl kus uličkou ušel, potkal muže v řasnatý klok zahaleného, jenž na kněze bystře se podíval dálé kráčel.

Jan šel nyní volněji, často se ohlížeje, až zpozoroval, že onen muž u Krásova domu, jak se podobalo, se zastavil, tam zaklepal a hned potom ve dveřích zmizel.

„Byl to on — mladý Hopfner!“ pomyslil kněz. „Ofka hlídá u předních vrátek, stařena čeká u zadních, a Maruška čeká — teď již asi vyskočila jemu naproti, již asi jej objala.“

Kněz Jan pocítil, jak mu krev do hlavy vstoupila, že mu hořkost útrobou se rozlila. Stanul, jako by naslouchal; rozmyšlel se, má-li se navrátit.

Skutečně dal se nazpět, až stanul nedaleko Krásova domu — pak ale vzmohl se. — Pohlédl k nebesům, na nichž nesčetné hvězdy jasně zářily, jako by odtud o sílu prosil. — Obrátil se.

Maje hlavu skloněnou kráčel volným krokem do svého bytu. Nehleděl na cestu, nevšímal si, že zanedlouho nadejde čas třetího zvonění zvoncem rychtářovým.

Ti tam na zahrádce také nedbali. — Maruška zapomínala na své neštěstí, slyšíc Albertova těchy plná, sladká slova, naslouchala mu z celé duše, chvěla se blahem, an ji horoucně líbal a k sobě vinul.

Jak by mohla od něho pustiti, bez něho živa býti? Co jí svět bez něho?

Den za dnem ubíhal.

Prokop i Zbyněk byli zase v proudu denních událostí, jimiž také Krása byl zabaven. Docházely zprávy z venkova, že po celé české zemi schází se lid u valných shromážděních na horách pod širým nebem a tu pobožnost vykonává.

Prokop rád o táborech těch slýchal.

Zatím paní Perchta měla jiné starosti. Těšila se, že čas zármutek Maruščin vyhojí — však pozorovala, že bolest dceřina jen pozvolna se mírní. Maruška sice již neplakala, aniž více na otce toužila — stala se málomluvnější, zamyslenější.

Casto ji paní Perchta stihla, ana u ruční práce sedíc tak se zamyslila, že příchodu matčina nezpozorovala.

„Pořád ještě na něj — a jen na něj myslí.“

Když pak k ní přistoupila, mírným, laskavým hlasem k ní mluvic, lekla se vždy Maruška, jakoby při zločinu přistižena, — ba jednou vypukla v pláč a objavši prudce svou matku zaštakala na jejích prsou:

„Má zlatá matičko! matičko!“

Den za dnem ubíhal. Krása se ptal pokaždé své ženy, jak je s děvčetem, ale vždy dostalo se mu málo potěšné odpovědi.

„Krásó,“ pravila mu jednou paní Perchta. „Maruška se souží neustále — není nikterak klidnější nebo veseléjší. — Mé těšení, hráč na zed. — A třeba jí ducha dodati. Kněz Jan ptá se, kdykoliv přijde, jak s Maruškou. Vždy ho měla ráda, i dá mnoho na jeho slovo. Požádej ho, aby s ní promluvil —“

Krása souhlasil a slíbil.

Kněz Jan od onoho večera, kdy neznámého muže ve tmavé uličce potkal, mnoho na myslí přemítal, zdali by dobře bylo, aby Krásu upozornil. Nebyl však jist a přesvědčen, že to byl mladý Hopfner — zdálo se mu sice a myslil, že u Krásova domu se zastavil — ale bylo přítmí, řada dveří v hlubokém stínu, kdož ví, nestanul-li u sousedního domu? A kdyby to Albert

nebyl? Což by Maruška sobě pomyslila, jak by o něm soudila?

Avšak byl-li to Hopfner?

Kněz Jan by vždy schválil jednání Krásovo, proto uznával, že nesmí Maruška s tím mladým patriciem scházet se, ač má-li klidu nabýti. Jaká tu rada?

Dochází-li Hopfner večer na zahrádku, ví o tom zajisté Ofka i její matka.

Byl by rád s nimi, ovšem o samotě, promluvil. Ale jak učiniti, aby toho domácí nezpozorovali? Ustanovil se na tom, že pro všechno s Ofkou nejdříve promluví, prve nežli Krásovi se sdělí.

Tak minulo několik dnů, až došla ho vážná novina, s kterou ihned „k věnečkům“ pospíchal. Na síni potkal paní Perchtu, kteráž mimo obyčeji do světničky svého muže pozvala a tam, vše mu vyloživší, žádala ho, aby častěji za příležitosti s Maruškou rozmlouval, ji těšil a ducha jí dodával.

Jan se v nitru zachvěl. On, on ji má těšiti, on jí má lásku vymlouватi!

Paní Perchtě neušlo, že se zarazil.

Ale již vážně odtušil:

„Nesnadný to úkol, však s pomocí boží rád to zkusím. Člověk mnoho zmůže a tak, dá bůh, i Maruška nad sebou zvítězí. Však hle, zrovna něco nesu, co bude i pro ni s účinkem.“

Tu vyňal zpod své řízy závitek pergamenový, který Krásové ukázal.

„Mistr Křištan dal mi opsati to pozvání, jež včera mu dodáno. Obec na Bzí Hoře svolává všecky Čechy ke Křížkům.“

„Kde to je?“

„Na benešovské silnici, čtyři hodiny odtud. Skoro všecka Praha se tam strojí.“

„Toť Krása i Zbyněk pojedou a ty také, není-li pravda?“

„Pojedu; Zbyněk nechť vezme s sebou Marušku. Je pořád sama se svými myšlenkami. Tedy nutno plašiti je a rozháněti. Bude jí lépe, až nový kraj a tolik lidí spatří. Jakživa něco takového neviděla — a pak, a to je to nejhlavnější: uslyší kázání zbožných mužů, uvidí sta a sta lidí jedné vůle, jednoho zákona, jedné víry, jednoho srdce a jedné duše. I rozpomene se, dá bůh, nač nyní zapomíná, a pak bude s ní lépe hořiti —“

„Dejž bůh —“ a paní Perchtě zakalily se oči. Pak dodala:

„Zbyněk je u strýce, Krásu hned z dílny zavolám, a pak nám ten list přečteš.“

Kněz Jan odebral se do pokojíku Prokopova, ana paní Perchta

po schodech sešla. Pověděla muži vše, o čem byla s Janem rozmlovala.

Prokop říkal právě Zbyňkovi do pera, když onu novinu Jan přinesl.

„Údové obživli novým životem a ten již jde k srdci,“ promluvil veselé Prokop. „Maličko, a již i toto zrovna tak zabuší a pak bude tělo zdrávo a silno a žádné namáhání je nezkruší. Teď bude shromáždění u Prahy, zanedlouho, doufám, v Praze, a tu mne vynesete odtud pod širé nebe, abych viděl a slyšel —“ Kráska souhlasil s knězem Janem; vyslechnuv vše ubíral se nahoru.

Zatím byl Zbyněk pero odložil a usadiv se na stupeň proti svému strýci dychtivě čekal, až by Jan, vedle stojící, začal. Již vstoupili manželé. Kráska opřel se o stůl, paní Perchta posadila se na židli, opodál křesla Prokopova stojící.

Kněz Jan rozbaliv závitek jal se povzneseným hlasem čísti. Všichni pozorně a zbožně naslouchali. List tento, vyzývající ke zbožnému a ctnostnému životu a svornosti, varující před falešnými proroky, končil se takto:

„A proto, milí synové, posilněte se a mužsky sobě čiňte v zákoně: neb když učiníte, co je vám v zákoně přikázáno od pána boha vašeho, v tom slavní budete shledáni. A protož, nejmilejší! žádáme a prosíme vás pro pána boha o vaše spasení, aby s námi se všemi v sobotu na den sv. Jeronyma jednosejně ráno se sešli a sebrali u Křížkův na úlehlech na benešovské silnici na té hoře za Ládvým ku Praze jedouc, k jednotě božské o svobodu zákona božího a prospěch spasitelný a počestné dobré všeho království —“

„Amen, dejž to Pán!“ zvolal Kráska.

Prokop mlčel.

„Aj, ty nemluvíš? Myslil jsem, že se zaráduješ —“ pravil kněz Jan.

Prokop naří vážně pohleděl.

„Těším se, pravda. Však přečti ještě jednou, proč to scházení?“

Jan obrátil list četl:

„Nejmilejší! Oznámuji tímto listem obecně všem, že naše na hory a pole scházení není pro jiné, jedně pro svobodné slyšení zprávy věrné spasitedlné v zákoně božím založené a svátoosti nejdůstojnější božské těla a krve pána našeho spasitele Ježíše Krista potřebné přijímání, na památku jeho umučení a našeho vykoupení a na posílení, zachování a potvrzení v životě spasitedlném.“

„To všechno dobré,“ mluvil Prokop, „však jedno bych tam

také rád slyšel a to: „Hotujte a chystejte se k boji, nebo nepřítel již se blíží!“

„Prokope, toť vždy tvé poslední slovo,“ pravil Krása.

„A dojde na ně. My vždy vidíme jen na píď před sebe a protivník nás překvapí. My máme beránčí krev a myslíme, že taková též v žilách našich nepřátel. Moudrým, smírným slovem hltavého supa nezaženeš.“

Když kněz Jan odcházel, připomenula mu paní Perchta, aby učinil, oč ho byla žádala, a doložila, že Maruška je v zahrádce. Nezastal jí tam, zato potkal u samého zahradního domku Ofku, což mu bylo velmi vhod. Zastavil ji.

„Ofko, minule sedělas tam u branky a panna Maruška byla v zahrádce —“

„Byla —“

„Kdo sem po mně přišel?“ a pohleděl bystře na děvče, jež na okamžik se zarazilo —

„Nikdo —“

„Nemluvíš pravdu. Matka tvá čekala u zadních dveří, potkal jsem muže, který sem vešel. Cos dělala u vrátek?“

Děvče sklopilo na chvíliku oči, pak, jako by se odhodlala, řekla: „Čekala jsem —“

„Na koho?“

„Na — na — Trníka, co slouží u Křížů —“

„Co tu chtěl?“

„Bývá tu někdy, slíbil mně, že si mne vezme —“

„A což panna Maruše byla tu dlouho?“

„Odešla hned, sotva žes do domku zašel.“

„Zapíráš!“

„Mluvím pravdu pravdivou,“ odvětila určitě Ofka, úplně se vzpamatovavši.

Jan nenaléhal více; nevrátil se již, ale šel přímo do svého bytu. To děvče mluvilo s takovou jistotou, tak určitě, a přece nebyl přesvědčen. Ofka to nesmlčí Marušce, lhala-li. Byl-li to skutečně Trník, nepoví žádnému, ba bude ještě prositi, aby to Jan paní Perchtě neříkal, která by zajisté takových schůzek ve svém domě netrpěla.

Počká ještě do zítřka, jak si Ofka bude vésti.

Již byl kněz Jan ve svém pokoji a ještě uvažoval o té večerní schůzce. Pomýšlel na to, aby se Zbyňkovi svěřil, jenž by nejlépe mohl vyzkoumati, zdali Albert i ještě teď po tomto varování bude docházeti. O, kdyby to jiný byl!

Přál by Marušce, aby s jiným šťastna byla, přál by jí, byť i sám

nejpalčivější bolest cítil. Ale toho? Ó, nejedná ze msty, ani ze žárlivosti.

Večer sklonil se na Prahu.

V Krásově zahrádce bylo zas vůně a stín. A v tom nejhlebším pod jabloní seděla Ofka, častěji povstávajíc a k domu pátravě pohlížejíc. Vše ticho a klidno. Hvězdy mrkaly na jasném nebi; a v křovinách i korunách stromů ozýval se tichounký ševel večerního větru. Okno zahradního domku bylo napůl otevřeno, však neosvětleno.

Ve tmavé světničce seděl Albert a jemu po boku Maruška. Jeho pravice spočívala na jejím rameně.

Mluvili tajeným, tichým hlasem, který však co chvíli stával se hlasitějším.

Maruška byla bleda, smutna, velmi rozechvěna. Albert zamračen.

Hned, jakmile po neštastných námluvách v zahradním domku s ní sešel se, navrhl jí, že splní dané jí slovo.

Domlouval jí velmi vášnivě a přesvědčivě.

Lekla se velmi a zápasila sama s sebou. Milovala Alberta nade všecko, a přece nebyla s to rázem rozhodnouti se. Dnes, kdy mu zvěstovala, že kněz Jan Ofku vyslýchal, kdy se mohli naléti, že tajné schůzky jejich budou nadále nemožny, doléhal Albert poznovu, aby se rozhodla.

„Kněz čeká, ty staneš se mou ženou, a nikdo nebude moci pověst tvou pokaliti. Rodiče opustíš jen na čas. Odejdeme odtud a tím vyhnu se všem srážkám s vašimi. Budeme v tichém zákoutí, sami, jen své lásce žít. Rodiče tě nezavrhnu, budou snad první čas želeti, však pak dozajista se smíří, až uvidí, že jsme šťastni. A věz, že král Sigmund strojí se na Čechy s velikou mocí, a nebude mu možná odolati. Nesvoliš-li, odejdu k jeho vojsku a budu bojovati, snad setkám se s vašimi, bůh nedej, nebo padnu dříve.“

Maruška nedala mu domluviti. Objala ho vášnivě a sklonila hlavu na jeho prsa.

„Ne, ne, ty nesmíš do boje, ty nesmíš,“ — a nemohla ani dořeknouti.

„Nesvoliš-li, vidíme se dnes naposled.“

„A nebudeš proti našim bojovati?“

„Kde? Tam na samotě?“

„Slibuješ?“

„Slibuji. Nač bych žádal, abys se mnou šla, když bych se chtěl s tebou opět rozloučiti. Což bych potom snáze šel do boje, až

bys byla mou ženou? — Říkáváš, že já tebe tak nemiluji, jako ty mne! A hle, ty váháš oběť tu přinést! Což myslíš, že já méně opouštím než ty? Co budou naši říkati, že v rozhodné chvíli ucházím, že boje se straním? — Zdaž mně budou chváliti? Ty ani nevíš! Ó, Maruško! považ vše, máš-li mne ráda."

„Mám, mám," zvolala dívka vášnivě. Albert ji prudce objavil ji horoucně a šeptal:

„Buď mou! Zůstaň se mnou!"

Maruška zavřela oči za těch vášnivých polibků a chvěla se na celém těle.

Prosebný, vroucný hlas jeho vnikal jí do duše. Ovládal ji nedolatelně, démonicky.

Vzhlednoucí k němu zašeptala:

„Zůstanu!" Pak přitulila se k němu, jako by se obávala, že bude od něho odtržena.

Ofka plížila se k zahradnímu domku. Zaslechl až na zahrádce vášnivý hovor milencův a proto chtěla okno zavřít. Prve než tak učinila, utišilo se ve světničce a děvče pozorovalo, že Albert povstal s Maruškou důtklivě o něčem rozmlouvá. Pak najednou stanuv u okna zavolal děvče stráži stojící.

Vešla do světničky a pobyla tam asi půl hodiny. Po té vyšel Albert v pláště zahalený z domku a ubíral se rychlým krokem tichou uličkou. Tou dobou také obě dívky vklouzly do domu a tichým krokem ubíraly se po schodech nahoru. Maruška vstoupivší do svého pokojíku sklesla u lože na kolena a sklonila hlavu na sepjaté ruce.

VIII

V sobotu dne 30. měsíce září vstala paní Perchta na úsvitě a probudila čeleď, pak muže i Zbyňka.

Služka rozdělala oheň a co zatím polévku z dobrého piva turnovského vařila, chystala domácí paní druhou část snídaně, totiž studenou kytu telecí. Sotvaže stůl ubrusem pokryla a cínové talíře, nože a vidličky a ubrusce na něj položila, již pomýšlela také na den.

Půjdout muž, syn i dcera do shromáždění ke Křížkům, budou po celý den pod širým nebem a tu člověk bývá při chuti. Vzpomněla také na Jana, kterého zajisté Kráska na oběd pozve, ač nebude-li mladý kněz mezi mistry a kněžími.

Již vstoupili do mázhauzu Kráska i Zbyněk, jenž o snídani

hartusil, aby již na cestu se vydati mohli. Nemohl se mladý utrakovista dočkat; byl by třeba napřed bez jídla pospíchal, kdyby povážlivý otec dychtivost jeho nemírnil.

„A kde je Maruška?“ ptal se věnečník.

„Také mi divno, že nejde. Otevřela jsem dveře, volala jsem ji; ozvala se, že přijde hned. — Snad se strojí.“ — A již kouřila se polévka na míse, a Maruše ještě nešla.

„Půjdu pro ni,“ pravila paní Perchta.

A jak k loži své dcery přistoupila, lekla se.

Maruška napůl oblečená seděla na posteli a kalným okem pohlédla na matku.

„Dítě, co je ti? Tys všecka bleda a třeseš se.“

„Nemohla jsem po celou noc spát, trochu jsem slabá.“

„To nesmíš ke Křížkům.“

„Raději bych zůstala doma.“

„Bolí tě něco?“

Maruška zavrtěla hlavou a usmála se.

Paní Perchta přistoupivší k ní sáhla jí na čelo.

„Jen ti hoří. Tobě něco je, ach, mé dítě, jak ráda —“

Slyšíc ten laskavý, soucitný hlas dobré máteře chopila se náhle dívka její ruky, čelo kryjící, a zlibalala ji.

„Nehněváš se na mne, matičko?“ pravila třesoucím se hlasem.

„Co mluvíš, jak bych mohla?“

„A nebudeš se hněvat?“

„Proč, co je?“

„Nic, nic, že ti tolik zármutku a starosti nadělá,“ a sklonila hlavu. Jasné slzy řinuly se jí po bledé tváři.

„Upokoj se, mé dítě, lehni, odpočiň si, ty se třeseš, uvařím ti něco, nesmíš nikam.“

A odkvapivší oznámila Krásovi, že Maruška do shromáždění nemůže, že je churava.

Věnečník se zarazil. Hned ho napadlo, že se o dceru nemoc pokouší, a tušil, jaká toho příčina.

Té neblahé, vášnivé lásky!

I šel se sám přesvědčit.

Maruška seděla na loži dosud s hlavou sklopenou, jako by o něčem přemýšlela.

„Maruško!“ volal ji tiše otec.

Na ten hlas trhla sebou a pozvedla kvapně hlavu.

„Tys churava, vidím to. Zůstaň si doma a nevycházej. Mé dítě, vím, co ti je. Věř mně, že bych za tebe všecko dal, i život, ale v tom jsem ti povoliti nemohl. Snad jsem tě také zbavil velikého zklamání, jež by tě snad stihlo, a pak by tobě hůře bylo

než nyní. Považ, že hlasu svaté povinnosti více dbáti dlužno než hlasu srdce."

Venku se ozval Zbyňkův hlas.

„Již půjdeme, buď tu s pánum bohem!“ a promluviv tak hlasem, jenž citem srdečným se ozýval, políbil ji na čelo.

Maruška políbila jeho ruku a pak hleděla do otcovy vážné, poctivé tváře tak, jako by mu něco říci chtěla.

Kolem rtů jí zacukalo, však zašeptala jen: „Spánembohem!“ a odvrátila hlavu.

A sotvaže odešel, sklesla do podušek a dala se do pláče.

Vtom ozval se ve dveřích Zbyňkův hlas:

„Abys byla už zdráva, Maruško, až se vrátíme. Já ti pak všecko povím.“

A než Maruška s to byla něco odtušiti, zmizel a chvátal po schodech dolů.

Paní Perchta vyprovodila Krásu až na síň, pak pospíchala k Marušce.

Prokop, s nímž se svat i synovec byli předtím rozloučili, dal si postaviti lenošku až k samému oknu, takže odtud dobře na náměstí viděl. Ač teprve svítalo, bylo na náměstí lidu jako o hlučné slavnosti nebo velikém trhu, a pořád jich z domů i z ulic přibývalo.

Hluk těch zástupů byl veliký; ve hlasy lidské míšily se rzani koňů a rachot kol.

Většina Pražanů šla pěšky, mnozí jeli koňmo, jiní na vozích, mířice směrem k Benešovu.

Valné hromady lidu, „tábory“ řečené, počaly se již za posledních let Václava IV. Když pak tento král zemřel, shromažďoval se lid podobojí čili husitský čím dále tím častěji pod širým nebem na místech rozmanitých, zvláště na chlumcích a na horách.

Někdy odbývaly se takové „tábory“ pravidelně v určité dny, jako na hoře Tábor. — Když „obec“ na Bzí hoře sešla se v polovici měsíce září, vydáno tu pozvání k novému shromáždění na Křížkách u Benešova.

Jako u Krásů tak i po celé Praze přijali pozvání to s radostí. Byl jasný podzimní den.

Prostranná lada u Benešova hemžila se zástupy velice četnými. Při cestě a na pokraji místa, kde valná ta schůze se odbývala, stál veliký počet vozů, namnoze pražských. V nich stáli napolo vypřažení koně, jiní pak, jízdečtí, byli přivázáni k žebřinám vozovým.

Kolem hemžili se lidé ze všech stran přišli. Mnozí přibyvše sem již na večer dne včerejšího přenocovali tu pod širým nebem. Byli to jmenovitě muži i ženy ze vzdálenějších končin, z vesnic, měst a městeček. Až z Plzeňska přibyl sem značný houfec, který přivedl statečný kněz Václav Koranda.

Bylo záhy zrána, a lada skoro již vše plničká. Nicméně přibývalo nových poutníků, z různých stran se scházejících. Největší proud jich valil se od Prahy.

Na malém chlumu stál kněz Jan, Krása a Zbyněk.

Mladíkovi zářily oči, byl vesel, nadšen. Zrak jeho těkal s houfem na houfec, se skupiny na skupinu, a pořád viděl něco nového zajímavého.

I na Krásu pohled na četné zástupy dobře působil.

„Vizte,“ mluvil povzneseně kněz Jan, „jaká radost! — několik tisíc je tu shromážděněho lidu, ze všech končin naší země — ti tu z Plzeňska, ti z Bechyňska, tam za nimi jsou Klatovští, a tu zrovna z Hradecka a Chrudimska. Co tu rozmanitých tváří i různého šatu, mužové, ženy z měst i ze vsí, a přece všichni přišli sem za jediným. Všichni jsou jednoho smýšlení, jednoho srdce!“

„Ó, jak to člověku ducha, myslí dodává!“ zvolal Krása. „Věř mi, kněže Jene, teď teprve cítím, že jsem dobře jednal!“

Jan stiskl mu ruku.

Oba vzpomněli na Marušku.

„Kdyby to tak strýc Prokop mohl viděti!“ mínil Zbyněk, „ten by se zaradoval!“ „Hlehlé, — podívejte se, tam pan Mikuláš z Husi a vedle Žižka s mistry, to mistr Křišťan, vedle Jan Želivský.“

I kolem stojící pohlédli v tu stranu, kam Zbyněk ukazoval. Jmenovitě ti, co z kraje přišli, vynasnažili se, aby jmenované muže, již toho času dobře známé, spatřili.

Dotčení kněží i rytíři ubírali se uličkou mezi zástupy ke kopečku, kdež několik jiných kněží na ně čekalo.

„Musím tam také,“ pravil kněz Jan, „budu brzo na řadě.“

„Doprovodím tě,“ pravil Krása a rozhlédl se po synovi. Toho tu již nebylo. Jak se lid kolem tlačil, byl Zbyněk jako vlnou s chlumku stržen a ocítil se v zástupu. Kol dokola ozývaly se nejrozmanitější hlasy, pokřikování, volání, chvílemi stály jednotlivé tlupy tiše, pak, jako by vítr zadul a vlna vše před sebou rozrušující se přivalila, hnuly se tlačice před nimi stojící.

Kněz Jan i Krása mířili ke kopečku. Věnečník ohlížel se ještě za chvíli po synovi, ale když pak seznal, že to marno, ustal. Věděl dobré, že těkavý mladík chce všecko viděti a že by držeti ho bylo nemožné.

Zbyněk prodíral se také ke chlumku, jenž jiným směrem. Běželot mladíkovi o to, aby co nejbliže ke kněžím se dostal a řeči jejich dobře vyslechl. Nadto pak domnival se, že tam uvidí Václava Korandu, o němž byl tolík a zvláště dnes slyšel. Vypravovali o něm, jaký to rázný, statečný muž, jak sobě mužně a moudře vedl, když cestou jeho houfci všeliké překážky činěny, jak řeč jeho je ohňová, takže ani v Plzni ani široko daleko nebylo nad něj lepšího kazatele. Náhle se zarazil. Kolem nastal hlučnější šum a křik, z něhož nejjadrněji vyznávalo:

„Ticho — mlčtež — už počíná se řeč!“

Pak všichni stanuli, krky napínajíce; i Zbyněk se zastavil. Nastalo ticho.

Kol dokola hlava vedle hlavy, tu bradatá, mužná, tu stařecká, tam hladká mládencův, tu tváře stařen a žen v plínách, tam hlavy panenské s dlouhými vrkoči — a nad všemi jasné, blankytné nebe — ta nejmohutnější, nejvelebnější klenba chrámová.

Zraky všech obrátily se na jediné místo, tam, kde vystoupil kněz v černé říze, vynikaje až po pásové shromážděné.

Statečná, vážná postava. An po zástupech se na okamžik rozhlížel, rozvíval ranní většík dlouhé prameny silně prokvetlých vousů a vlasů. Pak začal zvučným, silným hlasem mluviti.

I kázal vroucně, srdečně o tom, co myslí a srdcem všech tehdyn hýbalo, o svobodě slova božího, o přijímání pod obojí způsobu. Napomínal důtklivě, aby zmužile stáli při poznané pravdě a nenáviděli lsti a ouskokův Antikristových, vzpomínaje přitom dojemně příkladu mistra Jana Husi, jenž pro své přesvědčení potupnou smrt ohněm utrpěl. Lid naslouchal napjatě a zbožně.

Dále mluvil výmluvný kazatel o svorném živobytí, napomínal všechny, aby se milovali a sobě vespolek pomáhali, uváděje jim na paměť Krista i časy apoštolské. Když pak kněz domluvil, poklekli mnozí a připravovali se na přijímání pod obojí. Jiní pak hnuli se, aby odešli jinam a tam řeč nového kazatele vyslechli. I Zbyněk chtěl odejít, aby našel si zástup Plzeňských, kdež, že Korandu nejspíše uvidí, se nadál. Vtom tázal se někdo vedle něho.

„Kdo byl tento kazatel?“

Zbyněk ohléduv se odpověděl ochotně, ač vlastně nebyl tázán.

„Mistr Křišťan z Prachatic, mistra Jana svaté paměti starý, dobrý přítel.“

Ta, jež se byla své sousedky tázala, vzhledla na Zbyňka. Teď jak náleží dobře viděl její tvář. Byla mladá, sličná. V jasných

očích zračil se bystrý, svěží duch, v celé tváři upřímnost, půvab kvetoucí panny.

Dle kroje byla dívka z venkova. Zbyněk hleděl na ni se zálibením dívaje si dobrý pozor, aby od ní nebyl odloučen. Slyšel pak ještě tento hovor.

„Mikuláš se mně ztratil. — Hledám ho již drahou chvíli,” pravila dívka k své družce.

„To ho sotva najdeš — počkej, až bude po všem —”

„Ráda bych s ním mluvila.”

„Sel on Korandu poslouchat —”

„Myslím, že se dal touto stranou —”

Zbyněk zaslechnuv jméno kazatelovo přistoupil blíže a tázal se děvčat:

„Vy znáte Korandu?”

„Přišly jsme s ním,” odtušila dívka, již byl prve odpovědi posloužil.

„Hledám ho také. Rád bych jej znal.”

„To pojď s námi. Aspoň se ti odsloužím,” odtušila dívka a usmávši se ukázala řadu bílých, drobných zubů.

„Vy jste z Plzně?” mluvil Zbyněk, hledě na děvče, čiperně mu odpovídající.

„Sestra, je od Plzně. Já z Oustí nad Lužnicí. A tys Pražan, vid?”

Zbyněk přisvědčil. Tu však přišli k hustému zástupu nehnutě stojícímu, takže i oni musili stanouti. Zbyněk, jenž by jinak byl se prodíral, nezamrzel se nad překážkou, ba zapomněl na chvíli na Korandu.

„Tos tedy, bratře, znal mistra Jana,” začala dívka.

„Znal a slyšel, byl jsem nejednou v kapli betlemské —”

„Ach — a krásněji kázel než ten jeho přítel?” ptala se upřímně.

„Ovšem — takového kazatele již nebude. Nebožtík kněz Milič, jak otec mi vypravoval, kázel nade všechny a vzpomínali naň při každém kázání jiných kněží. Ale když mistr Jan na kazatelnu vystoupil, tu zapomněli. — V kapli betlemské bylo vždy vše plničko, každý se tam tlačil, aby mistra slyšel, ba sama králová přicházela na jeho kázání.”

Za této řeči tkvěly jiskrné zraky dívčiny na vypravujícím Zbyněkovi a bylo na zanícené nadšené její tváři patrno, že horlivě naslouchá o velikém mučenníkovi.

„Můj otec ho také slyšel, když na Kozím hrádku meškal. A dodnes říká, že do smrti si toho nejvíce vážiti bude — ach, jak ráda bych aspoň do té kaple vstoupila, kde mistr Jan kázel, a ten dům uviděla, kde přebýval.”

Zbyněk se jí chtěl ochotně nabídnouti, že jí ty budovy ukáže, ale vtom nastalo kol živé hnuti, an nový proud ze strany protivné šel. Náhle vztáhla dívka ruku a kývajíc volala:
„Mikuláši! Mikuláši!”

Hned nato dostal se k nim mladý muž v kroji venkovském. Byl to statečný jonák, větší, silnější a poněkud starší než Zbyněk. Měl dlouhou sukni z hrubšího sukna, řemenem přepásanou, na hlavě beranici, na nohou škorně. „Už dlouho tě hledám, Mikuláši,” pravila dívka. „Teď se tě již nespustím.”

„Zůstanu u tebe!” odtušil mladík a sňav beranici přejel si rukou zpocené čelo. Tvář jeho byla osmahlá, nos přímý, oči tmavé, plné jiskry a blouznivého zápalu.

Kaštanové, tmavé vlasy, na čele přistřížené, padaly vzadu rovnými prameny skoro až na ramena.

„Vidíš, tenhle bratr z Prahy vypravoval mi o mistru Janovi. Rád by viděl a poznal kněze Korandu.”

„To ti jej ukážu. — O mistru Janovi bych také rád slyšel. To mně pak povíš, Aleno.”

„Chceš-li, povím ti potom sám.”

„Jak se jmenuješ?”

„Zbyněk Krásův.”

„A naše jména znáš?”

„Máš také sestru?” ptala se Alena.

„Mám, ale není tu. Ráno, než jsme se na cestu vydali, rozuměla se.”

„Ta bude litovati, chudáček.”

„Pojďme,” pravil Mikuláš a dal se v tu stranu, kde myslil, že je kněz Koranda. Jeho sestra a Zbyněk kráčeli za ním. Dle vysokého, souměrného vzhledu, černých, jasných očí byla Alena pravou Mikulášovou sestrou. Nebyla však tak osmahlé pleti jako bratr, aniž tvář její výrazu tak blouznivého jako jeho. Z její hleděla přímost a odhodlanost.

Zatím minulo poledne. Jasné nebe počalo se kaliti. Slunce zakrylo se černavými mraky. Toho však nikdo nedbal. Všichni horlivě naslouchali slovům zalíbených kazatelův, jsouce roznízeni a povzneseni; všichni cítili jedním srdcem, myslili jednou myslí. „Bratře!” „Sestro!” tato slova dávala výraz citům svornosti a vespolného přátelství, jež ve všech srdečích zavládly. Nadšenost sílila je. Naslouchali, modlili se, zpívali a přijímalí pod obojí způsobou.

Když odpůldne nastalo a nadešla chvíle rozchodu, pocítili všichni, že za tu krátkou dobu se tak spřátelili, stavše se jako jednou rodinou, že rozloučení nebylo jim snadno. Proto s radostí, nadšením přijato ode všech pozvání, kteréž od kněží

prohlášeno, aby na den 10. měsíce listopadu opět na táboru v samé Praze se sešli a nepřítomné bratry a sestry tam povzvali.

Mnozí neradi měli se k odchodu. Rozhodnější a nadšenější řekli: „Nepůjdeme domů, doprovodíme Pražany a mistry!“ Slovo to se ujalo, rozlétlo se jiskrou po zástupech a valný počet přespolních rozhodl se, že půjde do Prahy.

Krása nadarmo po svém synovi se ohlížel. S knězem Janem se sešel, ten však mu žádné zprávy nemohl podat.

„Nuž, tedy večer se s ním sejdeme,“ mínil věnečník, „ale od rána ten synek neměl v ústech.“

Než Zbyněkovi bylo dobře.

Chodil s Mikulášem a Alenou. Na otce ani nevzpomněl. U těch mladých lidí bylo mu volno a milo.

Mikuláš smýšlel jako on a Alena mu také rozuměla. Takové dívky ještě neviděl. Strýc Prokop se z nich potěší, až mu je přivede. Rozhodl se Mikuláš, že půjde do Prahy, a sestra ráda svolila.

Zbyněk nabídl jim ochotně dům otce svého. Byl by se s nimi o vše rozdělil.

Nesčetnými zástupy protlačiti se a Korandu nalézti nebylo snadno, ač Zbyněk se svými novými známými dost se vynasnažil.

Zatím šířila se mračna vždy hrozivěji na klenbě nebeské a tmavý stín padl na shromáždění lidu, v němž nepanovalo již nerušené, svaté ticho.

Zdálky bylo slyšeti skřípání a rachot obracejících se vozů, hlasy vozků i rzani koňů. V zástupech pak samých ozývala se hlasů směsice čím dál tím hlučněji, až ještě jednou na chvíli umlkla.

„Zbynku!“ zvolala Alena a zatáhla mladíka za rukáv. „Pohled vpravo — kněz Koranda!“

A skutečně tam nad hlavy shromážděných vynořila se rameňatá postava kněze v černé říze, tmavé, osmahlé pleti, černých jiskrných očí. — Vítr cuchal mu černou, dlouhou bradu, skoro po pásoch sahající.

Vše rázem umlklo, kdy daleko zvučný hlas jeho vzezvučel. Živě rukama vhod rozkládaje řečnil o tom, o čem již mnozí před ním byli mluvili — on však mluvil rozhodněji, ohnivěji, z vášnivého prudkého srdce, a proto slova plná zápalu tak úchvatně působila.

Mluvil o svobodě slova božího, o jeho nepřátelích, jímž hrozil trestem a vyhubením, mluvil o nástrahách antikristových, předpovídal protivenství pro pravdu boží a urputný boj!

V tom černá mračna se protrhla a slunce jako vítěz zazářilo nad nimi, rozlévajíc zlaté paprsky na zástupy lidu.

„Ej, bratři a sestry, jako to boží slunko proniklo z černých chmur, tak zaskvěla se nám věčná pravda potirajíc tmu lži a nepravosti,“ zvolal Koranda, jemuž líce jen hořely a oči zářily. — „Vinice páně krásně zakvetla, ale i kozlové bliží se, chtějíce ji hlodati. Protož potřeba jest, abyste již nechodili s poutnickou holi, ale s mečem v rukou!“

„Ten to řekl!“ vzkříkl Mikoláš, ale již zanikl hlas jeho v souhlasném pokřiku tisíců, jenž mocně jako bouře zahlaholil.

„Do zbraně!“ volal Zbyněk a po něm všichni kolem stojící.

„Do Prahy!“ ozvalo se pak kdesi na druhém konci a již hýbali se tam houfově; za chvíli valilo se všecko shromáždění k silnici, jedni aby odebrali se domů, jiní aby sprovodili Pražany, a těch byl největší počet.

Bouře, která táboru „na Křížkách“ hrozila, nestrhla se.

Mraky však nezmizely. Z lad benešovských rozcházeli se zástupové na všechny strany.

Nežli se všichni rozloučili, našli, vypravili a konečně na cestu vydali, nadešel večer. Ženské většinou usadily se na vozy, které za sebou jely řadou téměř neskončenou. Po stranách pak jeli jezdcové, vykračovali pěši.

Ti zbožnou písň zpívali, ti opět modlitby říkali, jiní pak vespolek o vážných věcech dnešního dne i toho času vůbec rozmlouvali.

Pak sklonila se tmavá noc na krajinu, a že lidu veliké množství bylo a tma hustá, bylo třeba zvolna kráčeti. Krása osamotněl. Kněz Jan kráčel mezi lidem v čele zástupu, Zbyněk jako by do vody zapadl. Starý věnečník, dosti již unavený, opíral se o žebřinu vozu, na který jej soused pozval, a hleděl před se do tmy.

Kol to hučelo, šum hlasů i ozvěna vážných pobožných zpěvů nesla se podzimní temnou nocí.

Zatím Zbyněk svých nových známých se nespustil. Byl s nimi v prvním zástupu, jejž vedli nejpřednější mistrové a kněží pražští, k nimž přidal se také plzeňský Václav Koranda.

Na řeči a vypravování nebylo mnoho času.

Horlivý Mikuláš přál sobě málo oddechu, zpívaje nebo se modle.

Jen Zbyněk s Alenou chvílkami promlouval.

Byla na Prahu žádostiva. Slýchala vždy o ní tolik od těch, kteří tam byli. Zvláště těšila se, že jí Zbyněk, jak byl ochotně

přislíbil, ukáže kaplu betlemskou i dům, ve kterém mistr Jan přebýval.

Již chtěl jí o Marušce svěřiti se, než tu zjevily se černé obrysy věží pražských a kol nastalo veliké pohnutí. A slyš! vítr zanesl od města hlahol zvonů, jež do jednoho vzezvučely. Čím dál tím zřetelněji ozýval se velebný jich hlas, jenž poutníky jako by osvěžil.

Zapěli píseň a zvuky vážného, mocného chorálu pojily se s hlasem zvonovým, zaléhající daleko do noci. Pražané vítali souvěrce zvoněním a tam — hle — vzplanula světla svící a pochodní a krvavá záře jejich proudíc tmou blíží se vstříc zástupům, kteří ocitili se nedaleko černých bašt a věží vyšehradských. Již bylo viděti značný houfec Pražanů naproti jdoucích a četná světla nesoucích.

Zář jejich jasně padala na kněze v čele krácející i na ty, kteří z tábora přicházeli.

Již se oba prudy zastavily. Radostný hluk i pokřik rozlehl se kolem a když utichl i když kněží se uvítali a pozdravili, spojily se oba zástupy. Ti, kteří pochodně nesli, rozešli se, aby všem posvitali. Kol vyjasnilo se a vzduch nad hlavami zástupů rděl se jako od požáru. Mysli všech byly povzneseny.

Alena neutajila své radosti a svého nadšení.

Zbyněk i Mikuláš zpívali z plných plic, děvče však hledělo vpřed i kolem sebe. Tisícové tu shromáždění, jejich zpěv, zář pochodní, velebný hlahol zvonů a černající se v mohutných obrysech před ní žádaná Praha, to vše působilo na ni neodolatelně. Necítila žádného unavení a vykračovala statně zároveň s Mikulášem a Zbyňkem.

Rozjařený mladík často se po ní ohlédl. Jak se mu líbila v červeném, míhavém světle pochodní, s tou tváří plnou nadšení a s okem zářícím, zaníceným!

Již stanul příval lidu před branou vyšehradskou.

Mnozí domnivali se, že královská posádka průchod jim nedovolí. Viděli na hradbě stráž, stojící tu jako černý stín na tmavém pozadí nebes.

„Buď bohu chvála! Svatý zákon zvítězí!“ ozvalo se kdesi s bašty, však toho, kdo slova ta vyřkl, viděti nebylo.

Pochvalný, souhlasný křik zástupů byl hlasu odpovědí. A hle — již řetězy zarachotily, kolečka zaskřípala a padací most spuštěn přes příkop.

Za jásonu a zpěvu vstoupili nař husité a již valil se jejich proud černou, dunivou branou na Vyšehrad.

V záři pochodní zarděly se zdi i bašty, za nimiž jiné černé ze tmy vystupovaly.

Jako proud ohnivý v pusté prohlubni mizeli ozáření zástupové v černé bráně a zpěv jejich odrážel se v přepevných kle-nutích jako hukot vln v dutinách skalních.

Již prošli Vyšehradem a dostali se na Nové město. Čím dál tím více jich přibývalo. Nebo ti, kteří jim vstříc nevyšli, čekali na ně, aby se nyní k nim přidali.

Příchozí z tábora „na Křížkách“ a jejich přespolní hosté hlučně a radostně jsou uvítáni.

Bylo pozdě na noc, v Praze však zajisté málo lidí spalo. Zbyněk byl nové své známé hned na ladách benešovských do domu otce svého pozval — nyní, když je tam zavésti chtěl, poděkoval mu Mikuláš, jemuž zatím oznámeno, že všichni přespolní budou ubytováni v klášteře sv. Ambrože. Tam také hodlal odebrati se s Alenou, poněvadž od krajanů rozloučiti se nechtěl.

„Přijdu k vám ráno,“ pravil syn věnečníkův.

„Přijď,“ zvala Alena, „a to hodně záhy.“

Zbyněk je doprovodil až do samého kláštera, pak stisknuv jím ruce pospíchal domů.

Bylo mu veselo, volno — tak krásného dne ještě nezažil. Těšil se již, jak o všem bude nyní strýci Prokopu vyprávěti, o tábore, o lidech, o knězi Korandovi, o Mikulášovi a jeho sestře. Poví mu, jaký to statný hoch a hodně děvče, jinačí než ty pražské dívky. Skákal přes tři schody, až bez dechu ocítil se ve světnici bakalářově.

Udiven stanul u dveří.

Na stupni u lenošky bratrovy seděla paní Perchta plačíc a bědujíc, vedle pak stál starý věnečník bled a jako zdrcen. Strýc Prokop hleděl černě a zasmušile před se. Tvář jeho byla bledší, čelo svraštěno. Jakmile Krásová spatřila Zbyněka, vstala náhle a rozplakavši se prudce nanovo, klesla synovi na prsa a zaštkala: „Už nemáš sestry — už nemáš Marušky!“ a nemohla pro pláč — Zbyněk byl ohromen; leknutí zbavilo jej na okamžik řeči.

Tu probral se Krása ze své ztrnulosti, pokročil a pravil:

„Mlč ženo! — Zbyněku, unesli nám Marušku!“

IX

Na severovýchodě království českého vybíhá do Pruska tupým klínem kotlina broumovská, kol dokola po hraničních horami obklíčená. Nejen od cízozemska, než i od vlastní země české oddělena je krajina tato pohořím, kteréž dosahuje výše

757 metrů, na jihovýchod až k samým hranicím hrabství kladského jednotným pásmem se vypínajíc, odtud dále na tuto půdu, nyní nám už cizí, zasahá. Pohoří to útvaru pískovcového, namnoze tmavými lesy porostlé, je zároveň pevnou hrází mezi oběma národnostmi našeho království.

Na stranu českou sklání se povlovně a odtud je přístupnější než na straně broumovské, německé, kamž příkře, namnoze rovnými, kolmými stěnami spadá, takže právem předkové naši pohoří to Stěny nazvali.*)

Přes toto pohoří vede jedna pohodlnější silnice, která za českou Polici značně stoupajíc přes Hutberk tmavým hvozdem do Broumovska se sklání. Cesta tato byla od starodávna důležitou drahou pro kupce i vojska, jmenovitě nepřátelská, jež přes Broumov tudy do Čech se valila. Proto silnice na výšině hutberské nejednou byla zatarasena a hájena, jak o tom podnes zašlý příkop i násep, vpravo, vlevo od cesty lesem se táhnoucí, svědčí. Však ti, kteří bez nákladu jsouce, pěšky Broumova spíše dojít chtěli, vybrali si cestu kratší, ač neschůdnější, stezník to, jenž od Police polem i lesy přímo k hřebenu Stěn vede, odtud pak příkrým úbočím lesem a mezi skalami a balvany pískovcovými klikatě, mnohdy velmi příkře do broumovské kotliny se stáčí.

Záhy zrána, před svítáním vypravil se z polického kláštera průvod lidí, který tu byl přenocoval. Všecko obyvatelstvo bylo ještě ve hluboký spánek pohřbeno, neboť ranní práce na polích nebylo třeba, ana chladná jeseň byla již nadešla.

Několik ozbrojených pacholků vyšlo napřed a vzali mezi sebe muže, kteří několik velikých uzlů a balíků na ramena svá nalozili. Zatím také pán jejich rozloučil se s převorem, hostitem, a stanul pak u samého kláštera před stavením, v němž manželka jeho byla přenocovala. Polibivši ruku starého mnicha, jenž hosta svého až sem doprovodil, vstoupila mladá paní, závojem hustě zahalená, do připravených nosítek, kterých se dva statní mužové chopili. Dva jiní, mající se s nosiči střídati, kráčeli vpřed, čtyři pak ozbrojeni kráčeli opodál vzadu.

Za klášterem vinula se povlovně do stráně polem i lesy stezka svrchu jmenovaná, a tu spojil se všecken průvod, ubírající se přes hory do Broumova. Pán všech těch lidí Albert Hopfner kráčel vedle nosítek své mladé žinky, Krásovy Marušky. Jitro bylo chladno a mlhavo.

*) V novějších knihách zeměpisných a na mapách vyskytuje se zhusta jméno hor Žaltmanských.

Ze šedé, všude rozlité mlhy vystupovaly obrysy tmavých lesů a hájků, jako daleké ostrovy ze spousty bělošedých vod.

Lidé mlčeli, v přírodě zavládlo také ticho. Chvílemi jen nahnul se Albert do nosítka a ptal se starostlivě a něžně ženy své, není-li jí zima, rovnaje potom na ni veliký, teplý plášt, aby ji dobře před ranním chladem uchránil.

Zatím na východě prosvitlo, šerem podzimního jitra probleskly zářivé paprsky vycházejícího slunce a mlha začala dnes nad obyčej záhy padati. Nebe se vyjasnilo a v čistém vzduchu ukázaly se tmavé lesy v dál se táhnoucí.

Tak tedy oddala se Maruška láске své, že opustila rodný dům, rodiče i příbuzné své, následujíc milence.

Onu noc přede dnem, kterého bratr a otec na tábor odebrati se chtěli, zápasila naposled v nitru svém, ač předtím byla vášnivě výmluvnému Albertovi slíbila, že s ním uprchne. Za těch hodin bezesných a trapných děsila se předsevzetí svého, váhala, chtic raději trpěti — cítila, že dopouští se viny na sobě i na svých rodičích, měla na očích zoufalý žal matčin i hlboký smutek otcův i všech: — než tu stanul před ní Albert, od ní se navždy odvracejíc, vyčítaje jí zradu a nevěru.

Tak zápasila po celou noc a nebylo divu, že matka, přistoupivší zrána k jejímu loži, ustrnula nad ní, domnívajíc se, že Maruška je chora.

Proto nechali ji doma, nemusila jít na tábor. O, jak bylo mladé dívce, když viděla pečlivost a lásku matky své, když otec s ní se loučil na den a ona s ním navždycky!

Vše bylo za pomoci mladé služky a důvěrnice Ofky k útěku přichystáno. Když odpoledne paní Perchta prací byla zaměstnána, vyšla Maruška do zahrádky a tam u zahradního domku naposled obrátila se po svém rodném domě, s ním se loučíc. U staré Petruše přestrojila se, pak třesouc se a pláč tajíc vyšla jako zmámená ven, kdež na rohu uličky na ni starý Frawnher čekal a postranní cestou do domu svého velitele ji zavedl.

Když vstoupila na uzavřený dvůr starého stavení, byl nejtrapnější boj dobojován.

Tam ucítila ruku Albertovu, tam hleděla v jeho tvář a láskyplné oči, v nichž bylo její štěstí a síla.

Vše bylo ve stavení jako o svátku.

Služebnictvo v slavnostním rouchu klonilo se, vítajíc novou paní, ač udivení své zplna utajiti nebylo s to. Ve velkém mázhauzu lesklo se vše, bohaté záclony splývaly přes okna okenicemi zavřená. V rozích zelenalo se hojně květin a na stolech hořely četné voskovice.

V čele prostrané světnice zřízen byl malý oltář, na němž mnoho světel kol obrazu Ukřižovaného planulo.

Sem zavedl Albert svou nevěstu, která byla jako u vidění. Spatřila kněze, neznámého muže, slyšela jeho otázky, odpovídala mu; on pak vložil ruku její do ruky Albertovy, ovinul je štolou, říkaje po latinsku modlitbu. — Maruše dala se do pláče.

Vzpomněla na matku, otce. — Jaká to svatba bez požehnání rodičův, bez droužek, v domě a ne ve chrámu Páně!

A když kněz obřad církevní dokonal, ucítily, že ji Albert vroucně k sobě přivinul šeptaje: „Nyní jsi navždycky má!”

Tu objala ho, přitulila se k němu a sklonila hlavu na jeho prsa.

Zanedlouho vyšli ven na dvůr, provázeni jsouc jenom Frawnherem. Ubírali se klikatými uličkami z Prahy, až za městem setkali se s ozbrojeným průvodcem, který tu na rozkaz Alberťův již čekal. Maruše usedla do nosítka.

Nadešel večer.

Albert jel na koni, pobádaje nosiče ke spěchu.

Prchali celou noc.

Tou dobou, kdy starý věnečník Krása se Zbyňkem z tábora se vrátil, byla dcera jeho již několik mil za Prahou.

Albert vše dobře zosnoval a připravil; tak dostali se štastně za Prahu. Pak už neměli žádných překážek ani nebezpečenství. Šestého dne po svém útěku došli až do Police a tu přenocovali. Albert mířil do Broumova, kdež v benediktinském klášteře byl jeho strýc převorem. Místo to bylo nejbezpečnější. Krajina i město německé, daleko od Prahy, nablízku hranic.

Albert byl přesvědčen, že jen na krátko tu se pozdrží, neboť pevně doufal, že císař Sigmund co nevidět do země přijde, novotářské Čechy zkrotí a starý věnečník ještě rád se usmíří. Tím také těšil a povzbuzoval Marušku, která za těch dnů více klidu nabyla. Láska Albertova jí všecko nahradila. Přesvědčila se, že ji opravdu, vroucně miluje, že pro ni velikou oběť přináší. V jeho přítomnosti byla šťastna.

Nyní, kdy slunéčko vyšlo, rozhrnula záclony svých nosítka a hleděla na krajinu. Čerstvý, osvěžující vzduch k ní vanul, zlaté světlo se proudilo. Pole byla částečně zoraná, na některých proráželo již mladistvé osení. Babí léto lesklo se na polích i na lukách, na nichž tu tam vdáli pásli se skot i bělavé kozy.

Přešli návrší i lesík, sestoupili nadál do chudé, pohorské vesničky, nad níž vystupovaly štíhlé, měkké sloupy kouče raných ohňů.

Vesničané vybíhali na záspe, hleděli udiveně na neobyčejný průvod a pozdravovali.

Ceská ta slova potěšila Marušku velmi. Teď, co z Prahy prchala, slyšela kolem sebe téměř napořád němčinu, které nerozuměla. Ofka i Albert s ní sice po česku mluvili, než tento již manželce své podotkl, že bude nutno, aby se jeho řeči přiučila.

Pak opět stoupali do vrchu a tu již ukázaly se před nimi Stěny jako tvrdá, táhlá hradba. Nalevo byly více lesem zarostlé, k jihovýchodu však jako bašty vypínaly se obrovské skály, jedna těsně vedle druhé, takže podobaly se zkamenělému městu, nad něž trčela tu tam tvrdá cimbuří vyšších balvanů, zdobených na temeni zakrnělým smrkem nebo borovicí. Měkká půda zmizela cestujícím pod nohami, a již ozývaly se kroky jejich na písčkovcových kameních. Les zbavil je volného rozhledu. Vpravo vlevo černaly se smrky a jedle, místem zabělala se žlutolistá bříza. Na té výšině byl vítr domovem, probíhaje šíropustým lesem, tu šoumaje a vana pozvolna, tu rozpinaje křídla ku prudkému letu, až od něho zvučel a hučel všecken les mohutným sborem.

Jasné paprsky podzimního slunce draly se zášeřím stromů, mihotajíce se na bílé, písčkové stezce, již objímal hustý, brunatný vřes, pln ubledlých, drobounkých květů. Chvílemi zahýkal ve výši nějaký dravec, několikráté přelétl kolem krásnopery soják. Byl to krásný podzimní den na horách v lese.

Bezmála dvě hodiny putovali, když konečně hřebetu Stěn dosáhli.

Ocitili se na malé planince, na níž sem a tam na chudém trávníku rozváleny byly šedé skály, mezi nimiž březové a jeřabinnové křoví bujelo. Kolem té rovinky nakupeny v bujně směsici veliké balvany, tu trčící, tam ležící. Vzadu, vpravo vlevo šuměl tmavý, hustý les.

Na tom místě průvod stanul. Mužové odešli stranou, aby na trávník pod skalami usedli. Maruška vystoupila z nosítka a všecka udivena rozhlížela se kolem. Zrak její upoután byl především nevelkou dřevěnou kaplí s přistřeškem nad dveřmi, spočívajícím na dřevěných sloupech. Svatynka ta stála opodál na skále, nepříliš vysoko; k ní vedla stezíčka mezi balvany.

Marušce nedalo, aby se nešla tam podívat; nadto ji k tomu sám Albert vybídl, řka, že hned za ní přijde.

Zdálo se, že dveře kapličky jsou zavřené. Prve však, než mladá žena o tom přesvědčiti se mohla, byla něčím jiným upoutána. Přišla až k samé svatynce na plochou skálu, vyšší nad jiné, které až dosud volnému rozhledu překážely.

Maruška neutajila svého překvapení. Bylo z toho místa přehlédnouti všecku kotlinu broumovskou. Tak krásné podívané Maruška dosud nezažila.

Až do té chvíle nepřesvědčila se, jak vysoko dostoupili, ana stezka pozvolna stoupala. — Teď div sličnou Pražanku závrat nepojala. Ještě kus před ní, a již propast. — Skláněly se tam skály kolmo dolů a po srázném úbočí rozkládal se tmavozelený les, jehož jen vrcholy viděla. Klátily se a pohybovaly jako vlny tmavozeleného jezera.

Hvozd ten táhl se po celém úbočí, jak jen daleko bylo lze dohlédnouti, a ještě rozkládal se daleko do kotliny. I zřela ji celou vysokými modrými horami ověnčenou, viděla ji jako strakaté, obrovské roucho rozestřenou. Zorané, brunátné lány, nevzdělaná, žlutavá strniště, luka, hájky a lesíky, to vše střídalo se v nejmalebnější pestrotě, z níž blyštely se rozlitým stříbrem hladiny četných rybníků, tam, kde bělala se roztroušená stavení tálých vesnic. V dálce vypínaly se dvě štíhlé věže a bylo viděti kolem nich několik větších budov — tot klášter broumovský — jejich cíl.

Nade vším tím klenulo se blankytné nebe, pod nímž v jasném vzduchu vznášely se bílé, malebné oblaky. A jak zvolna nezměrným prostranstvím putovaly, táhly se stíny jejich za nimi po šumném hřbetě širých lesů, any se u nohou Maruščiných rozkládaly.

Slunce zářilo, bylo tak ticho, volno.

Maruška sepjala bezděky volně svislé ruce, hledíc, na mysl povznesena, na krásný kraj — a slyš — les — či skály se rozezvučely!

Z temna jako s výšiny zazněl velebný chorál a libé ty zvuky roznášel vítr nad lesy, kdež doznávaly splývajice se šumotem jejich.

Maruška sebou trhnuvši ohlédlala se a tu spatřila za sebou omšenou kaplu, na kterou byla pro krajinu zapomněla. Z té vycházel ten zpěv. — Ó, zná tu zbožnou písň, slýchávala ji doma, kdy ještě k sv. Štěpánu na mši chodívala. Tesknota padla jí na srdce, upomínek roj slétl se. — Citila, že, jakmile tu písň poznala, pobledla a oči její se zarosily.

Tak stála za chvíli, až zpěv umlk. Obrátilivši se od krajinu, na kterou dosud patřila, pohlédla ke kapli, jejíž dveře se otevřely. Vyšlo několik rolníků, vesměs již letitých, a několik stařen, za nimi pak čtyři mladí mniši, novicové kláštera broumovského, zpěváci onoho chorálu. Nejposléze zjevil se kněz benediktin, stařeček čerstvý jako hřib, nevelké postavy, sněho-bílých vlasů, zdravé, přívětivé tváře.

Maruška zahledla, an Albert, od mužů se vrátil, s ním do řeči se dal. Starý kněz byl vtělená dobrota, stal se však, možná-li, ještě laskavějším, dověděv se, že mladý cizinec je synovcem jeho převora.

„To je má ženuška,“ mluvil Albert k starci po německu, „ale ona je Češka a neumí německy.“

„Tím lépe, vždyť jsem také Čech. Pokoj s tebou, dcero!“

Maruška zaradovala se.

Pak promluvil ještě páter Leonard něco k vesničanům a požehnав jim propustil je.

Po chvíli, když byli mnichové s Albertem a jeho manželkou něco pojedli, vydali se všichni na cestu.

Maruška nevstoupila více do nositek, chtíc pěšky cestu zkoušet. Stezník mizel ve skalách pod kapličkou.

Napřed kráčeli ozbrojení s nosiči, za nimi novicové, pak Albert s Maruškou, před nimiž ubíral se páter Leonard na svá léta velmi čiperně. Vzadu šli mužové s nosítky.

Přes tu chvíli domnívala se Maruše, že cesty konec, any ohromné balvany zdály se další pochod zamezovat. Však sotva za roh zabočili, a již spatřili cestičku. Byla však místem tak příkrá, že bylo třeba stromů se zachycovat.

Maruška opírala se o svého muže, rozhlížejíc se tmavým lesem po skalách různo rozmetaných.

Casem zastavili se, aby sobě oddechli. Páter Leonard přitom neustále vypravoval. Povíděl jim, že každého týdne aspoň jednou z kláštera sem přichází, aby tu mší svatou četl, vypočetl jim, že přes třicet let sem chodí, takže tu zná při cestě každý strom a keř. Zmínil se o všelikých příhodách a nehodách, kterých tu zažil, jmenovitě o loupežnických, kteří tu před několika lety se zdržovali, i o vlcích, zimního času velmi nebezpečných.

A tak, než se nadáli, sestoupili s příkrých Stěn na dolinu, kdež bylo třeba opětného odpočinku jmenovitě Marušce. Tu již musila usednouti pak do nositek, a nyní bral se průvod rychleji před se, dosud stinným, tmavým lesem. Vedle nositek kráčel Albert, po druhé straně páter Leonard. Hovorný ten staroušek zalíbil se mladé Hopfnerové, a jej, jak bylo patrno a jak sám vyjevil, těšilo také nemálo, že mohl po česku si pohovořiti.

„Jsem tu tolik let už a zvykl jsem,“ pravil, „ale když s Čechy rozmlouvám, je mi volněji. Přirozená řeč každému nejmilejší — tak bůh sám to každému vštípil.“

Stín starého otce mihl se Marušce před očima. Sklopivši hlavu, zamlčela se.

Za půl hodiny asi vyšli ze stínu lesního a kráčeli šírou, volnou krajinou. Ohlédli se zpět — za nimi les příkře stoupající a nad ním ještě trčela hradba pískovcových skal, z nichž jedna nesla kapličku, v jasném vzduchu určitě se obrážející. Tam ještě modlili se a zpívali po česku — teď vlastně octla se Maruška v cizině. Víc a více blížili se k městu.

Nyní připadlo Marušce, jak ji asi uvítá Albertův strýc? Slychala o něm někdy doma vypravovat, ještě kdy ani synovce jeho neznala, že to muž na svůj rod velmi pyšný a horlivý Němec. Obavy své sice Albertovi svěřila, ten ji však konejšil a prosil, kdyby snad kdy strýc nelaskavě na ni pohleděl, aby se proto nermoutila. Nebudouť u něho navěky, jen na krátkou dobu, co první bouře pomine.

Ještě před poledнем dorazili do města hrazeného hradbou i přikopy a prošedše horní branou zamířili kolem hradeb k samému klášteru, stojícímu na skále, která k říčce Stěnavě dosti prudce se sklání. Klášter byl veliká budova, k níž některé menší byly přistavěny, s velikým kostelem a dvěma věžemi. Do prvního nádvoří vedla pevná, klenutá brána, takže budova bratří řeholních, nadto jinak uzavřená a pevná, sama o sobě tvrzi se podobala.

V prvním nádvoří, kol něhož byla stavění namnoze hospodářská, zastavil se Albertův průvod a tu se s Maruškou páter Leonard rozloučil. Mladý Hopfner zavedl ženušku svou do jednoho z těch stavění, kdež, aby čekala, ji požádal, sám že půjde k strýci.

Mužové se rozešli, hlasy jejich umlkly, Maruška byla sama. V klenuté, šeré jizbě bylo chladno, okno zamřežováno. Bylo jím viděti na malý trávníček a na tmavou zeď klášterní. Maruška zatesknila. Starý převor byl zpraven o úmyslu synovcově, a nikterak jej neschvaloval. Nyní, když znenadání Albert se zjevil, byl nemálo překvapen. Však odbýti ho a žádost jeho odmítnutí nebylo možná.

Ana Maruška do vlastního kláštera nesměla, přišel převor se synovcem k ní. Mladé žínce zabuchalo srdíčko, když na chodbě zvučivé kroky uslyšela. Jak ji přivítá, jak se mu zalíbí? Zhlédla vedle Albertovy švížné postavy velikého kněze v černé říze s aksamitovou, malou čepičkou na hlavě, sotva temeno kryjící. Tvář převorova byla bledá, nikoliv však hubená, rty tenké, sevřené. Bylo mu něco přes padesát a černé vlasy jeho již prokvétaly. Malýma, šedivýma očima pohlédl zkoumavě na novou příbuznou, která libě zardělá před ním se uklonila.

Zdálo se, že zjev krásné té ženušky dobré naň působil, neboť hleděl na ni poněkud vlídněji, ač přísnosti i potom se nezbavil.

Promluvil na Marušku německy, a ta, nezplna mu porozuměvší, odtušila po česku.

„Jsi ženou Němcovou, dcero, bude se ti pilně učiti německy,” pravil v ten smysl převor lámanou češtinou. „Doufám, že tu se dobře našemu jazyku přiučíš.”

Zanedlouho oba mužové odešli; Albert ženy své vlídně žádal, aby ještě chvílenku poshověla, že jde byt připravit. Když převor odešel, vydychla Maruška zhluboka. Tak chladného, ba přísného přivítání se nenadála! „Však což — těšila se po chvíli — s ním žít nebudu, žiji s Albertem a ten mne tolík má rád. — Budu se učiti německy, musím.” Přece zase obkličilo ji trudné dumno.

Dobře, že v tu chvíli Ofka přiběhla. Přinesla jídlo a nápoj a jala se paní své vypravovati, co již tu byla pozorovala.

„Inu, je to v klášteře — všude ticho, smutno, všude klenby a tlusté zdi — sotva tu člověka viděti. A samí Němci. Škoda, že tu nejsou všichni takoví jako ten bělovlasý kněz, co s námi dnes ráno šel.”

„Bude se ti stýskati, viď, Ofko?”

„Trochu — ale to snad přejde, až zvyknu.”

Zanedlouho pak přivedl Albert ženušku do nového bytu, jenž byl o dvou jizbách ve vedlejší budově. Pokoje nebyly veliky, aniž nádherně připraveny, však poskytovaly dosti pohodlí. Oknem bylo viděti do veliké klášterské zahrady, plné křovin a stromů, a dál za ní na krajinu až na modré, lesnaté hory, které dokola se vypínaly.

„To je naše hnizdečko!” pravil obstaráváním a běháním unavený Albert.

Marušce se zas vyjasnilo. V jeho přítomnosti bylo jí dobře. Zapomněla na tichý, vážný klášter, samotu, přísného strýce, zřela jen Alberta a milou domácnost.

Ted nadešla chvíle, o které jí s takovou vroucností mluvil, ted byli vlastně svoji. Až dosud prchali, ted zůstanou v tom klidném koutečku, aby žili své lásce.

Odpoledne minulo samým rovnáním. Převor se ani neukázal. Když pak večer nadešel, bylo vše spořádáno, takže ode dne příštího mohla Maruška nastoupiti vládu ve své malé domácnosti. Usedla s Albertem u okna. — Soumrakem tměly se stromy a křoviny zahradní, nad tmavými horami zaleskly se hvězdy na jasném nebi.

Albert pojal v náručí svou blahem chvějící se ženušku a libal ji a vinul k prsům a líbal ...

Casně zrána pospíšil Zbyněk do kláštera svatého Ambrože, kde už bylo velmi živo. Na chodbách i v síních hemžilo se přespolními hosty, mezi nimiž zanedlouho Mikuláše a jeho sestru našel. Alena posilnivší se spánkem, byla čerstvá jako malina. Oči jí jen zářily a usmála se vesele, když Zbyňka zahledla. Ten však od včerejška se změnil. Byl vážnější, tváře zachmuřené. Vyvedl známé své ven, že jim poví důležitou novinu. Ač sestry jeho neznali, byli Mikuláš i Alena velmi překvapeni.

„Toť se velmi zapomněla!“ promluvil Mikuláš.

„Toť ten svodník je sám lichotivý dábel — a není stopy po nich? A že by dobrovolně šla?“

„Baže dobrovolně. — U nás smutno. Máti div sobě nezoufá, otec mlčí, ale souží se i hněvá — líto mu — a strýc Prokop, ten Maruši zavrhl.“

„A co ty?“

„Já ji budu hledat a ztrestám toho svodníka!“ a Zbyňkovi oči vášnivě se zaleskly.

„A já ti pomohu!“ Mikuláš nabídl novému příteli ruku.

„Ale třeba rychle do díla — přiběhl jsem jen k vám, abyste věděli, kam jsem se poděl, kdybych tak hned opět sem nešel.“

„Já půjdu s tebou.“

„A já s vámi. — Ubohá Maruška!“

„Ne, Aleno, s námi půjdeš jen domů a tam zůstaň u mé máteře.“

Když Zbyněk s přáteli svými domů se navrátil, vyslýchal Prokop poznova starou Petruši.

Zaklínala se pláčky, že minulého dne žádný muž k ní, ani do zahrádky nepřišel, ač nezapřela, že na rozkaz své dcery nějakému muži otevřala.

Stařena byla všecka zoufalá nad neštěstím, které stihlo milého pána a jeho rodinu, naříkala pro Marušku i svou Ofku. Krása byl zatím na radnici odešel, aby oznámil, jak velice domu jeho bylo ublíženo. Rána ta stihla ho krutě. Byla dcera jeho miláčkem a chloubou.

Provázen jsa dvěma konšely a dráby vnikl věnečník do Hopfnerova domu. Prohledali všechno, než nadarmo; nenašli ani té nejmenší stopy. Starý Frawnher jsa vyslýchán vypověděl, že pán již den předtím vyjel, a to z Prahy ven, kam však, to že neohlásil, aniž to, kdy se vráti.

Krása byl přesvědčen, že Hopfner dceru jeho unesl. Ten to však tak obratně zařídil, že ani stopy po něm nezbylo. Starého, vážného kupce přemáhaly hněv i lítost. Zuřil v duchu na svodníka, neušetřil ani Marušky, ale zase nadcházely chvilky, kdy ubohé litoval. — Vzpomněl si, jak s ním se loučila, a paní Perchta teprve nyní porozuměla tomu, že Maruška ji odprošovala. Dobrá ta žena byla velmi skličena. — Co zatím muž její na Hradčany odešel, aby tam u některých pánů jemu příznivých a známých podporu a právo sobě vyžádal, vsedli Zbyněk a Mikuláš na koně, provázeni jsouce četnou družinou, kterou najali. Rozjeli se různými stranami, aby aspoň cestu našli, kterou milencové prchli; Zbyněk zamířil směle na statek nedaleko Prahy, patřící Hopfnerům, kdež malou tvrz měli. Vypával se kolem, sliboval, hrozil, vnikl i do tvrze a div se tu s urputnou čeládkou neposekal, však nadarmo. Druhého dne vrátil se s nepořízenou domů a po něm přijel Mikuláš a potom všichni ostatní, aniž čeho našli nebo jen se dověděli. Po Praze strhl se pro ten únos nemalý hluk, všichni litovali váženého, všude dobře známého věnečníka a jeho rodinu; kyselost proti Němcům nabyla tou událostí nové podpory a síly.

Zatím co mužští zmizevší Marušku hledali, soužila se doma paní Perchta a plakala přes tu chvíli. Zašla si k bratu Prokopovi; ten však nebyl přítelem vzdechů a nářku. Měl Marušku tuze rád, útěk její zarmoutil jej velice a tal jej do živého, však nadě vše hnětlo jej, že tak se nad povinnostmi svými zapomněla a s Němcem — kalicha urputným nepřítelem — uprchla.

„Však nejste bez viny,“ pravil trpce své sestře, „ty ani Jan. — Teď zapře nás, pravdu boží i jazyk a bude matkou nových nepřátel vlastního plemene! Proč jsi ji lépe nestřehla, proč jste jí tolik povolovali?!”

Tam tedy nedošla útěchy. Dobře bylo, že Zbyněk Alenu přivedl. Té si mohla požalovati. Vypravovala o své dceři, jak byla hodná a milá, až ten Němec rozum jí pomátl, — a zase nemohla pro pláč dále. Když po marném hledání všichni u Prokopa na večer zaraženi seděli, pravil tento: „Když jste jí nenašli na tvrzi ani v okolí, je dále. Ten Hopfner zavezl ji do kláštera k strýci.“

„To mě včera napadlo,“ odtušil Krása, „však do kláštera —“

„Pojedu tam,“ zvolal Zbyněk a byl by snad hned na cestu se vydal.

„Marně bys jel,“ pravil Krása. „Tebe zná jeho čeleď; snad bys se ani nevrátil, kdybys se i do kláštera dostal a oni tam byli.“

„Však musíme se dověděti —“

„Já tam půjdu,” pravila rozhodně Alena a povstala. Všichni pohlédli na ni udiveně, Zbyňkovi oči se zaleskly.

Než Kráska zavrtěl hlavou,

„Ani ty tam nemůžeš. Cesty jsou nebezpečny, zvláště pro ženu. I kdybys tam šťastně došla, sotva do kláštera vnikneš, neumíš německy a krajina ta je daleko a čistě německá. — Pozdrav tě bůh za dobrou vůli. Třeba jinak to vypátrati.”

„A co řekli na Hradčanech?” ptala se jeho manželka.

„Těšili — a zase těšili. Chodil jsem od jednoho ke druhému — ale žádný z nich za těch zmatků mnoho nemůže — leda jen slíbiti —”

Na dnes nesměli noví hosté do kláštera svatoambrožského. Mikuláš šel se Zbyňkem na lože a paní Perchta zavedla Alenu do světničky své dcery. Když tato statečná dívka na Maruščino lože usedla, polily ženu věnečníkovu opět slze a sklonivší se líbala mladou husitku. Snad se tak sama chtěla klamati. — Minulo několik dlouhých dnů. Kráska pro starost svou nedbal ani tak veřejných záležitostí, ač toho času velmi hlučno bylo. Věnečník pátral po své dceři a jejím svodníkovi, kterého chtěl přísně zrestativi, že jedinou dceru mu nešťastnou učinil a jméno její a celé rodiny tak potupil. Nejvydatněji ovšem podporoval jej v tom Zbyněk, jenž se zapřísáhl, že se na mladém Hopfnerovi pomstí. Kráska psal všem známým obchodním po městech, prose je, aby, dověděli se něčeho, jemu zprávu o tom podati nemeškali, byť byl náklad sebe větší.

Po tom večeru, kdy Prokop svou domněnku vyslovil, že by snad mladý Hopfner k svému strýci převoru se uchýlil, došel věnečník druhého dne do břevnovského kláštera benediktinského, jehož opat byl zároveň opatem kláštera broumovského. Po dvakráte ho nezastal doma, pak musil třetího dne do valné schůze a když napotom do Břevnova přišel, bylo mu řečeno, že opat do Ríma odcestoval. S jiným nechtěl Kráska o své záležitosti jednat, věda, že by ničeho nepořídil. Znali jej a on znal je.

Tak uplynulo zase několik dnů. V Praze samé v pohnuté té době, kdy každý den něco nového přinášel, pozapomněli na únos dcery Krásovy, a v domě jeho počalo se už opět také o jiných záležitostech, jmenovitě veřejných jednatí. Zdálo se, že nejprve se upokojili bakalář Prokop a Zbyněk; i Kráska stal se klidnějším a staral se opět o veřejnost; než od oné osudné noci byl zamyšlenější. Jen paní Perchta neustále stejně myslila a cítila. — Myšlenka na nešťastnou, ztracenou dceru nevyšla jí z hlavy a často si zaplakala o samotě, aby ji žádný z mužských neviděl.

Jejím nejlepším těšitelem byl kněz Jan. V duchu musila si paní Perchta přiznati, že jeví více účastenství než bratr Prokop, ba už ten divý Zbyněk pozapomíná. Připomínala si, jak tenkráte kněz Jan, zaslechnuv doma o neštěsti v domě Krásově, k „věnečkům“ přiběhl, jak byl ohromen, přesvědčiv se, že pravdivě mu zvěstováno.

Od té chvíle přicházel denně k paní Perchtě a co zatím mužové o jiném rokovali, rozmlouval on s ní o Marušce. Pověděla mu, co vše vykonáno, postěžovala si; on pak ji těšil, ač mu to snadno nebylo.

Jemu nemohl nikdo útěchy poskytnouti.

Jak často celé večery teď ztrávil v trapném rozmyšlení, jak často i ze sna se vytrhoval! Na oči stavěl se mu obraz, který mu bolest působil. Viděl Marušku v náručí Albertově, viděl oba blahem a rozkoší zanícené. — Jsou na útěku, jako ve vyhnanství, a přece nesmírně šťastni, — milují se; co jim do ostatních, co do světa! — A zase napadalo mladého kněze smutnější vidění. — Viděl Marušku samotnu, opuštěnou, zavrhnutou, sobě zoufající — viděl Alberta, an potěšiv se, zrádně, bezectně k svým ujiždí, sám, nedbaje zničené dívky.

Nedopouštěj, bože! Nech je šťastna, nech i on je stále šťastným, jen aby ona nedočkala se černého dne, kterého by poznala, že je bídně zklamána.

Hned v noci po sobotě dne sv. Jeronyma (30. září), ve kterou lid sebraný na Křížkách hlučně se přihrnul do Prahy, odbývala se ve chrámě svatovítském tiše a smutně pohřební slavnost. V kapli sv. Václava kladli mrtvolu krále Václava IV., jenž za oné srpnové noci, jak už vypravováno, po Vltavě na hrad královský byl přivezen, z rakve dřevěné do jiné cínové. Vykonáno to tiše u přítomnosti jen nejvěrnějších dvořenin. Nato kapla zavřena a jen stráž zůstala u mrtvoly neštastného krále.

I stalo se, co byl Prokop předpověděl. Poutníci z tábora na Křížkách do Prahy přišedší přinesli posilu bouřlivému lidu pražskému, s nímž přemnozí horlivci se spolčivě odvážili se nových útoků na kostely a kláštery, ničice sochy a obrazy svatých. Na slavný, krále důstojný pohřeb nebylo pomyšlení. Nanečer 1. října přišla králová Žofie a dvořeninstvo k rakvi krále, s nímž smutně se rozloučili. Když pak noc nadešla, vydiný vozataj; na voze tom spočívala rakev tmavým příkrovem zastřená.

Za vozem opodál kráčeli dva služebníci a veliká fena.
Takový byl pohřební průvod krále Václava, jenž na Zbraslavě
k nedlouhému odpočinku byl uložen ve hrobku, kterou sobě
sám byl vyvolil. — —

Poselstvo ke králi Sigmundovi vypravené nepřineslo žádných
určitých zpráv, i odebralo se tudiž k němu druhé a pak i třetí.
Zatím chystali se hosté přespolní k odchodu z Prahy. I Mikuláš oznámil Zbyněkovi, že najejtří se sestrou k houfci se přidá.
Ač mladý Krása věděl, že přítel jeho odejde, zalekl se přece.
Cítil, že mu bude těžko s ním a jeho sestrou se rozejít.

„Kdybyste raději tu zůstali!“ pravil a jeho oči utkvěly na
Aleně.

„Oh, rád bych tu zůstal,“ pravil Mikuláš, „tu jinak než u nás
— než otec doma nás čeká a Alena také musí.“

„A ty bys tu nechtěla zůstat?“ ptal se Zbyněk.

Dívče se zardělo a kývlo hlavou.

„Však se brzo zas uvidíme, Zbynku!“ promluvil Mikuláš. „Na
sv. Ludmilu přijdu zas — té schůze neobmeškám.“

„A ty také přijdeš, Alenko?“

„Ráda bych, nevím však, svolí-li otec.“

Záhy zrána rozloučili se Mikuláš a Alena s Krásovými. Když
jim za pohostinství děkovali, zval je věnečník i žena jeho, aby
na tábor svatoludmílský do Prahy přišli a u nich zase hospo-
dou byli.

Zvláště Mikuláš musil Prokopovi, jenž si mladého, horlivé-
ho husitu srdečně oblibil, rukou dáním slíbiti, že na ten den
přijde.

Za pobožného zpěvu vyšli přespolní hosté u valného houfu
z Prahy. Mezi posledními byli Mikuláš a jeho sestra i Zbyněk,
který je kus cesty vyprovázel. Když se pak navrátiti měl a
s Mikulášem bratrsky se rozžehnal, podal Aleně ruku a
řekl:

„Tak přijdeš také, Aleno, vid?“

„Ráda bych,“ odtušila změněným hlasem.

„A nepřijdeš-li, přijdu já k vám!“

Tu pozdvihla hlavu a v očích zaleskla se jí radost.

„Přijď!“ a hlas její zněl tak upřímně a srdečně, aniž zapřel
to, co v jejích očích se zračilo.

Zbyněk se zaradoval. —

Již houf husitský zmizel, jen zpěv jeho ještě zdálky ztlumeně
zazníval, a Zbyněk stál dosud, za ním se rozhližeje. Teprve
když nápěv umlkla a kolem v polích zavládlo nerušené ticho,
probral se ze svého zadumání a spěchal ku Praze.

Bylo mu nějak trudno a zase veselo. Viděl Alenu, jak se za-

radovala, když jí řekl, že on k nim přijde, a stále znělo mu ono srdečné: „Přijď!“

Ó, šel by s ní rád — však povinnost domu jej volá. —

Však za několik týdnů ji zase spatří! — —

XI

Po Čechách vřelo ve všech vrstvách a všude jevilo se znamení veliké, zkázonosné bouře, jež shlukujíc se víc a více se blížila. Jen Maruše žila jako v poklidném, teplém hnízdě, kamž nedorážel rušivý ohlas zuřivých sporů a zhoubných půtek. V po-horské německé té krajině, kdež žádných husitů nebylo, panoval dosud mír a pokoj; jen zvěsti o hlučných, bouřlivých událostech sem donášeny; zvláště do kláštera benediktinského, kdež se jich také Albert od svého strýce dověděl.

Dověděl, však namnoze zamlčel své mladé ženušce, již opatřoval jako milou holubičku.

Za prvních dnů a týdnů téměř ji ani neopouštěl. Nedbal o nic, ani o záležitosti veřejné ani o společnost a jinou zábavu. Byl dosud zamilovaným Albertem, jakým býval před svatbou, kdy ještě za šera nočního do zahradního domku chodíval. Býval mrzut, kdykoliv jej strýc převor do kláštera k obědu nebo k večeři pozval, toužival na ty bohaté, nekonečné tabule mnichův, pospíchal vždy z jejich společnosti, hovory jejich a žerty ho netěšily. Těšil se opravdu, kdy bylo po všem nebo kdy jím mohl uklouznouti.

Chvatně, pln touhy pospíchal pak z konventu do prvního nádvoří, kdež v tichém domě kvetla mu jiná radost a jiné štěstí. Bylo mu nejvolněji, kdy býval s Maruškou o samotě. Tu sedal u ní, přihlížeje, jak uměle vyšívala, nebo usednuv za večera s ní u okna, hrouzíval se ve slasti vroucí lásky.

Dokud podzimní dny ještě byli sluneční, vycházíval s ní ven za klášter do polí, zlézal návrší a stoupal do dolin, jejichž úbočí plna byla rozmanitých kefů a stromů rozmanitých barv, jimiž chladná jeseň je okrášlila. Častěji vyšli do klášterské zahrady, kdež byla stará, hustá stromořadí.

Sem také, když mnichové na hodinkách meškali, zabloudila někdy Maruška sama a usednuvší na omšené, kamenné sedátko v hustém stromořadí oddávala se myšlenkám. Keře planuly nejrozmanitějšími barvami, na záhonech opodál kvetly tu tam ještě opožděné dítky Flořiny. Bělavé cestičky a vybledlý trávník kolem nich pokryvaly se žlutým a rudým listím, jež tiše

k zemi padalo. Vzduch byl čistý, nebe jasno a slunce zářilo, než nad veškerou krajinou jako by tichý smutek panoval, jako by vše cítilo, že nadchází dlouhý, trudný spánek ledové zimy. Sem utíkávala se, když tesknota ji napadala, kdy před Albertem ji utajiti chtěla.

Byla s ním šťastna, než za zářivým štěstím stál kárvavý stín. — Viděla zamračeného Prokopa, rozhněvaného Zbyňka, uraženého dobrého otce a máteř žalostí. — Jak ráda by aspoň slovíčko o nich uslyšela! — Kol cizí kraj, cizí řeč — vše jí připomínalo její skutek. — Kdyby ji tak viděli, ana do mnišského kostela chodí, jak pod jednou přijímala!

Učinila tak po vůli Albertovi a jeho strýci. — Chtěla v tom osamělém stromořadí žal svůj ukrýt; podařilo se jí, ale sama cítila to tím palčivěji.

A když z kostela zazněl ztlumeně zpěv shromážděných mničů, hodinky pějících, a varhan vážný hlas vzezvučel, tu se vřelo se jí srdce tak, že v pláč vypukla. — I spěchala hloub do stromořadí, až ocitila se v houštinách u samé zdi zahrádky.

Tak bývalo jen někdy. — Když však slyšela Albertův hlas, když ji objímal, líbal a něžná, vroucí slova šeptal, byla blažena. U něho míjel den po dni tak rychle a krásně; žilat líbánek utěšený čas.

Někdy, ale zřídka, navštívil novomanžele strýc převor, a Maruše si vždy oddychla, kdykoliv odešel. U toho přísného muže, jenž, jak právem se domýšlela, jí valně nepřál, cítila úzkost a nebylo jí ani valně do řeči. Zato tím vlivněji a upřímněji vítala pátera Leonarda, jenž rád sem chodíval, aby s mladou, krásnou krajankou po česku si pohovořil. Staroušek ten býval v mládí svém v Břevnově, znal dobře Prahu a rád o ní rozprávěl. Maruše měla k němu důvěru jako k otcovskému příteli. Jemu také svěřila své tajemství i své přání. Požádalat ho, aby jí list do Prahy jejím rodičům obstaral po poslu, jenž občas z Břevnova sem přicházel.

List tento skládala Maruška o samotě a nežli jej dopsala, nedojednu slzu prolila. Prosila především rodiče o odpuštění, oznamovala, že je řádnou ženou Albertovou, prosila pro všechno, aby jí zprávu o sobě popřáli a ji potěšili. List byl velmi tklivý.

Mladé ženě se uvolnilo, když v něm citům svým průchod dala; nadto zaleskla se jí naděje, že dostane nějaké zprávy z domova. — Ovšem napadalo ji, že ve hněvu svém jí snad ani odpovědí, než pomyslila, že otec i matka tak ji milovali, že jí toho potěšného paprsku neodeprou. — Páter Leonard

přijal list, dobře na dalekou pouť upravil a když za týden posel z kláštera vyjel, nesl s sebou také psaní Janu Krásovi, věnečníku. — Listi opadalo, nebe zhusta zatahovalo se šedými mraky a ptáci se na jih odstěhovali.

Mladí manželé meškali přes měsíc v tomto pohorském zátiší. Za tu dobu nemohla sobě Maruška na Alberta pro to nejmenší postěžovati. Miloval ji stejně jako tenkráte, kdy ještě potajmu se scházeli, ba za prvních dnů manželství, zdálo se, ještě ohnivěji. Albert nerad opouštěl svou žínku, sedal s ní třeba po celé hodiny, jež okamžikem jim uplynuly.

Než všechno do času. Dříve býval mladý Hopfner samý hovor, laskání a žert. — Teď, když několik týdnů uplynulo, sedal dosud se svou manželkou, ale častěji se bezděky zadumal, hluboce zamyslil, takže ani nezpozoroval, že tázavě i teskně Maruše naň hledí. Pak, když políbením jej probudila, vymnil se ze svých dum, byl zase hovorný a laskavý, — než zamyšlenost a roztržitost ta nyní častěji se vracely. Když zpozoroval, že žena proto se rmoutí, vyrážel ji; vroucí však její láska dobře cítila, že řeč jeho není tak srdečná jako jindy.

Pak pozorovala, že ji nelibá už tak často, že všecek je chladnější. — Konejšila nejprve samu sebe, namlouvala si, že se mylí a mnoho žádá, — než někdy nedovedla se přemoci a posteskla si mu přímo. Klopíč zarmoucenou hlavu na jeho prsa toužila mu, že ji tak už nemiluje. — — Tu Albert horlivě ujišťoval, líbal ji a hladil — však když vzdechy ty a žaloby častěji slyšel, již jaksi mrzutěji ujišťoval svou ženu.

Teď často stalo se, že za podzimních, smutných podvečerů za dlouhé chvíle u okna sedali, aniž promluvili. Albert hleděl ven, kde vítr hučel a v šeru holé stromy se klátily, a manželka jeho upírala svůj smutný pohled na něj, čekajíc, až se obrátí, promluví, nebo začítí sama ostýchala se.

Spánek její stal se nepokojným, bděla často nemohouc spáti a tu starosti sletovaly se u její krásné hlavy. Přemýšlela, že snad ji Albert přestal milovati a jaká by toho byla příčina; nebo snad, tak se těšila, nezměnil se, ale stýská se mu v tom tichém klášteře, an zvyklý je na hlučný, činný život. O, kéž by se již poměry změnily, kéž mír do země se navrátil, aby mohli odtud odejít! Za takových trudných chvil, plných teskného uvažování, tím častěji přicházely jí vzpomínky na domov a rodiče.

Již napadalo ji, že bůh ji trestá za to, že jednala proti vůli svých rodičů a že zapřela víru jejich. — Pořád ještě doufala, že dostane se jí od nich odpovědi. — Den po dni míjel zvolna, plouživě — uplynuly i týdne. Posel byl zajisté už dávno v Praze, už mohl se vrátit, ale nešel. Páter Leonard těšil ji,

aby měla trpělivost, že za těch bouřlivých dnů nemůže posel přímo, že zajisté musí tam i sem samými zacházkami se ubírat. Pak minul čas, kdy již dobrý starý kněz ani na tyto věci vymlouvat se nemohl. „Stala se mu nehoda, vždyť nejen tobě, ale také konventu nižádné zprávy nejdou.“

Maruška přemítala sem a tam, již divné ji napadalo myšlení.

„Snad se posel vrátil, ale mně ničeho nepřinesl, a ty mně to chceš utajiti, ctný otče!“ řekla páteru Leonardovi. Ten však cti a věrou se jí zaručil, že tomu tak není, a tím zachoval jí poslední, slabý základ naděje.

Dříve měla náhradu a útěchu v Albertovi. — Nyní také ta bledla a chladla. — Mladý muž, který dříve nerad jízbu své manželky opouštěl, nyní odcházel častěji ven do lesa na hon nebo do kláštera, kdež veselá společnost mnichů již více jej těšila. Častěji také mluvival se strýcem převorem, jenž při každé vhodné příležitosti vytýkal synovcově jeho přenáhlennost. Jindy byl Albert zhorka nakvašen, prudce odpovídaje anebo podobným řečem strýcovým se vyhýbaje. — Teď již ochotněji poslouchal a čemu dříve buď zjevně nebo v duchu rozhodně odpíral, tomu již přisvědčiti mlčky nebo v nitru svém teď neváhal.

Vytýkala Albertovi strýc převor, že se přenáhlil bera sobě Češku a husitku. Jeho rod, jméno a bohatství opravňovaly jej, aby žádal o dceru z nejfednějších rodin rodem jemu příbuzných. — Poddal se prý slepé vášni a pak, až ta pomine, že bude pozdě želeti svého skutku. Sám sebe že z Prahy vypudil sem do té úmorné samoty, on, mladý muž, jenž činy se proslaviti měl a mohl. Zrovna v rozhodné době, kdy Němci nejen v Praze ale v Čechách jsou ohroženi, kdy ho nejvíce v zápasu je třeba, že spojil se s dcerou takového zarytého kacíře, pro kterou nyní lelkuje a zahálí.

Pak nabádal jej přísný, chladný kněz, aby Maruši tu třeba na čas zanechal a sám na místo boje se vrátil. Albert v tomto ještě odporoval. Ženu svou dosud opustiti nechtěl, ale čas podvrácel ponenáhlu to jeho pevné předsevzetí.

Mladý Hopfner byl člověk vášnivý. Překážky ho neodstrašovaly a žádost jeho tím více rozněcovaly.

Musil Marušku mít — a sličná, česká dívka stala se jeho ženou. Však láска jeho neměla pevného kořene. — Přání jeho se mu vyplnilo: žena ta milovala ho nade všecko, takže pro něj všecko opustila, a neochabovala ve svých citech. Ale jeho pochladly. Nebyl v ničem stálý, ani v lásce. Nenalézal odporu, ale úplně oddání se; to jej konečně unavilo, poněvadž nebylo změny. Kdyby snad Maruška, a třeba jen na oko, zchladla, je-

mu odporovala, snad i se hněvala, upoutala by jej zajisté na novo, byť jen dočasně — než ona byla stále něžná, tichá, poslušná, všecka mu oddána.

Mnoho zajisté také škodilo, že žili tak o samotě, jednotvárně, že neměl zaměstnání, které by mysl jeho zabavilo. Slýchal o hluku, o bojích a potyčkách, a on byl jako zakletý!

Což divu, že strýci svému slaběji odporoval, že upadal v dumy a rád z bytu svého odcházel. Když pak se vrátil, nebyl nikdy veselý, ba když Marušku smutně sedící, od nějakého času pobledlou, spatřil, ana vyčítavě, ale mlčky a přitom přece oddaně k němu vzhlédl, zamračil se, aniž vlivným slovem nebo laskáním, jako jindy, přerušil trapné mlčení.

Když po prvé znamenal, že žena jeho plakala, obměkčil se ve svém srdci a ptal se jí mírně po přičině, proč slzy prolévala. Jak slastně dotknul se laskavý jeho hlas toho zarmouceného srdce, jak se zaradovala! Tvář se jí vyjasnila, zarděla se bláhem a již rázem bylo vše zapomenuto. Zapřela, zamlčela všecky žal a všecku tíhu, aby jej neobtěžovala. A chybila — očekával výčitky, bouři, ale té lásky její neznala! — Milovala je dosud stejně, beze změny!

Za neveselého podzimního odpůldne, kdy Maruška jsouc o samotě u okna stála, ozval se venku hluk lidských hlasů a dusot koňských kopyt. Na nádvoří vjeli tři jezdové, jež provázel houfec lidí z města i ze služebnictva klášterského. Trhla sebou a hlavou jí kmitlo: „Z Prahy!“

Ihned zavolala Ofku, která dolů sběhla, aby vyzvěděla, kdož by ti jezdci byli. Srdce mladé ženy se zachvělo, když služka oznámila, že to jsou poslové z Břevnova a že přinášejí noviny z Prahy. Bázeň i naděje zmocnily se její mysli. Nesou odpověď, či neodpověděli doma? A jaké noviny?! Albert byl v klášteře a dlouho nepřicházel. Přes tu chvíli přistoupila Maruše k oknu, nejde-li páter Leonard s listem. Kdykoliv dole kroky se ozvaly, vyskočila ze sedadla napjatě očekávajíc.

Den se již nachyloval, an konečně vstoupil starý benediktin. Tvář jeho byla nad obyčej vážná.

„Neodpověděli!“ zvolala Maruše, sotvaže mnich přes práh vkročil.

„Nemohli,“ odtušil vážně. „Nelekej se, dcero, pojď, sedni a poslyš!“

„Nemohli tobě zprávy dát,“ počal páter Leonard. „Snad jsi viděla, že posel právě přibyl není ten, kterému jsem list odevzdal. Tento je přímo z Břevnova a vypravuje, co zakusil,

nežli sem se dostal. Náš posel do Prahy ani nedojel. Bůh ví, kde zahynul! Beztoho jej na cestě zaskočili a obrali. Tak vaši nedostali ani tvé zprávy —"

Zamlčel se a hleděl litostně na mladou ženu, která bledou hlavu pochýlivší zhlobka povzdechla.

„Oni tedy ani nevěděli, kde jsem,“ přerušila po chvíli mlčení stísněným hlasem, „a myslí si —“ a zamlčela se.

„Vzmuž se, má dcero — tento posel, který právě přibyl, je statečný a obratný. Když dojel sem, dojede zase tam a dopraví zajisté tvůj nový list.“

„Dám mu, co mám, všecko — a kdy pojede?“

„Jen co si poněkud odpočine a se zotaví.“

„A co se děje?“

„Mnoho a samé trudné věci — ka —“ než mnich vzpamatovav se nedořekl slovo „kacíři“. — „Pražané tropí samé bouřky — a po nich lidé na venku. — Král Sigmund odpověděl Pražanům na jejich poselství přísně a zostra, jak se slušelo; káral je, že vybíjeli kostely a kláštery, vyháněli a týrali mnichy a jeptišky, poroučel jim, aby nadále pokojně se chovali a vyhnané zpět uvedli. — O přijímání pod obojí se ani nezmínil, a oni žádali, aby je dovolil. Jako by král mohl! — A kdyby mohl, Sigmund by tak neučinil, bůh ho zachovej!“

„A co se stalo?“

„Hm, taková přísná, ale spravedlivá odpověď ty pány Pražany urazila. Jako by do vosího hnizda píchli — a již se vyrojili a hnali šturmem na Vyšehrad takovým úprkem, že královskou čeleď sehnali a hrad obsadili. Přitom prý jim byl nějaký Žižka, bývalý dvořanín nebožtíka krále, velmi nápomocen. Nejhůře to prý je na Novém městě, tam jsou ti nejzarytější.“

Páter Leonard umlk. Maruše stála před ním o stůl se opírajíc. Hleděla zamýšleně před se. Slyšela v duchu hluk shromážděných zástupů, viděla ohnivého Zbyňka, jemuž Prokop požehnal, ženoucího útokem na Vyšehrad — slyšela jáson nad dobytím toho místa — a ona tu stojí se římským mnichem, jenž stěží svou nenávist k podobojím utahuje, že je tu uprostřed lidí, kteří všichni jsou proti jejím.

„Ale ještě něco jiného se tam chystá!“ začal páter Leonard, když Maruška do řeči se nedávala.

„Jak měli naposled to valné shromáždění či tábor, jak oni říkají, bylo to kdes u Prahy, dali si všichni slovo, že sejdou se opět v listopadu v Praze a že pozvou i jiné. — A ten čas se blíží. Však už dotáborovali! Králová Žofie tomu nedovolí a skoro všecko panstvo je s ní zajedno. Uvidíme, co páni Pražané svedou.“

„Ale vždyť na táborech jen se modlí a přijímají —“

„Ano, ano, přijímají, ale co!“ Dobrý a jindy veselý stařec nezapřel horlivého mnicha. „Všechno se zbrojí a jak! To by tak, aby se pustily houfy ozbrojeného lidu do Prahy — kdož by obstál! Tot by všecko zničili, kostkou vzhůru obrátili. — Pak by oni vládli, misera plebs.“

„Ale po zlém se nepoddají!“

„A j, dcero, v tobě ještě kořinek zůstal. — Nepoddají! Až jen král Sigmund přijde a věrné panstvo k němu se přidá!“

„Ale těch bojů!“

„Oh, ano, země naše zkusi a mnoho snad krve poteče. — Nedej bože! Ale pro svatou, čistou víru!“

Maruše již neodpověděla. Bylo jí nevýslovně úzko. Žila v trapném rozporu, cítila, že protivné živly v rozhodný boj se shlukují, a ona stála uprostřed nich, z jednoho sama se vyloučivši, druhému vlastně cizí, neoddána, přivábena v šik nepřátelecký nezměrnou láskou. Ta jí byla dosud útěchou, oporou. — Ale cítila již, že ta podpora se viklá, že ji útěcha ta opouští, že se jí rve půda pod nohami a ujíždí.

XII

Paní Perchta se zdánlivě upokojila, tak totiž, že již tak často neplakala a hlasně netoužila; zármutek však její proto se nezmínil. Ona jediná byla s to, aby zbloudilé dceři úplně odpustila. Bylo ovšem trudno ozeleti sny mateřské o dceři šťastně provdané. — Ale jí bylo nejen sny, nýbrž i dceru oplakati, jež byla jako ztracena, mrtva.

I Kráska truchlil pro svou dceru více, než by kdo dle jeho chování si myslil. Umlčel svůj žal, zdál se klidným býti, než trpěl snad víc ještě manželky své. Ztratil dceru, ale zároveň jeho dobré jméno bylo pokalené. Vyčítal si, že tak se mu dcera nezvedla, že zapřela vše, co mu bylo nejsvětějšího; první čas ostýchal se lidem na oči vyjíti, obávaje se, že by všichni po něm se obraceli, že by mu bylo slyšeti:

„Hle, jeho dcera utekla s Němcem, jednuškou! To byla ta krásná, hodná Maruška! Čisté si to dochoval kvítí! Poběhlíce!“

Když tak sobě jsa o samotě vše rozvažoval a pomyslil, že jeho dítě, „jeho oči“, je takovému hejskovi milenkou, že snad někdy znectěná, zavržená se vráti, tu chytí se za svou šedou hlavu a běhal jízbou jako bodaný. Hněv a lítost rozechvívaly

jeho poctivou duší, svolával trest boží na hlavu svodníkovu a odsuzoval, zavrchoval svou dceru. — Psaní Maruščino nedošlo.

Bylo přirozeno, že otec i Prokop toho nejhoršího a nejtrudnějšího se domýšleli. Bakalář se o Maruši už ani nezmiňoval. Když jednou kněz Jan o ní řeč zaváděl, řekl zamračeně:

„Umřela, zradila víru i řeč — Bůh jí odpustí!“ A kněz Jan nedovážil se více o ní promluviti; zato tím více na ni myslil. Prosíval boha, aby jí odpustil, ochraňoval a rozum osvítil. Tak vroucně se ani za své zemřelé rodiče nemodlil.

Všecko pátrání po Marušce bylo marno. Minulo několik týdnů a té nejmenší zprávy nedošlo. Za těch časů a zvláště za této pohnuté doby bylo nesnadno pátrati a hledati.

„Tak se zvrhla, že ani slova pro nás nemá!“ pravil jednou Krása rozezlen své ženě.

Na to již sama byla myslila, než srdce mateřské jí nedalo, aby muže v té výčitce utvrdila.

„Snad nemůže — snad se tak stalo, ale —“

Krása zamračiv se mávl prudce rukou, takže Perchta dále se neodvážila.

Zbyňkovi bylo asi nejsnáze. Měl Marušku z toho srdce rád a rmoutil se s počátku velmi. Ještě pak více toužil, aby mohl Hopfnera ztrestati a urážku jména svého na něm pomstít. Než mladou, prudkou jeho mysl opanovaly jiné události a myšlenky. Byltě tak horlivým husitou a záležitosti víry jeho a jazyka nabyla nade vším u něho vrchu.

Na své hosti vzpomíval velmi často, vlastně na Alenu. Někdy se mu div nezastesklo a toužival; desátý den listopadu bližil se mu louďavě. Nemohlt se ho dočkat. Těšil se tak, že přijde na tábor Mikuláš a s ním jeho sestra. Nebýti těch dnů, ve kterých se o tak vážné věci jednalo, nezdržel by se a rozběhl by se tam do Oustí nad Lužnicí, kde by jej Alena ráda uviděla. Snad by se jí oči tak zajiskřily, snad by se tak radostně usmála, jak se stalo tenkráte, když mu řekla: „Přijd!“ — — Desátý den měsice listopadu nadcházel a s ním shlukovala se nová, těžká bouře.

Touha po valných shromážděních čili táborech byla onoho času všeobecná a tak silná, že mnohý sedlák, nemoha jí odolati, opustil i s rodinou navždy dům a hospodářství a připojil se k „bratřím“. Bylať to manie, jako nákaza myslí lidské, a nadarmo bránily ouřady královské i šlechta, která nerada viděla takové shluky lidu. Tábor v Praze měl nad jiné býti velkolepý.

Již několik dní přede lhůtu danou scházely se jednotlivé

houfy ze všech stran země české do Prahy, přinášejiče zprávu, že jiní jdou za nimi a jiní že se ještě chystají. Již kněz Ambrož přišel s četným zástupem z Hradce nad Labem a pořáde nových poutníků přibývalo.

S nimi přicházely také zprávy, že páni, kteří se dali ve službu krále Sigmunda, hleděli cestu jednotlivých zástupů do Prahy překaziti. Již také vypravováno, že i zbraně užili, lid ale tím se zastrašiti nedal a bránil se. Rozhořčenost proti Sigmundovi a jeho straně tím jen vzráhalala se a každá taková zpráva o překážkách a násilnictví šlechty byla olejem do ohně litým.

Zbyněk pilně vycházíval do klášterů a domů, kdež nově přibyli byli hospodou, a to proto, aby dověděl se věci nových a přehlédl počet, vlastně pak, aby tam spatřil Alenu. Kolikrátě těšilo jej milé tušení: „Dnes, dnes přijdou!” ale vždy nadarmo hledal a se vyptával. Byl již netrpělivý, již chvílemi pochyboval, že Mikoláš slovu dostojí, ač do dne táboru bylo ještě několik dnů.

Odpoledne 4. listopadu doslechl, že přibyl nový houf a ten prý z jihu. I nemeškal vyjít si do kláštera sv. Ambrože, kdež poutníci měli být pohoštěni.

Tou dobou seděl věnečník u svého svata Prokopa, jenž z bible četl. Bylo ticho. — Krása seděl s hlavou nachýlenou, zamýšlenou a sepjal bezděky na kolenou ruce. Chvílemi bakalář umlkl; pak pohlédnuv na Krásu jal se čísti.

Znenadání zahučela temná rána, pak zas — dvakrátě uhodili na zvon — a slyš, hluboký hlas zvonu zvučí dál — teď druhý, třetí — hluboké, pronikavé, hučící i tenké hlasy všech zvonů vzezvučely ve zmateném, pustém hlaholu.

Prokop umlkl a Krása rychle vstav nachýlil se k oknu.

„To není na poplach!” zvolal Prokop.

„Není — nehoří. — Lid sbíhá se se všech stran, a tak nakvap — každý pádí — a jsou ozbrojeni —”

„Do zbraně! do zbraně!” zahlaholilo zvenku.

Vtom vstoupila paní Perchta všecka ulekána do světnice.

„Volají do zbraně a Zbyněk není doma.”

„Tedy je mezi nimi,” odtušil klidně Prokop.

„Půjdu se podívat, co je,” pravil Krása chystaje se k odchodu. Ve dveřích však potkal Zbyňka, jenž všecky udýchán vrazil do jizby.

„Matko, dej mi kožený kabátec, snes mi jej ale brzo, a příslu, visí v komoře nade skříni.”

„Co je, Zbyňku?” ptali se všichni.

„Ó těch — slyšte! Zrovna teď přiběhl posel a zvěstoval, co

páni mimo Prahu tropí. Houfec našich táhl k nám na tábor — jsou z Oustí nad Lužnicí — víte, odkud Mikuláš — a — Ale- na — a tu u Knína udeřili na ně páni a Kutnohorští. — Těch bylo přes tisíc a husitských jen hlouček a přece dali se do boje. — Knínští spěchali jim na pomoc — ale bylo již pozdě. Páni udeřili na Oustské a již jich mnoho pobili a teď ostatní stíhají i ty, co jdou od Klatov, — je třeba pomoci — a proto půjdeme — matko, tu přílbu a kabátec —"

Venku zahlaholila trouba, hluk lidu a řinkot zbraně vzmáhal se. Bylo slyšet jednotlivé mocné hlasy, jež velely; když Kráska oknu přistoupil, spatřil dva jezdce mezi lidem pojíždějící, k němu mluvící a jej šikující.

„Kdo jsou ti jezdci?“ ptal se Zbyňka, jenž zatím kabátec oblékal.

„Mikuláš z Husi a ten druhý Žižka.“

Pani Perchta hleděla teskně na svého syna, čekajíc, že mu Kráska nedovolí a jej zdrží. Věděla, že povážný muž její raději by vše cestou mírnou dokonati a srovnati chtěl. Než Kráska svému synu nezabránil. Přesvědčil se snad již, že na druhé straně je málo dobré vůle, když Sigmundovci pokojné poutníky napadají, vraždice je a do zajetí odvádějíce! — Nečinili by tak, kdyby věděli, že král tomu nepřeje. Všaktě se Kráska domníval, že Sigmund více dobré vůle a ochoty ukáže. Ale zklamal se. Neurčité, vyhýbavé a kárvavé odpovědi jeho na- svědčovaly tomu, že pravda, co Prokop o něm byl řekl.

Proto tedy Kráska synu nebránil a když tento se přichystal, řekl mu:

„Děj se vůle Páně! Jdi a pomoz pronásledovaným!“

„A bojuj statečně!“ dodal strýc bakalář, jehož oči s nadšením a zalíbením na statečném Jonášovi spočívaly.

Půda ho pánila pod nohama. Byl by nejraději větrem na místo boje doletěl. — Krátce se svými se rozloučil. Políbili jej, ruku stiskli; žehnajíce mu sprovodili ho rodiče až před dům, od- kudž do šiku pospíchal.

Krásovi vrátili se k Prokopovi a mlčky usedli.

Oba snad měli stejně myšlení. Dceru ztratili a syn by snadno mohl v boji zahynouti.

Matka, ač nevlastní, zachvěla se při tom pomyšlení, a starý Kráska povzdechl myslí: „Po vůli boží. Nepadl by nadarmo. — Dobrá věc toho vyžaduje. — Pán Bůh ho opatruj!“

Na Starém i Novém městě shlukli se četní zástupové, kteří chtěli přispěti stísněným bratřím. Již seřadili se a byli připra- veni na pochod. Zbyněk nedočkavostí hořel; rád by už byl za branou, v poli, rád by už vrhl se na nepřitele, jenž zrádně pře-

padl houf poutníků „bratří“. Přitom napadala mladého husitu obava. Vypravoval t posel, že poutníci se bránili, že již krev tekla a někteří zahynuli, jiní prý upadli do zajetí. — Padli Mikuláš a je-li Alena s ním? Co se s ní stalo? Či je zajata, či — nedej bože — v obecné seči zahynula?

Již bylo mezi houfcí pozorovati hnutí — teď vytrhnou — však hle — tam někdo mluví — to pan Mikuláš z Husi — a co to — slyš — souhlasí s ním — a od houfce k houfci jde hlas: „Ne-potáhneme Oustským na pomoc, nepůjdeme z Prahy. — Po-moc naše přišla by pozdě, nadarmo bychom stíhali pány. — Však máme bližšího nepřitele. Vytáhneme do pole a královští s Malé strany vpadnou do našich měst. — Sežeňme je s Malé strany, očistěme si bok, at nám stále nehrozí, a pak budeme volni na všechny strany. — Vzhůru na Menší město!“

„Na Menší město! Vyhnete královské!“ hromem zahučelo a již valili se zástupové Starým městem k řece a k mostu, aby dobyli Malé strany, jež byla v rukou strany Sigmundovy. Den se již nachyloval. Zvony hlaholily. Chvílemi přehlušil je divoký ryk zástupů k útoku se hotujících a již šikujících. Všecka Praha byla na nohou. Smolnice plály, kmitajíce se jako velké rudé bludice. Vtom zahoukaly kusy se hradu, šerem šlehaly blesky jejich a vzduchem hvízdaly těžké, kamenné koule, Pražanům tehdá ještě málo obvyklé a známé.

Zbyněk byl trpce zklamán.

Když se dověděl, že nepůjdou na pomoc bratřím, ale na Menší město, velmi se rozhořčil. Nejprve chtěl z řady vyraziti, aby sám ke Knínu se vydal, maje přitom především Alenu a Mikuláše na mysli.

Ale rozmyslil se a zůstal.

„Je nutno míti Menší město. Což kdyby každý, jenž nějaké přání jiné má, jemuž daný, nutný rozkaz není po chuti, z řady vystoupil, co bychom proti nepřátelům pořídili?“ Zbyněk přemohl se a celku se podřídil.

Chvátal s ostatními do boje.

Krása odešel na radnici přesvědčit se o stavu věci, vrátil se však zanedlouho a zůstal ve světnici Prokopově, kdež i Perchta vše dobře uzavřevši meškala.

Nastal soumrak. Zvony dosud hučely, smolnice venku mihaly se a ohlas křiku válečného ani neustával. Ve hluk a vřavu tu mínilo se chvílemi duté houkání houfnic se hradu pražského. Paní Perchta trnula úzkostí, na Zbyňka vzpomínajíc, a modlila se potichu. Krása stál u okna, patře v tu stranu, kdež zuřil krutý boj, chvílemi se obraceje a vyslovuje své mínění o stavu bitvy. Prokop horlivě, dychtivě naslouchal, nepřestávaje se

tázati. Již nastala noc a bojování neochabovalo, ba vzmáhalo se více a více. Starý čeleďin oznamoval, že se již zmocnili domu Saského, že ale ve dvoře arcibiskupově královstí tuho se brání — z každého domu že udělali tvrz, které třeba útokem dobýti, a tím že vítězství se protahuje.

„Bohu díky!“ zvolal nadšeně Prokop, když o prvním úspěchu uslyšel.

V tom padla jasná zář do světnice a všichni ohlédlí se ven. — Nebe bylo červeno a rudá záplava rozlévala se po hoře sv. Vavřince, Hradčanech i městech pražských.

„V Menším městě hoří — už chytlo několik domů — už mají naši dvůr arcibiskupův!“ oznamoval druhý sluha, an byl první na místo boje odběhl.

„Již neodolají!“ pravil Krása.

„Sláva bohu!“ volal bakalář.

„Ale ti ubožáci tam!“ povzdechla Perchta.

„Ano, z Menšího města je slyšet křik a nářek až běda — je tam boží dopuštění jako o soudném dni. Boj na ulicích i v domech — drancování a vraždění.“

„Bože, bože!“ zachvěla se Perchta. „Pán bůh je potěš a Zbyněk opatruj!“

I řekla to, co oba mužové si myslili.

Záplavy neubývalo, mnoho domů hořelo a nové chytaly. Byla to noc divokého boje a ryku, střelby a zvonění, nářku a zármutku, zuřivosti a nadšení.

Divné, nepravdivé a přehnané zprávy roznášely se letmo Starým, zvláště pak Novým městem. Jednou zvěstováno, že podobojí ustupují, že prchají, po druhé že stíhají královské, ba že již vnikli s nimi do hradu. Nikdo té noci nespal. Bděli ve svých bytech anebo přecházeli ulicemi, nebo vyhledávali místa, odkudž by dobře bylo viděti na bitvu. Mužové z lidu obecného byli téměř všichni v boji. Okolo půlnoci slyšeli Krásovi na chodbě více hlasů a kroky mnohých. — Paní Perchta rychle povstavši chtěla ven vyjít přesvědčit se, i muž její za ní se chystal, an tu do světnice kněz Jan vkročil a krátce oznamoval, že jde s bojiště.

„Chvála bohu, našim se dobře daří. Až na několik domů máme Menší město ve své moci. Ale —“

„Což — mnoho jich padlo, vidí,“ pravil vážně věnečník.

„Bůh jim odplatí — ano, —“ odtušil vážně bledý kněz.

„A Zbyněk také — jdeš to zvěstovat,“ pravil třesoucím se hlasem Krásu. Žena vykřikla.

„Nelekejte se. — Zbyněk je živ — než trochu poraněn.“

A v tom ozvaly se kroky na chodbě.

„Sem s ním, ke mně, jinam ho nedávejte, musím ho viděti!“
volal prudce Prokop.

Zatím byl Krása dveře otevřel a Perchta chystala nakvap lože. Dva mužové přinesli na nosítkách raněného Zbyňka. Byl bez příbly, zeuchané tmavé vlasy vlnily se kol tváře na smrt bledé. Oči měl přivřené. Matka se dala do nářku, Krásovi třásly se nohy. Když syna jeho na lůžko s nosítek ukládali, zastenal bolestí, pak ale se upokojil.

U Krásů teď zapomněli, že venku zuří ještě boj.

XIII

Ráno dne následujícího utišila se města. Řev bitevní umlkl, ne však na dobro. Bylať neděle a tu Pražané oddechli sobě od krvavé práce přes čas služeb božích.

Pohled na Malou stranu byl velmi smutný. Vypálená, napolo zbořená stavení, četné mrtvoly, jež právě odnášeli, svědčily o zuřivosti boje. Než sotvaže poledne minulo, zahlučel opět na ulicích válečný pokřik, opět hrnuli se zástupové na Malou stranu a královští žoldnéři vypadli tam z hradu pražského. A zase zuřil boj dlouho do noci. Pražané zloupili dvůr arcibiskupův a mnoho jiných budov rozbořili, obsadivše pevně dům Saský jako klíč k mostu z Menšího města.

Když Zbyněk plného vědomí nabyl, tázal se nejprve na výsledek boje. U lože mládencova stála matka a seděl strýc Prokop, jenž hned minulé noci tam se svým křeslem se dal postavit. Vážný, přísný bakalář stal se tenkráte zvláště něžným. Hladil čelo Zbyněkovo i jeho vlasy, ba sklonil se k němu a polibil jeho ubledlou tvář. Jak se zaradoval, když přivoláný mistr prohlásil, že poranění Zbyněkovo není nebezpečno. Mladík do věděv se, že vítězství na straně Pražanův, oddechl si, než po chvíli opět se tázal:

„O bratřích z Oustí ničeho nevíté? Porubali je tam všechny?“

„Ó, ne, Zbynku, nakolik zprávy došly, vyvázli štastně a táhnou k nám.“

„Jak Mikuláš, Alena?“

„O těch nevíme. — Dá bůh, že ve zdraví s nimi se shledáme.“

Zbyněk přivřel oči a za chvíli nemluvil. Zdálo se, že usnul. Druhého dne vstoupil Krása. Domnívaje se, že Zbyněk spí, jai se tiše mluvit.

„Dnes asi pan Mikuláš a Žižka toho litují, že nevytáhli bratřím poutníkům na pomoc.“

„Proč? Snad všichni zahynuli?”

„To nikoliv. — Snad jich něco padlo, ale ne mnoho. Proto přece k nám dorazí.”

„A proč by tedy litovali?”

„Tábor mohl se pokojně odbýti. Ale Žižka strhl Prahu do boje s královskými a znepřátelil nám téměř všecko panstvo.”

„Což byli přátelé Sigmundovi našimi přáteli?”

„Ale zjevného boje! Kdybys byl jen chvíli u našeho purkmistra nebo u staroměstského! — Každý okamžik přijde posel a přinese odpovědný list. — Již mnoho pánů nám pro ten boj vypovědělo přátelství a ohlásilo válku.”

„Mnoho?” tázala se paní Perchta.

„Pokud vím Chudoba z Ralska, Mikuláš z Hasenburka, Hašek Valdštejnský, Krušina z Lichtenburka, Vilém z Pernštejna, Oldřich z Rosenberka, také pan Čeněk z Vartenberka.”

„Sumou panstvo,” řekni. „To mohl každý směle čekati. Jene, ničeho neboudou litovati ani Žižka ani pan Mikuláš. To jsou, jak jich neznám, bystré hlavy.”

„Však proč začinali?”

„Protože jednou začítí bylo nutno. Menší město musí být v našich rukou, chce-li jen Praha poněkud volna být. A toho dosáhnou. že boj začinali! Neučinili tak svévolně. Boj byl nevyhnutelný. Ne-li dnes, tedy zítra nebo pozejtří. Po dobrém by nešlo!”

„A což tábor, bratře Prokope?! Dnes 6. a do 10. nebude bojům konec. Těšils se tolik na ten tábor u nás, ten je nyní nemožný.”

„Je lépe, než jsem se nadál. — Vidiš, že došlo na slova Koran-dova. Jsme v boji. Poutníci nech nám pomohou a vykonají lepší skutek, než aby žalmy zpívali. Až bude boj skončen, rozjdou se po zemi a budou zvěstovati, že Pán je s námi!”

Vtom udeřeno na poplach.

Zbyněk vztyčil hlavu a ptal se, co by bylo.

Z ulice zněl temný hluk, zdaleka břeskné trouby se ozvaly, i rachot bubnů zazvučel. — Po chvíli přikvapil vyslaný sluha a oznámil, že královští opět s Hradčan na Menší město vypadli.

Zanedlouho zahučely temné rány z kusů.

Nastal boj nanovo.

„Ubohý hochu, nic si neodpočineš!” litovala Perchta sklonivší se ke Zbyněkovi. „Pořád ten hluk a střelba.”

Zbyněk se po prvé usmál.

„To rád slyším, máti milá, dej bůh, aby jen naši —”

Tu umlkla, a všichni překvapeně na se vespolek pohlédli.

„To není na poplach, to zvoní všemi, slavně a velebně, co se zase přihodilo?“

„Půjdu se podívat,“ pravil Krása a vstal. „Přijdu hned.“

Odešel, a již hodná chvíle minula a ještě se nevracel. Paní Perchta neměla pokoje. — Od Menšího města ten hukot, kolém všude vyzvánění — co to bude, co to zas bude?!

„O, že nejsem zdráv!“ promluvil Zbyněk a zamračil se. „Tu tak ležím a zahálím.“

„Však neležíš pro své pohodlí,“ odtušil Prokop. „Dá bůh, že zanedlouho vstaneš.“

„Dosud o poutnících ničeho nevíté?“

Prokop věděl, proč Zbyněk s takovým oučastenstvím na ten zástup se ptá. Rád by ho potěšil, rád by mu řekl, že Mikuláš s Alenou zajisté přijdou, než sám nic určitého nevěděl, a na plano těšiti nechtěl ani neuměl.

A opět nastalo ve světnici ticho. Paní Perchta přistoupivší k oknu zpozorovala na náměstí veliké zástupy lidu, a již obrátila se chtěla to oznámiti, — tu otevřely se dveře.

Spatřila Krásu, jenž vedl za ruku dívku. S lože ozval se Zbyňkův hlas.

„Aleno!“ a bezděky vztáhl po ní ruku.

Paní Perchta sešla rychle od okna; Prokop prudce sebou hnuv hleděl překvapeně na příchozí. Stanuvši u lože podala Zbyňkovi ruku a stála tak za chvíliku proti mladíku, jehož oči dýchavě a radostně na ni patřily. Bylo viděti, že vykonala dnes hodný kus cesty. Plachetka byla jí s hlavy se svezla, nevelký uzel držela v levé ruce.

Však se statnou dívkou stala se změna. Kvetoucí tvář její pobledla, veselost zmizela z jejích očí. Stín tichého zármutku spočíval na pěkném tom lící. Nyní se vyjasnilo.

„Kde je Mikuláš?“ ptal se Prokop, když byli dívku pozdravili a uvítali.

„Všeho se dovíte,“ pravil Krása, „třeba však, aby si Alena pocestě oddechla.“

A již snášela paní Perchta jídlo a občerstvení, Alena děkovala, že hladu nemá, že jen poněkud unavena. Usedla nedaleko lože u Zbyňka, jenž oka s ní nespustil.

Mladý husita zapomněl, že venku hluk, zvonění a hukot kusů. — Vždyť seděla vedle něho ta, na kterou tolik vzpomínal, na kterou se byl tolik těšil.

„Povím vám,“ začal Krása, „jak jsme se sešli. To zvonění prve bylo na uvítanou poutníkům, které pan Břeněk Švihovský přivedl.“

„Mnoho jich?“ ptal se Prokop.

„Asi čtyři tisíce.“

„Dobrá pomoc — tedy štastně vyvázli.“

„Sel jsem proti nim — tu zrovna potkal jsem Alenu. Hlásila se ke mně sama.“

„Vytrhla jsem se z houfu a mířila jsem k vám, abych vám povíděla —“

„Stalo se snad neštěstí?“ pravil znepokojený Prokop.

„Ano,“ promluvil za dívku Krása — „řekla mně cestou — bratr Mikuláš padl na bojišti.“

„A otec také!“ dodala třesoucím se hlasem Alena. Tu opustila ji zmužilost. A sklonivši hlavu zaplakala.

Paní Perchta přistoupivší k ní přivinula ji mateřský k sobě.

„Ubohé dítě!“

Nastalo smutné ticho. Krása hleděl zasmušile před se. Zbyněk byl nejbolestněji dojat. Ztratil milého druhu a líto bylo mu Alenky, nyní opuštěné.

„Však má ještě tebe!“ kmitlo mu hlavou.

„Potěš se, dcero!“ promluvil Prokop vážným hlasem, v němž vřelý cit se ozýval. „Bratr i otec jsou mučenníci pro božskou pravdu. Krev jejich nadarmo netekla. Bůh jim korunou nebeskou oplatí.“

A když za chvíli Alena poněkud se utišila, jala se vypravovat o tom, jak otec i bratr zahynuli.

„Když jsme se s Mikulášem domů vrátili, vypravovali jsme tatičkovi o táboru na Křížkách i o Praze. Litoval toho velmi, že s námi nebyl, že těch zbožných řečí a kázání neslyšel, že neviděl těch hodných mistrů a kněží. Řekli jsme, že bude obecná, veliká schůze lidu na den sv. Lidmily, a tu rozhodl se, že s námi půjde. Čím více k tomu dni se blížilo, tím více šířily se řeči, že páni zabraňují i mocí lidu a jej zdržují, aby do Prahy nechodil. Náš tatiček odevzdal hospodářství sousedovi a tak jsme se vydali na cestu. Plzeňští, Klatovští, Domažličtí a Sušičtí sešli se v Žinkovech, ale už ozbrojeni, protože nikde nebyli jisti. Bylo to v den Všech svatých. Nás z Oustí bylo jen asi tři sta. Pospíchali jsme dost, abychom se s Plzeňskými a ostatními spojili, co táhli od Březnice ke Knínu. Došlo se nám, že od Hor Kuten táhnou na nás žoldnéři i páni se svou čeledí a že jich všech mnoho přes tisíc. Již jsme byli za Selčany proti Knínu, ale měli jsme ještě hodný kus k Vltavě, a nepřítel byl už nedaleko. Přes řeku jsme nemohli, nebylo pramic, a pak bychom ani tam nedorazili. — Byl s námi Loskovec, zeman, a ten měl koně. Ten pustil se úprkem k řece, přeplaval štastně a pádil do Knína, žádat našich o pomoc. Bylo již navečer. Mužové se radili, co činiti, až se dohodli,

Opodál bylo nevelké návrší a tam jsme se uchýlili. Bylo tam jen něco málo stromů a křovin a tam jsme musily my ženské. Mužové šli na hlídku a zbraň měli neustále připravenu. Ohně jsme nesměli rozdělati. — Tak jsme probděli celou noc modlíc se, aby nás pán bůh ochránil a Kninské nám v pravý čas na pomoc poslal. Ti byli naši nadějí."

"Takové studené noci, což jste ubožátku vystáli," pravila trnoucí žena Krásova.

Alena pokračovala:

"Jakmile se rozbřesklo, uviděli jsme nepřátele, kteří s hlukem velikým se blížili. Troubili a dali se do velikého křiku, když nás spatřili. Všichni byli na koních a měli mnoho praporů."

"Neznali jste jich?" ptal se bakalář.

"Mužští někteří je znali. Povídali, že to jsou Kutnohorští, pan Konopištský z Koldic, Ptáček a jiní. Nepamatuj si všechna jména. Všichni dívali jsme se k západu, k řece, odkud měla pomoc přijít. Ale nešla. — My ženské musily doprostřed, mužové se rozestavili k boji. Nepřátele se šikovali a roztahovali se kolem návrší; obklopovali nás kolem dokola, aby nebylo vyváznutí. Modlily jsme se. — Ubohý Mikuláš!"

Tu se zamlčela na chvíli.

"Mluvil ke všem tak srdatě, nabádal je a říkal, aby nikdo neustupoval aniž se vzdával, třeba by zemřít bylo."

"Statný hoch!" zahučel do vousů Prokop.

"A což pomoc?" ptal se Krása.

"Ohliželi jsme se pořád, ale nikde ani človíčka — tu, když už nás zatahovali, vystoupily v dálce kotouče prachu a pak jsme zahlédli několik vozů, nad nimiž vlála v povětří korouhev. Jak jsme se zaradovali! Ale vtom zatroubili nepřátele a již hnali se na nás útokem. Nechtěli, aby Knínští se s námi spojili, a to se jim podařilo. Oh, bylo to hrozné! Země duněla pod kopyty tolika koní; divoký křik jezdců rozléhal se kolem a naplňoval hrůzou."

"Bože, bože!" zavzdychala paní Perchta. Zbyněk byl se za vypravování povztyčil a opřel se o levou ruku, jsa vpřed nachýlen.

"Naši stáli pevně. Napřed farář, drže kalich ve výši, a kolem něho houfec mužů, mezi nimi také Mikuláš, mezi nejpřednějšími. — Co se teď dělo, těžko povídati. — Najednou tu byli jako bouřka — křik, troubení, ryčení koňů, nářek a volání — řinkot zbraně — nevím, co se mnou se dalo, co jsem dělala. — Viděla jsem toliko, jak naše řada se protrhla, jak nepřátele vjeli mezi nás všecko mordujice, jak Mikuláš krvácejce chytí tatička, jenž zavrávoral. — Jak jsem se u nich skokem ocitila,

nevím. — Tatiček padl na zem a vedle něho Mikuláš. — Co nato bylo, nevím —"

„Že tě nerozdupali! Bůh byl s tebou!” mínila paní Perchta.
„Otec byl bez sebe, i Mikuláš pozbyl vědomí. Nebylo žádné pomoci. Kolem leželi mrtví a ranění. — Oh, té hrůzy, toho nářku a bědování! — — Rozhlížela jsem se — naši rozprchli se, jiní ještě tu tam bojovali. Houfec našich protloukl se ke Knínským.”

„A proč ti vám nepřišli na pomoc?” ptal se Zbyněk.

„Bylo jich jen na pěti vozích; proto se neodvážili, a pak už bylo pozdě. Však hned, jak poznali sílu nepřitele, poslali do Knína rychlého posla, aby všichni poutníci, co jich tam od Plzně a odjinud bylo, přišli sem na pomoc. Oni pak s našimi, co se k nim dostali, postavili se dál na vršku a čekali. — Na to všecko pamatuji se jako na hrozný sen — vidím bojující, prchající, slyším nářek a úpění a to mi z mysli nejde. — Tak jsem se rozhlédla viděla, že odnikud pomoci —”

„Ba div divoucí, že tě koně nerozšlapali nebo ti žoldnéři nezabili —”

„Byla jsem sama se svými. — Tatiček se z mrákoty už neprobudil — oh, už se na mne nepodíval, už na mne ani slovíčka nepromluvil.” — —

Opět na chvíli se zamilčela.

„Mikuláš po dlouhé chvíli teprve se ze mdlob probral. Zatím jsem roztrhala svou plínu a obvázala jejich rány — to jsem ještě pořád myslila, že tatiček jenom ve mdlobách. — Mikuláš měl velikou žízeň a já drala se mezi raněnými a mrtvými ke studánce, co opodál za dubem se prýštala. Občerstven ptal se po otci; řekla jsem, že je raněn, pak ptal se po našich. — Když jsem mu řekla, že všichni nezahynuli, ale že čekají pomoci, pohlédl k nebi — ale pak jej zase slabota přemohla. Zanedlouho strhl se v polích veliký křik. Žoldnéři, co naše stíhali a zabíjeli, shlukli se proti onomu návrší, kdež Knínští s houfem našich pohotově stáli. Již se páni na ně strojili, vtom od řeky, z té strany, kam jsme ráno tak úzkostně hleděli, zavlálo v povětrí mnoho praporů. — Byli to všichni poutníci na pomoc spěchající. Tu páni jich nevyčkali a než Knínští přirazili, byli titam.”

„A vzali zajaté s sebou?” ptal se Krása.

„Všechny, napočítali jich šestadvadesát.”

„Oh, škoda, škoda — a vaši?”

„Bratři přišli na bojiště a našli nás. — Raněné ošetřovali, obvazovali, a tu jsem nabyla jistoty, že tatiček už skonal. — Mikuláš nabyl na chvíli vědomí a dověděv se, jak se věci mají,

zašeptal: „Bohudíky!“ — Že otec zemřel, jsem mu neřekla. Do večera skonal, můj —“ a pláč dusil její slova.

„Než umřel, mdlým hlasem mi pověděl: „Jdi do Prahy!“ to bylo jeho poslední slovo —“

Paní Perchta už za vypravování stěží slzy utajujíc tiše zaplakala. Mužové byli hluboce dojati.

„Pochovali je na místě?“ ptal se po chvíli Prokop.

„Pochovali. Do večera všechny našli a snesli, bylo jich něco přes sto, i ženské byly mezi nimi — a vykopali jim hroby ještě při smolnicích. Mistr Koranda měl řeč nad mrtvými a velebil jejich smrt.“

„Vpravdě hrdinskou, mučennickou.“

„Zůstala jsem po celou noc u našich. — Ostatní nocovali opodál pod širým nebem. — Ráno slyšeli jsme mší svatou a pak nastalo pohřbívání. Bylo pláče a nářku mnoho —“

Alena sklonila hlavu a slzy činuly se jí po tváři.

„Upokoj se, dcero!“ promluvil Prokop. „Trpíš mnoho, však pomni, že trpíš pro zákon Páně!“

Krása přistoupiv k ní pravil:

„Aleno, ty nemáš rodičů, nemáš bratra, nikoho, my nemáme dcery —“

Tu již objala paní Perchta mladou husitku a zaštkala:

„Buď ty naši dcerou!“ a vroucně ji objala.

„Mikuláš tě k nám poslal, pamatuj na poslední jeho slova!“ zvolal Prokop.

Zbyněk mlčel — ale ve tváři, v oku zračilo se, s jakou radostí návrh ten uvítal.

Alena měla ještě slzy v očích, však zármutek zmizel na tu chvíli z její tváře. Nemajíc slov objala paní Perchtu a vzhledně ke Krásovi zašeptala pohnutým hlasem:

„Bůh vám to zaplat!“

„Buď šťastna mezi námi!“ vital ji srdečně Prokop, tiskna jí ruku. A když Zbyněk z lože jí svou pravici podal, pohlédl na ni tak upřímně a vesele, že z pohledu toho Alena vyčetla, ač slova nepromluvil, s jakou radostí ji do domu vítá.

Venku při Vltavě na Malé straně zuřil dosud krutý boj; v tu chvíli však snesl se do jizby bakalářovy mír a klid, jaký v duši vždy zavítá, vykonala-li skutek šlechetný nebo stižena-li jsouc zármutkem najde duši upřímnou, soucitnou.

XIV

Veliký počet pánů českých, biskupové litomyšlský a olomoucký, Konrád arcibiskup pražský dodali purkmistrům obou měst pražských odpovědné listy.

Smýšlení nepřátelské i skutky dokázali. Každý z nich vysílal branné houfy a den ode dne přibývalo následkem toho válečného lidu ku Praze na pomoc vladařům Sigmundovým, kteří z moci dané královně Žofii od Sigmunda dobře platili žoldnéře z pokladů zachovaných králem Václavem.

Vojska tato činila Pražanům všechné škody v okolí města, zabavujíce především zásoby potrav do Prahy vezené. Množství královských a panských žoldnéřů obsadilo všechny silnice a cesty do města vedoucí, takže nemožná bylo tam se dostati. Nové houfy poutnické nemohly přibýti. Tím obecný, veliký tábor lidu, položený do Prahy ke dni přenesení svaté Ludmily, těmito boji a výtržnostmi byl zmařen. V Praze sice sešlo se poutníků na několik tisíc, zvláště z jižních a západních Čech, — než na tábor za těch bojů nebylo pomyšlení. V městě nastával již citelný nedostatek potravin a královští víc a prudčeji doléhali. Zvěsti o těchto událostech rozesly se po veškerém království. Většina národu byla husitská. Přísné prostředky královských a pánů je nezastrašily, naopak budily ještě větší rozhořčenost.

Co den jasněji jevilo se, že Sigmund a jeho strana chtějí, aby vše při starém zůstalo, že nechtějí dopustiti opravám, že po dobrém nikdy nesvolí ani čtyři články pražské. — A byla silná strana v národě, která ještě více žádala než tyto články!

Nadešel tuhý podzim.

Maruška již málokdy si do zahrady vyšla.

Albert nyní náruživě honbě se oddával. Ráno vyšel do klášterských, hlubokých hvozdů a vracej se obyčejně pozdě navečer a tu ještě doma jen se ukázav odešel do konventu, kde s mnichy při hojně večeři a plném korbeli po lopocení honebném si hověl a odpočíval.

Tak bývala Maruška často po celý den o samotě, majíc toliko za společnici Ofku. Někdy je staříčký páter Leonard navštívil. — Ale kdož z nich mohl jí podat útěchy? Kdož srdce její obveseliti? Soužila se nad zklamanou láskou a v trudných těch chvílích častěji a živěji vracely se myšlenky na domov a opuštěnou rodinu.

Všecko pro něj učinila, nejdražší opustila — a za to vše zanikla jeho láska brzo jako pramen v písku. — Co hořkých chvil jí způsobil! A vše by mu odpustila, na vše by rázem zapomněla, jen kdyby ji tak miloval jako dříve.

Když tak u okna samotinká stojíc ven na smutnou krajinu hleděla, cítila, že je tak opuštěnou, že by lépe bylo, kdyby již byla pod zemí.

Země ztuhla, ptactvo dávno odletělo a mlhy čím dál tím častěji zahalovaly vrchy a lesy. Již ze šedého nebe napadal první sníh. Za těch pochmurných, studených dnů sedala Maruše u krbu, za dlouhé chvíle s hlavou skloněnou, upřeně před se nebo do ohně hledíc.

Až dosud těšila ji Ofka, nepozbývající veselé myslí; než i ta zvážněla zalézajíc často do koutka.

„Stýská se ti, Ofko, vid?“ pravila jí jednou Maruše.

„Už mne to přemohlo — stýská —“

„Vrat se —“

„Jak bych mohla?“

Již i tato služka nemyslila si jako jindy: „Ti se mají rádi.“ Dobře si toho všimala, jak pán tu mladou, hezkou ženušku zanedbává; i bylo jí líto Marušky. Za těchto poměrů a v té krajině německé byla Ofka více společnicí a důvěrnici než služkou, proto leccos paní své řekla. Tak za hovoru dotekla se změny, která se s Albertem udála, ale Maruška vždy to zamluvila nebo vymlouvala. Pak už nebylo možné. — Tak jednou hovoříc o těch věcech s Ofkou dala se do pláče a zaklala:

„On už mne nemá rád —“

„Promluv s ním!“

„Však jsem mu již řekla a nejednou. Připomněla jsem mu bývalý čas — a tu mne s počátku konejšil, vymlouval, teď už ani toho není.“

„Kdybychom aspoň odtud se mohly dostati. — Co říká pan Albert?“

„Až se Praha ztiší, až král Sigmund se vráti.“

Ale Praha se neutišila a Sigmund, naděje Albertova a převorova, dlel dosud někde v Uhřích.

Z kláštera odejel posel, však dlouho se nevracel a marné bylo těšení pátera Leonarda, jenž zůstával věrným přítelem Maruščiným.

Mladá Hopfnerová odvážila se již posledního prostředku. Jsouc jednou s důvěrnici svou o samotě vyzvala ji, aby ona sama na cestu do Prahy se vydala.

„Vím, že ti tu teskno.“

„A ty, má paní?“

„O mne nedbej, — mne více bys potěšila, kdybys mi zjednala zprávy od našich. Ujdi třeba tajně, co bude třeba, tobě opatřím — a dá bůh, že šťastně Prahy dojdeš.“

Však Ofka, ač se jí velmi stýskalo, neodvážila se. Bála se cesty, ještě více však toho, co by s ní v Praze snad se událo. Vymluvila se, cestu odkládajíc. Za nějaký den však bylo už nemožné. Napadlo sněhu, takže všeliká cesta pod ním zmizela. Jak mohla se za těch chumelic, divého, mrazivého větru, pustými lesy, plnými hladových vlků, pustiti mladá ženská? A jak by dále bylo, až by les i hory přešla, tam v těch českých krajích, kde všecko vře a k boji se chystá?

Tak bylo se jim veškeré naděje vzdáti a čekati, až jaro nadejde nebo až pan Albert jinak rozhodne. Tak žily obě Češky v zasmušilém, tichém klášteře jako od světa odloučeny, jako zchumeleny, jak Ofka říkávala. Dnové ploužili se smutně. Nebytí pátera Leonarda, ještě větší těha a tesknota by ty mladice krušila.

Albert teď spíše doma zůstával, ale ve svém bytu meškal málo. Honil pilně a když nebylo možné vyjít, trávil obyčejně čas v konventu, většinou u strýce, s nímž nyní často a dlouho o něčem vážném hovoříval. Převor se v jeho bytu skoro již ani neukázal, a kdy přišel, nepotěšila se z toho Maruška nikdy. Netajil se tím, že synovcovu sňatku nepřeje. Kdykoliv zavítal, buď napomínal, aby Maruška častěji se zpovídala a přijímalala, nebo káral, že málo v jazyku německém pokročila, ana neustále prý s Ofkou česky mluví.

„To je paličatý Němec!“ říkávala hněvivě Ofka, když přísný mnich odešel.

„I páteru Leonardovi poručil, aby jen německy s námi rozmlouval!“

„Nejraději by nám český jazyk vyřízl a německý nasadil!“

Maruška zatoužila si přiteli, staříčkému mnichovi, jenž nad tím bílou hlavou zakroutil.

„Nech ho, deero, ten už jinak nedá. V tom ho neposlechnu. Jazyk můj jako jeho. Každým možná boha chváliti i — hřešiti — není žádný lepší druhého.“ —

Do kláštera přišly zase noviny, které páter Leonard Marušce nezatajil, ač nebyly hrubě vesely.

„Jak by mohly jaké zprávy z Prahy až k nám se dostati! Vypravoval jsem ti o tom táboru, který měl v Praze býti odbýván. Než se udál, obořili se Pražané na Menší město a dobyli

ho. Spáchano tu, jak se vypravuje, mnoho ukrutnosti a město bezmála všecko vyhořelo. Tu panstvo spojilo se s královskými a vypověděli Pražanům přátelství. — Sklíčili Prahu tak, že poutníci tam nemohli, a ti, kteří tam už byli, nemohli ven. Páni Pražané přišli do úzkých. — Lidu přespolního plno, potravin žádných — i tu sáhli k „prosu“ a jali se smlouvat, až králová Žofie a páni se pohnuli a s nimi příměří smluvili. Však neměli tak povolnými býti!"

„Snad musili!" podotkla Maruše.

„A j, ještě se jich drží! — Jak musili, když Novoměstští vydali Vyšehrad, kterého, jak jsem byl ti vypravoval, předtím se zmocnili."

„Tedy je pokoj?"

„Je — v Praze, nebo ti zuřiví poutníci a nejhorší kacíři, nejsouce s tím mírem spokojeni, vytáhli z Prahy; vedl je ten jednooký Žižka."

„A kam?"

„Ten zvrhlý kněz Koranda pozval si je do Plzně, a tu chtějí si, když byli z Prahy vyštípáni, hnizdo a peleš kacířskou připravit."

„Oh, ti se nepoddaji! — Tedy není pokoj?"

„A nebude, až je král potře jako Filištinské! V Praze snad se utišilo, však na jak dlouho, když v zemi šarvátky trvají? Ale již se pomocník a ochránce svaté církve bliží."

„Král Sigmund? Jde-li již?"

„Již je na Moravě. Chtěl proti těm pohanům Machometánům do pole vytrhnouti, ale žel, u nás jsou ještě horší těch Turků, proto vydal se k nám na cestu. — Bůh mu pomáhej, aby vše spravil a srovnal!"

Maruška mlčela. Horlivému mnichu již neodporovala, ač ji vždy bodlo, když o husitech tak zle se vyjadřoval a je, jako nyní, horšími než Turky býti pravil. Dověděla se, že Sigmund jde ujat se království českého, než netěšila se, že jí z toho dobrého něco kyne. Slyšela o bojích, tušila, že budou Sigmundovi odporovati, věděla, že Albert i převor a všichni Němci naň se těší. — On jde potírat Čechů. — Proti němu bude státi Zbyněk — otec — strýc Prokop i kněz Jan — a ona — ona — Kde její odměna za to, že se přidala k nepříteli, že zřekla se kalicha?!

Ó, bůh je přísný a spravedlivě trestá!

Možná-li se navrátit a káti se?

Tak minul prosinec.

Když pozdě odpoledne posledního dne v roce lid do chrámu klášterského se sešel, aby díky vzdal a za ochranu na čas příští prosil, klečela Maruše v osamělé stolici postranní kaple a tiše plakala. Slyšela kázání mnichovo, zpěv kněží a veškerého lidu. — Ti všichni děkuji a těší se, že nastávající rok nepřinese jim zlého — a ona — nač se už těšit? — Což zbývá než strachovati a lekati se?

Tak krátko trvalo štěsti! Co je člověk?! Za kapku rozkoše a blaha vypije kalich hořkosti až do dna! Jediné provinění stihá trest za trestem. — Což blaho lidské je tak vzácné, tak cenné, že tolikerou bolesti nutno je splatiti? Teskné bylo Maruščino přemyšlování ve předvečer nového roku. Trudná jsouc ulehla, trudná se probudila.

Když Albertovi ruku ku blahopřání podala, přivinul ji chladně k sobě a polibiv ji pravil zasmušile:

„Kéž bys v tom novém roce byla veseléjší a spokojenější!“

„Budu, budu, jen kdybys ty byl!“ A dál nemohla pro pláč, který jen stěží utajila. Vyrozuměla, jak on je nespokojen, — že lituje — — —

Tak minulo několik dnů roku 1420.

Pozdě navečer seděla Maruše u krbu šijíc. Chvílemi ustala a pohlédla na Alberta, jenž chystaje se na zítřek na lov kuši sobě spravoval. Maruše čekala, že promluví. Mladý patricius byl však zachmuřen a mlčeliv. Venku hučel vítr a hnál proudy sněhové do okna.

Znenadání zaskřípěla brána, na dvoře ozvaly se hlasy lidské a dusot koňský. Albert přistoupil k oknu, ničeho však pro tmu nerozeznal. Již bral na se plášť, aby dolů sešel, tu vstoupil fráter Cyril do světnice a zval jej ve jménu převorově do konventu.

Maruška plna nepokoje chtěla se tázati, kdo přijel, však než tak učinila, odešli oba mužové. Sotva zmizeli, přiběhla Ofka, všecka zimou zkřehlá, oznamujíc, že přibyli převorovi hosté.

„Z Prahy?“

„Ne, povídali dole, že z Brna.“

„Jsou-li kněží?“

„Nejsou. Dva nějací páni, mají s sebou mnoho pacholkův dobro ozbrojených. Něco vzácného, rovnou cestou brali se k převorovi.“

„Jak mluvili?“

„Německy a chasa jejich samý pouhý Němec.“

„Co zase bude? Proč v ten čas přijeli? Zajisté nic dobrého nenesou.“

V prostraném, klenutém pokoji převorově seděli za stolem Albert, jeho strýc a právě přibyli hosté. Šuby a pláště byli odložili, meče odpásali. Starší z nich, muž letilý, šedobradý, měl na sobě sukni černou brukselskou, podšitou popelicemi, mladší, muž nejlepšího věku, měl sukni ze sukna florentského s kožišinou kuni. Starší z nich byl Hensl Galm, mladší Menhart Vigolais, oba ze vznešených německých rodin staroměstských. Galmův rod proslul bohatstvím, Vigolaisové, někdy nad jiné zámožní, chýlili se toho času k úpadku.

V mohutném krku hořela smolná polena. Příjemné teplo rozehřívalo hosti po celodenní jízdě za sloty a mrazu zkřehlé; vůně kořenných, kouřících se jídel, jichž hojně na stůl postaveno, prosáklá příjemně teplý vzduch mnišské, pohodlé cely. Hosté chutě pojídali a připíjeli, vypravujíce přitom o své cestě, nepohodě, odpovídajíce na otázky převora a jeho synovce, kteréhož hovor s krajanem patrně velmi těšil.

Již bylo po večeři, misy a talíře odneseny, jen korbele a blyskavé poháry zůstaly na stole. Mužové rozhovořili se o vážných věcech.

Jakmile byl Albert krajan své spatřil, tušil ihned, proč asi do toho zákoutí pohorského tou dobou se vydali. I byl tomu rád, neb dávno již očekával.

Dokud za Maruškou chodil i za prvních dnů, kdy jeho manželkou se stala, nedbal politiky a půtek náboženských. Když pak všeň jeho dohořela a on blaha milostného a klidného života rodinného se nasytil, zatoužil po ruchu veřejnosti, po sporu a půtce. S těžkostí ve klášterském ústraní naslouchal zprávám o bouřlivých událostech, nejednou sám na sebe se zamrzal, proč tak pro kvapnou lásku nepředloženě jednal a sem se zaklel, v čemž jej vydatně strýc jeho podporoval.

Albert byl by se rád do Prahy navrátil. Za těch poměrů a bouří však nemohl, když toho času rodové němečtí sami utíkali z Prahy, kdež strana česká nabyla úplně vrchu a vlády. S nedokavostí čekal zvěst, že král Sigmund jde do Čech, aby husitské Čechy pokořil. Odhadl ale se, že ihned k vojsku jeho se vydá. Zatím byla zima nastala. Tu již viděl, že bude mu až do jara čekati. Bylo mu dost trudno — však hle, znenadání ti hosté, a ti zajisté nadarmo sem se nevydali.

Jaké to přinášeli noviny! Přijížděli rovnou cestou z Brna. Albert se domníval, že budou se na jeho ženitbu vyptávat, jemu domlouvat. Jak by jindy směle jim se postavil a svou lásku hájil! Ted cítil, že by námitkám jejich jen slabě odporoval, a proto byl rád, že se o manželce husitské ani nezmínili. Vypravovali ovšem, co se bylo v Praze událo, o táborech,

o vybijení klášterů a kostelů, o útoku na Vyšehrad, o boji poutníků u Knína, o dobytí Menšího města. — Převor naslouchal s tváří zamračenou, přísnou a jen někdy zašlehly oči jeho a zamumlal nějakou latinskou kletbu, již dobře rozuměti nebylo.

Albert svíral pěst a nejednou sebou trhl a přitlumený výkřik nevole vydal se z jeho hrdla.

Hosté ne ve všem pravdy šetřili, aniž nestranně soudili. Vigolais vypravoval, jak mu kacířská čeleď tvrz jeho u Prahy rozbořila, zboží poplenila, takže tím velikou ztrátu utrpěl. Neřekl však, že ta čeleď byla panská, střežící cesty do Prahy proti poutníkům. Galm dodal, že jen nejnuttnejší z domu svého zachránil, že nikdo není jist životem a proto že uprchl k přátelelům do Jihlavky. Odtud odebral se do Brna, kdež s mnohými krajaný setkal se, kteří tam přišli k vůli císaři Sigmundovi. „I přišlo tam také poselstvo pražské a ti kacíři vjeli do Brna na strojených koních v rouše skvostném a bohatém, jako by ani prosit nejeli. Herolti jeli před nimi a troubili jako židé před Jerichem. Vedli si hlučně a skvostně, až všem nám s podivem bylo. Přišli s nimi i jejich kněží a ti neostýchali se před tváří samého císaře konati své husitské pobožnosti a rozdávat pod obojí.“

„A což císař, biskupové a preláti?“

„Slavili služby boží po celém městě.“

„Pro kacíře trpí pravověrní, kdy je bůh shladí!“

„Však císař jim pýchu jejich oplatil.“

„Jak?“

„Když před ním sklonili koleno, nechal je jako chlapce klečeti, a nyní jste měli slyšeti, jak jim do duše mluvil pro ty nepořádky a různice, a přikázal jim, aby všecky násypy v městě zrušili, mnichům a jeptiškám neubližovali, sumou dostali jak nalezi na pamětnou. Milo jim to nebylo, nebo mnozí z nich mračili se a hněvem tajeným až brunátněli. — Oj, to byla podivná na ty tvrdohlavé kacíře!“

Převor se usmál.

„A což, slibili poddanost?“ ptal se Albert.

„Chtěli mít ještě jednou slyšení, aby s císařem vyjednávali, ale arcibiskup magdeburský ho z toho zradil. — „Nač vyjednávat s kacíři?“ pravil. „Chtějí, abys potvrdil články, které svaté koncilium v Kostnici zatrtilo.“

„A poslechl císař?“ ptal se převor.

„Ovšemže, a tak páni Čechové odjeli asi málo spokojeni.“

„Teď asi hromují a láteří, teď už vědí, že císař složil zaryté husity s úřadů zemských a osadil je pravověřicími.“

„Co diš, Golme?!”

„Ba pravdu. — Petr Zmrzlík s mincmistrovství složen a Divůček ustanoven a Jindřich z Elsterberka stal se nejvyšším hofmistrem.”

„A mnohé jiné změny staly se,” dodal Vigolais a jal se je vypočítávat.

„Ti nebudou teď husitům nadřazovati. — Jen pana Čeňka z Vartenberka nechal a to chyba. Učinil kozla zahradníkem.”

„A myslíte, že budou Čechové s tím spokojeni?” ptal se Albert.

„Nebudou,” odtušil starý Golm. „To dobře víme, i císař, však proto nechal Uher a odcestoval do Brna, odtud teď do Vratislavě říšský sném položil, aby si pojistil válečnou pomoc říšských knížat proti těm českým kacířům.”

„To tam pojedu!” zvolal Albert náhle. Oči se mu zaleskly a všecek obživil. Na myslí kmitlo mu živé město, plno knížat říšských, rytířů, měštanů a služebnictva, plno bujněho, pestrého života, po jakém už v této samotě prahl.

„Tot je jednou slovo!” zvolal Vigolais. „Tak tě rádi slyšíme!”

„Však již na čase, Alberte!” dodal strýc převor.

„Hle, poslání naše vyplněno a bez namáhání jsme dosáhli, proč jsme přijeli,” pravil Golm. „My pro tebe přijeli, mladý pánačku. — Tedy pojedeš,” a nastavil ruku.

Albert ochotně uhodil.

„Však bylo dost divno, když všichni jsme se u císaře v Brně shromáždili,” mluvil Vigolais, „a žádný z Hopfnerů tu nebyl.”

„A což císař?” ptal se převor, an Albert jaksi rozpačitě sklenice se chopil.

„Ráčil se mne zeptati, zdali tu mladý Hopfner? A když jsem řekl, že nikoliv, pravil císař: „Škoda.” Pak dodal: „Je prý z něho statný muž.” Já přisvědčil.”

Převor stáhnuv obočí prudce zamrkal, však nepromluvil ani slova.

„A proč nepřijel?” tázal se potom císař.

„Aj, to nemožná, aby se tolik po mně tázal, vždyť mne ani dobře nezná!” zvolal Albert.

„Věř tomu, přisámbůh, nelžu!” dokládal se Vigolais.

„Proč by se neptal?” prohodil zamračený převor.

„A cos mu řekl?” tázal se kvapně Albert.

„Pravdu, ukvapený pane, pravdu!”

Albert hleděl upřeně na mluvícího, čekaje, až by, co dále bylo, pověděl.

„Měl radost, není-li pravda?” tázal se převor, podivně se usmáv.

„Baže neměl. Nechtěl tomu ani věřiti,” pak dodal. „To třeba odčiniti. Rád bych s mladým Hopfnerem sám mluvil.” Pravili jsme, že se pro tebe stavíme, a to mu bylo velmi vhod. Tak tu jsme z čista jasna, abychom tě odvedli. Půjdeš-li?”

Albert probral se z myšlenek.

„Půjdu,” pravil rozhodně.

„Zítra!”

„Třeba zítra.”

„A žena?” otázal se převor. Synovec jeho se zarazil.

„Haha, ty se ještě lekáš,” smál se Vigolais. „Myslím, že jsi se už vybláznil. — Rozumí se, že pojedeš sám. Co se ženskou?”

Bylo již pozdě na noc, když mladý Hopfner, opustiv hosti a strýce, tmavými chodbami do svého bytu se ubíral. Kráčel rychle a bylo mu volno, veselo. Konečně bude z této samoty vybaven, konečně bude žít život, po jakém prahne a dychtí! Vyšed na nádvoří ohlížel se po tmavých budovách, špičatých lomenicích a pilších, na nichž všude hustě sněhu leželo.

„Však již naposledy tudy se ubírám!” pomyslil mladý muž a setřás sníh s pláště a biretu kvapil po schodech nahoru. Oheň v krbu dohořel, jen uhlí ještě doutnalo. V klenuté jizbě bylo šero. Noční kahan vydával mdlé jenom světlo. U lože seděla Maruška v lenošce, dosud ustrojená. Hlavu opřela o lenoch, ruce spočívaly volně na klíně.

Albert zaraziv se tiše stanul a hleděl na svou mladou manželku.

„Čekala na mne, jako vždy,” pomyslil, „až ji spánek přemohl.”

Hodná žena. — Všiml si, jak je bledá, krásná.

Již dávno si toho nevšiml. Vzpomněl, že má ji opustit, tu samotnou v klášteře zanechati.

V konventu mu tak zlé to nepřipadalo, teď mu jí bylo líto. Jak jí to říci? Jak její pláč a nářek snést a domluvě, prosbám odolati?

A nezaslouží si toho — všecko mu obětovala — všecko — a on — zle s ní jednal, — Svědomí se v něm hnulo, an ji tak trpící spatřil, a uvažoval, jaké hoře jí způsobiti hodlá. Však což rozloučení na krátký čas! Na krátký čas?

„Ó neštastné dítě, proč jsi mne neodbyla, proč jsi mne tak milovala?”

Hnul sebou a tu se vytrhla Maruška ze spaní.

Spatřivši muže usmála se, pak ale pozorujíc jeho zasmušilé
lícce lekla se.

„Co je ti, Alberte, stalo-li se něco?“

„Ó, nic, nic — přišli hosté z Brna —“ a přistoupil k ní.
Chopila se jeho ruky a teskně k němu vzhlédnutvsi po-
vzdechla:

„Vid, jdou pro tebe?“

Hopfner se zarazil.

„Kdo ti to řekl?“

„Nikdo, ale vím to. — Odejdeš?“ Vstala.

„Zítra do Vratislavě k císaři —“

„A mne tu necháš?“

Albert mlčel.

„Alberte, tady nemohu zůstat — a rodiče, přátelé mne vy-
ženou. — Kam se poděju, když ty mne opustíš?!“ a tu sklo-
nivší hlavu na jeho prsa dala se do pláče.

Zápasil, mlčel.

„Nic mně nezůstalo,“ lkala, „ani tvá láska, na kterou jsem sta-
věla. — Myslila jsem, že je věčná — ó, že jsem nezemřela!“ —
zvolala vášnivě. „Pro lásku všecko, všecko opustit a pak ještě
pro tu lásku obtížnou býti! —“ a tu se vztyčila. — „Jdi si,
Alberte, kam tě srdce pudí — nechci žebronit — nechci nové-
ho pokoření —“ a sklesla na sedadlo.

Vášnivá slova, plna nejhlubšího bolu, dotkla se živě mladého
muže.

„Kdo ti to řekl, že mi obtížnou?“ tázal se mírným hlasem.
Ona však, majíc hlavu skloněnu, neodpovídala.

„Ale vždyť se zanedlouho vrátím,“ začal.

Maruška pozvedla hlavu vzhledla svým mluvným okem
k Albertovi.

Ve smutném tom pohledu bylo tolik výčitky, že nebylo třeba
ani slova. Také nepromluvila a muž jí porozuměl. Nevěděl, jak
po dobrém se vymluvit.

„A ty bys chtěla se mnou tu dalekou cestu za té zimy a sloty
podniknouti?“

Maruše kvapně vstala. Za okamžik hleděla jako v rozpacích na
Alberta — okem jí zasvitl radostnější zážeh a řadra se za-
vlnila. Pak objavši ho prudce líbala jej vášnivě. „Ó, ty mne —
neopustíš — ty mne tu nenecháš — zemřela bych bez tebe,“
mluvila převaně pohnutým hlasem. On, přemožen projevy
tak veliké lásky, přivinul bezděky ženu k sobě a hladě jí vlasy
políbil na bledé, čisté čelo.

XV

Pravda bylo, co páter Leonard byl Marušce vypravoval. Pražané smluvili s královnou Žofíí a stranou Sigmundovou příměří, nad čímž přemnozí, zvláště přespolní poutníci, velmi se rozmrzeli. Cizinci a s nimi zajisté nejeden radikál husitský vytáhli z Prahy, s nimi pak nejpřednější vůdce v posledních bojích: Jan Žižka.

V rodině Krásově proto také vznikl spor. Opatrný Krása schvaloval jednání měst pražských, Prokop je rozhodně káral. S ním držel zajedno Zbyněk.

„Proto jsme dobyli Vyšehradu, abychom to pevné místo zadarmo vydali? To naše odměna za to, že jsme vyrvali královským Menší město ze drápů?“

„Proto Zbyněk a sta jiných krváceli?“ doložil trpce Prokop. Kněz Jan zásadně byl stejného mínění s Prokopem a Zbyněkem, než uznával, že boj byl velmi nesnadný, ana města na nic nebyla připravena a citelný nedostatek potravin nastával. Spor tak hned se neutišil.

Prokop ve své lenošce dychtil po boji a čím dál tím více toužil na shovívavost, netečnost a nerozumou dobrotu českou.

„Jsme jako holubové, jako beránci! Hanba takové mírumilovnosti — tot již zbabělost! Biji nás v líce a uplavají nás — a my se nebráníme.“ Hněv jeho vzbuzován byl trudnými zprávami z venkova docházejícími.

„Hledte! Ti horníci němečtí na Horách jsou z jiného dřeva! — Hrstka jich uprostřed celého národa a jak si vedou! A my to trpíme! Chytají Čechy, platí za ně jako za škodné šelmy a házejí je živé jako zlosyny do šachet! A my to trpíme!“

Že v Litoměřicích šestnácte sousedů pro přijímání pod obojí způsobou z rozkazu konšelského vzato ve vazbu a uvrženo do smrdutého vězení, že tamtéž obyvatelé husitům protivní zbořili dům probošta Zdislava ze Zvířetic ve předměstí z nenávisti proti němu, jelikož příznivci husitů, to Prokopovi kněz Jan, novinu tu přinesl, na žádost Krásovu ani nepověděl.

Rána Zbyněkova nebyla sice smrtelná, však hojila se jen pomalu. Mladý husita byl nyní pokojnějším, an hluk válečný utichl; nebylo mu tedy na to toužiti, že jen nečinně naslouchá, kdežto by rád pravici svou pomáhal. Nadto měl ošetřovatelku, pro kterou někdy na venek úplně zapomněl.

Alena zůstala u Krásů. Ubytovala se v pokojšku někdy Marušině. Že ji věnečníkovi za svou přijali, bylo pro ni velikým dobrodiním, zvláště ana žádných příbuzných neměla. Byla sice

statečné mysli, než tak náhlou ztrátu nejmilejších bytostí nesla velmi těžce a zármutek její byl by zajisté tak hned se neumírnil, kdyby samořediná mezi cizími lidmi musila blouditi.

Tak byla jako mezi svými. Všichni jí přáli, všichni ji měli rádi. Krásovi byli jí rodiči, Zbyněk bratrem. Pomáhala paní Perchtě v domácnosti, ošetřovala Zbyňka, jemuž bylo vždy nejvolněji, když vedle Prokopa u jeho lože usedla.

S paní Perchtou teď začasté o Marušce rozprávěla. Ubohá matka soužila se bez úlevy, bez potěchy, nebo dcera jako by do vody zapadla. Nedošlat ani zprávička o ní, a za těch hluků a bojů bylo nemožná pátrati. Těšila se, že teď za příměří něčeho se dovědí, a byla tomu ráda, když poselstvo, vrativši se od císaře z Brna, jeho vůli a rozkaz oznámilo a tento vyplněn byl. Paní Perchta ráda viděla a slyšela, že na rozkaz konšelův jsou řetězy, jimiž ulice byly zataženy, odneseny na radnice, že sruby postavené na Malé straně proti hradu Pražskému strženy. Myslila, že teď nastane úplný mír. Zato Prokop a Zbyněk nemálo se hněvali a rozhodný bakalář trpce se zasmál, an pod okny bižic velikým hlasem provolával, aby všichni, kteří byli prve z města utekli, svobodně zase navrátili se, i aby nikdo se napotom neodvažoval na kněží a zvláště na mnichy oušměšně pokřikovati na ulicích.

„Zvou si protivníky své k sobě!“ pravil. „Proč nepozvou sem také Kutnohorských, aby nás všechny poškrtili?“

Však už ti nejmírnější počali se v mínění svém viklati. Když dověděli se, jak Sigmund poselství pražské přísně přijal, že složil úředníky podobojí s úřadů a své přívřenec ustanovil, když vraždění horníkův kutnohorských nestavil a do Vratislavě se odebral, tu již poznávali, že nemíří v ničem Čechům po dobrém povoliti, nýbrž je brannou mocí za pomoci Němců poraziti a dokona potříti.

Jednou podvečer přišel kněz Jan do jizby Prokopovy, kdež také Alena seděla. Tvář mladého kněze byla velmi vážná.

„Zlé noviny, vidě, Jene?“ tázal se bakalář.

„Nelze už tajiti. Dějí se takové mrzkosti před tváří Hospodinovou, taková je ohavnost zpuštění, jako by soudný den nadcházel — Bůh pomiluj! U Hor Kuten dějí se pravé honby na náš lid jako na divokou zvěř a když jich nachytají, vedou je do města, aby od horníků dostali Jidášovu mzdu! Za husitského Čecha kopu, za kněze pět kop!“

„Nic více?“ ptal se temným hlasem Prokop.

Alena se nad tou otázkou zarazila. I Zbyněk pohlédl udiveně na strýce.

„Nic více, ptáš se?” odtušil Jan. „Nemáš-li toho dost, povím ti, že Racek z Janovic vydal klatovského kněze Nákvasu Němcům bavorským, a ti věrného pravdě boží zaživa dřeli a pak upálili majice z toho veliké veselí a kratochvíli.”

„Oh, kněže — smutné díš noviny — však to bychom sami sobě spraviti mohli. Což národ náš je tak slabý, aby tu zpupnost domácích nezkrotíl?”

„Rozumím ti — ovšem za hranicemi větší mrak.”

„Ano, ano — ti horníci by nebyli tak smělí, kdyby nevěděli, kdo jim oporu — Sigmund svolává říši do zbraně, a to proti nám. — On přijde, aby obrátil zemi českou v pustotu, a jak my se chystáme? Pražané pouhou jeho hrozbou dali se zastrašiti, šlechta naše nemyslí na odpor anebo, bůh je zatracen, spolčuje se s našimi nepřáteli! — Kdo nám pomůže v ten den největšího zarmoucení? Kdo? Lid, lid, my sami a nikdo jiný! Však přemnoží z nás ani netuší, co nám nastává, přemnoží spí —”

„A třeba je vzbuditi!” zvolal horlivě kněz Jan. „Byl bych nehodný sluha Páně, kdybych neprobouzel, nevolal, aby bděli a připraveni byli. — Strýče, tu mne není třeba. — Půjdou ven do širých krajů, hlásat a napomínat, aby všichni povstali k boji, aby opustili vsi a shromáždili se ve zbrani.”

„Bůh tě provázej! Jdi, jdi a mluv slovem ohnivým!”

„A řekni všem, že Praha, hlava země, v rozhodný den také povstane a že spíše bude z ní kámen na kameni, než aby otevřela brány škůdci pravé víry a našeho jazyka!” zvolal Zbyněk vztyčiv se na svém loži.

Koncem února, kdy mrazy už byly valně polevily, seděla jednoho odpoledne paní Perchta s Alenou v pokojíku Maruščině. Věnečnice rozmlouvala o knězi Janovi, že již tou dobou je asi hodný kus za Prahou a že se asi tak hned nevráti.

„Připomenula jsem, když odcházel, aby také na Marušku pamatoval. Snad se mu podaří a najde aspoň stopu. — Ó, ten se o ni nastaral! Jako by jeho sestra byla! Vím, že bude horlivě pátrati.”

Vtom ozvaly se kroky venku, jako by někdo namáhavě do schodů stoupal. Za chvíli vešla do pokojíku stará Petruše. Dcera její pomáhala Maruši a prchla s ní, i stařena sama prchajícím, ač nevědomky, byla nápomocna. Však Krásovi nepokárali slabou, věrnou stařenu. Zůstala ve svém domku, živila ji jako jindy. Věnečnice se nemálo podivila: Petruše už málokdy přicházela do domu, a od té doby, co Maruška

zmizela, neodvážila se tam ani jednou, meškajíc napořád ve své světnici, vzdychajíc, modlíc se i pláčíc pro svou i svých pánů dceru.

„A j. Petruše, co dobrého — co je ti? Ty se třeseš a jsi uplakaná — tu sedni — tak — a mluv.“

Stařena dech popadajíc namáhala se, aby ze sebe slova vypovídala.

„Noviny — zlatá — nesu — bože věčný — Ofka se vrátila — je —“

Paní Perchta div nevykřikla.

„Ofka?! Sama, kde je?“

„Sama — u mne.“

„A Maruška — je živa? Kde je, kde?“

„Je živa a zdráva — ale probůh prosím, nevydávejte dítě mé soudu — naříká, lituje —“

Paní Perchtu zpráva ta velice rozčilila. Již neměla stání. — Se starou Petruší nic nebylo.

„Pojď, Aleno, pojď!“ zvolala a již kvapila ven do zahradního domku.

Sotvaže do chudé, prosté jizby vkročila, padla ženština, tam u okna teskně čekající, před ní na kolena a štkajíc hlasem úpěnlivě prosila:

„Ach, odpust, odpust, drahá paní!“

„Vstaň, Ofko, — a vypravuj — vstaniž!“

Na doléhavý rozkaz učinila tak. Jak se Ofka změnila! Kam se podělo to švižné, čerstvé děvče? Kulaté, rumné líce pobledlo a zhubenělo, všecka postava její vypravovala o přestálych trampotách a nedostatku. Oděv její byl valně sešel, sukňě už natržena, obuv od dlouhé chůze rozedrána.

„Kde je Maruška?“

„Ve Vratislavě.“

„S Hopfnerem?“

„Ano, s ním.“

„Odkud ty jdeš?“

„Z Vratislavě.“

„Sama, pěšky za toho počasí?“

„Ano, jdu s poselstvím od Marušky.“

Zatím se byl již dům pobouřil. Kráska, zahľédnuv z dílny kvapicí manželku, vyšel ven a potkal Petruší s Alenou, která do světnice Prokopovy chvátala. Kráska ihned pospíchal do zahradního domku, kamž by i Zbyněk byl se rozběhl, kdyby ho Alena a Prokop byli nezadrželi. Povstal již z lože, byl však ještě sláb, takže jizbu dosud opustiti nesměl.

Ofka spatřivši věnečníka dala se poznovu do pláče, poznovu o milost a odpuštění prosila.

„Je ve Vratislavu,” oznamovala muži slzicí paní Perchta, „je řádně s ním oddána.“

„Uprchlás od ní nebo tě poslala?” ptal se Krása.

„Poslala mne.“

„Pravdu mluv, děvče! Lží sobě nepomůžeš!“

Pak vyzvána jsouc jala se vypravovati; Krásovi přerušovali ji častými otázkami. Věnečník naslouchal zamračeně, paní Perchta často zavzdychala, chvílemi stará Petruše zabědovala. Alena byla zatím také přišla.

I vypravovala Ofka, jak se Albert s Maruškou scházeli, jak ji tu přemluvil, aby s ním uprchla. Namluoval jí prý, že ten útěk beztoho na krátký čas, že císař Sigmund brzo přijde do Čech a tu všecko srovná. Pak oni že se navrátí do Prahy a Krásovi že svolení a požehnání neodeprou. Nezatajila a přiznala, že jí, Ofce, hojnou odměnu sliboval a také ji napřed podaroval. Vypravovala dále, jak prchali, jak přešli hory, jak ve broumovském klášteře žili.

„Chodily jste tam do kostela?” ptal se Krása.

„Chodily.“

„A přijímaly jste pod jednou?“

„Musily jsme.“ Ofka nemohouc snést pohledu věnečníkova sklopila hlavu. On však více nepromluvil. Byl již dávno přesvědčen, že dcera jeho přestoupila na stranu římskou, čekal také, že znecítěna. — V tom se mylil. — Je řádnou manželkou — však za jakou cenu!

Ofka pověděvši o páteru Leonardovi tázala se, jestliže listy došly, načež jí záporně odpověděno. A když vylíčila, jak Maruška dychtivě odpověď očekávala, jak se zmoutila, když jí nedostala, tu zaplakala paní Perchta a zabědovala.

„Ubohé dítě! Ubohé dítě!“

„Litovala tolík, soužila se, že vás tak zarmoutila. Jak často jsme o samotě seděly a v tu stranu, kde Praha byla, se dívaly. Často dala se do pláče a volala vás jménem, bědujíc, že jí nikdy neodpustíte, že před vás už nikdy nesmí. Ach, co jsem se i já nasoužila, že jsem panu Albertovi nápomocna byla, že jsem se na hodné, dobré panně Marušce provinila.“

„Počkej, děvče!“ přerušil ji přísně Krása. „Je Maruše ženou Hopfnerovou anebo není, mluv pravdu pravdivou!“

„Je,“ odtušila Ofka určitě.

„Tedy je nespokojena, nešťastna, vid?“

„Ach, dobrý pane, povím všecko, upřímně, ničeho nezatajím. Pan Albert se tuze změnil. — Měl ji tak rád, že by život za ní dal, ale ta jeho lásku nebyla stálá — a Maruška tolík se proto souží. — Nechtěl ji ani do Vratislavě s sebou vzít, a mne

také ne — a v tom jej strýc převor podporoval — ale že to večer před odjezdem slíbil a viděl zármutek Maruščin — tak. — Já neměla ničeho říkat. — Maruška mně přísně přikazovala, abych vám o tom ničeho neříkala — chtěla vám chudinka zármutek ušetřiti — ale myslím, že lépe, když pravdu povím."

„Ó, mě nešťastné dítě!"

„A proč tě sem posílala?" ptal se Krása.

„Když žádného listu od vás nedostala, poslala mne, abych vám pověděla, kde je, abych vás prosila. — Ó, mějte slitování — mne tresteje, zasluhuji toho — ale Maruše pošlete třeba jen vzkázáníčko, že jí odpouštíte. — Má tolik soužení — probůh prosím, smilujte se nad ní, aby se jí aspoň v jednom ulehčilo!"

Dále nemohla.

Paní Perchta plačíc pohlížela na muže, hledícího upřeně na děvče. Viděl, co zkusila, všiml si jejího šatu, obuvi, viděl, jak od dlouhé cesty za té nepohody zimní zkusila, a to teď, kdy všude půtky, kdy skoro na každé cestě plno žoldnéřů a ozbrojenců.

„Odpočiň si, — pak ještě promluvíme," pravil věnečník.

„Alenko," dodal obrátil se po dívce, „dej Ofce nějaký šat."

Alena stála tu dosud tiše; na tváři její bylo viděti pohnutí a v očích slzy; truchlila nad Maruškou i její dobrou, laskavou matkou.

Když Krásovi měli se k odchodu, prosila je Ofka ještě jednou o slitování, a plačky děkovala, že se ujali staré matky, kterou byla tak lehkomyslně opustila.

„Ta je štastnější!" pomyslila Perchta. „Dcera se jí vrátila, volná, svobodná. — A Maruška ztracena, štěstí její zakopáno!" — — —

XVI

Rok 1420 počinal se ve Vratislaví velmi hlučně. Sjelo se tam mnoho vzácných hostí s početným komonstvem.

Byli tu kurfirsti, knížata, množství šlechticův z říše německé, prelátové, biskupové z různých krajin, legát papežský, poslové z Polska, z daleké Litvy a z jiných zemí, družiny šlechtické a houfové sluhů, panošův a žoldnéřův.

Pátého dne měsíce ledna přijel sám císař Sigmund s četným průvodem, aby tu zahájil říšský sněm, sem svolaný.

Město bylo vše plničko; v každém domu tolik hostí a nájemníků, takže tu téměř hnutí a volného místečka nezbylo. Nejdouho po císaři přijela sem také družina z Broumova: převor, dva hosté jeho, měštané Vigolais a Golm, Albert se svou manželkou.

Oné noci, když Albert z konventu se vrátil, byl tak dojat, že svolil, aby Maruška jej sprovidala. Ráno však už toho litoval a strýc jeho s počátku proti tomu se vzpíral. Albert však, vida tesknost Maruščinu, slova daného zrušiti nechtěl; tu povolil konečně převor, když byl se se svými hostmi uradil.

Cesta, ačkoliv obtížná a namáhavá, změnami, jež poskytovala, prospěla Marušce. Když do hlučného města vjížděli a po ulicích lidé se hemžili, když jezdci v brnění a nádherných rouchách kolem jen se míhali, vzpomínala mladá Hopfnerová na milou Prahu. Uvolnilo se jí, zároveň však jakási tesknota padala jí na srdce.

Bytū na výběr nebylo. Albert usadil se se svou ženou v nevelkém domě v odlehlé, tmavé ulici. Oné noci v klášteře broumovském, kdy Albert jí svolil, aby jej sprovázela, zaradovala se, že v jeho srdci změna nastala. Záhy však poznala, že předčasně, nadarmo se těšila. Albert vycházel často z domu a dlouho, někdy po celý den se nevracel. To dalo se vysvětliti a omluviti; našel tu zajisté mnoho přátel a známých, měl mnoho jednání a hlučný ten život po tak dlouhém poustevničení byl mu zajisté vzácným.

Však chování jeho se nezměnilo, zůstal takovým, jakým byl posledních dnů v pohorském zákoutí. —

Provázena jsouc Ofkou vyšla si několikráté na ulici, záhy však zpozorovala, že zpozdaleka za nimi převorův sluha kráčí a je špehuje. Odtud doma zůstávala a byla zase jako u vězení. Žíznila po útěše, cítila se tak samotnou, opuštěnou býti a den ode dne bylo jí smutněji. Viděla, že Albert ji přestal milovati. Co jí zbylo, co jí svět bez jeho lásky — ani rodičů nemá! — Ó, jak by ráda v tom svém neštěstí poklekla před nimi, jak ráda na mateři řadra hlavu položila — jak prahla po drahé matičce!

A tak odhodlala se odloučiti se od Ofky, jediné společnice. Poněvadž tato ráda by své paní uvolnila, uvolila se, že dalekou a dosti nebezpečnou cestu podnikne. Pohoda byla již mírnější a tak po klopotné, namáhavé cestě, jak už vypravováno, dostala se do Prahy.

Albert byl nemile překvapen, když se dověděl, že Ofka bez jeho vědomí ušla, a činil proto Marušce výčitky. Než ona mlčela. Od té doby zpozorovala, že je opravdu střežena. —

Nic jí nezbylo než těšit se, že Ofka šťastně do Prahy dojde a že rodiče její uprosí. — Jak plakala ubohá mladá paní, když Ofce prosby a pozdravení ukládala, když s ní se loučila. — To děvče uvidí zase Prahu, ten šedý, starý dům, rodiče, Zbyňka, strýce — zdaliž ona je kdy uvidí?

Jejím protivníkem byl převor, strýc Albertův. Ctižádostivý, přísný ten mnich nevěděl, že synovec jeho se oženil. Dověděl se o tom, až když Albert už na cestu se vydal. Přijal jej i s manželkou, poněvadž tak snáze bylo Alberta k sobě připoutati.

Převor pranic se nedivil a starý Frawnher by se také nedivil, an Vigolais vypravoval, že císař Sigmund po Albertovi se ptal. Znaltě dobře jeho matku. — — Ač to před lety převora, na rod svůj hrdého, velmi hnětlo, smířil se nyní, zvláště když z přízně Sigmundovy k Albertovi i jemu prospěch kynul.

Proto s radostí uvítal Vigolaise a Golma, kteří přišli pro Alberta, proto s nimi se na cestu vydal, aby Alberta střežil, jemu radil, jak žhavé železo kouti, aby prostředkem synovce svého získal si přízeň a ochranu císařovu, která by jemu čestnější a výnosnější místo než převorství v tichém klášteře zjednala. Převor byl přesvědčen, že synovec, počet tu hezkou husitku za manželku, si uškodil. Maruši měl za velkou překážku a proto třeba se jí zbavit nebo ji odstraniti.

V tajnosti duše tanul mu na mysli klášter, v němž viděl rozvedenou s Albertem Marušku jeptiškou, viděl Alberta svobodného po boku bohaté nevěsty ze vznešeného, starého rodu, šlechticem obnovujícího slávu svého rodu, sebe pak v kanceláři císařské, odkuž mu tučná prebenda kynula.

Bylo třeba zatajiti, že Albert ženat. — Zde, kde neměli téměř žádných pražských známých, nebylo to nesnadno a císař zajisté proti tomu nebude.

Alberta ještě úplně nezískal, však naklonil si jej. Tam na samotě, v klášteře by ho nikdy nepřemluvil, ale co tu nezmůže slovo, to dodělá společnost, lesk nádhery a přepychu, veselý, bujný život, naděje na vyznamenání a skvělé postavení.

Albert užival rozkoše společenského života vrchovatou měrou, do únavy. — S počátku nestaral se o nic, ani o plány strýcovy, ani o manželku; když tato se ho tázala, proč je hlídána, byl překvapen, divil se, až na konec jal se to Marušce vymluvati a ujišťoval, že o tom neví. Časy se změnily. Jindy mu uvěřila vše, a kdyby všichni lidé proti němu mluvili, teď už pochybnost uhostila se jí v duši.

Již neplakala — zármutek ji tak přemohl, že chvílemi seděla jako ve ztrnulosti. — Bledá, usouzená hleděla zamýšleně před

se pohřížena jsouc ve chmury svých myšlenek, jimiž někdy proskočilo světélko: myšlenka na domov, na odpuštění. Ta ještě rozehrívala její zklamané, chladnoucí srdce. — Již minulo mnoho dní, již minul únor a březen nastal — a ještě nikdo nešel, ještě nikdo nenesl tak toužebně očekávané zprávy.

Již teplejší paprsky sluneční draly se do její světničky, zvěstujíce jara příští, — ale její jaro?!

Kdež její slunéčko, kdež květy její?

Za březnového podvečera vjížděl tmavou branou do Vratislavě těžký vůz, tažený párem silných koní.

Za vozem kráčel, zaplativ u brány, šedobradý Krása, maje přes ramena plášt kožišinou podšitý a na hlavě huňatou čepici. Bylo patrno, že není po prvé v tomto místě. Kráčel s takovou jistotou a bez rozmyšlení, určitě ukazoval vozkovi, kam by se měl zahnouti. Za poslední čas Krása valně zestaral. Vousy mu silně prokvetly a vlasy téměř zbělely. Když byli asi dvěma ulicemi projeli poručil vozkovi, aby zastavil. Sám pak odebral se do vysokého, pěkného domu s věžičkou, v němž přebýval obchodní jeho přítel Jirgl Fric. Tichý jindy dům valně oživil. Všude bylo slyšet hlasy, po schodech i na síních kmitali se lidé, kterých tu jindy nebývalo. Samí nezvaní hosté.

Jirgl Fric, přenechav pokoje své jakémus biskupovi a družině jeho, vystěhoval se do malé jizbičky, kdež přitele Krásu uvítal — ne však tak vesele a upřímně jako jindy.

Věnečníkovi neušlo, že Jirgl byl příchodem jeho překvapen a jaksi zaražen.

Krásu to zbolelo, než utajiv nelibý dojem vybavil Jirgla z rozpaky, řka, že vidí, jak dům je přeplněn a že nemůže ho jako jindy obtěžovati. Požádal jen, aby mu pověděl, kde by hospodou býti mohl.

Jirgl se znova omlouval a s počátku nabízel sice Krásovi byt, který vždy u něho měl, kdykoliv do Vratislavě za obchodem zavítal; když ale tento odmítl, pravil:

„Odpusť tedy, příteli, — mám toho biskupa — biskupa —“

„Ano, biskupa, — a jak by ten mohl s kacišským Čechem pod jednou střechou spáti?! Neboj se, Jirgli, neuškodím tobě. — Jak se časové změnili! — Rozkřičeli o nás tolik špatného, tolik ohavného, že v cizině se Čecha štíti jako prašlivého. — Nebyl bych sem jel, než smutná, velmi smutná věc. — Neviš, je-li tu mladý Hopfner z Prahy se svou ženou?“

Znaltě Jirgl tu rodinu z Prahy.

„O Hopfnerovi jsem slyšel, ovšem — ale o jeho ženě nikdo se nezmínil.“

Krásá sebou trhl.

„Nebylo jí nikdy viděti?“

„Vždyť ani nevím, že je ženat. — Vede si tu jako svobodný. Však včera jsem ho viděl, an sprovázel mladou šlechtičnu.“

„Tak! — On? ! . . . — Pověz, kde bydlí.“

Jirgl mu pověděl a ptal se, proč Krásá po tom tak pátrá. Starý kupec mu vše pověděv nečekal na soustrastná slova a kvapil ven, kdež poručiv vozkovi, kam by zajeti měl, přímo dal se do ulice, kdež byl Albertův byt. Ve přízemí zastavil jej převorův sluha, jenž věnečníku oznámil, že mladý Hopfner před chvílí odešel a že teprve pozdě se vrátil.

„Tedy bych rád mluvil s jeho ženou. Zavedte mne k ní.“

Sluha podíval se překvapeně na Krásu; však rychle se vzpamatovav stavěl se udiveným.

„Mladý Hopfner není ženat. — Je sám a svoboden —“

„A nemá nějakou dívku u sebe?“

Sluha se zasmál.

„To tak — odkud pak jsi, starý člověče, že si takové věci myslíš?“ Krásá hněvem zbrunátněl a div drzého sluhu neuholil. Všecko další mluvení bylo marno; odešel s nepořízenou, netuše, že o patro výše sedí jeho Maruška, teskně do soumraku večerního nazírajíc a se soužíc, že dosud žádná zpráva z domova nedošla. Krásá odešel do hospody stěží najal sobě malou světničku. Nespal, ač byl unaven, téměř celou noc. Ofka přišla z Vratislavě, tak přemýšlel, sem přibyla s Maruškou, a té tu nyní není. — Snad ji někam zavezli, ana mu nepohodlnou se stala, či ji zapírá? Vede si jako svobodný — nikdo neví, že je ženat! — Co zamýšlí — a co bude s Maruškou? Jak by se jí chtěl zbavit, vždyť jest jeho ženou? Či by nebyla? Snad Ofka lhala? Krásá se zachvěl.

Tak zasvitlo ráno a věnečník neodpočinuv si jal se po své dceři pátrati. Šel znova do bytu Albertova, však opět nadarmo. Týž sluha zase mu pověděl, že mladý Hopfner na celý den vyjel. — Straní se, vyhýbá se. — Věnečník zašel ještě jednou k Jirglovi, který mu pověděl, že tu také s Albertem strýc jeho, převor.

Ten ještě minulého večera dověděl se od hlídajícího sluhy, že v domě Albertově byl starý bradatý muž, jenž po mladém pánovi a pak po jeho manželce se tázal. Převor ihned tušil, že to zajisté Maruščin otec. — Uprchlá služka došla do Prahy a tam všecko pověděla, načež starý nemeškal a ihned na cestu se vydal.

Je to neústupný, tvrdohlavý husita, jenž by mohl všecko zka-
ziti a nejméně pohoršlivý výstup způsobiti, jímž by Albert
nikterak cti nedošel. Třeba starce předejíti a nějak z města
ho vypuditi.

Což by tomu říkali, až by se rozneslo, že synovec jeho má
Češku, husitku, že on, vlastní strýc, tomu nezabránil? Co by
o nich všichni pravověrní myslili, jak by tu obstáli?! Proč
byl Albert tak pošetilý a bral tu zamílovou kacířku s se-
bou?!

Převor bez prodlení dal si Alberta zavolati. Náhodou našel
sluha mladého patricia záhy, a ten zamířil ihned k bytu strý-
covu.

Zarazil se uslyšev, že bezpochyby starý Krása do Vratislavě
přibyl.

„Ofka dorazila včas do Prahy — to si přijel pro Maruši,”
pravil zachmuřený Albert.

„A dal bys mu ji?” vyzvídal strýc.

Albert neodpověděv pohlédl na něj, pak sklopil zrak.

„Mluvil se mnou ráno císař o tobě — měl jsem slyšení,” po-
kračoval mnich. „Zná naši rodinu — a přeje jí — bylo by
s tvým štěstím — ale ta husitka! — O té nechce ani slyšeti.
„Ať se s ní rozvede!” pravil císař. Viděš, Alberte, taková je vůle
císařova. Neposlechněš-li, můžeš s bohem odejít — a kam se
poděješ? Do Prahy nesmíš — a mezi svými zůstatí také ne. —
Zřekneš-li se té ženy, otevřeš si bránu k slávě, štěstí a moc
rodu našeho se obnoví. — Či tu žínku dosud miluješ?”

„Nemiluji už — přesvědčil jsem se — ale je mi jí líto. —
Všecko pro mne opustila — co si počne?”

„A ty chceš pro ni ještě více opustiti a všechno se zřeknouti?
A jaká vaše budoucnost? Nemiluješ jí, bude ti břemenem. —
Pro ni budeš ukován, a ty budeš se v nečinnosti soužiti a vzpo-
mínati, kam až mohl ses vyšvihnuti.”

„A co z ní bude? Snad by s otcem šla.”

„Kdož ví, přijme-li ji ten starý, tvrdohlavý kacíř — a kdyby,
ztají se pak, že s měl husitku? Nech mne se starati — dokud
ty nepokoje neutichnou, budíž Maruše na bezpečném místě
v ústraní, až pak císař Čechy pokoří, nech si jde k rodičům,
nezalibíš-li se jí zatím v klášteře, aby duši spasila —”

Albert přešel několikráté jizbou. Uznával, že strýc pravdu
mluví. — Měl by se ženou, které nemiluje, opustiti ten hlučný,
veselý život, kdež bohatství a čest mu kynou, měl by se ze
středu svých krajanů sám vyloučiti, do nějakého hnizda za-
klíti? A co by s ním Maruška měla? Lépe jí o samotě — spíš
zapomene na tu krátkou dobu štěstí, zapomene na něj. — —

Nezachvěl se přitom, nepocítil bolestného bodnutí. — Zhloustejněl.

„A co s Krásou?“ ptal se Albert zastaviv se.

„Snadná pomoc. Je husitou, kacířem, vymůžeme sobě snadno rozkaz, aby města byl prázden, aby do slunce západu odtud se vyklidil.“

Albert pokývl hlavou a povzdechl. Souhlasil sice, neměl však té bezohlednosti a ráznosti jako strýc, jenž tomu rád byl, že synovec tak snadno se dal přesvědčiti.

Albert vyšel ven vyhledal společníky, s nimiž dal se do hlučné zábavy. Snad přece v něm ozval se hlas, který chtěl přehlušiti.

Krása došel i do bytu převorova; přísný mnich, vyptav se na jméno cizincovo, dal vzkázati, že on s kacíři ničeho nechce mít, že se jich varuje, aby Krása ani se nenamáhal. Ve starém měštanu vzbudil se prudký hněv. Chtěl mu slovy dátí průchod, než vzpamatovav se bral se kvapně z toho domu, kdež byl tak potupen. Viděl, jak čeládka za ním pošklebně se dívá, o něm vtipkuje a naň ostatním ukazuje.

Tak veliká jejich záštět k Čechům! Toho, co tu za krátký čas přeslechl a zkoušel, se nenadál. O, dobře měl Prokop! Jak tu pořídí, zdaliž osvobodí z jejich drápů svou nešfastnou, ubohou dceru? Dosud jí ani okem nespátril, a je jí snad tak blízko!

Hněval se na ni doma, zavrchoval ji — a přece kvapil do Vratislavě, aby ji zpět přivedl, těšil se na ni, že ji po tak dlouhém čase uvidí, svou nešfastnou, zbloudilou Marušku, — těšil se i lekal. — Teď by nadále měla zůstat v tom zajetí? Proto vážil tak dalekou cestu, aby ji ani nespátril a ji osudu ponechal? Tak krutého trestu přece nezasloužila.

Kde však tu najde spravedlnosti, dovolání? Císař jeví málo, ba nejeví žádné dobré vůle k Čechům. — Krása vzpomněl na české pány při Sigmundově dvoře. Jsou namnoze protivníci podobojí, však jsou Čechové! Pan Čeněk z Vartenberka se ho zajisté ujme!

Tak rozvažuje přišel do své hospody. Když vstoupil do klenuté jizby, zpozoroval, že za dubovým stolem, na němž smolné a cinové džbány stály, seděla hlučná společnost. Byli tu dva měštané, převorův sluha a asi tři žoldnéři, na jejichž brunátných tvářích bylo viděti, že nápoje až přes míru požili. Všichni, jak se zdálo, sesypali se jako vosy na hostinského.

„Takový kacíř má někde ve příkopě nocovati, a ne v loži pod

nebesy. Rozumíš? Vyhni ho jako prašivého psa a ne dávat mu jísti a pít — třeba platil — rozumíš?" křičel jeden ze žoldnéřův, těsně ke krčmářovi přistoupiv.

"Ale což já," bránil se krčmář, „já nevidím lidem na nose —" „Proč jsi ho hned nevyhnal, když jsme ti řekli," křičel druhý.

"Když tu nebyl!"

„A cos hájil jeho věci? Kacířovo zboží — naše zboží — rozumíš?"

Vtom vstoupil Krása. — Strhl se veliký křik, z něhož jen nejasněji vyznávalo:

"Tu je! To on, ten —"

Prve než krčmář ke Krásovi přistoupil, aby mu oznámil, jaké pohoršení jeho přítomnost hostům dává, přiskočil jeden ze žoldnéřů.

„Tys Čech, viď starý, — a kacíř?" tázal se zhurta, podlité blyskavé oko na starce upíraje.

„Čech jsem," odtušil vážně Krása nezaleknuv se. „Čech jsem, ale kacíř nikoliv — jsem křestan."

„Haha — té drzé huby! Jsi Čech a proto jsi kacíř, husita," křičel žoldněř.

„Či zapíráš Husa?" ptal se jeden z měštanů.

„Proč bych ho zapíral?!"

„Tys utrakovista, — viď?"

„Jsem."

„A myslíš, že ten arcikacíř Hus bezprávně byl upálen?"

„Vím, že mistr Hus byl poctivý, svatý muž, že sbor neměl práva — a že —" odtušil podrážděný věnečník.

Pro křik, který se nato strhl, nemohl domluvit. Žoldněři div se naň nevrhli.

On však uprostřed toho křiku, klení a spílání stál klidně; vtom dveře se otevřely; dva konšelé, mnich dominikánský a několik biřiců městských vstoupilo.

Konšel ptal se krčmáře po Krásovi, a když tento jej ukázal, oznamoval konšel pražskému kupci, aby ihned sebrav své věci z města pryč se vystěhoval a vraceti se neodvážoval, jinak že by na hrdle trestán byl. Prve však než Krása se vzpamatovat a něco odtušiti mohl, strhla dřívější společnost poznovu křik a jeden přes druhého mnichovi i konšelům žaloval, jak ten Čech kacířský Husa velebil, svatým prohlašoval a svatý sbor kostnický tupil. — Tu dominikán prohlásil, že nedovolí, aby zlolajce a rouhač ten byl vyveden za město, nýbrž že musí být zaveden před soud kněžský pro své rouhavé a kacířské řeči. Konšelé neodpírali, sluha převorův a všecka společnost

dávala nad tím svou radost najevo, těšíc se a vtipkujíc, že takový plesnivý tvrdohlavý vlk polapen.

Darmo Krása protestoval a se odvolával; bylo mu poddati se hrubé přesile. Zatím byl se před krčmou shromáždil veliký zástup lidu, jenž, dověděv se, že tu nespáchána ani krádež ani vražda, nýbrž že kacífského Čecha vedou do vězení, div se na věnečníka nevrhl.

Stařec jsa sem tam v krčmě strkán ztratil čepici a tak kráčel prostovlasý se zcuchanými vousy uprostřed fanatického, jemu spílajícího zástupu.

Nejprve se ohližel po ochraně a pomoci. Však nikde nespatřil pohledu příznivého, zevšad hleděly naň tváře cizí, plné divoké radosti, hněvu i zuřivosti, odnikud nepodána mu pomocná ruka, ale zevšad hrozily mu zataťe pěsti, ze všech stran ozývaly se hrozby, klení a výkřiky surové radosti.

Tak doveden do městské radnice, kdež zavřeli jej do hlubokého, tmavého žaláře.

Trvalo dlouho, nežli se ztýraný stařec vzpamatoval. Malým oknem dralo se k němu mdlé světlo, kol šero a ticho. — Je ve vězení — proč? Že nezapřel Husa a boží pravdu.

A Maruška? Kdo ji teď pomůže? Co s ním zamýšlejí? Oh, tak snadno ho nepropustí. — Chtěli jej z města vypověděti. — To zajisté Albert a strýc jeho způsobili; nechtěli, aby jim překážel. — A teď, když tu zůstal? — Stařec netušil sobě nic dobrého. Pozvedl sivou hlavu ku bledému paprsku, sem do tmy se deroucímu, a z toho srdce prosil boha, aby ho sfilil, naděje-li trudná hodina protivenství, aby jeho dítě ochraňoval a vysvobodil.

A přece byl jeden, který Krásy politoval a rád by mu byl pomohl. Když starého věnečníka do žaláře odváděli, šel zrovna tou ulicí Jirgl Fric, kteréhož valící se zástup zastaviti se donutil. Dávný obchodní přítel Krásuv velmi se ulekl; tušil, že mu hrozí veliké nebezpečenství. Mnoho let už znal poctivého věnečníka a vážil si ho pro jeho přímost a spravedlnost. Ubohý, přišel sem, aby zbloudilou dceru našel, a teď ho vedou do žaláře! Jirgl se doveděl proč, a proto se tuze zalekl. Znaltě Krásovu pevnost a povahu. Zdaliž svou dceru našel? A kdyby i s ní mluvil, zajisté tato neví, co jejímu otci se přihodilo. Nerozmýšleje se dlouho pospíchal do domu Albertova. Tentokrát ho nezastavil převorův sluha, který tou dobou Krásu k žaláři doprovázel.

Jirgl vešed nahoru vstoupil do prvních dveří. Byly zavřeny.

Zabušil. Uvnitř seděla Maruše. Hluk z ulice ji nevytrhoval z dumání, do kterého se byla pohřžila. — Opakoval se toho času za valného sněmu každou chvíli. Teď se vytrhla. Věděla, že je hlídána, že k ní jiný nepřichází než někdy Albert a sluha. Albert dnes ráno vyjel z města — sluha — žalářník má klíč, kdo by to tedy byl?

„Jsi tu, Maruško Krásova?“ ozvalo se po česku.

Maruška se lekla. — Překvapením nemohla ani hned promluvit. Neznámý hlas opakoval otázku.

„Jsem,“ vyrazila ze sebe.

„Otevři — jsem Jirgl Fric — otce tvého přítel.“

Třesouc se odtušila, že nemá klíče. „Neseš mně noviny od našich? — Byls v Praze?“

„Nebyl, — ale nesu —“

Albert ihal. Hned první dny, co ve Vratislavi meškali, ptala se ho Maruška po otcově příteli, a Albert jí řekl, že Jirgl odjel někam na trh.

„Přijel někdo z Prahy či poslali tobě list?“

„Ne, přijel z Prahy dobrý známý.“

„A kdo?“

„Tvůj otec — byl —“

Však nedomluvil. Ozval se uvnitř hřmot.

Maruška chytla za kliku a namáhala se otevřít.

Však musila ustati.

„Buď zticha — dcero —“

„A kde je — kde — proč jsi ho sem nepřivedl — či mne nechce ani viděti?“

„Přijel pro tebe, — což tu ještě nebyl?“

„Nebyl, — jsem zavřena, hlídají mne.“

„Byl tu, vím to najisto — tedy ho k tobě nepustili.“

„Probůh tě prosím — smiluj se nade mnou — přiveď ho sem — řekni mu, —“

„Zticha, nehořekuj, sice nedomluvíme — teď jsou všichni z domu, teď je příhodný čas. — Všichni se šli podívat na toho jatého Čecha, kterého teď vedli do žaláře.“

„Jakého Čecha?“ ve hlase tom, plném úzkosti, ozvalo se hrozné tušení.

„Mluv — mluv!“

„Nalekej se, — byl to tvůj otec!“

V pokoji ozvalo se pronikavé vzteklinutí.

„Maruško, — Maruško! vzpamatuj se — pro — bůh —“

Za chvíliku ozvalo se zvnitra temným hlasem:

„A proč?“

„Pro víru — nechtěl — slyším kroky — sbohem.“

A již chvátil se schodů. Potkal sice několik domácích, ti si ho však valně nepovšimli. Zarmoucen navrátil se domů.

Ale tam v tom zavřeném pokojíku uhostila se zoufalá bolest, jež spáry své hluboko vrývala do srdce Maruščina.

„Přijel pro tebe — a ted' odvedli jej do žaláře. — Pro víru. — Co ho čeká? Lekala se nejděsnějšího. — Přijel pro tebe — to všecko pro tebe — ó, dobrý, drahý tatičku!“ Tak se kmitalo jí hlavou. Bezměrná žalost ji zkrušila. Mladá žena neudržela se na nohou; hlava jí sklesla na židli.

Tak štkajíc ležela za dlouhou chvíli, až pak náhle se vzchopivši zaměřila ke dveřím, které otevřít se vynasnažila. Však nadarmo. Skočila k oknu; i tu nebylo využití. Kdyby z něho vyskočila, spadla by na dlážděný dvorek roztříštěna. — Nelze prchnouti, nelze doběhnouti k žaláři, kdež její ubohý, starý otec, nelze volati, křičeti, aby to všichni slyšeli: „I já jsem Češka, i já jsem kacířka, zavřete mě k němu!“

XVII

Pozdě večer vstoupil Albert do svého bytu. Pohlédl ihned zkoumavě na Marušku. Ta však seděla v koutku tiše a nebylo ničeho na ni znamenati. Přivítala jej jako jindy, on stručně odpověděl, jako jindy.

Po chvíli začala Maruška:

„Teprve jsi se vrátil do města?“

„Již tu jsem několik hodin.“

„Ten sběh lidu jsi neviděl?“

Albert sebou trhl. „Jaký sběh?“

„Vedli prý nějakého Čecha do žaláře.“

„Jak to víš?“ ptal se zprudka.

„Tu na dvorcí povídali si o tom nějací dva mužové.“

„Jak jsi to mohla slyšet?“ tázal se nedůvěřivě mladý patričius.

„Okno bylo otevřeno. Slyšela jsem každé slovo, ale brzo odešli.“

„A proč se po tom ptáš?“

„Protože — ten nešťastník — je Čech, —“ zamlčela se. Po chvíli začala opět:

„A co zavinil?“

„Kacíř, husita. V krčmě velebil Husa a spíhal kostnickému sněmu.“

„Tys ho viděl?“

„Já? — Neviděl, ale slyšel o něm —“

„Kdo je?“

„Aj, tobě na něm záleží! — Z družiny nějakého českého pána.“

„A co se mu stane?“

„Nevím. — Bude-li zatvrzelým, — jak to bývá —“

„Což se ho čeští pánové nezastanou?“

„Aby sebe uvedli v nebezpečenství?“

„A ty bys mu také nemohl prospěti?“

„Já? Aj, — divím se ti! Už je v moci papežského legáta, a tomu ho žádný nevyrvne.“

Pozoroval, jak Marušce ve tváři cuklo — však bledé to líce opět se utišilo. Netušil ani, jak ta tichá, mladá žena trpěla, jak všecku sílu sebrala, aby pohnutí své utajila. Lhala, přetvařovala se. —

Poznala, že jí Albert lže, zatajuje. Ví zajisté o všem. — Proč jí pravdu nepověděl? Chce jí snad ušetřiti? O, nikoliv — chce se vyhnouti jejím prosbám a pláči. Pomoci nechce, řekl to, a snad také nemůže. Ale proč by jí nepopřál, aby ještě mohla otce zhlednouti a s ním promluviti?

Síly ji opustily.

Byla jako u hrozném snu. Měla na očích starého otce, v žaláři ukovaného — a to pro ni — pro ni. — A ten, jenž ji k útěku přiměl a ke zradě svaté věci přemluvil, ten, hle — tak kliden na lůžku se strojí. — Což na tom, že to její otec?! To mu již lhostejno. — A co pro kacíře? A ona?

Náhle vzchopivši se šla k Albertovi ve křesle sedícímu, jenž se té její tváře a očí na sebe upřených až zaledkl. Byla v nočním rouchu a vlasy se jí uvolnily.

„Alberte,“ zvolala temným hlasem, s rozhodností u ní nebývalou. „Alberte, tys mně pravdu zamlčel, — vím všecko.“

„Co věděl?“

„Můj otec,“ a hlas se jí třásl. „Můj otec je ve vězení.“

Albert mlčel.

„Je — a řekni mi pravdu — co se s ním stane?“

„Je obžalován z kacířství — a nezřekne-li se —“

Maruška se zachvěla. Vědělat, jak se kacířové trestají. Byla přesvědčena, že otec neodvolá.

„A není pomoci?“

„Dobře ho hlídají — a jinak —“

„O, rozumím ti — nikdo se neodváží — a ty také nechceš?“

„Jak bych já mohl?“

„Však jsi mnoho na císaře spoléhal — jdi a popros a řekni, že to tvé ženy otec — probüh tě prosím —“

„Bláhová — učinil bych to — ale otec je v moci papežského legáta — a tomu ho nevyrve ani císař —“

„Protože nechce — ó, vždyť to je ten císař, co dal mistra Jana upáliti. — Ó, běda, běda!“ a vypukla v žalostný pláč.

I jala se znova na muže doléhati, připomínajíc mu, že oni oba budou mít život otcův na svědomí; Albert ji s počátku mírně odbýval, konejšil, vymlouval se a pravil potom, že se může její otec sám zachrániti, odvolá-li; tu zarazivší se Maruše hleděla chvíliku před se — zakmitlo se jí světélko.

Kdyby otec její odvolal, zachránil by se, kdyby k němu se dostala a jej prosila, zapřisahala, aby na matku, na domov pamatovala, snad by —. Ale již zarazila se. Jak by mohla ona, přesvědčení svému nevěrná, před něj s takovou předstoupiti, ona nevěrná ještě jej ke zradě přemlouvati, a jak by ji přijal? — Ó, znala příliš dobře toho dobrého, ale pevného muže! A znova ztemnělo se jí kolem, znova sevřelo se jí srdce nezměrnou žalostí, až, nevědouc, co činí, sklesla na kolena a sepjavši ruce žáronila ve své úzkosti: „Milost, milost!“

Svítalo. V žaláři Krásově však bylo dosud temno. Starý věnečník probral se ze spaní. Chlad jím zalomcoval. Bylo mu se vzpamatovati, neboť před chvíli ještě byl doma, ve svém starém domě. Byli všichni pohromadě, Perchta, Zbyněk i Maruška, a seděli u strýce Prokopa; Maruška byla tak svěží a čerstvá, divné, libé její oči zářily tichou radostí. A tu přišel on v zástěře nahoru ze své dílny a přerušil jejich veselý hovor, ukazuje jím na divy krásné dílo, nevěstí věneček a v něm šestmecítna lesklých prstenův. — Postavil jej rdíci se Marušce na hlavu; tu znenadání namanula se Alena, která k věnečku připínala dlouhý, bílý závoj, jenž mlhou až k zemi splýval. — A vtom se věnečník probudil. Poznal, kde je. — Měl na mysli ještě svou milou rodinu a teď stavěla se před něj bolestná smrt. — Však vzpamatoval se a přemohl úzkost. Jen kdyby ho už nevyslýchali, nepřemlouvali a nemučili! — Včera jeden za druhým chodil, kněz, mnich, nakonec předveden před papežského legáta. — Slibovali Krásovi, hrozili, žádali, aby učinil veřejné vyznání, že bylo koncilium kostnické v duchu sv. řádně shromážděno, že spravedlivé na něm bylo odsouzení Husa a Jeryonyma, aby zavrhli obecné přijímání svátosti pod obojí způsobou.

„Jsem úmyslu pevného!“ odpovídal ten šedobradý měštan. „Pravdy boží se neodřeknu aniž odpřísáhnu.“

Všecko domlouvání bylo marno. Když jej po výslechu do ža-

láře zpět odváděli, domlouval mu krajan, jeden z českých katolických pánů, připomínaje mu, že tu běží o život; a tu Krása odtušil:

„Ano, běží tu o život věčný. Podstoupím tu nesnázku, od milého boha mi danou. Nech se přiblíží koruna mučednická! Ty pak, pane Krušino, rozpomeň se, komu sloužíš a proti komu!“

Tušil, věděl, co ho čeká. Draze nabyl poznání o císaři Sigmundovi. Zastával se ho doma, přál si, aby stal se nástupcem Václavovým, doufaje, že vyplní nejvroucnější tužby českého národa a tak že skončí všecky třenice a spory o trůn, že se vrátí mír do země. — Ach, jak se mýlil, jak pravdivě soudil Prokop! Ten, jenž dovolil, aby mistr Jan Hus byl hanebně upálen, v ničem se nezměnil, ničemu se nepřiučil, jak ten by se zastal jeho, prostého měšťána pražského?! Zahyne, — děj se vůle boží! Nech poznají nepřátelé, jak věrni jsou Čechové pravdě boží, že ani hrozby ani násilí ničeho nezmohou. A pak, až tam v české zemi uslyší, jak s dopuštěním Sigmundovým s věrným Čechem ve Vratislavě nakládáno, poznají všichni, jaké nebezpečenství víře i národu od něho nastává. — Krásá se připravil na to nejhorší. Byl smířen, v duchu spokojen a klidn — jen pomyšlení na rodinu v Praze a na Marušku naplnovalo ho zármutkem.

Budou opuštěni, však Zbyněk bude jejich zastáncem, — ale Maruška! To byla jeho jediná prosba v žaláři, aby směl uviděti svou dceru. — Však nerozuměli mu nebo nechtěli mu rozuměti, a když udal, kde je, odtušili mu, že se mylí, blábolí. —

Jak rád by s ní promluvil, ji potěsil a napomenul, aby, pamětlivá jsouc jeho osudu, opustila nepřátele víry a svého jazyka. — Spokojeněji by s toho světa odcházel, kdyby věděl, že Maruška tak učiní, že lituje svého činu. — Ach, již ji neuvidí!

To byla jeho největší žalost.

Slunce vyšlo. Nadešel patnáctý den měsíce března. Před radnicí vратislavskou shromáždilo se neobyčejně veliké množství lidu. Kdo jen trochu mohl, pospíchal před soudní budovu, kdež měly se dítí neobyčejné věci.

Luza, lid obecný, měšťané, žoldnéři, čeledě shromážděných knížat a pánů německých a Sigmundova nejrozmanitějších krojů a barev tlačili se tu k radnici, aby nezmeškali vzácné divadlo. Okna sousedních domů byla plna zvědavých, jmenovitě paní, panen i slečen šlechtických. — V radní síni byl sám císař Sigmund s veškerým téměř dvorem. Lid byl již dychtiv a nedočkav. — Tu přinesl někdo z radnice zprávu, že již pro

toho kacíře šli, — a dále šlo slovo od zástupu k zástupu, že ho již vedou. Skutečně vyvedli z tmavého žaláře spoutaného Krásu na dvůr radního domu, kdež na vyvýšeném místě seděl papežský legát Fernando, biskup lucky, s veškerým soudem kněžským. Pevně a odhodlaně předstoupil před ně věnečník a když opětně na něm žádali, aby odvolal, odpověděl jim tak, jak byl předtím odpovídal. Tu pokynul legát a holomci, chopivše se Krásy, smýkli jím stranou, kde kat již čekal.

Věnečník se ohlédl; nádvoří bylo plno žoldnéřů, kněží a rytířů, kteří sem měli přistup. I v oknech do dvora vedoucích zahledl pány, preláty i biskupy, kteří zamračeně, bez pohnutí na stálého a pevného starce hleděli. Zdálo se, že Krásu někoho hledá — však nikde neuzřel přátelské tváře, soucitného pohledu. — Než toho neočekával. Mysalil, že zahledne někde mladého Hopfnera nebo jeho strýce, kterého ještě z mládí znal. Těch tu nebylo. — Chladný vítr březnový rozmrazil Krásu, kterého byli zatím skoro až do naha svlékli. Tu přistoupil ještě jednou mnich dominikánský, napomínaje ho, aby odvolal. Věnečník však neodvětviv odvrátil hlavu. Na dané znamení řada žoldnéřů v stinném pozadí stojící se rozestoupila a dveře se otevřely, odkudž vyveden byl na prostranství velký, statný kůň jako havran černý, dlouhého ohonu a bohaté, husté hřív. Měl na sobě řemeni s postraňky, na nichž připevněno brdičko se železným hákem. Vraného hřebce držel na dlouhém řemenu s každé strany pacholek. Vida tolik lidí začal se kůň plašiti a vzpínati, takže stěží ho jen udrželi. Krásu zhlédnuv bujně zvíře a brdičko s hákem zachvěl se; obrátil oči k jasnému nebi a zvolal:

„Pan bože věčný, smiluj se —“ však nedomluvil.

Silné trhnutí katovo povalilo jej na zem a již přiskočivše dva holomci svázali mu nohy tuze provazy a připoutali jej k háku. Krásu po této ráně cítil ještě palčivější bolest v nohou. Otevřel oči a tu spatřil nad sebou legáta v červeném rouše a vedle něho mnicha dominikána, jenž poznovu k odvolání, dokud ještě čas, vybízel.

Ale prosebného hlasu Krásova neuslyšel. Hrozným tichem, jež kolem zavládlo, rozlehlo se nyní prásknutí biče, silné zašehtání vraného koně, jenž divoce se vzepjav vyskočil. Za ním smýklo se na drsné dlažbě starcovo obnažené tělo, přivázané k brdičku. Ještě jeden divoký skok hřebcův a již vytryskl z bělavlasé lebky Krásovy rudý proud a kamení barvilo se krví.

Zástup žoldnéřů vyšel rychlým krokem před radnicí tiskná lid dozadu a volaje, aby učiněna volná cesta. A již sami se rozestoupili ve dvě dlouhé řady, tvořice tak ulici, do které

vyrazil ze tmavého průjezdu radnice kůň smýkaje za sebou tělo věnečníkovo. Tu jej pacholci zarazili, až vyšli z průjezdu kněží, papežský legát a ostatní tu shromáždění. Všecko kolem se tlačilo, aby zahledli mučeného husitu. — Hlučné pokřiky ozývaly se ze všech stran, ale v žádném z nich neozývalo se ustrnutí nebo útrpnost. — Málo bylo těch hlav, které se od toho hrozného divadla odvrátily. — Ženy a dívky v oknech nahýaly se, zrak svůj namáhajice, aby jen dobře viděly.

Vedle Krásy stál kat v rudé sukni. Když legát Fernando se svým průvodem se přiblížil, poručil kat holomkovi, aby toho husitu vzkřísil. Žhavé kleště byly po ruce a ty palčivou bolestí omdlelého probudily. Vyzvali jej znovu, aby odvolal.

Pohlédl na ně, pak k nebesům, však nepromluvil. — A opět pobídli koně.

„Zvolna, zvolna!“ vykřikl někdo z lidu. „Sic nám ten kacíř umře, než dojdeme na mršník.“

Pacholci vzali koně u huby a ten kráčel volněji, vleka za sebou přes ostré kamení kalužinami a blátem statného starce zohavené tělo.

Bylo již pokryto blátem, četnými ranami, zalito krví až k nepoznání. Spokojený tím divadlem zuřivý lid valil se po stranách i za průvodem.

Slunce teple svítilo, nebe bylo jasně modro.

Strakatým proudem hrnuli se zástupové ulicemi za město, tam, kde trest měl být dokonán.

Tam již na malém pahorku trčel do země zaražený silný kůl a opodál pak vyrovnaná veliká hranice dříví.

Za městem proud se valně uvolnilo, an se volněji rozšířiti mohl. Nicméně byla tlačenice i tu dosti veliká, takže žoldnéřové nebyli s to lid zadržeti. Ve hlučícím davu panovala jediná myšlenka a touha: býti co možná nejvíce nabízku, aby lze bylo vše dobře, jak náleží přehlédnouti. Každý hleděl předstihnouti svého souseda, strkáno tu i zastavováno, hlučeno i pokřikováno. Nicméně ohlédl se každý po mladé ženě ve pěkném městanském obleku, ana s neobyčejnou dychtivostí tlačenici se kupředu prodírala. Mnozí sobě toho všimli, že je bleda, jako vyjevena. — Dařilo se jí. — Proplítlala, drala se s takovou hbitostí a prudkostí, až konečně dostala se na samý kraj zástupu, tam, kde kráčeli žoldnéřové. Průvod zahýbal právě k výšince, kdež skončiti se měla bolestná cesta věnečníkova.

Opodál černého kolu zastavili koně. Lid se jen o to staral, vydržel-li ten starý husita. Všichni hleděli tam, kde pacholci koně odpřahovali a kde kat se sklonil, aby Krásu odvázal.

Vtom strhl se s několika stran pokřik:

„Hle, vizte! Vizte! Jen se podívejte! To je ta!” a podobně. Zraky všech obrátily se na mladou, bledou ženu, která mezi žoldnéři úhořem proklouznuvší letem hnala se k žalostnému místu.

Všichni byli nemálo překvapeni, ba zaraženi. Nikdo jí neznal, nikdo nevěděl, co se jí stalo, proč až sem se vedrala.

„Blázni! — Pomatená!” ozývali se tu tam hlasové. Ustrnuli však, pozorovavše, že teď u toho kacíře na zem sklesla a k němu se skláněla.

Kat i pacholci zaraženi hledí na ni plni úžasu, obezejí se po kněžích a legátovi, jako by čekali odtud vysvětlenou. Mnich dominikán, jenž prve Krásu stále napomínal, přistoupiv chtěl na ženu promluviti, však zarazil se, an slyšel ten nářek a slova zoufalého bolu.

„Tatičku! drahý tatičku! Já jsem tvá Maruše — prohlédni — probůh — slituj se nade mnou. — Vody, vody!” vzkřikla na kata a pacholky — a zas obrátilvši se k polomrtvému starci utírala mu rouchou krev s čela i tváře, probouzejíc ho hlasem žalostným.

„Je to Češka, — jeho dcera,” oznamoval dominikán legátovi.

„Kde se tu vzala?”

„Nevím, — nikdo jí nezná —”

Legát zamračiv se pravil po chvíli:

„Ať ho vzkřísi. Snad co se nepodařilo nám, povede se dceři. Promluv s ní —”

Mnich tak učinil. Maruše však neslyšela jeho slov, nýbrž horlivě svlažovala svého otce přinesenou vodou, až po chvíli otevřel oči. Byl ještě ve mrákotách, nepoznal tvář své Marušky, ale hlas její ho probudil.

„Maruško,” vzdychl a chtěl vztáhnouti po ní ruku; byla však spoutána. Maruška klečíc opřela starcovo tělo o sebe, sklánějíc se k jeho utýrané tváři. Zapomněla, co se kolem ní děje — nevěděla, že za ní trčí kůl a hranice, nad ní že kat a holomci, kolem že zástupové čekající na smrt jejího otce.

Krása hleděl upřeně na svou dceru. — Uvolnilo se mu, že jeho nejvroucnější prosba vyplněna.

„Proč jsi nepřišla?” zašeptal věnečník.

„Hlídal mne, zavírali. — Uprchl jsem —”

„Zůstaneš s nimi?”

„Umru s tebou. — Odpust, odpust —”

„Bůh ti odpustí. — Mé dítě — ó — buď —”

Vtom jal se mnich na Krásu znova doléhati, domlouvaje Maruši, aby přiměla otce k odvolání.

Vztyčila hlavu a vzhléduvši odhodlaně na mnicha pravila:

„Jsem jeho dcera, — husitka — upalte mne s otcem!“
Dominikán se pokřížoval a spěchal pak oznámit to legátovi, jenž zbrunátněl hněvem a mávnuv prudce rukou zvolal:
„Dáblovo zatvrzelé plémě! Nuže!“

Tím oběma nešťastným poskytnuto několik jen okamžiků. Bylo by pro ně tím největším dobrodiním, štěstím, kdyby za chvíli spolu ještě promlouvat mohli. Té poslední útěchy jim nepopřáno. Sotvaže Krása se přesvědčil, jak dcera jeho lituje a se obrátila, sotva nabyla Maruše jistoty, že jí odpuštěno, již přistoupil kat, jenž odtrhnuv Maruši surově starci vstáti pomohl.

V tu chvíli teprve pocítila Maruše hrůzu toho okamžiku, v tu chvíli, kdy zahlédla kůl a hranici, k níž vlekli ztýraného otce, jenž ještě jednou po ní se ohlédl. Vztáhla po něm ruce, pak vzchopivší se chtěla za ním a volala zoufale: „Vezmi mne s sebou, tatičku! Upalte mne s ním!“

Než dva pacholci drželi ji pevně, že se ani hnouti nemohla. V ten okamžik přikvačil rychlý posel k legátovi, jemuž list odevzdal.

„Sám císař žádá, aby ta mladá kacířka byla do města zavedena — že mu na ní záleží,“ pravil vedle stojícímu prelátovi. „A j, — nevím. — Císař by ji znal?“

„A měla by tamhle také státi!“ odtušil prelát a ukázal k hranici.

„Poslechneme, ne však hněd. Nech vidi plápol, snad ji zastraší a obráti.“

Na smrt bledá, třesouc se stála Maruše mezi katovými holomky, hledíc ztrnulým okem před se, tam, kde pod kolem stanul její otec. Teď mu uvolnili ruce, aby ho ke kolu přivázali, a on uživ toho okamžiku zvedl je, nakolik mohl, v tu stranu, kde Maruška stála, jako by jí žehnal. Zaštkala křečovitě — pak ještě zahlédla, jak věrného věnečníka poleny zarovnávají — a více nespřínila.

Mrákota zastřela jí zrak. Omdlela.

Tu vystoupili dva mužové z té strany, kde stálo kněžstvo a rytířstvo, kteří se omdlelé chopili a odnesli ji. Ti, kteří je znali, povídali okolostojícím:

„To jsou Hopfnerovi.“

Krásu toho již nespřínil, nebo polena šla mu až po zraněná prsa, a již se rudě zablesklo a hustý, šedý kotouč dýmu vyvalil se ze dříví, zahaluje modlícího se mučenníka.

Hranice hořela plamenem, zvěstujíc, že nechce Sigmund s národem českým se dohodnouti, že nemíní trpěti svobody svě-

domí, za kterou již tolik Čechů života zbaveno a za kterouž právě Jan Krása umíral.

Hranice hořela plamenem, zvěstujíc, že nechce národ český pravdy poznané opustiti, že ji budou synové jeho i jazyk svůj hájiti a pro ně rovněž tak statečně umírat jako Jan Krása a všichni ti, kteří doma i v cizině bolestnou a potupnou smrtí pro ně skonali. — —

XVIII

V Praze bylo dusné ticho jako před bouří.

Neodvážil se dosud královské město ke zjevnému boji se Sig-mundem, ale co den vzmáhalo se přesvědčení, že nelze se mu vyhnouti. Již nikdo nemyslil, že císař chce Čechům povoliti a po dobrém s nimi se dohodnouti. Mnozí s bázni a lekáním čekali nadcházející bouři, většina však raději přála si, aby už zahlučela a všecko se rozhodlo.

Když Krása do Vratislavě odjížděl, manželka jeho v duchu se potěšila; očekávala, že jí ztracenou dceru vyhledá a zpět přiveze. Než, co odjel, napadala ji často tesknota a smutné obavy dusily květ naděje.

Ani Zbyněk ani Alena nebyli s to, aby paní Perchtu úplně potěšili. Statná tato dívka byla skličené paní pravou rukou a dobrou podporou. Hůře by s věnečnicí bývalo, kdyby neměla po boku té mladé husitky, kterou sobě též Prokop „bakalář“ oblíbil.

Co kněz Jan do kraje odešel kázat, býval často o samotě, nebo Zbyněk, uzdraviv se, zhusta mimo dům meškal a jmenovitě do rozmanitých, tehdy tak častých hromad chodil. Tu často Alena, obyčejně s paní Perchtou, navštívila strýce Prokopa, jenž s čipernou dívkou rád rozmlouval. Vážil si jí, protože nebyla jako většina děvčat, neshánějíc se po tretech a cetkách, ale všímajíc sobě věci veřejných, pro všechny důležitých. Zbyněk nosil noviny a většina jich obsahovala zprávu, jak strana Sig-mundova na venku proti husitům si vede, krutě je pronásledujíc i vraždí. Zvěsti takové naplňovaly Prokopa hořkostí a hněvem. Však už také veseléjších novin se naskytlo. Obecně již bylo známo, že rozhodní bratři, tak po přání bakalářově, založili nad řekou Lužnicí Hradiště hory Tábor, jemuž vůbec Tábor říkáno; pak rozlétla se zvěst o prvním krvavém boji, který Žižka u Sudoměře, když od Plzně ku bratřím na Tábor táhl, vítězně proti veliké přesile podstoupil. Zbyněkovi nozdry

se šířily a oči se leskly, an o této bitvě Prokopovi vyprávalo.

„Pomysli jen, více než pět tisíc jezdců jich bylo a sami železní páni! A co měl Žižka? Všeho všudy ani ne čtyři sta pěších, dvanáct vozů a devět jízdných. A udržel se, takže páni Sig-mundovci s hanbou odtáhli.“

„Buď bohu chvála! Bratr Žižka, to je ten Josue! Ten vás povede! Bůh ho zachovej a posilni!“

I Alena se zaradovala velmi a z té duše naslouchala Zbyňkovi, jenž jí poznovu o slavném vítězství vyprával.

Po veškeré Praze byla jediná řeč jen o sudoměřském vítězství — všude se z něho radovali: doma v rodinách, v dílnách, na ulicích i krčmách a všude velebeno jméno Žižkovo.

Zpráva ta byla deštíkem, jenž myslí všech osvěžil a vzpružil. Ale v proudu těch četných a rozmanitých událostí přivalila se za jasnou vlnou vlna zkalená, temná, krví zbarvená — a jako den předtím všichni zajásali, tak dnes ztrnuli všichni a záchvěli se hrůzou a svatým hněvem. Jaké to přišly noviny! Šlechetný, obecně vážený měšťan pražský hanebně, potupně utracen, v něm potupena všecka obec pražská i národ český. — Jan Krása koněm usmýkaný na hranici ve Vratislavě upálen jako zločinec a kacíř!

A jako včera hemžily se ulice a místa veřejná četnými zástupy, z nichž hlasy radostné zvučely, tak i dnes plno na náměstí novoměstském a všeckem lid hledí na tmavý dům s arkýřem a ze zástupů zaznívají slova soustrasti a lítosti nad ubohou rodinou i láni a kletby tomu, jenž toho všeho přičinou.

„U věnečků“ usadila se žalost.

V dílně i v čeledníku ozýval se pláč ženské čeládky, starý nádvorník seděl ve průjezdu na tesaném kameni jako omráčený, ztrnule před se hledě, a v zahradním domku ozýval se zoufalý nářek Ofčín. Všichni oplakávali dobrého, milovaného hospodáře. Rodina věnečníkova byla v jizbě bakalářové.

Na židli seděla plácící Alena, hořekující Perchta opírala se o Zbyňka, jenž bled, maje oči od pláče zarudlé, matku podporoval. Bolestná netušená rána ohromila mladého muže tak, že s počátku nebyl s to ani promluviti a zoufající matku svou potěšiti.

Vedle v černé lenošce seděl Prokop.

Sepjaté, kostnaté ruce spočívaly na přičném prkénku a na ně sklesla mu hlava.

Zvenku ozýval se temný hlahol lidu. Chvíle za chvíli ubíhala; tichou světničkou ozývalo se bolestné vzlykání.

„Zbyňku!“ ozvalo se konečně.

Mladík obrátil se po hlase. Spatřil bledě žlutavou, jako mramorovou tvář svého strýce. Hlas jeho zněl temně.

„Zbyňku, vzmuž se! Bůh zkouší pro dobro všech! Buď jméno jeho velebeno!“

Perchta zavzlykala a Zbyněk skloniv se k ní jal se ji těšiti.

Odpoledne míjelo, den se nachyloval a ještě lid stál na náměstí před domem Krásovým.

Náhle nastalo obecné pohnutí. Všichni patřili tam, kde vzalo svůj počátek. Bylo to u průjezdu domu věnečníkova, odkudž vyšel divný průvod.

Neslit čeledinové černou lenošku, zelenou záclonou dole zaštřenou, a v lenošce spatřil lid muže bledé mramorové tváře, vroubené tmavým vlasem i dlouhými vousy.

Celedinové stanuli držice Prokopa na svých ramenou.

„Bakalář! bakalář!“

„Svat Krásův! Svat věnečníkův!“ ozývalo se kolem a známi i ti, kteří ho neznali, tlačili se, aby ho zblízka spatřili. Kynul rukou, promluvil — lid umlkal, až nastalo úplné ticho a bylo kol jako v kostele. A tím tichem ozval se drsný, zamlžený hlas Prokopův, mohutněje více a více, až daleko a jasně zvučel:

„Vím, proč tu stojíte, přátelé milí, vím, proč všichni na ten věnečníkův dům hledíte! Ó, byste slyšeli ten pláč a nářek, byste viděli zármutek ubohé, opuštěné vdovy Krásovy!

Již deceru jí Němec unesl a zkazil, a nyní muže dobrého a poctivého u Vratislavě jí zmučili a upálili jako zlosyna a kacíře ohavného!

Kdož jest tak učinil?

Žaluji na Sigmunda Uherského, ač hodné jest řici, krále! Žaluji vám na Sigmunda, kterýžto zapomněv se nad urozením svým oddal se jest na ukrutnost neslýchchanou! Žaluji vám, což vám všem dobře známo a co víte, že všechno na pomoc běže, kudy by jazyk český, od něho nejohavnější potupou a kacířstvím po všem světu nevinně zhaněný, shladiti mohl a cizozemce v této zemi zvelebiti!

Jakož jest ukázal, an ke znamenité hanbě a potupě koruně a národu českému M. Jana Husa, slavné paměti, před sborem kostnickým a za svým glejtem upáliti kázal, an horníkům také přikázal, kteréhož by koli Čecha, ku přijímání krve boží příchylného, dosáhli, aby stínali a do šachty metali; a tak již několikonácte set Čechův i duchovnsho i světského stavu v šachty vmetáno, k hanbě a veliké škodě národu českého!

Žaluji vám opět na Sigmunda, že nyní Jana Krásu, člověka v naději boží dobrého a nevinného, u Vratislavě v koruně české

koňmi usmýkati a upáliti kázel. A proč toho Čecha věrného kázel ztupiti, do naha svléci a ke koni přivázati, proč vléci jej, člověka starého, blátem a prachem, po kameni, proč zkrvavěného a zraněného ke kolu přivázati a upáliti?

Nic pro jiné, jediné pro krve boží přijímání! A jakož jemu, tak i vám všem rád by učinil, poněvadž vás má pro pravdu boží v ošklivosti. Bůh mne ponižil, jsem od dětství chrom. — Ó, bych nyní byl zdráv a na nohy mohl skočiti, abych všude, po vši zemi mohl na Sigmunda žalovati. Toho-li chcete míti králem?

Či myslíte a doufáte, že povolí vám to, co vám nejsvětějšího a jemu nejohavnějšího?

Přátelé milí! slitujte se sami nad sebou a nad jazykem svým přirozeným, kterýž ten ukrutník v hanebném nařčení ostaviti méní a shladiti.

Či byste chtěli mu býti nákladni, jeho očitá ukrutenství a záhubu vidouce přílišnou této země? Co učinil, to jenom počátek a poslední věci budou horší prvních. — Již tedy zbraně se chopte, nebo krev nevinná volá o pomstu a žaluje u boha na Sigmunda."

Tu Prokop umlkl. Tvář jeho vnitřním pohnutím zbledla; oči za řeči blesky sršící přehlížely zástupy, kteří se byli těsně kolého shlukli, napjatě naslouchajíce. Již prve, an ještě bakalář mluvil, ozvaly se tu tam výkřiky souhlasu i hněvu proti Sigmundovi, nyní dali všichni citům svým slovy průchod. — Křik veliký strhl se kolem; nosiči složili lenošku na zem a mnozí tlačili se plni soucitu, dojati řečí mrzákou, až k němu, aby ho viděli. — Sotva však hluk zástupu poněkud se utišil, objevil se tu za křeslem Prokopovým kněz v černém rouše, vysoké sličné postavy a nejlepšího věku, jenž právě chvatným krokem přibyl.

Byl rozčilen; tváře jeho se rděly, oči se leskly. Prudce zamával pravici, v niž sbalený pergamen držel. Všichni vyrozuměli, že chce mluviti. Znali ho a řeči jeho rádi poslouchali.

Což to přinášel nového kněz Jan Želivský? Prve než zástupové dokona se utišili, počal Želivský hlasem zvučným a mocným mluviti a hlas ten umlčel záhy všechny ostatní. Slova jeho působila proudem. Nejen ústa, také tvář i oko mluvily.

„Slyšte a vizte! Ta blána zde," a zamával rozbaleným pergamenem, „v tu chvíli sem donesena, a nemeškám, abych vám pověděl, co v ní pro vás psáno. Jeť to list z Vratislavě ke všem věrným křesťanům, který papež římský vydal, jak si ho byl vyžádal Sigmund král, ten sedmihlavý, sedmikorunný drak

ryšavý, jenž přišel na svět, aby zahubil zrozeňátko ženy hvězdné, novorozenou tu svatou pravdu.

Co nevíte, toho se v tomto listu dovíte, že jste ohavní kaciři, nehodní, aby na vás slunko boží svítilo. Po všem světě mají arcibiskupové, biskupové a jiní preláti jak sami tak skrže mničky a kněze své kázati kříž ve všech místech a napomínati lid, aby jej přijal a proti vám do pole vytáhl. Tak mrzí jste a ohavní, že každý, kdo by jen přišel k slyšení tohoto kázání kříže, dostane za to sto dní odpustků, a kdo znamení kříže na svá bedra přivěší a s ním vytáhne do boje osobně, bude mít odpuštění všech hříchů svých, byť vinen byl paličstvím, svato-krádeží, sáhnutím na osoby kněžské nebo jakýmkoli jinými hřichy, ze kterých rozhřešení vyhrazeno samému papeži! Hle, teď víte, že ohavní jste a vyvrhelem národů, a kdo vás udeří a vám do tváře naplavá, ten budě požehnán!"

V zástupech zahlučelo jako před bouří. Želivský sleduje účinek svých slov zamlčel se na chvíliku, pak počal:

„Slyším křík hněvu vašeho, vidím tváře vaše a vyrozumívám, že tomu nevěříte, že zkormouceni jste pro slova papežova. — Však pravda, ta církev nyní nejposléze ne jako máti, ale jako macecha a jako nejukrtnější hadice to, co ze zlořečené pověsti počala, zlořečený plod urodila jest a vešken smrtelný jed na nás vylila, když nyní zjevně kříž ukrutný proti všem věrným našeho království krvavýma vyzdvihla rukama, a to pro nic, než pro tu pravdu boží!

A nyní také král Sigmund nepřátele naše přirozené, Němce okolní, všude proti nám k nespravedlivému boji povolává. Ó, zlosti, a více než zlosti! I kdo je, jenžto ji znamená a na ni se nerozhněvá? Kdo na to hledí a neslzi? — —

Ti všichni naši nepřátelé k odění vzbuzují a ke krve prolití, na našeho království poražení a hanbu věčnou. Ten drak sedmikorunný vstoupiti chce na širokost naší země a obklíčiti stany svatých i toto město milé; ale sestoupí oheň od Boha s nebe a spálí je!

Přátelé nejmilejší! rozpomeňte se na udatné otce naše staré Čechy, své vlasti milovníky horlivé, a postavte se za jeden člověk proti nepřátelům boží pravdy a jazyka našeho! Slibte a přisahejte, že nebudeš litovati pro obranu kalicha páne ani statků ani hrdel svých, že — ”

Bouře propukla.

„Přisaháme!” zaznělo hromem. „Přisaháme!” zvučelo poznovu a na sta ruk pozvedlo se k nebesům, podvečerem již se halícím.

Vedle křesla strýcova stál Zbyněk, jenž matku péčí Alenině

zanechav první přísahou se dovolával, že rád zemře pro pravdu boží a aby pomstil smrt otcovu.

V tu chvíli spadl mu zármutek se srdce, vzplanuvšího svatým nadšením.

Prokop vida směle vztyčeného kněze a lid kol přisahající sepjal ruce a pohlédnuv k nebesům zvolal:

„Bratře Jene, netrpěl jsi nadarmo!“

XIX

Bylo koncem měsíce dubna. Tráva na lukách i v zahradách počala se pěkně zelenati, stromy pučely a bělostné květy třešní rozvíjely se oku pro potěšení. Jaro nadcházelo, utěšeně se ohlašujíc. Potoky hrčely a jasná voda jejich svlažovala travnaté břehy, na nichž petrklič, sasanka a jiné kvítí prvního jara hojně kvetlo.

Nebe se vyjasnilo a s blankytu jeho zářilo slunce. Země omladila, všecky krajiny se rozveselily a zvučely zpěvem ptáčím, nedbajíce, že člověk hroznou bouři strojí.

Bylo k poledni.

Polní cestou ubíral se kněz Jan, opíraje se o silnou, sukovicou hůl. Slunce vydatně hřálo, až mladý kněz ve tváři zčervenal a jasné krúpěje potu na čele i lící mu vyvstaly. Ohližel se kolem. Všude pole, hájky a lesíky dál od cesty, nikde ani stínečku ani stromu, pod jehož korunou by sobě po namáhavé chůzi pohověl.

Cesta stoupala do malého návrší, kterého kdy došel, spatřil, že cesta v dol, v oužlabinu se kloní.

Chutě vykročil, aby dolů se dostal, kde nad hlubokou cestou tmavý stín se rozkládal. Na svazích břehů úvozových rostly houštinky hlohu nyní kvetoucího, plané růže a j. Kněz Jan viděl, že na konci úvozové cesty vypíná se bříza, která tou dobou zplna ještě se nezelenala. Hebounké, dlouhé haluze její rýsovaly se jemně v čistém vzduchu a chvějice se jako vlas mladé ženy vyzývaly k odpočinku.

Kněz Jan tam zamítil. Sel stinným ouvozem a upadl v zamýšlení. Nevšiml si toho, jak hloh kvete, jak ve stínu křovin pličník se červená i modrá, nedbal, že jemný větřík zanášel k němu libou vůni skrytých fialek.

Jeho mysl zabývala se vážnějšími, méně lahodnými věcmi. Myslil jediné na to, proč vyšel z Prahy, myslil na obecný stav i to, co přijíti mělo. Již několik neděl chodil po kraji za

svým úkolem, hlásaje všude vroucími slovy, aby lid se připravil a přichystán byl, připomínaje mu, že už slyšet boje a pověsti bojů, že nadchází ona Danielem předpověděná ohavnost spuštění, že blíží se ten největší země české nepřítel král uherský, aby obrátil všecko v pustotu.

Co za těch několik neděl se událo, co ukrutnosti ze strany Sigmundovy spácháno! Na všechno to ukazoval horlivý kazatel, ale s největším duše rozechvěním hlásal lidu, jak městěnín Jan Krása ohavně upálen. Zpráva o smrti starého příznivce a přitele došla kněze Jana dosti pozdě, an právě daleko v kraji meškal putuje od vesnice k vesnici.

Zpráva ta dojala ho velmi bolestně a dotkla se také rány již již se zacelující. Horlivý kněz, pln snahy, aby pro národní věc co nejzdárněji působil, mohl jen málokdy upomínkám se oddati. Ba on spíše jim se vyhýbal, poněvadž vždy vzbudily nepokoj v jeho duši. Na Marušku však nezapomněl — na mysli kmitl se mu často její obraz krásný a tklivý — jevila se mu vždy jako dívka čistá, svěží, netknutá ještě žárem vášně, a tu blaho i tesknota plnily jeho srdce.

Modlival se vždy za ni a prosil boha, aby ji ochraňoval a jí štěstí popřál. Bylať knězova láska čistá, obětivá, jež nemohouc nalézti ohlasu neodvraci se, nechladne aniž klne, ale stále tiše kvetouc jenom žehná.

A jak uslyšel o smrti Krásově, vzpomněl ihned na Marušku. Nevěděl určitější zprávy, než domýšlel se, že asi Krása za obchodem nejel, nýbrž snad za Maruškou, která asi tam s Albertem meškala. — Co se s ní stalo? Na to tak často myslil, však odpovědi nedostal. Lito mu bylo zbloudivší dívky, která asi žalostně pyká za svůj čin. — Vybízeje lid proti Sigmundovi často vzpomínal jeho skutku vratislavského; pak dověděl se i o bulle, kterou přičiněním královým papež proti Čechům vydal; a teď šly zprávy, že Sigmund již s velikým vojskem k českým hranicím míří.

O tom přemýšlel a uvažoval, jakou přece moc má král Sigmund, ode všech podporovaný proti českému národu, jenž sám a sám, namnoze od vlastních synů opuštěný, na sebe tolik spolehati se musí. Mladý kněz však nezoufal aniž se lekal.

Všude, kam přišel, i v nejchudších vískačích, rádi ho vítali, poslouchali řeči jeho s nadšením, všude viděl ochotu, odhodlanost, každý, i nejchudší, chtěl, vše co měl, v oběť přinést pro pravdu boží a dobro jazyka přirozeného. Bude boj, veliký boj, jenž rozhodne o všem! Nadšený kazatel doufal v pomoc boží a v sílu nadšeného, svorného národa, jenž mocnější než statisícové najatého, dobře vycvičeného vojska, jenž může po-

ražen býti, ale neklesne aniž se rozptýlí, ale opět k novým, větším obětem se povznese a ke krvavějšímu boji se vzchopí a buď zvítězí nebo zhyne! — Kněz Jan došel konce a již stanul u samé staré břízy, u cesty stojící. Když zamyslenou hlavu vztyčil, spatřil, že jakás mladá žena na něj upřeně hledí — ted vyskočila, učinila rychle několik kroků a již stanula opět.

Pane bože, — tot Maruše!

Knězi Janovi zachvěla se kolena, zbledl a pak zčervenal. — Stál tu jako u vidění — a hle, již je u něho, již sklesnul chlopila se jeho rukou a pláče — pláče. —

Byla mu všecku sílu sebrati, aby se vzpamatoval.

„Maruško!“ promluvil třesoucím se hlasem.

„Smiluj se, kněze Jene, odpusť mně — jako —“

On skloniv se k ní pozvedl ji.

Trvalo chvíli, nežli myslí obou poněkud se utišily, než mohli do souvislejší řeči se dáti.

Maruška bloudíc došla až k tomuto úvozu, kdež si pode břízu sedla, aby odpočinula. Pohřízena jsouc ve trudné myšlení zaslechla blížící se kroky a když vzhlédlala, poznala na první ráz toho mladého, vážného kněze. Byla již tak dlouho v cizině, kdež nebylo žádné vlidné, přátelské tváře, a proto, když toho upřímného přítele své rodiny spatřila, jenž povždy tak laskavě a přátelsky se k ní choval, zaradovala se z té duše. Vyskočila, chtěla mu naproti běžet, ale vina její, jako železná koule, na noze řetězem připoutaná, zadržela její krok —

Kněz Jan, tak horlivý, přísný — proto se zalekla. — Než spatřivši jeho vlidnou, mírnou tvář dodala sobě smělosti, až k němu došedší bezděky na zem sklesla a hořce zaplakala.

Proč plakala? Či nad svým jednáním, či vzpomněla sobě na ty časy, kdy nezkušena, šťastna jsouc v domě otecém do jistby strýcovy chodila a tam se Zbyňkem a Janem zbožně písně zpívala a řečem jejich naslouchala?

Oplakávala zašlé štěstí, nevinnou mladost, která navždy, navždy ztracena? —

To vše padlo jí těhou velikou na srdce a chvíli trvalo, nežli se ukonejšila.

Kněz Jan nabýv rozvahy mluvil k ní laskavě a nanejvýše šetrně. Neptal se jí na nic, toliko na to, jde-li do Prahy. —

Přisvědčila a dodala, že bloudí, prosic ho zároveň, aby ji s sebou vzal a jí se ujal.

Teprve nyní zpozoroval, jak se změnila, a změnou tou byl bolestně dojat. Ubohá, co zkusila a vytrpěla!

Totam svěží, libezně ruměné líce, lesk divně mocných očí pohasl; byly tak smutné a unylé!

Usedli pod břízu a meškali tam za chvíli nemnoho hovořice.

Maruška nejprve se zeptala na matku. —

Kněz Jan pověděl, že zdráva, i všichni doma, a že na ni vždy laskavě vzpomínali.

Maruška dala se znovu do pláče.

„Ó, matko, matičko má zlatá!“ — mluvila plačíc. „Uvidím-li tebe! — Jak mohu vstoupiti před tebe!“

Jan ji konejšil a těšil. Srdečné, mírné řeči jeho podařilo se, že vešla v srdce dívčino naděje.

A když pak vstali a dál se ubírali, jala se Maruše vypravovat — nesouvisle, přervaně. —

Jan nenaléhal otázkami, žádal jí, aby se šetřila.

Bylo mu žalno u srdece. —

Mladá, krásná dívka stala se bledou, skličenou vdovou. Dověděl se všechno, ač ne všechno zevrubně pověděla, než z toho, co byla řekla, domyslil si a poznal všecko její neštěstí.

„Moje štěstí zničeno,“ řekla mu také, — „však byla jsem ještě neštastnější, dokud jsem Alberta milovala a nepoznala ho, jakým je. Přesvědčila jsem se, že mne přestal miti rád, že mne všecku i otce mého obětoval, jen aby sobě posloužil. — Kdyby tatiček byl zůstal naživu, došla bych ještě spokojnosti. Lásku svou jsem oplakala, ozelela, — ale zmučený tatiček nejde mně s myslí — a matka — ubohá matka!“ a hlas její opět umlkla v pláči.

Kněz Jan ji těšil, že matka jí už odpustila, že ji ráda uvítá, že bude zase s ní klidně živa.

Slova dávného přítele byla balsámem. — —

Když den se nachyloval, spatřili městečko, jež bylo cílem Janovy cesty. Než ho došli, věděl o tom, jak do Broumova s Albertem prchla, jak odtud do Vratislavě se odebrali.

Dověděl se, jak Albert sobecky, nelitostně jednal, jak onoho dne, kdy Krása měl být upálen, manželku dal v nosítkách do blízkého dvorce odnásti a jak nosičům svým prchla.

V nesčetných zástupech shromážděného lidu nebylo možná ji nalézti, ač ji stíhali, a tak dodrala se až ke ztýranému otci, jenž ji odpustil. Viděla, jak ho na hranici vedou, a bolestí přemožena jsouc omdlela. Strýc Albertův dal ji odnásti nejprve do domu, v němž dosud bydlila, a pak, jakmile se poněkud vzpamatovala, do blízkého dvorce. Legát papežský žádal, aby také tato mladá, zatvrzelá kacířka byla před soud pohnána, aby tu odvolala.

Než totik Albert se nezapomněl a zabránil tomu. Po Vratislavovi se roznesla pověst, že ona mladá žena, jež ke ztýranému husitovi se prodrala, byla šílená.

Zatím ležela Maruše nemocna jsouc v osamělém dvorci. Převor dosud naléhal, aby byla dána do ženského kláštera.

Když pak ozdravěla, navštívil ji jednou Albert. Žena jeho již se nezachvěla; srdce její se od něho úplně odvrátilo. Láska její uvadla, zhynula.

Jen jednu žádost a prosbu měla: aby ji pustil do vlasti, že mu nebude nikdy překážeti, že se nebude nikdy k němu hlásiti.

Ted pohnulo se srdce jeho. Chtěl se jí omlouvati, než ona žádala, aby o minulosti nemluvil.

Přes všechny domluvy strýcovy vyhověl konečně její naléhavé žádosti. Když se rozcházeli, byla na smrt bleda, však klidna.

Albert chtěl mluviti, hlas se mu zachvěl, ona však řeknuvši mu poslední sbohem odešla kvapně do vedlejší světnice. Poňízen, zahanben, v duši nespokojen odešel mladý patricius.

V té malé komnatce ozýval se pláč jeho ženy.

Zaplakala pro něj, pro zničenou lásku a štěstí — naposled. Večer přede dnem, kdy měla opustiti cizinu, odebrala se tajně na ono hrozné místo, kdež otec její dokonal. Sklesla tu na zem, jež pila krev otce jejího. — Co se tu v duši mladé, zničené ženy dálo, kdož by pověděl a vypsal?

Mužové Albertem zjednaní doprovodili Marušku až přes hranice království českého. Tu, ačkoliv ji ještě dálé sprovoziti měli, ji opustili, a tak putovala sama, zvolna s bázni ku Praze, až s knězem Janem se v úvoze setkala.

Slunce zapadalo, když Jan s Maruškou do městečka přišli. Vyhledal jí nocleh u souseda jakéhosi, sám pak odebral se na faru.

Po prvé usnula Maruška klidněji. Beznadějnou odešla od lože jejího. Probudila se veseléjší, těšíc se, že kněz Jan ji do Prahy sprovodí, že v něm nalezla přimluvčího a orodovníka. — Spatří opět svou matku, svou drahou matičku!

Netušila, co se v srdci mladého kněze dálo.

Byl tak dobrým a laskavým jako jindy, na mírné, vlivné tváři jeho nebylo stopy tajného žalu.

XX

Rozhodná doba nadcházela.

Sigmund sebrav veliké vojsko ve Slezsku strojil se do Čech; ba již kolovaly zvěsti, že hranice překročil.

Lid pražský byl nadšen a nemohl se boje dočekati. Katolíci

však a Němci lekali se velmi. Byl proti Čechům kříž prohlášen, i obávali se Němci, že by z toho mohlo veliké krveprolití nastati, prve než by jim Sigmund na pomoc přišel. Proto opustilo asi sedm set staroměstských rodin a tolikéž novoměstských byty své; mezi těmito vystěhovalci bylo mnoho bohatých Němců.

Na Starém i Novém městě pomýšleli na obranu. Zvolenit v každém z jmenovaných měst čtyři hejtmani, kterýmž ochrana města svěřena. Však bylo již na čase, nebo zanedlouho docházely zprávy, že předvoj Sigmundova vojska překročil hranice, všude drancuje a pleně. Počátkem měsíce máje sám Sigmund vojensky vstupoval do země české. Venku v kraji nastaly již půtky a boje. Žižka se svými Tábory potíral staťné pány, přivržence Sigmundovy, již také Orebité nově vznikli, vedení Krušinou z Lichtenburka, vtrhli válečně do Boleslavská. Tvrze dobývány, kláštery bořeny. — Však krtěji nežli husité vedli sobě žoldnéři Sigmundovi.

Hrůza válečná vešla do země a kam kročila, všude vyšlehly zhoubné plameny děsných požárů, všude tekla krev a rozléhal se divý řev, kvil a bědování.

V Praze bylo zase hlučno, bouřlivě jako za prvních dnů po smrti krále Václava. Lid obořoval se na kláštery i kostely mnišské, niče obrazy a oltáře svatých.

U Krásů bylo ticho. Vrata starého domu „u věnečků“ zřídka kdy se otevřela.

Pani Perchta poněkud se vzpamatovavši utišila se. Ale klid její byl jenom zevní; duše její žalostící soužila se neustále, neumáleně, ač slzami a naříkáním bol svůj najevo nedávala. Ráda teď meškala o samotě na modlitbách, aniž sobě hospodářství tak pečlivě všímal jako jindy. Muže, dobrého, hodného muže ztratila navždy a dcera, pro kterou tak bolestnou smrtí zemřel, nevracela se; ani té nejmenší další zprávy o ní neměla. Buď je v takových poměrech, že nemůže domů vzkázati, byť i chtěla, anebo může a — nechce —

Tomu věřiti nechtěla, tak velice její dítě se nezapomene, nezatvrdí se v srdci svém! Než myšlenka ta přece napadala skličenou matku a ta nejistota byla hroznou.

„U věnečků“ nechodovalo všecko tak jako za nebožtíka Krásy; než nebylo by snad ani tak, kdyby tu nebylo věrné pomocnice Aleny.

„Alenu nám bůh poslal!“ říkávala stará paní.

A stará chůva Zbyňkova nejednou mínila stranou: „Paní matka se všecka změnila, chudák; není divu! Ale to děvče, jako šafářka, dobrá hospodyně!“

Ovšem starala se Alena, pracovala od bílého dne do noci a byla vždy myslí klidné a přívětivé. Nikdo však nepomyslil, že často o samotě ve své komůrce trudně se zamyslí a vzpomíná na drahé padlé, že vážně přemýší o budoucnosti. Často, přečasto zjevovala se jí za takových chvil tvář Zbyňkova. Viděla, jak se na ni usmívá, laskavě, bratrsky mluví. Vzpomínala nejraději na tábor „U křížků“, kde se s ním ponejprve setkala, a na zpáteční cestu odtud. — Uvolnilo se jí a zaradovala se v duchu vždy, kdy postihla, že zářící zrak jeho na ní spočívá.

Než časy se změnily! Věděla sice a byla přesvědčena, že ji Krásovi rádi mají, že jim nebude nikdy obtížnou, než časem přece pomyslila, že bude snad třeba, aby odešla, a tu ji vždy bodlo.

Jak těžko, jak bolestně by se loučila s tímto domem, který byl jí útočištěm a druhým domovem!

Tou dobou, kdy Alena o samotě myšlenkám svým se oddávala, i Zbyněk vážně uvažoval. Značně se změnil za ten krátký čas. Žalostné události minulých dní dotkly se hluboko jeho mysli. Bujný jonák stal se usedlejším a vážnějším a zmužněl. Všímal si teď více hospodářství a živnosti, nezanebdávaje ovšem záležitosti veřejných. Ba stal se ještě horlivějším a toužil, aby Sigmund již přitáhl, aby se již s jeho žoldáky mohl potýkat a svatou mstu konati.

Se strýcem Prokopem sedal často za dlouhé chvíle rozmlouvají s ním nebo piše, co mu bakalář do pera říkal. Často k nim Perchta s Alenou přišly, a tu bývalo mladé dívce volno a milo. Zapomínala na neštěstí minulých dnů, cítila se být jako ve své rodině.

Než několik dní tomu, co se jí zdálo, jako by Krásovi sami býti chtěli. Zarazila se nad tím. Pak ale upokojila se, uváživši, že chování jejich k ní nikterak se nezměnilo, že snad o něčem se radí, v čem jí žádného hlasu nepřísluší. Nejednou ji ovšem napadlo, že Zbyněk je k ní vážnější, zdrželivější. „Však ani jinak není možná,“ vysvětlovala si Alena. „Všecko se změnilo!“ Ale bylo jí přitom teskno.

Sama sebe pak tolik nepozorovala, aby si povšimla, že i ona je jinačí, že jí zmizela ta bodrá veselost, že není více tak prostě upřímnou a sdělnou k Zbyňkovi jako za prvních, jasných ještě dní, kdy se poznali. — Jednou podvečer, bylo v měsíci květnu, stála v šerém arkýři, hledíc otevřeným oknem na jasné nebe, na němž několik hvězd už se kmitalo.

Přemýšlela, vzpomínala, až stanula v myšlenkách tam, kde obyčejně — u Zbyňka. V domě bylo ticho.

Mladý pán domu byl, jak teď vůbec po několik podvečerů, u strýce bakaláře a paní Perchta snad tam také meškala, nebo v jejím vedlejším pokojíku panovalo ticho.

Aleně bylo smutno.

Myslila také na krásný sen, nabyla teď už jistoty, že se nevyplní.

Hned od prvního zhlédnutí přála Zbyňkovi a oblíbila si ho z toho srdce, — ale teď již nahledla, že na něj nesmí mysliti. Zbyněk najde si jinačí děvče než takovou prostou, chudou venkovanku. — Což naplat! V tu chvíli však odejde z domu, nemožná by jí bylo s jeho ženou žít pod jednou střechou! Ano, tak to bude!

Zbyněk jí přál, má ji snad rád, ač o tom nikdy nemluvil, než — —

A prve než přišla na veseléjší myšlenky, než sobě připomenula, jak dosud Zbyněk je laskav, jak posud často jeho zrak plný něhy na ní tajně utkvěl, byla vyrušena.

Někdo vložil ruku na její rámě.

„Aleno!“ ozvalo se tichým, měkkým hlasem.

Zahlédla v šeru Zbyňkovu tvář.

„Aleno, přicházím ti něco oznámit.“

Děvče se zaleklo. Mlčelo.

„Viš, jak je u nás, — matka je stará a chce si již odpočinouti. Proto — musím, vyzvala mne sama — se oženit.“

„Musíš?“ otázala se Alena hlasem bezděky poněkud trpkým. Nastalo mlčení. Aleně bylo prudce srdce, však stála tu zdánlivě klidna, s hlavou nachýlenou.

On sobě již vyvolil!

„Myslil jsem, že — ti — oznámím —“

„Jsem ti povíděčna — a již — brzo?“ ptala se tišším hlasem. Zbyněk nemohl už dále tak, jak začal. Chopiv náhle Alenu vášnivě za ruku hleděl zářicíma očima na udivenou dívku.

„Co si to myslíš? Což ty nevíš, — ty bys nechtěla býti mou ženou?“

Klonil se k ní, čekaje na její odpověď, a hleděl do jasných jejích očí, jež zavlhlly jsouce, plné něhy a vroucnosti naň hleděly a odpovidaly. Stáli blízko sebe, bylo slyšet tlukot srdcí po sobě toužících. — A již přižeohl Zbyněk Alenu k sobě.

Zatím pokrylo se všecko nebe hvězdami.

Mladí lidé stáli za chvíli ve vroucím objetí, v prvním, nejkrásnějším a nejsladším. Alena byla jako u krásném vidění. Slyšela to nejkrásší, nač před tím sotva pomysliti sobě troufala! A když potom se odloučili, stáli v šerém arkýři za svitu světel nebeských ještě drahou chvíli, šeptajíce a se libajíce. Již

si zcela porozuměli a se domluvili. Teď teprve dověděla se Alena, proč Zbyněk poslední dobou začastě s matkou a strýcem o samotě býval a o čem s nimi hovoříval. Vyznal se jí, jak od prvního setkání se s ní na táboře ji miluje, jak nyní pomýšlel, aby stala se jeho manželkou, že však nyní po nedávné smrti otcově neodvážil se matce o tom něco říci, až konečně strýc Prokop sám ho upomenu, že by radno a dobré bylo, aby přivedl si hospodyně, aby živnost a hospodářství nechynuly.

„A věděl něco strýc?“ tázala se Alena.

„Pozoroval a já rád se mu přiznal.“

„Volil jsi dobré a matka ti zajisté nebude bránit,“ tak mně řekl. Promluvil s ní za mne a matka ráda a ochotně přivolila.

„Pojď!“

Vedl ji velkým mázhausem do bytu bakalářova, kdež se strýcem už paní Perchta na ně čekala.

Ted' spatřila, že syn přichází rozjařen, šťasten.

„Máti milá, toť moje nejmilejší nevěsta!“

Zardělá, šťastná Alena sklesla u nohou věnečnice a sklonila hlavu na její kolena. Zbyněk poklekl vedle ní.

V ten okamžik zaradovalo se srdce matky trpitelky. Milovala Zbyněka jako vlastního syna.

„Pán Bůh s vámi! Žehnám vám —“ a sklonivší se k Aleně objala ji i Zbyněka.

„Žehnám vám za otce, který na vás s nebes hledí,“ dodal vážně Prokop a políbil snoubence na čelo.

Pláč ozval se komnatkou.

Ronily se slzy radostné i slzy trudné, bolestné upomínky.

Byl těžký, bouřlivý čas, kdy přecházela všecka veselost. Ale u Krásů pomýšleli přece na svatbu. Jmenovitě byl to strýc Prokop, jenž naléhal, aby co nejdříve se slavila. Nahližel, že to nutno. Paní Perchta řídila se jeho radou. „Neurazíme nikoho plesem ani hlučnou veselostí. Nebožtík Jan by nás pochválil,“ mínil bakalář.

Zbyněk byl ovšem srozuměn.

A tak šestého dne po zasnoubení záhy zrána ubíral se ze starého domu „u věnečků“ malý průvod do nedalekého kostela, kdež kněz už čekal. U oltáře poklekli Zbyněk s Alenou, zanimi postavila se máti, družička s mládencem a dva svědkové. To byl všecken svatební průvod. Nebylo hluku, fanfár a jásotu, a přece byli nastávající manželé přeštastni. Nevěsta jen zářila a byla spanilá. Svatební roucho, ač jednoduché, slušelo jí

roztomile. Šat byl prostý, zato věnec na mladé hlavě nevěstiny předrahý.

Vždyť to byla věnečníkova nevěsta!

Věnec, umělé dílo, pocházel ještě z rukou nebožtíka Krásy a skvělo se v něm šestmecitma zlatých prstenův. Na divy krásné dílo, jež nešťastný věnečník chystal své dceři, „svým očím“.

Než život po pražských ulicích se rozpravidil, byli už svatebčané zase „u věnečků“. Ve velkém mázhauze čekal již pokrytý stůl a v čele jeho stálo tmavé křeslo se zelenou záclonou. Seděl v něm Prokop „bakalář“, jenž po dlouhém čase zase jednou ze své tiché světničky sem přenést se dal.

I hostina netrvala hlucho. Odpoledne bylo po svatbě. Byla sice tichounká, než byla veselá, poněvadž ženich i nevěsta byli spokojeni a šťastni.

Byla by nejveseljší, nejšťastnější, kdyby toliko byla vyhlídka do budoucnosti. Ale čas minulý vrhal stíny a ty zatemnily jas přítomnosti.

Svatebčané nezapomněli mrtvých otců i bratra i nešťastné, zbloudilé sestry.

Dům „u věnečků“ měl novou, mladou hospodynii a všecky čeleď se z toho radovala.

Působení bully papežovy, kterouž veškerou křesťanstvo do zbraně proti Čechům voláno bylo, bylo skutečně neobyčejné. Nejen ze zemí králi Sigmundovi poddaných a podřízených, jmenovitě z Němec, ale i z Polska, z Anglie, ze Francie, ba i ze Španělska sbíralo se dohromady vojsko mohutné, kteréž ale dle obyčeje středověkého pohybovalo se zvolna k hranicím království českého.

Císař Sigmund, maje svého vlastního vojska asi 20.000, nechtěl se sám do rozhodného boje dát a tak čekal na příchod první této veliké výpravy křižácké. Žoldnéřové jeho všude drancujíce páchali ukrutnosti neslychané. A když pak po sv. Janě první zástupové křižáků do Čech se přiválili, nadešly ještě hroznější časy. Od západu, od jihu i od severu, zblízka i zdaleka hrnuly se zhoubné proudy křižákův, nešetřice ani husitův ani katolíkův.

Větší počet měst, netroufajíce sobě odolati moci králově, oddaly se dobrovolně Sigmundovi, taktéž učinila většina šlechticův. V odporu vytrvali Pražané, Táboři, Žatečtí, Lounští, Slanští, Klatovští, Písečtí, lid selský a něco šlechticův. — Zbyňkovi netrval dlouho slastný život po boku mladé man-

želky. Z klidu vyrušovaly jej bouřlivé zprávy, co den přicházející. Často zase vycházel, aby se všeho účastnil, co bylo na prospěch města a věci mladému muži svaté. Alena nikterak na to netoužila, že ji muž tak zhusta opouští, že jen na chvíliku u ní pomešká. Se živým účastenstvím naslouchala jeho vypravování, radovala se upřímně, kdy zvěstoval nějakou škodnou nepřátelům událost, truchlila nad ubohým venkovským lidem, jemuž bylo tak strašných muk snášeti.

Přitom byla dobrým andělem nové mateři, která čím dál, tím více se zasmušovala. Patrno, že ubohá ztrácela víc a více naději.

Nepřítel se blíží, zaplavuje všecky cesty a co nevidět snad obklíčí Prahu. Jak by se mohla Maruška vrátila, kdyby i chtěla?! A kdyby aspoň věděla, kde neštastné to dítě mešíká! Již ji v ouzkostech nejednou napadlo, že snad opuštěná bloudí, že snad roznemohla se mezi cizími lidmi, že leží samojedná, bez veškeré pomoci a obsluhy, že snad životu plnému svízelů a trampot podlehla.

Mateřské srdce bylo rozerváno.

Aleně podařilo se neštastnou ženu potěšiti; ale nyní měla již s útěchou větší nesnáz a práci. Co mužští pospolu sedíce o denních událostech rozmlouvali, hovořily ženské o Marušce a nejednou přitom vzpomněly na kněze Jana, jenž tak dlouho se nevracel.

Paní Perchta pořád se na něj těšila, že on snad přinese jí zprávu o ztraceném dítěti.

Ve světničce Prokopově seděl Zbyněk u stolu a psal, jak mu „bakalář“ do pera říkal. Skládal paměti svého času.

„Když žoldnéři Sigmundovi s Němcí páličili okolo Hořepníka,“ diktoval zvolna, „jímal i mordovali, tu v jedné vsi matka držela děťátko na rukou před chalupou. A jeden Němec chtěl jí děťátko vydříti, aby je zamordoval. Ale matka bránila svého dítěte jednou rukou a Němec jí tu ruku utal. I hájila ho druhou rukou, želejíc více svého děťátku než-li svého zdraví. Ale ten nešlechetný utal jí i druhou ruku.“

To vida jeden panoše, Čech, ač jest byl Sigmundův, proto maje litost svého přirozeného jazyka českého, vida takovou ukrutnost i řekl Němcí tomu: „Aha, tak-li chcete nám dělati?“ I obořiv se na Němečka i dal mu kokvou, až Němec duši pustil.“

„Hrozno!“ promluvil Zbyněk vzhlédnuv od psaní.

„Hrozno! Piš: A jest na to žalostno vzpomínati těm, kteří jsou taková a jiná ukrutenství viděli, a potomním Čechům plačlivě slyšeti mělo by býti, když by o tom zmínka —“

Prokop i Zbyněk náhle ke dveřím se podívali. Hned nato vyskočiv mladý Krása chvátal naproti knězi Janu, jenž byl tak z čista jasna se zjevil.

Všichni se zaradovali srdečně, že po dlouhém čase opět ve zdraví se shledali. Ale radost ta zkalena byla vzpomínkou na starého věnečníka.

„Truchlil jsem pro něj z toho srdce, ale těším se, že bůh ho rájem odměnil za smrt mučednickou.“

Zbyněk chtěl zavolati matku.

„Posečkej ještě!“

„Tedy zavolám ženu svou.“

Kněz Jan byl tou novinou velmi překvapen, a když všechno uslyšel, jak se stalo, stiskl Zbyněkovi ruku. „Bůh vám dej štěstí! Zajisté požehná tomu tvému manželství. — Ale nesu vám noviny!“

„Smutné, vid?“ tázal se Prokop.

„Smutné i veseléjší. Víte-li, kde Maruška?“

„Ty o ní víš! Kde je, kde?“ tázal se kvapně Zbyněk.

„Tu v domě! Přivedl jsem ji a čeká u staré Petruše, — pláče a bojí se vstoupiti přes práh otcovský.“

Prokopova tvář byla zachmuřena.

„Zneuctěná?“ otázal se. „Či pravda, jak to děvče vypravovalo?“

„Pravda, Maruše za skutek svůj bolestně trpěla a lituje srdečně. — Odpusťte jí, jakož jí nebožtík otec přede svou smrtí odpustil.“

„Jakže?“ zvolal Zbyněk. Kněz Jan jim vše stručně vypověděl.

Vypravování jeho přerušil Zbyněk nejednou výkřiky nevole nad nehodným jednáním mladého Hopfnera.

Když mladý kněz ukončil, nebyla již Prokopova tvář tak zachmuřena a Zbyněk povzdechl, hluboce dojat jsa neštěstím své sestry:

„Ubohá, neštastná!“ Hned však dodal: „Toho bídáka! Však se s ním shledám a pak!...“

„Přivedu ji —“ začal mírně Jan.

„Přived — ale — matka —“

„Třeba ji připraviti — jdi, Zbyněku —“

Kněz Jan a mladý Krása odešli.

V zahradním domku seděla Maruše bledá a se srdcem přesmutným. U nohou jí klečela Ofka, sklánějíc hlavu k Marušině bílé suché ruce, již líbala. Nedaleko stála stará Petruše, všeckva uplakána.

Zde seděla neblahá dcera věnečníkova, v té jizbě, kdež slý-

chala Albertův lahodný, lichotný hlas, kde ji horoucně líbal a o své lásce nejvroucnějšími slovy ujišťoval, tu před ní ta útulná zahrádka, kdež na něj s tlukoucím srdcem čekávala, ta stinná, košatá jabloň, pode kterouž po prvé v jeho náručí blažená se zachvěla! Všecko zašlo a nezmizelo jen jako libý, prchavý sen! Zůstaly tedy, památky v duši, hořkost, bol a lítost!

A za zahrádkou ten starý otecký dům! Hleděl na ni tak vážně a přísně, znovu připomínaje blahou i nešťastnou minulost! Jak šťastná z něho sem na zahrádku vybíhala jsouc dítětem, pannou! Jak pobíhala tu, jak často vila tu za jitra nedělního, než do kostela s rodiči odešla, sobě kytičku z resedy a karafiátu! Jak často sem družky vodila! Jak by teď směla se k nim hlásiti? Neodvrátí-li se od ní?

Uvěří-li jí, že je nešťastnou ženou, a ne zneuctěnou dívkou? Ale opět na to vše zapomenuvši vrátila se v myšlenkách k své matičce, své jediné naději. Na tu nyní, vracejíc se do Prahy s knězem Janem, téměř neustále myslila, v ní všecku svou radost a naději skládala.

Jak na to toužila, že tak zvolna ku Praze se berou, že cesty tak pomalu ubývá. Než pro houfy nepřátelské nebylo možná rychleji cestovati, a proto tak pozdě dostala se s knězem Janem do Prahy.

Ted chvějíc se čekala, s jakou přijde. Bálat se nejvíce strýce Prokopa, znajíc dobře, jak je přísným u věcech národních a náboženských. — A hle, již Jan na zahrádku vychází, a tvář jeho jasná — snad s dobrou se vraci!

A nemýlila se. Odvedl ji do domu. — Na chodbě nebylo ani čeledína ani služky, byl i Jan na to pamatoval, a tak od nikoho nejsouc viděna vešla k hořejšímu mázhauzu.

„Jsou u strýce,“ pravil kněz Jan.

Vtom však rozlétly se dveře a paní Perchta, nemohouc dočekati se, vyšla rychle ven. Zhlédnuvši Marušku usouženou, bledou, v chudém, prostém rouše, rozevřela svou náruč a usedavě pláčic objala své nešťastné dítě.

Tak vrátila se Maruška Krásova do rodného domu.

XXI

Národní strana česká nemohla proti Sigmundovi sama útočně začít. Byla počtem slabá a nepřitelem odevšad skličena. Bylo nutno, aby jen o hájení sebe se starala. Začátek velikého

zápasu mezi národem českým a Sigmundem i Římem byl Čechům dosti nepříznivý. Mnoho měst a hradů vzdalo se králi, mnoho pánů k němu přistoupilo; než dokud Praha stála v čele, nebylo nic zmařeno. Proto ta nejhlavnější péče všech, aby staroslavné to město, hlava celého království, neupadlo v moc nepřátelskou. Nech sobě přijde Sigmund s ohromným vojskem, nech jím Prahu obklíčí — udrží-li se město na delší čas, neupadne-li hned nebo záhy, neudrží se Sigmund, neudrží sebrané to vojsko ze všech konců světa, an nebude moci je živiti a ono hladovo, loupeže dychtivo rozprchne se mu.

Když kněz Jan nebo Zbyněk Prokopovi to vše vykládali, vypočítávajíce zároveň, jaká pomoc králi Sigmundovi již přišla a jaká najisto ještě přijde, nelekal se nic neohrožený bákalář.

Důvěra jeho v konečné vítězství byla nezlomná a s ním věřil tomu i Zbyněk.

Než Jan a nejeden, jenž „k věneckům“ zavítal, nebyli prosti všech obav a uvažovali všechny okolnosti.

Jen jednoho se Prokop obával a to bylo: aby obec pražská lekajíc se přílišné moci Sigmundovy a neobyčejného jeho vojska, nejala se s ním vyjednávat a aby se mu nepoddala.

Obava Prokopova částečně se splnila.

Jak velice se rozhořčil, an od Zbyňka uslyšel, že Pražané vypavili do Kutné Hory, do tehdejšího sídla svých nejzuřivějších nepřátel, kdež také toho času Sigmund přebýval, poselstvo, aby jednalo s králem. Za ten čas, co poslové se nevrátili, byl Prokop mrzut a jako na trní. Když pak se rozneslo, že poslové se vrátili, vysílal chvatně Zbyňka do shromáždění, aby vyzvěděl, co přinesli. Vybízení však nebylo třeba. Sotvaže o tom mladý Krása zaslechl, vsadil čapku na hlavu a již chvátil na Staré město, kdež kolem radnice shromáždil se veliký počet obecného lidu. Zbyněk sotva se do radnice protlačil.

Všecek udýchán a zardělý vstoupil do velké síně, kdež shromážděni byli mistři učení pražského, konšelé a přední měšťané. Bylo tu několik německých měšťanů, kteří v Praze až dosud vytrvali. Šum a hovor rozléhal se vysokou gotickou síní — tu stáli po dvou, tam v celých skupinách, ale všude živě rokovali. Konečně, když dáno znamení, utišili se a mluvčí poselstva jal se počet klásti o tom, jak pořídili. Vypravoval, jak do Hor Kuten přišli, dary králi, před ním poklekše, podali a žádost přednesli, aby zůstavil Pražany a Čechy vůbec při svátosti pod obojí způsobou a byl jich pánum milostivým, aby prominul všechny výtržnosti, které se byly v Praze staly, pak

že oni jeho přivítají do měst svých nejen branami otevřenými, ale i pobořenými zdmi, když by mu tak bylo libo.

Ale král že přísně odpověděl, že je přisahou zavázán kacířství mečem a ohněm hubiti a od toho že nikterak odstoupiti nemíni, byť měl království české celé zhubiti, v popel obrátiti a cizozemci osaditi.

„Dost, dost!“ ozvalo se mnoho hlasů z hluku a šumu, jenž v celé síni byl povstan. Všichni téměř byli uraženi a rozhněváni velice nad tou nespravedlivou, zpupnou odpovědí. — Vůdce poselství chtěl dálé mluviti, než umkl, když bouře hlasů kol hlučela a tváře a jejich hněvivé zraky spatřil. Mírnější a Němci namáhali se, aby shromážděné ukonejšili, tak aby mluvčí mohl domluviti.

Po chvíli teprve mohl se ujmouti slova.

Vypravoval dálé, jak potom krále prosili, aby obyvatelům království řádné slyšení zjednal a ke spravedlivosti hleděl. Utrhl se zlostně, házel rukama sem tam a poroučel, aby všecky řetězy, kterými Pražané ulice přepjali, všecky zbraně, všecko odění a pušky, co jich mají, odvedli velitelům královským na hrad Pražský a na Vyšhrad.

Tu nový hluk se strhl a mnozí již nad tou nesmyslností královou dali se do smíchu.

Klement Klas, sladovník, vystoupil a jal se mluviti. Neřekl mnoho, ale řeč jeho byla nadšeně přijata.

„Král raději celé království zhubí, nás vyhlaď a zemi cizozemci osadí — ano, toho vlastně sobě žádá, o to mu běží, tomu jazyka našeho urputnému nepříteli! Však jste slyšeli jeho odpověď a již vás tajno není, oč tu běží, — nejen o svobodu slova božího, o božskou pravdu, nejen o hrdla naše a všech Pražan, ale o všecken národ, o všecken jazyk náš, který vyhlaďti chce, aby po něm nebylo památky. A pravda, přijímání pod obojí způsobou, svoboda naše a jazyk náš za to stojí, abychom statky a hrdla pro ně nasadili a proti císaři postavili se do posledního přemožení.“

„Postavíme — postavíme!“ voláno bouřlivě a nadšeně a brzo nato ozval se křik lidu z ulice a náměstí, jenž bouřlivou ozvěnou po Praze se nesl.

Starý Steklic, příbuzný Hopfnerův, vystoupil potom a jal se shromážděné konejšiti a mírniti v úmyslech proti Sigmundovi — ale křik přerušoval jeho slova a když ještě neumlk, vyskočil mladý Krása a chytiv ho za rameno zatřásl jím:

„Slyšels, co ten tvůj Sigmund nám vzkázal? Každé tvé slovo je nyní zrada a neumlkneš-li, vidiš to okno? Poletíš jím ven a ti tam tě přivítají —“

A již přistoupili také jiní, kteří Steklicovi hrozili, tak že kvapně ustoupil, a brzo nato on i všichni tu přítomní Němci ze shromáždění tiše se vytratili.

I nastala porada, co činiti, aby města Pražská byla uhájena. Všichni byli jedné myslí, že třeba pomoci z venkova a to rychlé, že třeba opevnění měst dokonati a opraviti.

Nejprve vzpomněli na nový Tábor a jeho bojovné obyvatelstvo.

Alena stála na chodbě, rozmlouvajíc tam se sousedkou. V tom ozval se dusot koňský před domem, a obě ženy odebraly se rychle ke vrátkům. Spatřily jezdce úprkem k nim se ženoucího. Alena se lekla. Poznala Zbyňka, jenž právě zaraziv kvapně se vyhoupl se sedla a k ní chvátal. Krátkými slovy oznámil jí, že třeba dátí Táborům rychlou zprávu, aby šli na pomoc, a on že to na se vzal, aby mu rychle snesla meč a přílbu. Byla na okamžik jako přimražena, pak ale vykonala, co chtěl.

Kolena se jí leknutím zachvěla a napadl ji strach o milovaného muže. — Chtěla ho prositi, aby zůstal, že tu dost svobodných, kteří by to za něj vykonati mohli, ale když dolů s přílbou a mečem přišla a na Zbyňka pohlédla, neodvážila se přece. —

Ach, jak se jí líbil v té horlivosti, an maje líce zardělé na bujnou hlavu přílbu vsadil a kol beder potom meč opasoval.

„Přijedeš?“ promluvila a smutně se usmála. Ale on již ji kvapně k sobě přivinul a vroucně políbil.

„Neboj se, má duše, přijedu jistě a brzo. Pozdravuj naše!“ — a již vyhoupl se do sedla. Kůň sebou trhl, podkovy zacvakaly a již Zbyněk ujížděl.

Alena stála u sloupu před podsíňkou hledíc upřeně za odjíždějícím. — Ještě jednou se ohlédl — teď zmizel za rohem. U Krásů se nemálo lekli, když uslyšeli, jakou úlohu na se vzal. Věděli, že cesty jsou nejistý, že všude plno rot královských a šlechtických ve službě Sigmundově.

„Ale pořídí-li to, Aleno,“ těšil Prokop, „pak vyvedl více, než kdyby dvacet křižákův skolil. — Pomoci je nejvýše třeba a Táborští o tom nevědí. — Mlčiž, za týden bude tu i s Táborští.“ — Alena neplakala, netoužila, že ji Zbyněk opustil. — Nahližela, že toho třeba, nutno; než starala se velmi a jsouc o samotě roztesknila se tak, až hořce zaplakala.

Zatím nastal na ulicích život nad obyčej čilý. Všude plno lidí pracujících, shánějících. V dílnách puškařů, mečířů a kovářů

bušila kladiva od časného jitra a ještě dlouho do noci zářily tam ohně, sršely jiskry zpod kladiv zbraň a náčiní kujících. Na ulicích zarázeli duboké koly a připínali k nim těžké veliké řetězy.

Pražané neměli snadné postavení. Hradčany i Vyšehrad, oba hrady dobře a přepevně hrazené, byly v moci vojska Sigmundova. Obě obsádky škodily jim až dosud značně, a což teprve, až vlastní, hlavní vojsko císařovo přitrahne?

Pražané drželi jen Staré a Nové město. Malá strana byla napořád zbořena a nemožná ji hájiti. Proto již předtím úplně zbořena, aby obsádka hradčanská proti Pražanům v ní nemohla se usaditi. V tu stranu také zesíleno branné mužstvo v Saském domě, v bráně mostecké na Malé straně, v klášteře sv. Tomáše a také v pevném domě někdy královského podkomoří.

Ti, kteří ještě přes všechny hrůzy byli ve svých polozbořených domích na Malé straně vydrželi, stěhovali se nyní na Staré i Nové město, kdež jim byty vykázány. Nouze o ně nebylo.

Strachovalit se mnozí dlouhého obležení a všech jeho hrůz a proto uprchli z města: byl to většinou zbylí tu ještě Němci a podjednou, kteří prchali buď k Sigmundovi buď na Hradčany nebo na Vyšehrad pod ochranu obsádky královské.

Prokop nabádal mladou hospodyně, aby pamatovala na zásoby, aby bylo potravin sdostatek, až by Praha zcela byla sevřena, takže by nebylo možná zásoby z venkova dovážeti. Alena tak činila a měla práce plné ruce.

Nicméně ji den zvolna ubýval a s večerem přicházela na ni největší tesknota. Bylo téměř slyšet o neustálých zálohách a potyčkách na venkově i u samé Prahy. — Kdyby tak Zbyněk — je sám — jak snadno by podlehl, kdyby na něj vypadli!

A opět smlouvala se s Prokopem, mohl-li by Zbyněk už v Táboře býti, jak brzo asi Táboři by se mohli do pole vypraviti — a chromý bakalář počítal a formoval jako zkušený starý válečník, řka, že Táboři jsou sice vždy k ráně pohotově, ale mají-li se dobré u valného počtu do pole a to na dlouho vydati, tu že den, dva na přípravy minou.

„Ve čtvrtk Zbyněk vyjel, a bylo již pozdě odpoledne, tak mohl v pátek v noci nebo v sobotu ráno v Táboře býti — ač-li něco ho nezdrželo — a to bůh nedej! — na sobotu a na dnešek přípravy Táborův, zítra ať vytrhnou, a ve čtvrtk nejdéle by tu mohli býti.“

Ještě čtyři dni!

Ale tentokráte se Prokop přepočítal!

Probůh, kdož by se byl také nadál?

Což sebou všichni Pražané a nejvíce Alena trhli, když v pondělí odpoledne (dne 20. května) nad Prahou všecky zvony veselé zahlaholily! Každý se ohlížel, každý se tázal: „Co se stalo? Proč to radostné vyzvánění?“

„Táboři jdou na pomoc! Táboři jsou tu!“ volali jedni, druzí radostně po nich kolem jdoucím oznamovali anebo domů rychleji chvátali, aby veselou tu novinu přinesli.

Nejeden zavrtěl tu nevěřivě hlavou a Prokop hlasitě zvolal: „Nemožná!“, když Alena všecka udýchána k němu nahoru přiběhla, s očima zářícíma mu zvěstujíc, co se stalo.

„Já půjdu naproti,“ pravila hned nedočkavě a než Prokop odpověděl, byla již ze dveří ven. Sotvaže čepiček na hlavu si vzala a se přepásala, vyšla ze své komnatky a tu zastavila ji Maruška.

„Půjdu s tebou, Aleno!“ pravila. Od té doby, co se byla z ciziny navrátila, bylo to po prvé, že z domu vyšla.

Až dosud meškala Maruška pořád buď ve své komůrce nebo u matky. Pak již také přicházela do kuchyně Aleně pomáhat. Mladá Krásová chovala se k Marušce jako k rodné sestře. Jednala s ní zvláště pozorně, šetřila jí ve všem. Maruška vážila si mladé švekruše a den ode dne více a více se jí blížila. Jindy, za jiných okolností posestříly by se za kratinký čas, — nyní však bylo jinak.

Alena nikterak si ve zlé nevykládala, že Zbyňkova sestra je zaražena a jako lhostejná. Rány, jež mladou ženu byly stihly, otupily zajisté jejího ducha a vřelé jindy srdce jako by ustrnulo, jako by se zavřelo záchvěvům nových citů.

Ale tak nemohlo navždy zůstat. Maruška zajisté ozdraví po těžkých duševních ranách na výsluní mateřské lásky, v klidném domě otcovském, kdež všichni tak laskavě, šetrně jednali a varovali se, aby ničim zacelující se rány znova nerozjítřili. Proto dnes paní Perchta byla tomu opravdu ráda a bylo jí to dobrým znamením, že Maruše sama od sebe, beze všeho vybídnutí vyšla ven naproti Zbyňkovi.

Že Táboři do Prahy na pomoc jdou, z toho největší radost panovala ovšem u Krásů. Nebyli by tu, kdyby Zbyněk do Táboru šťastně byl nedojel! A dojel-li sám, tož zajisté se v průvodu velikého vojska navrátil.

Hlahol zvonů neustával a sběh lidu rostl jako jarní vody; veliké zástupy valily se do ulic staroměstských, kudy přibylé vojsko potáhne na náměstí k radnici.

Alena stála s Maruší u vchodu do náměstí a že záhy přišly, dostalo se jim dobrého místa, takže všecko mohly dobře pře-

hlédnouti. Jasným vzduchem rozléhal se hlahol všech zvonů, ulicemi tisící hlasy shromážděných, jimž všem na lících radost byla patrná.

V čas rozhodný a nebezpečenství rozjaří a povznáši ochota a účastenství, jimiž osvědčí se opravdové přátelství. Zraky všech obracely se ulicí dolů, kam bylo odešlo poselství měst pražských uvítat tak žádaných hostí — a slyš! ten dusot koní a rachot kol, jenž směsicí hlasů zhluboka zvučí — viz za zvědavým zástupem tyče a na nich cosi lesknoucího se, dál jezdci, prapory rudým kalichem ozdobené, jeden za druhým, až v hloubi ulice mezi blyštícími se píkami mizejí. — Ted se blíží — zástup Pražanů se rozestoupil — již je Táborské viděti.

Napřed sbor kněží, z nichž nejpřednější nesou vysoko nad hlavou lesklé kalichy, na pěkných tyčích připevněné. Kněží, samé to vážné, bradaté postavy; ti ještě mladí s hlavou směle vztyčenou, ti tu mužové letití a uprostřed všech stařeček kněz bělobradý, bělovlasý — ale zrak plný ohně, odhodlanosti a nadšení jako všech kolem mladších.

Za nimi čtyři jezdci na statných koních. Prostřední dva jezdci byli mužové starší, napravo Mikuláš z Husi, nalevo osmahlí Žižka, jenž svým jediným, tmavým okem jiskrně se rozhlížel.

Řemení koně jeho, sedlo bylo jednoduché, zbroj vůdcova beze vší nádhery. Zpod volného, polského chalátu, jenž zadní část sedla úplně zakrýval, blyštěla se pochva dlouhého meče, narážející časem o mocné ostruhy vysokých, jezdeckých bot. Na přední části sedla visel na řemeně pádný palcát. Po levé ruce Žižkově jel mladý jezdec — Krása.

Konšelé a kněží, přišedší Tábory vítat, nechali mladého sousesta tak vyznamenavšího se na čestném jeho místě, sami pak obklopovali druhé dva nejpřednější vůdce Táborské, Chvala z Řepice a Zbyňka z Buchova, kteří jeli za Žižkou a Mikulášem. Všichni jezdcové byli zaprášeni, šat Zbyňkův za několik těch dnů plných lopoty značně sešel; nicméně byla radost se podívat na mladého jezdce, tak statně si na koni vedoucího a veselým zrakem se rozhližejícího.

Náhle se ohlédl. V té vřavě a v tom hluku zaslechl, jak na blízku ho kdosi jménem zavolal, a již mezi směsicí různých tváří a postav poznal sličné, smějící se líce své ženy. Jaká srdečná, živá radost zračí se jí v obličeji, jak oči jí září, jak hlavinkou pokyvuje a rukou na radostnou přivítanou kyne!

Srdce mu zaplesalo; pozdravoval ji, ohlížel se po ní, ale kůň dále ho nesl, až milá ta tvář Zbyňkovi zmizela s očí. Alena však ještě za ním hleděla; viděla jeho švižnou postavu, nad

zástup vynikající, a jiného téměř nespatřila, nevšimajíc sobě pro radost ostatních.

Jak byla hrda, že je ženou toho muže, na kterého si kolem stojící, an okolo jel, ukazovali říkajice: „To je on, to je mladý Krása, co tak brzo nám Tábory přivedl!”

Průvod dále se valil.

Za vůdci jel nevalný houf bojovníků jízdných, různo ozbrojených, za nimi oddělení pěšich. Ale jaké to vojsko! Ti v beranících, ti v helmicích, ti v haleně a sukni, tam zase v krunýřích, z nichž každý zajisté byl z jiné dílny. Část bojovníků těch ozbrojena kopím, většina pak dobře kovanými, hroznými cepy, na nichž ještě byla zaschlá krev Sigmundových křižáků, kteří právě minulé noci Tábory napadli, aby jim cestu do Prahy zabránili. Chudě byli Táboři ozbrojeni, ale samí mužové statné postavy, odhodlaných tváří a statečných pravic.

Celou noc bojovali a jak statně si vykračují, jak směle vzhližejí, jak hrdě vznášeji znamení svého vítězství — hle, mezi cepy táborskými třepetají se na dlouhých kopích četné praporečky červeným křížem znamenané; nejeden z nich natřený, nejeden krví potřísněný. A jak zástupové Pražanů dobyté korouhve spatřili, jali se jásati a radostně kynuli vítězům táborským.

Rada za řadou přechází, každá jako jednolitá, až ten nejposlednější pádný, stejnometrny krok zaniknul v hlomozném rachocení těžkých vozů, dlouhou řadou za sebou jedoucích.

To bylo divení! To, hle, jsou ty vozy, kterými už Žižka několikrát zvítězil! — Těch vysokých hradeb na nich ze silných, tvrdých prken! A z každého čouhá černá těžká puška, a těch lidí na vozích! Mužové také různo ozbrojeni, s vysokými pavézami, ženy, dívky, výrostkové i děti! Každý jinak oblečen, ten bohatěji, ten chudě, ženy v prostých kanduších s hlavami zavinutými, statné, urostlé dívky dlouhých pletenců, jež volně po zádech splývají. Jak sebevědomě se všechny rozhlížejí! Tam na tom voze viz tu stařenu osmahlou, kost a kůže! Ted nachyluje se z vozu a suchou, žilovatou rukou někam ukazuje, něco prudce hovoří. Oči se jí jen blyští a hrozí stále v jednu stranu. — Všichni tam ohléduvše se spatřili mladého, bohatého Pražana nádherně vystrojeného, pečlivě uhlazených valousů, o jehož rámě opírala se mladičká paní, také v nádherném úboru, majíc na hlavě tenounký, drahý závoj.

„Dáblova marnosti — světská pýcho,” vyznivalo nejrázněji z řeči rozezlené Táborky na mladý párek, jenž byl nemálo tím zaražen. — Vůz zajížděl, ale ještě vdáli obracela se přísná stařena táborská, rozkládajíc živě rukama a klnouc nádheře a

pýše. Vůz za vozem rachotil po drsné dlažbě pražské, statečné, bradaté postavy táborských bojovníků a jejich družek mihaly se před zrakem udivených Pražanů, až poslední vůz přejel, za nímž vykračovaly sobě houfy pěších, až za nimi nejposléze klusal zástup jezdců.

Všichni hrnuli se za vojskem, aby je ještě jednou spatřili na volnějších prostorách.

Nejeden z Pražanů divil se, jak možná těch těžkých vozů v boji užiti, jak jimi vítěziti, ale uvěřil, když na staroměstském náměstí část jich vyjela z řady a na rozkaz Žižkův, jeho podhejtmany opakováný, za krátkou chvíli se čistě sešikovala.

„Teď již věřím!“ řekl nejeden soused.

„A kdo to vymyslil a kdo vojsko nacvičil?“ tázali se.

„Žižka.“

„Jednooký Žižka!“

Jméno to šlo od úst k ústům a všude po veškeré Praze ozývala se jeho chvála.

„Teď jsem jist a teprve se nebojím!“ pravil Prokop, sedící ve své lenošce, když mu oznámili, že s Tábory Žižka přijel.

Také on užel část pomocného vojska — veliký zástup žen a dívek táborských, ubírajících se do opuštěného kláštera sv. Ambrože, kdež jim přesbytek vykázán. Muži pak pěši i jízdní utábořili se s vozy válečnými pode stany na velkém ostrově za branou Poříčskou pod mlýny Helmovými.

An ještě ven z okna hleděl, ozvaly se na sini zvučné kroky a veselé hlasy a hned nato vstoupily do světničky paní Perchta, Maruška, Alena vedoucí sobě svého muže. Zbyněk sňal helmicí s hlavy a pospíchal k strýci, jenž ho srdečně objal a k prsům svým přivinul. Bakalář byl radostí dojat a upíral radostně oči své na statného synovce, jenž proti němu usedl.

Kolem pak skupily se ženské a nejbliže přistoupila Alena, hladíc Zbyňkovy vlasy a stírajíc mu s čela pot.

Sotvaže se poněkud posilnil a sobě odpočinul, vypravoval o své jízdě. Prokop se toho ani nemohl dočkat a poslouchal nyní jak dítě, jemuž kdo pohádku vypravuje.

I líčil Zbyněk, jak jel do večera i v noci, až kůň již umdléval. Tu že odvážil se do osamělého dvorce, jsa odhodlán třeba násilím čerstvého koně sobě dobýti: pro štěstí však vyburcovaný hospodář byl dobrý „podoboží“ a ochotně poskytl mladého vrance, na němž Zbyněk nasadiv celou noc druhého dne do Tábora dojel.

I vypravoval o tom nově vystavěném městě, o němž už tolik bylo slyšeti, jak je přirozenou polohou, hradbami, příkopy a baštami přepevné, uvnitř však těsné, neúhledné, majíc domy a

domky většinou chudé a ode dřeva. Na rynku spatřil sešikované vozy pícní i válečné, kusy a hmoždíře, všude stráže a hlídky, jako by v tu chvíli boj měl nastati.

Když Žižkovi a Mikulášovi z Husi poselství své vyřídil, svolali tito hejtmany a podhejtmany válečné obce. Dlouho nerokovali. Všichni uznali, že třeba Praze na pomoc přispěti. Žižka ustanovil, kdo a kolik jich má na obranu města zůstat, a sotvaže to vyřekl, již zvučela trouba městem a rachotily bubny, svolávající obec do zbraně.

„To jste měli viděti! Ten pořádek! Každý měl své místo, každý věděl, kam se postaviti, čeho se chopiti. A jak všichni radostně zavýskli, uslyševše, oč tu běží, jak přemnozí se zakabenili, že jim nepřáno na nepřitele svatého kalicha jít. Celou noc bylo všechno vzhůru a na nohou. Vozy rachotily, řetězy řinčely, koně řehtali, trouby a hlas vůdců svolávaly, oddělení za oddělením brala se na svá místa, ženy a panney snášely při světle smolnic a pochodní vše nutné na pícní vozy, nikde pláče, nářku a bolestného loučení, ale veselí nad nastávajícím bojem. A tak záhy zrána na úsvitě jsme vytrhli.“

„Tys byl velmi unaven, vid?“ ptala se paní máti.

„Nohy mne ode dlouhé jízdy brněly. Nemohl jsem hned na koně vsednouti. Usadili mne na válečný vůz a tam jsem usnul. Spal jsem od svítání až přes poledne, pak to už v sedle šlo. Druhého dne v neděli přitřhli jsme k Benešovu; tam měl Petr Konopištšský přes 400 jízdných a pěších mnohem více. Vypadli na nás, ale kosa kámen —“

A tu šíře vypravoval, jak odrazili výpad té šternberské posádky, jak ji rozprášili a na konec vzavše město je zapálili.

Paní Perchta nejednou dala své ustrnutí najevo.

„Tak jsme pracovali až do odpoledne. Pozdě odpoledne táhli jsme až k Poříčí na Sázavě, přebředli jsme přes řeku a tu vedle ní na lukách chystali jsme si ležení, že tu přenocujeme. Ale zvědové a přední stráže sjízděli se nakvap, oznamujíce, že vojska Sigmundova se tří stran zároveň proti nám se stahuje, aby nás od Prahy odrazila. Jak se potom ukázalo, bylo nepřátel více než nás, dobrých deset tisíc. A jak to Žižka uslyšel, dal lermo troubiti a my nechavše odpočívání a spaní dali jsme se v noci dále na pochod, abychom silnějšímu nepříteli ušli. Ale neušli.“

„Bože, bože, hochu, kdybychom to byli věděli,“ povzdychl věnečnice, a Alena blíže přitulila se ke Zbyňkovi. Ten dále vypravoval:

„Napadli nás ze všech stran najednou. Dobře si vypočítali a vyměřili, ale s pomocí boží přece se přepočítali, a nic nebylo

naplat, že je vedl nějaký vůdce z Vlach. — Ach, měli jste Tábory viděti! Ti to tepali! Otočili se vozy, spustili z pušek a z praků. — To bylo tmou blýskání a bouchání těch houfnic a kusů. A jak dobře mířili! Pak vypadli z vozů."

„Ty také?" ptala se Perchta.

„Snad by se ve voze neschoval!" odtušil Prokop.

Zbyněk pokývl hlavou.

„Myslil jsem, že umím také dobře mečem máchat, ale což to proti těm Táborům! Bodali, píchali, sekali oštěpy, sudlicemi, meči, tepali palcaty, ale nejhroznější byly jejich cepy. Vpravo vlevo míhaly se tmou jako černé blesky a že dobře padaly, bylo slyšet. Helmice křižáků cvakaly, jako když by hrozné krupobití co nejhustěji do nich bušilo — za každou ranou vykřiknutí, zaklení — a toho skřeku a křičení — toho naříkání a stonání — v té tmě bylo tam jako v pekle, kde zatracenci —"

„Dost už, dost, Zbyňku!" vyrušila ho paní Perchta.

„Boj je boj, matko. Vím, že není to veselo, ale běží-li o svatou věc, hanba by bylo šetřiti hrdla."

„Že tě bůh ochránil!" povzduchla Alena, těšíc se v duchu, že tu Zbyňka má, že ho více nepustí —

„Nech těch ženských, — a jak dále?" ptal se Prokop.

„Konec konců, že se dali Sigmundovci na útěk a prchali přes vrchy na všecky strany. — Padlo jich mnoho na bojiště a mnoho jejich korouhvíček s červenými kříži dostalo se Táborům do rukou. — Pak už nás nikdo nezdržoval a tak dostali jsme se šťastně až sem."

„Chvála Hospodinu, pěkný to počátek!" liboval si bakalář.

„To, Zbyňku, dnes zapíšeme, aby potomci věděli, jak bůh hloučku svých věrných, dobrou věc bránících, proti sile nepřátele pomáhal."

Za Táborskými přišla za několik dnů také pomoc ze Žatce, Loun, Slaného a z okoli těch měst, a vůdci tohoto vojska, po táborskou zřízeného, byli Záviše Bradatý a Petr Obrovec.

Bylo-li před příchodem Táborských v Praze živo, bylo nyní teprve. Zvolení hejtmanové pilně rokovali, co by činiti bylo na obranu města. V poradách jejich nabyl nyní prvního slova vůdce táborský Jan Žižka, jehož návrhy, vždy nejlepší, ode všech ochotně byly uznány a také provedeny.

Ze Tábory své na ostrově za branou poříčkou rozložil, učinil proto, aby nebyl s vojskem svým zavřen ve městě, nýbrž aby zachoval Praze spojení s venkovem a podržel volnou ruku proti nepřátelům mimo zdi pražské.

Co den přicházely zprávy o pohybech vojska Sigmundova a co den skoro sváděny tu menší tu větší potyčky s posádkami hradčanskou a vyšehradskou. Kdo se obával, že příchodem pomocného vojska nastane drahota, mýlil se. V domech uprchlých měštanů nalezeno bylo veliké množství zásob, dovoz z venkova nepřestával, a tak v Praze, napůl již obležené, chystající se k dlouhému snad a zajisté rozhodnému zápasu, ceny potravin a nápojů nikterak se nezvýšily.

„Jak je v městech?“ tázal se Prokop přišedšího kněze Jana.

„Dobře. Co ti Táboři a ostatní přišli, je mysl všech srdnatější. Dobře vědí, že boj nebude snadný, ale nelekají se — vědí, že tu neběží jen o hrdlo jejich, ale —“

„O všechn národ — ano, padne-li Praha, padneme všichni, a cizinci zaplaví krásné naše království. Jen vydržet!“

Vtom vešel Zbyněk.

„Teď už jsme ve tvrzi!“ oznamoval veselé. „Zedníci jsou hotovi a zámečník s kovářem právě odešli. Zdi jsou spraveny, dveře pobity, klády přichystány. Kdyby se křižáci do města dostali, musili by dům za domem obléhati, a trvám, že by „k věnečkům“ nejdříve se nedostali.“

Sotvaže domluvil, vstoupila paní Perchta.

„Jen se podívejte na Alenu, — k oknu, jde právě —“

Zbyněk i Jan rychle přistoupili.

„Aj, aj — s motykou na rameně — a jak pospíchá —!“ zvolal Zbyněk a oči se mu radostí zaleskly.

„Právě přichystala všecko v kuchyni, ostatní abych tam já spravila, a již chvátá do práce. — A nikomu nic ani neřekla —“

„To jde k příkopu!“ mínil kněz Jan.

„A kde je Maruška?“ tázal se Prokop.

„Je mi také divno. Hned časně zrána se vytratila.“

Alena zatím v prostém šatě, majíc motyku na rameně, pospíchala směrem ke klášteru Slovanskému. Tam bylo neobyčejně živo. Několik set žen a dívek pracovalo pilně a usilovně o novém, velikém příkopu, jenž měl být na ochranu Nového města proti posádce vyšehradské. Jaká to podivná! Ženy z Táboru, Zatecka, Lounského i Slánského ve svých různých krojích, a vedle nich Pražanky, z obecného lidu i bohatší třídy, v chudém i nádhernějším šatě, kopaly, ryly, vyhazovaly! V jasném slunci blýskaly se vzduchem lopaty a motyky, hluku velikého a ženské hovornosti bylo však málo. Jen chvílemi ozývalo se volání, rady i rozkazy, a tu tam zvučela za pilné práce pobožná písň horlivých Táboritek.

Řetěz pracujících žen a dívek táhl se pod klášterem na Slova-

nech směrem východním až nahoru ke klášteru sv. Kateřiny. Na cimbuří vyšehradském vlála Sigmundova korouhev, na hradbách a baštách viděti četné, hlučící žoldnéřstvo, které však neodvážilo se výpadem rušiti obětivou práci pilných žen a dívek, jež chránily silné stráže ozbrojených mužů, stojící u Slovan, na Karlově a u sv. Apolináře.

Nástroje jen se mihaly, země a kamení lítaly, příkop se vůči-hledě hloubil a šířil. Ženy pilně pracujíce sotva jen se na okamžik ohlédly, když za sebou dusot koňský a hlasy uslyšely. Sehnuly se opět ku práci, neboť díval se na ně s koně sám Žižka, kterého dva hejtmani pražští provázeli. Prohlížel práci, promlouval s hejtmanem, jenž práci řídil, kynul spokojeně pracovnicím, až stanul tam, kde nejvíce Pražanek prst vyhazovalo a vyváželo.

Vážná, zachmuřená tvář vůdcova vyjasnila se, an spatřil ty neobyčejně pracovnice: vznešené paní i dívky jemné a sličné, jež něžnýma rukama neúnavně rýčem i lopatou statečně vládly. Jak jim líce zčervenalá, jak mnohým na bílém čele pot vystal!

„Viz, bratře Jene,“ mluvil polonahlas jeden z hejtmanů k Žižkovi. „Ta statná, mladá žena zde, co nejpilněji pracuje, to mladého Krásy žena, je od Tábora — a tam dále, ta bledá, suchoučká, toť nebožtíka Krásy dcera, Maruše — však jsi slyšel o ní —“

„Škoda toho hodného muže. — A ta se tedy vrátila — přece je z jeho rodu, Zbyňkova sestra! Ten synek měl by jít do pole a ne plést věnečky.“

„Však jich teď asi málo uvije!“ zasmál se hejtman.

Vtom pozvedla Maruška hlavu a začervenalá se. Postřehla, že Žižkovo jiškrné oko na ni utkvělo. Pokynul jí hlavou a pochvala, spokojenosť toho muže obradovala ji velmi. A již obrátil koně, jede, zastavuje se u jiného skupení.

Navečer, když bylo slunce zapadlo, stáli na podsínce přede vraty Krásova domu paní Perchta a Zbyněk, vítajíce veselé pilné dělnice, z práce se vracející.

Alena skládajíc nástroje smála se, i Maruše byla veseléjší.

„Stav se u strýce!“ volala jí matka.

A když k němu vstoupila, pohlédl na ni zase laskavě jako jindy, po prvé za dlouhý čas, a pozvav ji k sobě, pohladił ji jako za onoho času, když děvčátkem jsouc k němu chodivala. Bakalář měl opravdovou radost, že Maruška bez vybídnutí, sama, nikomu ničeho neohlášivši, záhy zrána do práce odešla a tu až do slunce západu vydržela. Bylaf to práce posvátná, protože na obranu vlasti. Té noci spala věnečníkova dcera

sladce a za dlouhý čas zase jednou minula jí noc beze smutných, děsivých snů, jež lože její téměř neopouštěly.

Zatím pilně pracovalo se o dobrém a úplném opevnění měst Pražských. Všecky ulice zataraseny pevnými sloupy a přepjaty velikými řetězy, hradby a bašty opraveny, sruby s hojnými obsádkami na vhodných, dobře volených místech dle návodu Žižkova postaveny.

Hlídky na branách a věžích byly obstarávány společně od Pražanů, Táborů a ostatních přespolních. Zprávy o vojsku Sigmundově byly až k neuvěření. Vypravovalo se, jak roste, jak ze všech stran světa křižáků mu přibývá, ale jak Sigmund dosud váhá a nové posily očekává, aby pak nenáviděnou, vzpurnou Prahu tím ohromným, nevidaným vojskem jedinou ranou mohl pokořiti a krvavě ztrestati. A ještě více vypravováno o hrůzách a ukrutnostech sveřepých křižáků, a jak tito na Prahu se strojí a těší, že kámen na kameni z ní nezůstane, že nebudou šetřiti ani starců ani dětí ani plodu v životě matek.

Hrozbám těmto mohl každý věřiti a nebylo divu, že nejedno srdce obavou i strachem zatrnilo, že přemnozí lekali se těch dnů, kteří měli přijít.

Pak už řidčeji docházely zprávy, ana všecka vojska a houfce Sigmundovy ku Praze stahovaly se. Již viděli Pražané, jak ta zhoubná povodeň vojsková bliž a blíže se valí, jak co nevidět zahřími a zahlučí pode zdmi pražskými, jak budou zanedlouho odtrženy od veškeré země, samojediní, jako ostrov uprostřed hrozného vlnobití.

A pomoc?! Odkud??

Hrady všecky jsou v moci šlechty Sigmundovi oddané, města bezmála všecka se mu vzdala. A ta, co ještě zbyla, co ta zmohou? Věrný Tábor sám obležen.

A když tak odevšad vážné i smutné donášeny zprávy, zakmitl se jasný paprslek na zachmuřeném nebi Pražanů. Když už přední voje Sigmundovy u Zbraslavě stanuly, rozlétla se Prahou novina jistojistá, že Hradec nad Labem, hájený Sigmundovci, padl do rukou strany podoboží.

Když to Žižkovi ohlášeno, odtušil:

„Sláva bohu, dobrá novina! Ale neudržíme-li se my tu, padne Hradec nanovo, i všecko.“

Kněz Jan byl záhy zrána v zahradním Krásově domku, aby navštívil a potěšil starou Ofčinu matku, která se povážlivě roznemohla.

Když už tu byl, nemohl se komnatce Prokopově vyhnouti. Proto zamířil z domku zahrádkou k bytu chromého „strýce“. Jakmile do zahrádky vstoupil, potkal Marušku. Vážná, zasmušilá tvář jí se vyjasnila a vlídným úsměvem vítala mladého kněze. Přávala mu vždy jako milému příteli domu. — Ovšem za těch časů, kdy v té zahrádce s Albertem se scházela, zapomněla na něj. Ale od té chvíle, co vracejíc se z Vratislavě do vlasti v onom úvoze s ním se setkala, přilnula k němu vroucněji a upřímněji než kdy jindy.

Ujalt se jí tehdy, odpustil jí a svými slovy, plnými útěchy a posílení, lili první balšám na její bolestnou ránu. Jemu svěřila se a mladý kněz jí porozuměl. Jednal s ní tak šetrně a vlídně, jako by jejím rodným byl bratrem. A stal se jí věru bratrem. Jemu svěřila více než Zbyňkovi a Jan byl vedle matky jejím nejlepším důvěrníkem a rádcem. On ji miloval. První čas zakusil mnoho muk, zvláště an viděl, jak Maruška z té duše Albertovi je oddána. Měl však dost síly, aby se přemohl a nad svým povoláním se nezapomněl. Byl příliš horlivým knězem a maje úřad svůj za vznešený a svatý, neporušil ho, ale hledal úlevy a zapomenutí v horlivém konání svých povinností. Nejprudší bolest dobolela — a když chodě po vlastech lid povzbuzoval a napomínal, volaje ho do zbraně pro svatou věc, nalézal klid a zapomenutí. Ještě jednou zachvělo se mu srdce bolestně a to tenkráte, když Marušku vrátivší se opuštěnu a bědnou v pustém úvoze nalezl, když ji potom do nejbližšího městečka doprovázel.

Ale i tu zvítězil sám nad sebou, a Maruška ničeho nezpozorovala.

Bylo mu nyní odměnou i útěchou, že nešťastná věnečníkova dcera mu důvěřuje, že mu nakloněna jako vlastnímu bratru. Vroucí to přátelství bylo mu náhradou za jeho velkou lásku. A že velká a čistá byla, spokojil se s náhradou tou, dovedl obětivým býti a přál si jen, aby Maruška nabyla plného klidu a duševního míru.

Proto radoval se s paní Perchtou, že čím dále, tím více lice Maruščino se jasnilo, že se jich tak už nestranila a hovornější se stala. Ale i paní Perchta i on klamali se!

Maruše vidouc všech, zvláště však matčinu lásku a shovívav-

vost, přemáhala se, stavíc se veseléjší a klidnější, aby ty drahé jí duše nezarmucovala. Byla zničena, ztratila vše, a nikde žádného zásvitu, žádné naděje.

Smrt otcova tížila ji na duši; na děsný ten obraz nemohla zapomenouti, vyčítajíc sobě, že ona, ona jen záhubu toho šlechetného muže zavinila.

Kála se lítostí nejupřímnější, toužila, aby mohla vinu svou odpykat, odčiniti — ale je-li možná? —

Bylo záhy zrána, ale z ulic dorážel až do zahrádky hluk a šum. — Bylo tak nyní den co den, neboť všude pracovali od rána do večera na opevnění města.

Maruše byla již chvili, zamyslena jsouc, přecházela — teď, když kněz Jan vešel do zahrádky, přistoupila k němu a pravila:

„Prosím tebe, pověz mně upřímně. Může mně být odpuštěno?“

Jan byl překvapen.

„Jaké to myšlení? Což jsi zapomněla?“

„Hle, když tak všechny pracující a shánějící vidím, aby městu přispěli, tážu se sama sebe, co bych já musila učiniti?“

„Konej, co ti možná, více nemůže na tobě být žádáno. Rámě tvé je slábo, však ošetři-li raněné bojovníky, dost učiní; bůh věčný slitovník čte ve tvém srdci, — a dobře ví —“

Vtom ukázala se v okně paní Perchta a kynula oběma volajíc:

„Již jsou tu, již táhnou!“

Maruše zbledla a zaledla se velmi. V ten okamžik kmitla se jí před očima postava Albertova. —

Vzpamatovavši se šla ihned za knězem Janem. Když přišli nahoru, vedla je paní Perchta zrovna do světnice Prokopovy, kde už Alena čekala. Zbyněk byl na stráži. Odtud právě přišel soused a ten Krásovým vykládal, že vojsko Sigmundovo od Zbraslavě v noci vytrhlo, takže ho veliká část hned za svítání ku Praze dorazila.

Zvědové, kteří se nakvap navrátili, vypravovali prý, co prý už vojska přibyla a že neustále ho přibývá; kam oko dohlédne, tam že samá přílbice, samá lesknoucí se zbraň a zbroj, všude praporce červeným křížem znamenané. Všecko táhne přes Břevnov a stáčí k Brusce a na pole na Letném až k Ovenci a dál k oboře královské.

An ještě vypravoval, ozval se temný hlahol zvonů.

Kněz Jan přistoupil k otevřenému oknu.

„To na Hradčanech a na Vyšehradě — mají radost, že jim císař s vojskem přišel. Smiluj se nad námi, bože, posilni naše paže a nedej, abychom zoufali!“

Tak modlil se hledě k nebesům a všichni stejným hnutím jati padli na kolena svá, v duchu s Janem vroucně se modlice.
Bakalář Prokop nachýlil starostnou hlavu.
Jeho modlitba byla snad nejhoroucnější.

Pověst, která před křižáky přišla, potvrzovala se. Hrozné věci vypravovaly se o jejich zločinech a ukrutnostech a s věží pražských, odkud do okolí bylo viděti, pozorovány toho dne, kdy vojsko Sigmundovo Prahu obkličovalo, přečetné ohně, a zástupy ubohých sedláků, kteří doposleda doma vydrželi, utíkali nyní a žalostně prosili u bran pražských, aby byli vpuštěni. Teprve následujícího dne, v pátek na sv. Petra a Pavla, jakž takž dokonáno rozdělení a ubytování všeho vojska Sigmundova. Veškeré jeho ležení bylo rozděleno na tři hlavní díly, z nichž jeden každý sám o sobě byl tábořem znamenitým, jako velikým městem stanovým. Nejdále posunuto bylo ležení třetí, rozkládající se daleko od Vltavy u Ovence a u obory královské. Skoro uprostřed vypínaly se dva veliké stany obou markrabí míseneckých a landhrabi durynského, kolem nichž kupily se stany nejpřednějších jejich manů i cizích rytířů, přibyvších sem se svými družinami až z dalekých zemí. Ej, což tu bylo živo a hlučno! Jazyk tu převládal německý, ale tu tam pode stromy, ve zdupaném osení u ohňů a přede stany ozýval se jazyk francouzský, tu anglický, tam španělský. Co tu různých tváří a krojů! Bili, osmahli, plavovlasí, černých kadeří mužové mihali se tu, živě rozkládajíce, tu líně se povalujíce neb tam zbroj čistice a koně hřebelcujíce. Ale všem rděl se na rameni nebo na prsou červený kříž, jenž všechny ty cizince v jedno pojil. Právě příklusal ke stanu landhrabi valný houf jezdců, z nichž zvláště vynikala značná četa Poláků dlouhými píkami ozbrojených. Lišili se od ostatních valně svým krojem i tím, že zadní část sedla byla zvláštními, barevnými křídly ozdobena. Houf ten sprovázel biskupa jakéhosi z Němec, jenž nyní u landhrabí se zastavil. Dlouho však se nezdržel, neboť za chvíli vyšel ven vsedl na kůň, v čemž mu pomohl nově přidělený jeho průvodčí, mladý muž ušlechtilé postavy, bohatě oděný a vyzbrojený, jemuž válečný háv výborně slušel. Byl to mladý Albert Hopfner, jenž vyšvihnuv se nyní do sedla biskupovi jel po levici. Několik jezdců je sprovázelo.

Tábor jen se hemžil mužstvem a koňmi i vozy a proto musili zvolnajeti. Nadto biskup právě byl přibyl a ubíraje se přestavit se Sigmundovi přehlížel vše bedlivě s patrným zalibením. Albert nesa příznivci svému císaři zprávy z tábora mísene-

ského, kam byl před tím vyslán, dobře se církevnímu hodnostáři hodil.

To bylo kol hluku, šumu a křiku! Tam buben, tu trouba se ozvala, sem tam řehtali koně, zvučela piseň, dále mezi žoldnéři mihaly se postavy černých mnichů k vojákům promlouvajících. Tu vařili, tam stan dostavovali koly zatloukajíce a provazy upínajíce.

A sotvaže tím táborem projeli a stráže minuli, dostali se ke druhýma již ocitli se ve druhém ještě větším, ještě hlučnějším. Rozkládal se východně od hradu za řekou Vltavou na Letném proti Starému městu pražskému.

„Tu jsou,“ vykládal Albert, „vévodové bavorští s hrabaty a rytíři i městy říšskými od Rýna, hle, tu Švábové a Frankové, vedle nich Vestfálci a za těmi Švýcaři a s nimi Hollandané,“ a ukazoval rukou na různé strany.

Dojeli k velikému houfu žoldnéřů, který se kolem něčeho skupil jako roj včel.

„Podívejme se, co to mají!“ pravil biskup. „Jaká podívaná!“ Uprostřed zástupu stála hranice, z níž trčel velký očouzený kůl. U samé hranice ozýval se křik, pustý smích a klení i úpěnlivá prosba. Suroví žoldnéři svlékali tam tři nuzně oděně muže, z nichž dva snažili se pádným pěstem vojáků se vymknouti, úpěnlivě prosíce a naříkajíce.

„Jsme katolíci, — nejsme husité!“ volali ti dva, třetí však, skoro již obnažený, stál s hlavou nachýlenou a mlčel.

„Co je to?“ ptal se biskup.

„Čeští sedláci. — Chytili je a teď je upálí. Ti dva křičí, že jsou katolíci, aby jich ušetřili.“

„Ale Češi jsou?“

„Ano, Češi.“

„Tedy na hranici s nimi. Co jiného s tím kacířským plenem?“

Zatím byli žoldnéři ubohé na hranici vyvlekli a tam je zády k sobě obrácené k jedinému sloupu přivázali. Ti dva ještě volali a prosili úpěnlivě, třetí však pozvednuv ztýranou, od ran krvácející hlavu, pohlédl k nebesům.

„To je pravý český kacíř!“ pravil Albert ukazuje na modlícího se rolníka.

Vtom vystoupil z hranice hustý kouř, plameny vyšlehly a udusily nářek i tichou, poslední modlitbu. Divoký skřek bavorských žoldnéřův však neumlk. — Ana již hranice plamenem hořela a sedláků již viděti nebylo, pobodl biskup koně.

Jeli nyní skoro při samém kraji návrší nad Vltavou a tu po chvíli biskup se opět zastavil, neboť z toho místa bylo dobře

viděti na město za řekou, i do něho samého za Židy v osadách sv. Valentina a sv. Kříže. Albert vše biskupovi vysvětloval a ukazoval. V tom u sv. Valentina ukázal se hlouček lidu, jenž patrně mířil do kostela. Ale již jej zpozorovalo několik žoldnéřů bavorských, a ti ihned volali své druhy a ne nadarmo. Celá řada jich postavila se na samý kraj, tak aby do města dobře viděli a odtud vidíni byli, — a nyní spustili ti bradatí, osmahlí muži:

„Hus, Hus!“ křičeli a druzí vpadli: „Katzer! Katzer!“ Křičeli, řvali, až jim žily na krku nabíhaly a tváře do temna zčervenaly, hrozice přitom a hrozně těm „kacířům“ v městě klnouce.

Biskup se usmíval a jeda kolem žoldnéřů odměňoval je svým požehnáním. Již byl daleko zajel, ale za ním zdáli zvučelo dosud posměšné:

„Hus! Hus! Katzer!“

A teď již němčina přestávala. —

Přijížděl za Bruskou k samému hradu, kdež rozkládalo se první ležení vlastního vojska Sigmundova. Něco takového biskup dosud neviděl! Zapomínaje co chvíli na účel své cesty zastavoval se a ptal se po tom a onom. I tu nebylo možná přehlédnouti všechny stany, mezi nimiž sloupové dýmu vystupovali a nesčetné praporce v jasném vzduchu se třepetaly.

„Ej, tot jako bychom mezi divochy upadli!“ zvolal biskup rozhližeje se po černých Kumánech s podholenými hlavami a dlouhými kníry. V lehkých, strakatých, namnoze rudých šatech odění ti mužové malé postavy a blyskavých, šikmých očí povalovali se u stanů nedaleko svých huňatých malých koňů nebo hráli v kostky nebo naslouchali divokým zvukům některého zpěváka. — „A ti tu již jsou vypravenější a statnější.“

„To jsou Uhři, Charvati a tam Srbové. Má tu Jeho Milost divné čeládky! Povídal mi písář z císařské kanceláře, že tam dále za Srby jsou Valaši, Sekelové i Bulhaři, ba i Rusové. — Není možná všechna ta jména si pamatovati a ty lidi rozehnávati.“

„Sotva kdy člověk o nich slyšel! Podívejme se!“ a biskup obrátil se hleděl kolem sebe. Před ním do nedozírama daleka rozkládal se ohromný tábor na tři rozdělený a nespočetné stany jeho mizely na obzoru. Mezi nimi hemžili se tisícové v nejrůznějších barvách, lidé ze všech končin Evropy, ježíž téměř všechny řeči tu hlaholily.

„Ti všichni poslouchají na pokyn Jeho Milosti, ti všichni vrhnou se na to kleté město. O, běda tobě!“ a biskup pozdvihna pravici pohrozil městům Pražským.

„A to ještě nejsou všichni —“

„Ano, za mnou přijedou co nevidět knížata slezští a také ještě mnohá města z říše pošlou sem svůj lid a patriarcha aquilejský se již také ohlásil.“

„Ano a ještě mnoho jiných duchovních knížat, zvláště z říše —“

Obrátilivše se jeli zase před se uprostřed hlučících Jasů a Sekelů, kteří sobě biskupa méně uctivě všímalí než prve žoldnéřové němečtí.

Konečně vyjeli ze chatrných baráků a rozbitych stanů divokých těch jezdců a spatřili před sebou početné pěkné stany, jimiž, čím hloub mezi ně pronikali, úpravnosti a nádhery přibývalo.

„Tu jsme my, vypuzení Němci z Prahy!“ ukazoval mladý Hopfner, „dále páni z Čech a Moravy, J. Mil. věrní, a magnáti uherští. A hle, tamten veliký stan, toť J. Milosti. Dnes sem právě přibyl ze hradu, trochu churaví.“

Unavený biskup samým díváním, hlukem a pustou vřavou byl rád, že se již ocitl u cíle své cesty, a nevšímal si více táboru za stany královskými do dálky se rozkládajícího. Sloužící žoldnéři přiskočili. Jeden z nich chopil se koně, druhý pomáhal tělnatému, bojovnému hodnostáři ze sedla.

Nato jej uvedl Hopfner do předního oddělení velikého a prostraného stanu císařského.

Tou dobou byl Sigmund, císař svaté římské říše a uherský král, velmi zaměstnán. Ač churavěl na dnu a v pražském hradě většího pohodlí a lepšího ošetření měl, dal se dnes přece do táboru donést. Seděl v měkkém křesle a nohy měl zabalené hebounkými, drahými kožišinami. Sličná tvář jeho, jindy růmencem zdobená, byla dnes přibledlá, hladké čelo zachmuřeno. Před křeslem stál stůl skvostným kobercem pokrytý. Kolem něho sedělo několik knížat, kteří jako Sigmund hleděli na veliký pergamenový list, na němž prstem ukazoval, polonahlas vykládaje, vysoký muž suchého, ale svalnatého těla.

Byl to Pipa z Ozory, vlašský polní hejtman ve službách Sigmundových, ve válečnictví zkušený a na slovo vzatý. V pozadí stanovém stalo několik magnátů uherských i pánu českých, z nichž zvláště vznešenou postavou svou a bohatým úborem vynikal pan Aleš Holický ze Sternberka.

Pipa z Ozory vykládal dle nakresleného plánu stav Prahy.

Sigmund naslouchal napjatě a když Pipa výklad svůj dokončil, tmnil císař, aby hnalo se útokem z Malé strany přes most. Vlašský hejtman zachmuřiv se posunul prst a pravil:

„Ti kacíři mají na Malé straně ještě ten velký dům u mostu

a věž v moci a jak se podobá, dobře se zatarasili. Stálo by mnoho krve, než bychom ho dostali, a pak teprve bychom měli cestu na most volnou. A na druhém konci zase věže a sruby! — Tvrz ořech — věru, a kdyby se to rázem nezdařilo — račíž Tvá M. povážiti, že nemůžeme útoky plýtvati —"

„Co tedy radíš?"

„Především město dokola sevřiti, tak aby nemohl nikdo tam ani ven — však by záhy hladem zkrotli —"

„Kde je dosud volno?" ptal se markrabí mišeňský.

„Všude je řetěz zatazen, jen tu —"

„Za Poříčskou branou, a Horskou — Tam dosud dovážejí Pražanům, čeho jim potřeba. Vypíná se tam vrch —"

„Ano, Vítkova hora —"

„A ten třeba obsaditi a opevniti. Jakmile tam bude naše obsádka, nesmí ani jediný jezdec cestou k těm dvěma branám, a Pražané budou v pasti. Však jsem již vyslal hlídku, aby vše prozkoumala. Čekám zprávu každou chvíli."

Němečtí knížata zavrtěli hlavou.

„Zkusme to raději šturmem!" zvolal vévoda saský Albrecht. Vtom ohlášen rytíř, jenž vlašským hejtmanem vyslan na obhlídku, a hned nato vstoupil.

„Onu horu na východní straně již Čechové osadili. Na hřbetě jsou dva sruby a mezi nimi násep a příkop, o kterém, jak se podobá, dosud pracují."

Pipo z Ozory sebou trhl a oči se mu zajiskřily.

„Oj, kde se tomu učili!" zvolal. „Jako by tam nějakého vlašského hejtmana měli!"

Knížata se jízlivě usmáli.

„Zádného Vlacha, ale toho jednookého Žižku mají!" zvolal z pozadí Mikeš Divůšek z Jemniště.

Všichni byli tou zprávou zaraženi, nejvíce však Sigmund.

„Co teď?" otázal se a pohlédl tázavě na Vlacha.

„Sehnati je s té hory a tam se usaditi. — Snazší to bude než dobývati věži a kamenného mostu —"

Vtom předstoupil pan Aleš Holický a s ním Václav z Dubé a z Leštna.

„Nejjasnější králi, rač prominouti, že znova tvoji Milost připomínám," promluvil vážně pan Holický. „Račíž viděti, jak chystají se Pražané k zoufalému boji. Bude snad dlouhý a velmi krvavý. Pomni, že to tvé rodné město, buď pánum milostivým a ušetři je, dílo otce tvého, slavné paměti. Polev jim —"

„Nikdy! Již jsem řekl, pane Alši —" a Sigmund mávl rukou.

„Dej bůh, ať toho nelituješ!" promluvil pán z Dubé.

„Tedy seženeme je s té hory a pak sevřeme!" zvolal, jako by

chtěl přerušiti řeč českých pánů, Fridrich durynský. Sigmund pokynul a Pipo z Ozory byl patrně spokojen. Pánové čeští sotva hněv svůj a lítost tajice ustoupili opět dozadu.

„Těm běží o něco jiného než o čistou víru!“ promluvil tiše Mikeš Divůšek svým krajanům a hněvivý zrak jeho svezl se na knížata německá:

„A kdy myslíte?“ tázal se Sigmund.

„Nejlépe hned!“ zvolal Fridrich mísenský.

„Sečkejme ještě nějaký den, až všichni přibudou,“ radil Pipo a poněvadž s ním císař souhlasil, na tom zůstáno. — Za chvíliku rozešla se válečná rada. Knížata němečtí vsednuluvše na koně jeli do svých tábora a zasmušili pánové čeští odebrali se do svých stanů.

Tu ohlášen císaři onen biskup, kterého také přijal. Když bylo po audienci a biskup odešel, ptal se císař po mladém Hopfnerovi. Ten vpředu čekaje ihned vstoupil a stanul uctivě před císařem.

Sigmund hleděl za okamžik na mladého, sličného muže s patrným zalíbením, pak usmáv se pravil: „Netluče ti srdce? Stojíš před Prahou! Je snad tam?“

„Tuším, že ano, — však nebojím se, vždyť sloužím tvé Milosti —“

„Ved si statečně, rád bych ti zlaté ostruhy připjal!“

Albertovi zasvitly oči.

„Tolik milosti —“ promluvil, však nedokončil. Císařův obličeji náhle zkřivil se bolestí.

„Lékaře rychle!“ zastenal císař drže si nohy, jimiž ukrutné bolesti zalomcovaly.

Albert vyběhl ze stanu.

Za chvíli nato nesli císaře v nádherných nosítkách do královského hradu, v jehož komnatách lépe sobě mohl pohověti.

Zatím roznesla se táborem pověst, že co nevidět požene se útokem na město. Všude tu novinu rádi uslyšeli, na mnohých místech zavýskli radostí a zamávli divoce zbraní; jen čeští páni hleděli zasmušile před se na staroslovanské, královské město, drahou hlavu země svatováclavské.

XXIII

Praha byla obležena, nikoliv však sevřena. Tím že důmyslný Žižka dal osaditi horu Vítkovu, zachováno Praze volné spojení s venkovem, odkudž hojnost potravin se dováželo. Ač

v městech Pražských mnoho tisíc přespolních bojovníků při-
bylo, nenastala drahota. Všechno byl s dostatek, všecko laciné
až na sůl, které se nedostávalo. Bylo hlučno, nanejvýše živo
a mezi bojovníky veselo.

Každý, kdo jen mohl zbraní vládnouti, chopil se cepu nebo
meče. Výrostkové, mužové i sivobradí starci ozbrojili se ko-
najíce rádi hlídky a obchůzky, hotovi jsouce nejkrutější boj
podstoupiti. A jako křižáci nosili rudé kříže, tak hajitelé
Prahy upevňovali sobě červený nebo bílý kalich na šat nebo
zbroj, a od kalichů rdělo a bělalo se po Praze jako na makov-
ém poli.

Proti praporům Sigmundovým se znamením kříže vlajícím
s Vyšehradu, Hradčan a nad táborem, vzdouvaly se s věží
pražských mohutné korouhvě, na nichž se veliké kalichy rděly.
Pod nimi co den scházeli se četní zástupové, jimž v kostele
místa nebylo, aby naslouchali ohnívým slovům kazatelů, kteří
napomínali, povzbuzovali k vytrvalému boji, at každý stojí a
státi mímí všim statkem svým i životem i smrtí proti každému
svaté pravdy a jazyka českého odpůrci.

A každý minal, každý byl odhodlán. — Však již vůbec toužili
na to, že přes týden Sigmund nečinně leží. Když pak v Praze
dověděli se, že už také vévoda rakouský Albrecht a po něm
vévoda štýrský s mnohými tisíci do táboru císařova přibyli,
tu již očekávali útok každého dne.

Všude vážili a počítali, mnoho-li všech nepřátel, a v tom
všichni se shodovali, že Sigmund má před Prahou aspoň
100.000 mužů. Všech mysl byla nanejvýše napjata i rozčilena.
Nebylo ani ve dne ani v noci klidu. Každou skoro chvíli zvo-
něno na poplach, každý den strhla se nějaká šarvátka mezi
menšími houfy Pražanů a křižáků a skoro pokaždé způsobili
Čechové křižákům citelnou ztrátu. To dodávalo obleženým
ducha, zvláště pak když zjištěno, že dobytí Tábora Sigmundovi
se nepovedlo a že velký oddíl vojska jeho, mající opět
Hradce nad Labem se zmocniti, s nepořízenou se vrátil.

V dílnách pražských přestalo se pracovati. Jen ve mlýnech,
u pekařů a pecnářů, v kovárnách kovářů a mečířů bylo živo
ve dne i v noci.

I „u věnečků“ přestali pracovati. Mladý Krása ozbrojil všecku
svou mužskou čeládku, jen hbitého výrostka zanechal v domě,
aby přinášel zprávy především Prokopovi, jenž jmenovitě za
těchto dnů pocítil nejbolestněji tělesné své ponížení. Jak rád
by šel mezi ostatní, jak rád ponocoval by na hradbách nebo ve
bráně, jak rád by tepal žoldáky Sigmundovy, ty zhoubce
krásné země české!

I bývalé společnosti své neužil tak jako jindy. Byl Zbyněk většinou ve službě a doma skoro hostem. I kněz Jan zřídka zavítal, meškaje za svými povinnostmi; byl jeden z nejhorlivějších kazatelů, kteří k válečnému lidu pražskému promlouvali.

Paní Perchta s Maruškou připravovaly vše, co nutno bylo pro raněné; Alena pak skoro z kuchyně nevycházela, strojíc krmě pro ozbrojenou čeleď, kteráž nyní téměř napořád meškala na strážích nebo při pracech opevňovacích.

Jak se vždy zaradovala, kdykoliv Zbyněk, služby jsa prost, v helmici a s mečem po boku, domů k ní přišel! S jakým zalíbením patřila na mladého muže, jenž v tom válečném úboru tak statně si vedl, jako by ani městění nem byl, jako by v tábore válečném odjakživa meškal. Poseděl s ní, pohovořil, poceloval, pak sešli se všichni u strýce Prokopa, rozmlouvajíce o denních událostech.

Maruška málokdy slovíčko prohodila, paní Perchta obyčejně vyslovovala své obavy i o město i o svého syna. Jen Alena byla důvěrnější. Tulíc se k svému muži nebála se ničeho, věřila a důvěrovala v konečné vítězství, protože on věřil i důvěroval. Ovšem nejednou zakmitla se jí myšlenka jako černý stín: „Kdyby tak Zbyněk v boji zahynul?”

Ale zase těšila se, že toho bůh nedopustí, aby ještě on padl, když už otec i bratr jí v posvátném boji zemřeli! Ó, kdyby těch tu bylo, kdyby bratr Mikuláš to vše viděl, jak by Zbyněkovi ve všem statečně a rád tovaryšil!

Ani tak za soumraku sedali a rozmlouvali, ozýval se venku hluk a šum, temný rachot bubnu i hlas válečné trouby, nezřídka hluboké zahřívání kusů a pušek s bašt a hradeb.

Ale tomu již všemu uvykli.

Již zvěstoval Zbyněk, že Sigmundovi přišla všechna pomoc, kterou očekával, že tedy možná nadíti se velikého útoku každého dne. Paní Perchta se zalekla, jako by to po prvé slyšela; i Alena neubránila se tesknému zachvění. Jen Maruše byla klidna, hledíc před se zamýšleněji než kdy jindy.

První polovice měsice července chýlila se ke konci.

V pátek dne 12. dotčeného měsice, když odpoledne Zbyněk se ze stráže navrátil, sešla se všecka Krásova rodina pohromadě a rozhovor její týkal se opět nastávajícího útoku. Zbyněk vypravoval, jak je všecko připraveno, jak všechnen branný lid srdnatě očekává křížáky.

„Je jich jako kobylek, ale tak snadno se sem nedostanou. Nej-

hůře bude našincům na Vítkově hoře. Žižka sice tam všecko opevnil a připravuje a bude tam sám, ale dřevěný srub není hradba a lidu není nadbytek. A mnoho, ne-li všecko, na té hoře záleží. Kdyby se jí Sigmund zmocnil, měl by nás v kleštích a pak přitřhl by na nás nejhorší nepřítel — hlad —"

"Však tam bude Žižka!" zvolal Prokop.

"Ale zle tam také bude. Na Vítkov se Sigmund zajisté nejprve oboří, aby naše sehnal, tam bude kus práce —"

Tak rozmlouvali ještě za chvíli, až pak, když nadešel podvečer, odešli a Prokop zůstal sám. Ne však na dlouho. Nebo za chvíli vrátila se tiše Maruška a začala rozhovor.

Když potom z tiché bakalářovy komůrky vycházela, byla bledší, ale jasnějšího lice než jindy. Zato Prokop zamyslil se velmi vážně a stín zármutku uložil se na jeho vráskovité čelo.

Paní Perchta dnes obzvláště pevně usnula.

Neprobudila se, ani když z vedlejšího lože vstala Maruše a tichým krokem k posteli matčině přistoupila. Hvězdy mrkaly do tiché komnaty a jen ty viděly, ana Maruše poklekla a sklonivší se matčinu ruku líbala. Klečela tak za chvíliku, nehnutě jako socha, upírajíc oči své na tvář ustarané, drahé mateře. Pojednou pohnula se křečovitě ramena mladičké ženy, hlava prudce zakývala a Maruše přemožena jsouc křečovitým pláčem rychle povstanuvší zaryla hlavu do podušek svého lože, aby utajila srdečný, hořký pláč.

Ráno ovšem jen starostlivé oko matčino zpozorovalo, že Maruše bledší, a paní Perchta ptala se, je-li nemocna. Usmívajíc se odtušila dcera, že je zdráva a že jí dobře. Vtom udeřeno na poplach a bleskem rozlétnulo se Prahou, že křižáci ženou útokem na Prahu od poříčské brány. Každý pádil na své vykázané místo, lid nejsoucí ve zbrani sbíhal se nebo prchal do svých domů. Bubny rachotily, trouby zahlaholily. Však brzo ukázalo se, že to byl zbytečný poplach, ano toliko jen oddělení křižáků ukázalo se na Špitálském poli, a za chvíliku přiběhl ku Prokopovi posel, jenž oznamoval, že před poříčskou branou strhl se boj mezi houfem jezdců Sigmundových a Pražany a že tito bez pořádku a v menším počtu ven se odváživše zpět utíkají.

Přesvědčili se potom, že houfec Pražanů beze všeho pořádku a šiku, pěši, slabší proti početnějším jezdům, nemohl se udržeti; ale když dobře zřízená posila z brány vytrhla, obrátili jezdové koně a pádili zpět k Vltavě, přes kterou byli přešli. Událost tato zaměstnávala veškerou Prahu po celý den. Zvláště u Krásů o tom mnoho rokováno, poněvadž Zbyněk podával

nejspolehlivější zprávy, an sám se byl boje účastnil. S počátku za toho obecného rozruchu nikdo sobě nepovšiml, že tu Marušky není. Teprve když den se nachyloval, ptala se po ní věnečnice a hledala ji; však nadarmo. Upokojili paní Perchta nejprve, že snad Maruška vyšla sobě ven; ale když večer našel a všichni u Prokopa se sedě se divili se, že Maruška se nevracela, a paní Perchta velmi se lekala, tu strýc Prokop, dnes zvláště zasmušilý, promluvil. Jindy byl vždycky s to všecko přímo a nepokrytě říci, dnes však mu slova vázla. Když dopověděl, zalomila paní Perchta rukama hlasem naříkajíc:

„Ó, již se s ní neshledám! Neštastné dítě, cos to učinilo!“

A Zbyněk uslyšev, co Maruše učinila, povzdechl zhloboka: „Ubohá, dobrá sestro!“

Když pak matka hořekovati nepřestávala, jal se ji těšiti, že ještě možná všechno spraviti, a slíbil, že zítra pro Marušku půjde a ji přivede.

XXIV

Tichá, vlažná noc červencová. Na tmavomodrému nebi zářily hvězdy. Praha zahalila se ve tmavé stíny a spánek kráčel jejími ulicemi. Jen na hradbách, baštách a ve věžích bděli strážcové, upírajíce bedlivé zraky v tu stranu, kde ležela vojska nepřátelská.

Casem ozvalo se volání strážců, jež neslo se od bašty k baště, až za hradbami tichou nocí dozvučelo. Casem ozvaly se na dlažbě ulic pádné kroky a řinkot zbraně hlídek nebo hejtmanů, stráže přehlížejících. — Pak bylo zase ticho, jen Vltava, plná záře hvězdové, z temna hučela. A slyš! Za řekou s Hradčan nebo z bavorského tábora slyšeti táhlé volání, a dále v nepřátelském ležení kdesi ozval se temný hlahol.

Ticho tu a ticho tam, a v tom tichu bouře tu i tam. Dvě mračna proti sobě — až srazí se, co potom?

Na poli na Letném na samém téměř okraji, odkudž bylo dobře viděti na Prahu, stál opodál přední stráže o samotě mladý bojovník, jemuž s ramene splýval volně lehký plášt, červeným křížem znamenaný. Za bojovníkem stál jeho válečný oř, hlavu svou nachyluje.

Bojovník, Albert Hopfner, založiv ruce hleděl na Prahu. Zastavil se tu mimovolně, aby rozhlédl se po svém rodném městě.

Královské, věžaté město rozkládalo se před ním ve tmavém smutkovém rouchu hlubokého stínu, světel bylo málo. Věděl, co zítra nadchází, věděl, že na zítřejší den ustanoven obecný útok. Pohlížel v tu stranu Starého města, kde stojí dům jeho rodu. Stojí-li ještě, zdaliž ho Čechové ve hněvu svém nezbořili? Bezděky stanul v něm rozpominaje se. — Taková vlažná, hvězdnatá noc! Za takových chodíval těmi tmavými uličkami tam na Nové město do zahradního domku a do útulné, stinné zahrádky, kdež naň čekala. — — Kdež asi je? Došla-li domů a je-li nyní v Praze?

Nevzpomímal na ni mnoho, neměl na to mnoho času, ale dnes neuhránil se vzpomínce, neuhránil se také jakémusi zachvění, kterého už dávno nepocítil.

Byl to přece jen krásný čas! Byl přece nejšťastnější a nejspokojenější! Maruška byla tak krásná, tak čistá — sladké dítě. — A nyní? Co z ní je?

„Eh, nemohlo jinak být!“ tlumil Albert výčitku svědomí. — Nemohlo — kdož za to, že lásku tak záhy odkvétá — a pak ... Císař by jinak nedovolil. — A bez něho, co by byl? Jak mu přeje — jak několikrát s ním už laskavě promlouval! Ta válka všecken majetek mu zase vrátí a nahradí, císař slíbil. — A do Prahy až vniknou, kdyby s ní — s Maruškou setkal se? To se nestane a mladý Krása — co bude moci proti vítězi? — Mladý Hopfner se rozhlédl.

„Ano, vítězi! Kdož by jim odolal?“ Oko jeho těkalo po širém prostranství na Letném, k hradu a dál, a všude bělavý stan za stanem, barák za barákiem a všude plno mužstva — člověk ani nedohlédne ani nepřehlédne. — Dále mezi stany hořel tu tam oheň, všude mihaly se postavy přecházejících žoldnéřů — a nad odpočívajícími tábory vznášely se veliké korouhve, jež chvilemi, vzduty jsouce nočním větrem, zatřepetaly se a zašuměly jako obrovské perutě.

Albert odvrátil se od Prahy.

Z opojení milostného byl vystřízlivěl, nyní mámila jej sláva a naděje na vyznamenání. Proto zapomněl na všechno.

Vsednuv na koně jel volným krokem k táboru mišeňskému, kamž se byl vyprosil. Vojsko mišeňské mělo jinou úlohu než hnati útokem na hradby pražské, kterým se Hopfner přece vyhýbal. Ze strachu nikoliv; proč?

Na svahu hory Vítkovy rozkládala se rozlehlá vinice, z jejíž temné zeleně vynikala nevysoká kamenná věžka. Ticho panovalo kolem, list révy sotva se pohnul v nočním větríku. Ně-

kolik bradatých, dobře ozbrojených Táborů, jež pro révoví sotva viděti bylo, stálo tu beze hnuti, jako sochy. Všichni upírali zraky své za řeku k nepřátelskému táboru. Občas jen zahovořili několik slov, ale potichu, a ukázali rukou sem nebo tam. — Zato výše nad nimi, na hřebenu hory bylo živěji. Na podlouhlém a širokém hřbetě vítkovském trčely k nočnímu nebi v nevelké vzdálenosti od sebe dva dřevěné sruby, postavené na důležitých místech. Podobaly se nevysokým věžím, majice podsebití a střílny, při nichž umístěny kusy. Kolem každého srubu vypínala se zednářsky postavená, kolem každého hluboký příkop, jenž dale, chráněn jsa také zdí, táhl se od jednoho ke druhému, takže v čas potřeby mohli jím hajitelé jednoho srubu druhému na pomoc přispěti.

Obsádky bylo málo. Několik Táborů stálo na podsebití a výhliželi tichou nocí na všecky strany. V jizbách srubových, jichž v každém bylo dvě, bylo pusto a jen nevelké zásoby potravin a zbraně, dobře urovnány jsouce, se tu černaly. Všecko mužstvo, jemuž mnoho do sta scházelo, pracovalo dosud pozdní tou hodinou noční venku o zdi, kterouž dodělávali.

Mezi těmito vybranými, zkušenými bojovníky bělala se také roucha tři žen, které s muži o závod pracovaly. Všichni stavěli neunaveně, chvatně a mlčky, jen kladiva a lopaty bylo slyšet.

Opodál nad pracovníky stál ve svém volném chalátě, maje pádný meč po boku, Jan Žižka, velitel obsádky, pilně přihlížeje ku práci. Bylo ticho, jen občas vzduly se nadé sruby praporce s červeným kalichem a zašumění jejich neslo se přes hlavy pracujících. Po chvíli pohlédl Žižka k nebesům na hvězdy, pak obrátil se ku pracující obsádce udělil jí několik stručných, určitých rozkazů. Ihned přestaly nástroje zvoniti, většina pracovníků odebrala se do jisteb ve srubech; ženské schoulily se do svých plín za zdi u paty srubu, aby tu sobě odpočinuly. Zanedlouho nastalo na vrcholu vítkovském úplně ticho. Všichni usnuli, jen dobře rozestavené stráže bděly a sám velitel — Žižka.

A ještě někdo! Jedna z žen povstala a odešedší kus od svých již dřímajících družek, usedla samotna pode zdi, odkudž byl daleký a volný rozhled.

Byla to Maruška Hopfnerová, nebožtíka Krásy věnečníka dcera. Složivší ruce ve klín rozhlížela se unylým zrakem. Přední na dole rozkládala se pod hvězdnatým baldachýnem vězatá, dřímající Praha.

Mladá žena bloudila jí, až stanula v duchu na Novém městě a tam, kde asi stál dům „u věnečků“.

Ach, tam dnes smutno, tam zajisté bdí v žalosti pláče pro ni ubohá roditelka! Však nemožná jinak, nemožná. — Tak žíti nelze! Jaká Marušce budoucnost? — Nemá budoucnosti. — Chlad a šero před ní, tma za ní — a těžká vina na svědomí, vina, která duši pokoje nedá a bez umálení střebe — Že dost již učinila svou lítostí, těšil ji kněz Jan. — O, ona nejlépe cítí, jak to málo! Pravil jí, že její povinností, aby žila svým! Však co jim může dát srdce vysílené, vychladlé, jaká radost může prýštit z něho ubohé, dobré matce? Nelze tak žít! Smíří stín otce mučedníka a zemře bojujíc pro svatou pravdu, pro kterou ho upálili. Lítost jí nestačí. — Člověk může nejvíce život obětovati. — Ubohá, dobrá rodičko, odpust, odpušt a bůh tě potěš!

A hleděla, hleděla, až se jí oči slzami zalily — pak odvrátila hlavu a zrak její padl na tábor nepřátelský.

„Je-li tam? O, je zajisté! Ještě nemá na tom dosti, že ji zničil, přišel ještě hubit její bratry!“

Vtom zpozorovala, že ode druhého srubu někdo se blíží. — Přicházel volným krokem, teď stanul opodál.

Maruška poznala v záři hvězd vážnou, zamýšlenou tvář Žižkovu. Obzíral město i tábor nepřátelský, odkudž chvílemi temný hluk zavzníval; teď patří před se.

Maruška na sebe zapomenutá hleděla na proslulého vůdce. O čem teď přemýšlí?

Cit hluboké úcty pojal srdce mladé ženy. Tolik už vykonal, tolik už posloužil obci a vlasti, a neumdlévá! Všichni odpočívají, všichni usnuli, jen on bdí a nyní do budoucnosti stará se. O, toho mužného, vznešeného srdce! Myslí zajisté na příští, rozhodný boj. — Doufá-li, či obává se?

Starost a bázeň o veřejkou vlast, o celý národ! — O, svatá, veliká lásko! Jen ty jí nezapuzujiš, ty se jí nevyhýbáš, jen ty ochotně a ráda ukládáš sobě to veliké břímě, jehož vlažná, soběchtící duše, líného klidu chtivá se boji. Maruši volnilo se v mysli. — Co jeden člověk, co neštěsti jednotlivcovo? Zapomeň, zapomeň, hle všecken národ v nebezpečenství, na něj třeba mysliti, pro něj nutno jednat! A v té práci najdeš zapomenutí, útěchu i odměnu sladkého vědomí!

Hle, Žižka pozvednuv hlavu pohlédl k nebesům! Snad, o, zajisté se modlí! Ten skalopevný rek, jenž nepřátely tolíkráte už potřel, ten pevný, železný muž dojat v duši své modlí se — prosí za vlast!

Maruška sepjala nevědomky ruce a hledíc, v mysli povznesena, na vůdce táborského a za ním k nebesům, modlila se, aniž věděla — tu nejvroucnější, nejsrdečnější modlitbu.

Ted povstala, neboť hle, Žižka sám stanul před ní.

„Ah, tys to, — Krásova — ty nespíš?!”

Mlčela, nebyla s to odpověděti.

„Zítra, trvám, najisto bude boj a krušný. Nebojíš-li se tu mezi námi?”

„Prosila jsem tebe, abys mne přijal, a zůstanu —”

„Bůh tě opatruj — však odvážilas se mnoho a proto připrav se —”

„Jsem na všecko připravena —”

„Však smrt pro svatou pravdu a vlast není nejhorší!” a vážný vůdce se usmál.

„Ráda bych —” a nedořekla.

„Dej nám bůh mnoho tak smýšlejících dcer a matek, a pak nás nepřemohou, nevyhubí!” dodal vážně a podal Marušce ruku.

„Dobrou noc, dcero, bůh tě opatruj!” a ubíral se dále.

„A tebe též!”

Maruška hleděla za ním, až v šeru nočním za vyhozeným náspem zmizel.

XXV

Dcera Krásova dobře tušila. Paní Perchta sedřimla sice sobě konečně pozdě v noci, ale sotvaže usnula, probudila se zase. Smutně dočekala se rána. Nadešel čtrnáctý den měsíce července l. P. 1420. Byla neděle.

Slunce krásně vyšlo na jasně modrého nebi a všecko svědčilo, že bude horký den. Se pražských věží zahlaholily zvony ohlašujíce den Páně a zvouce do chrámů. Dnes však nehrnul se zbožný lid houfně do svatyň jako jindy. Jen stařeny a starci bylo viděti a to ještě poskrovnu. Nicméně bylo na ulicích zvláště hlučno. Oddilové žoldnéřů a ozbrojených měštanů ubírali se na svá stanoviště, jednotliví jezdcové uháněli sem a tam nosíce rozkazy hejtmanův, všude rachot zbraně, rozkazy, vření bubnů i znamení břeskných trub. — Přineslit zvědové zprávy, že v táboře nepřátelském se vše povážlivě hýbá, že pozorovati povážlivé pohyby v jednotlivých táborech Sigmundových a zvláštní ruch mezi jeho obsádkami na Hradčanech a Vyšehradě.

V Praze chystali se na zoufalý odpor. Houfnice a kusy připraveny, jakož i veliké praky, ulice zataraseny a v domech hradbám nejbližších vařili vodu a jiné látky na přivítání nepřátele.

Když záhy zrána Zbyněk vyzbrojiv se chtěl odejít, prosila ho matka pro všechno, aby šel na horu Vítkovu, aby odtud přivedl Marušku. Zbyněk by rád tak učinil, nemohl však pro přísný rozkaz, který mu určité místo v tento čas vykazoval, kdež měl veleti četě lučištníků. Těšil matku a slíbil jí, že tam vyšle bezpečného posla. Paní Perchta chtěla sama s tím poslem jít, než nepustili ji. Plačíc ubírala se osiřelá matka k bratru Prokopovi. Zatím vyprovázela Alenu muže svého až přede dům, kdež s ním se loučila.

Dnes byl Zbyněk zvláště vážný. Vida však, že Alena tím leká se a rmoutí, vyjasnil líce a řekl:

„Starám se, milá, o sestru. Když se tak odhodlala. — Těš, prosím tebe, matku a nepouštěj ji z domu. Vím, že by se tam rozběhla. — Dnes by tam již se nedostala a posel, kterého tam pošlu, vrátí se, vím — s nepořízenou. Bůh ji opatruj!“

„Ubohá Maruška — chce —“ a nedořekla.

„Ano. — Snad na toho bídáka dosud nezapomněla!“

„Nezapomněla, jak by mohla, ale, věř, odvrátila se od něho celým srdcem, vím to —“

Vtom kráčel houfec ozbrojených měštanů kolem.

„S pánum bohem, Alenko!“ promluvil Zbyněk a objal svou mladou žinku, na ta slova jeho zblednulší.

Rozloučili se. Alena hleděla za svým mužem, až zmizel, pak vrátila se do domu do světnice Prokopovy, aby tu, sama zrmoucena a tesklivá, žalostící matku těšila.

Hodina za hodinou mijela.

Venku po Praze byl hluk a hřmot válečný, u Krásů teskné ticho. Paní Perchta co chvíli očekávala ve trapné nedočkovosti posla a Marušku. Těšili ji, že za těch zmatků není snadno na horu tu proniknouti a tak brzo se vrátiti. — Když pak poledne nastávalo, již Prokopova a Alenina slova nic nevydala.

Nešťastná matka chtěla sama se na Vítkov odebrati.

„Buďto se vrátí se mnou, anebo zůstanu tam já s ní!“ pravila rozhodně.

Bylo poledne a tu přišel kněz Jan.

Jak se zalekl, an uslyšel, co Maruška učinila! Chvíliku byl pohřízen v teskném mlčení.

„Kněže Jene, tys vždycky té nešťastné dívky se zastával, pojď a sprovoď mne tam!“

„Je pozdě!“ vzdychl. — „Právě jdu vám zvěstovat, že všecky brány, i Poříčská, jsou zavřeny, že nepřítel se blíží. Vojska již sestupují s výšin a hotoví se k outoku. — Každou chvíli může boj počítí — bůh s námi!“

Nastalo ticho.

Pani Perchta zakryla rukama tvář.

Venku ozvaly se první dunivé rány z kusů a houfnic.

„Mé dítě, mé dítě!“ zabědovala věnečnice a zalomila rukama.

Všeckem tábor Sigmundův se hýbal. Oddělení za oddělením, každé o mnoha tisících, vytrhlo v šiku bitevním ze svého ležení, míříc ke svému stanovišti, odkudž mělo se na Prahu útokem dát. Praporce vlály, bubny rachotily a hlásné troubení rozléhalo se po veškerém okolí.

Obě mračna se zdvihla — jedno stojí, čeká, připraveno jsouc k boji, druhé se blíží s hrozným hlomozem.

Chvíle hrozná, pohled velikolepý.

Útok měl podniknut být z několika stran: z Vyšehradu na jižní část Nového města, dále na Novoměstské, z Malé strany na dům Saský a tudy na most, a ze Špitálského pole na Staré město.

Však v tom soustředném útoku, jenž měl Prahu sevřiti ze všech stran najednou, překáželo jediné místo — hora Vítkova, nad Prahou trčící.

Na vrcholu jejím ty sruby a vzdouvající se korouhev s ne-náviděným kalichem! Tam vojsko těch kletých kacířů českých, jež by při útoku stálo v boku a v zádech útočících! —

Té hory nutno se zmocniti, odtud musí být obsádka sehnána. — Dokud tam bude ta kacířská korouhev vláti, dotud nelze Prahu pokořiti!

Tou dobou, bylo o nešporách, stál Žižka na podsebití posunutého srubu a rozhlízel se na vojsko Sigmundovo, ano jako roj mravenců z obrovského mraveniště se rozcházel, aby v jediný, mocný řetěz se srazilo. Pozoroval pohyby jednotlivých oddělení, ale nejčastěji pohližel dolů k Vltavě.

Nebe bylo vybráno, slunce jen hořelo — a ve paprscích jeho odrážela se lesklá zbroj a zbraň tisíců statisíc blesky.

Bystré, jiskrné oko vůdcovo těkalo od vojska k vojsku, až utkvělo za Poříčím za Vltavou, kam valil se silný proud pěších i jezdců. —

„Ti jdou na nás!“ pravil Žižka ukázav na Mišnany, jichž bylo dobrých pětadvacet tisíc.

Nebyli to jen Mišnané, ale s nimi asi sedm tisíc Rakušanů a oddíl Uhrů na koních, kteří nejprvnější do Vltavy vjeli, brodice se jí na druhý břeh.

„To věřím, sám bych chtěl také lázeň — takové vedro!“ prohodil jakýsi bojovník táborský.

Vojsko mišeňské přepravovalo se přes Vltavu.

Na Vítkově je už čekali. Na srubech byly kusy připraveny, mužstvo rozestaveno v jistbách, na podsebití i za zdí sruby spojující. Tam také stály dvě ženy táborské, cepy ozbrojené, a s nimi Maruška. To místo samy sobě vyvolily. V ruce držela tenký meč. Byla bledá, oči její zářily zimničně, nechvěla se však.

Upřeně hleděla na nepřátelské vojsko, jehož oddíl za oddílem bez překážky přes Vltavu se přepravoval a na poli Špitálském se stavěl. Již se plnilo, již posouvaly se houfy jezdců k Vítkově hoře a dál, svírajíce ji jako zhoubné vlny strmou výspu. Dusným tichem horkého letního dne dorázel na horu hluk a hřmot vojska, řehtot koní a hlásné znamení válečných trub. Špitálské pole zmizelo zrakům, všecko již jsouc pokryto jezdci i pěšimi. Jaká to směs barev a korouhví! Ale všude viděti červený kříž — na praporcích, na brnění. —

Vtom zaznělo se srubu silné, táhlé zatroubení a za chvíli ukázalo se několik bojovníků táborských, kteří ve věži viničné stráží stáli.

Žižka je volal zpět, neb co by tam pořídili? Proti té přesile věže neubrání! —

Všecka obsádka byla pohromadě. — Mlčeli, však nestrachovali se!

Slyš! Hromový pokřik pětadvaceti tisíců zahlučel dole na poli a nesl se horkým vzduchem dál, až k ostatním oddílům Sigmundovým — a ty zaslechnuvše válečný pokřik svých soudruhů, kteří šli první do krvavého díla, zaryčeli a kol Prahy nesla se bouře hlasů sta tisíců hrdel —

A již zavřeštěly trouby Mišnanů — již železné jejich těleso se hnulo — meče se zablýskly, praporce vzduly se, a již půda zaduněla pod kopyty tisíců koňů.

„Ve jménu Páně!“ vzkřikl Žižka. Osmahlá tvář jeho zarděla se a v jiskrném oku zašlehlo válečné nadšení.

Nepřátelé hnali útokem ze strany východní, kdež byla hora jezdcům nejpřístupnější. V prvním houfu útočícího vojska mišeňského pádil v čele na křepkém koni, mávaje velikým mečem, polní hejtman Jindřich hrabě z Isenburka. Jezdcové spustivše uzdy bodali oře své do krve a velikým hlasem křičice hnali je přímo před se, aniž se vправo nebo vlevo ohlíželi.

Jízda vjela do vinice, která za chvíli pod kopyty pádících do stráně koní úplně zmizela.

Již dojeli viničné věže, již nehájenou opanovali a dále valili se, nyní již volněji, proudy útočících.

A hle, srub! Uhří a Mišnané, Rakušané a jiní Němci zaryčeli zhlédnuvše nepřítele tak nablízku. — Tu několikrát se zblesklo a rány zahoukaly.

Několik koní svalilo se a s nimi jezdci sklesli k zemi, jiných ořové divoce se vzepjali a nejeden z nich se obracel — než proud ze zadu hrnoucí se hnal je kupředu. A než se srubů a zdi kusy zkázonosné koule po druhé vychrlily, valil se zhoubný proud nepřátele bliž a bliže.

Znovu zahoukaly kusy, a již mrak šípů stihl řady křížáků, kterých již mnoho na zem s koňmi nebo pod ně se svalilo — ale kdo zadrží tu záplavu, již neustále přibývá?

Křik válečný a ryk zvučel strašlivě — ve směsici těch tisíců rozléhaly se chvílemi válečné trouby, rozkazy a pobídky podhejtmanů, volání, klení, ston s koňů spadlých, přes něž druhové nelítostně kupředu se hnali; země duněla.

A nad mořem nepřátských helmic a nad lesem blysknavých mečů vypínaly se zeď a sruby, odkud zazvučel také nadšený válečný pokřik.

Zeď hájilo jen šestadvacet mužů a dvě ženy táborské, vedle nichž Maruška stála. Ostatní, co do počtu slabé mužstvo, stálo ve srubích.

Střelba z kusů táborských způsobila nepříteli značnou ztrátu, než nebyla s to, aby ho zadržela nebo zahnala.

Již přilnul ku příkopu a ke zdi. Na tu valil se nejsilnější proud, maje patrně úlohu, aby se jí zmocnil a tak oběma srubům spojení zrušiv je úplně obklíčil.

Z druhé strany přikvapila v tu chvíli nepřátská pěchota. Příkop, zeď chránící, křížáky nezadržel. — Nejeden sice v něm ostal, ale přes mrtvoly padlých hnali se jiní, ze zadu přibývajícími jsouce nutkáni a hnáni. Šestadvacet mužů a tři ženy!

Všude bylo dnes Sigmundova vojska jako zhoubných kobylek. Ale všecko přece do boje nevytrhlo. Veliká záloha stála za řekou pod Bubny ve třech znamenitých sborech. Tam také byl císař Sigmund.

Seděl ve skvostné zbroji na krásném bílém koni, maje po boku vlašského kondotiera Pipa z Ozory. Kolem nich pak skupili se nejpřednější knížata němečtí, každý v nákladném brnění, sedice na těžkých, válečných ořích. Zraky všech byly upřeny na Vítkov.

Nikdo z nich v tu chvíli nedbal svých a ostatních sborů, na různých koncích proti Praze postavených.

Tam všude panoval dosud klid, nebot kromě Mišanů a jejich spojenců neveden ani jediný sbor k útoku. Čekal Sigmund, až bude hora Vítkova v jeho moci; pak měla nastati poslední, rozhodná práce. Proto nazíral s velikým napětím, rozčilen jsa, k osudnému tomu vrchu.

Pipo chvílemi rukou ukazuje vykládal svému veliteli stav boje.

„Útok je dobře veden — vše dle nařízení — tak — teď setkají se. — Již rány houkají —“

Na stráni vítkovské, kde byla neplodná, vyschlá půda, vystupovaly kotouče prachu a vrchol zahalil se bělavým dýmem. Prachem i dýmem hemžilo se v divém pohnutí vojsko, blyštěla se jeho zbroj i meče — sruby za okamžik zmizely a jen prapory s červeným kalichem vznášely se dosud nad hlučícími, strašnými vlnami zuřivého boje.

„Již přílnuli,“ mluvil chvatně vlašský hejtman, „teď se rozhodne. — Není možná, již se ti kacíři neudrží — když naši tak daleko — teď už jich neseženou —“

Sigmundovy zraky se leskly, na lících jeho proskočil ruměnec.

„Moji věrní, milí!“ veselé promluvil obráтив se ke knížatům, „již je máme, již bude také Praha naše!“

Však teskněji bylo v Praze. Všecko mužstvo stálo ve zbrani na svých vykázaných místech, téměř tváří v tvář nepříteli, který dosud nečinně stál a jako se rozpakoval.

Nikdo nemohl, nesměl místo své opustiti a se vzdáliti, každé chvíle mohl přitrhnouti nepřítel. — Však již vyrozuměli, proč otáli, proč čeká! Vítkov, Vítkov chce mít a tam již udeřil. Zraky všech obrátily se na tu horu a srdce všech rychleji zabuchala.

Bohpomozi! Těch nepřátel! Úpatí, svah i stráně jich všecky plny, že není viděti ani nejskrovnejšího mistečka — a všichni pádi plni zuřivosti tam ke hřbetu, kde houfec věrných — ach, snad ztracenců!

Kdyby Sigmund věděl, že těch tam ve srubech tak málo, tak malíčko! Jak vydrží, jak odolají? Každý, kdo jen mohl, vyšel na místa, odkud bylo na strašlivý, nerovný zápas viděti. — Na střechách, na věžích, v arkýřích, s bašt a hradeb a se bran hleděli žoldnéřové, ozbrojeni měštané, starci i ženy s dítkami k hoře Vítkově.

Starcové, ženy i stařeny klečely a spínajíce ruce modlili se

hlasem třesoucím se modlitbu krátkou, která však vycházela z hloubi chvějícího se srdce:

„Pane bože, smiluj se nad nimi a zachraň je!“

A zraky všech plny úzkosti obracely se s hrozného bojiště, kdež tolik, ba všecko rozhodovalo se, k nebesům. Všichni plni úzkosti a bázně mlčeli, jen chvílemi některý z mužů vzkřikl.

„Ti tam se zarazili, — ustoupili, sláva bohu!“ ale než hlas dozněl, přivalil se nový houf a dotíral krutěji předešlého na slabou, narychlo vystavěnou zeď — a její posádku.

Na stanovišti Zbyňkově u bašty shlukla se tlupa ozbrojených mužů. Uprostřed nich stála černá lenoška se zelenou záclonou a v ní seděl Prokop.

Vedle něho opírajíc se o Zbyňka stála paní Perchta, na smrt bledá. Kalné, vytržené oči hleděly na horu Vítkovu; věnečnice byla jako u strašlivém vidění. Chvílemi, jako by se vzpamatovala, zastenala a zalomila rukama, aniž slyšela těšícího ji Zbyňka.

Bakalář Prokop nepromluvil dosud ani slova, ale na jeho tváři bylo viděti, jak je rozčilen. Oči mu jen hořely, tvář však byla pohnutím bledě žlutavá, jako tenkráte, kdy po smrti Krásově k lidu byl mluvil.

Tajil dech a chvílemi mu ve tváři zacukalo a oči prudce zamrkaly.

„Věčný bože!“ vzkřikl najednou. „Již nestřílej!“

A vtom ozval se s hory hromový, jásavý pokřik útočících křížáků. Všichni se zachvěli. V ten okamžik zdálo se, že sruby i zeď padly, že zmizely — bylo jen viděti záplavu vojska nepřátelského.

„Pomoc, pomoc!“ vzkřikl bakalář a zapomenuv na svou chromotu chtěl povstat; prve než se jen poněkud povztyčil, sklesl opět jako malomocný. Jen vyschlá jeho pravice ukazovala k Vítkově hoře a bledá ústa jeho volala:

„Ještě vlaje tam náš praporec, ještě viděti svatý kalich! Rychle na pomoc!“ a znova tak křičel silným hlasem, jako by velel.

Tou chvíli pojala Pražany největší obava. —

Úpěnlivé hlasu volaly k nebesům a staří s dítkami prolévali slzy, neboť zdálo se, že hora Vítkova bude ztracena. A ze všech stran ozvalo se: „Pomoc! pomoc!“

Včeru, na hoře Vítkově bylo již zle.

Strašlivá přesila zmocnila se příkopu i ochranné zdi z větší

části. Většina mužů zed' hájících ustoupila již do srbů a s nimi obě ženy táborské. Jen hrstka obhájců tu stála pevně na svém místě a s nimi Maruška Krásova. I tito mužové bojujíce konečně ustupovali, neboť nebylo možné proti přesile za slabou zdí se udržet. Střelba umlkla, kuše odloženy a došlo již na sudlice, meče a cepy. Strašně mihali se tito noví křižákům nástrojové a dopadali jako blesky do řad nepřátelských, až helmice cvakaly, zvonily a teplou krví se barvily.

Hrstka Táborů bojujíc ustupovala k samému srbu, s jehož výše druhové jejich nepřátelům statně odporovali a jim veliké ztráty působili. Volali na Marušku, ta však neslyšela. Jako by odjakživa na zbraň uvykla; ruka její neumdlévajíc mávala vpravo vlevo a zasazovala nepřátelům pádné, krvavé rány. Nalevo strhl se ohromný, jásavý pokřik. — Houfu křižáků podařilo se tu vniknouti za zed' a tím odloučili hrstku Táborů a Marušku ode srbu.

Kol dokola sevřela je přesila nepřátelská; byli ztraceni. Než oni stáli pevně. Byli již od dlouhého boje unaveni, bledí, oči se jim zarděly — ale padnou raději, než aby se vzdali! A také by jich nežili!

Žižka řídě se srbu boj spatřil, co se událo, a neváhal ani na okamžik.

„Bratří a ta sestra jsou v nebezpečenství. Za mnou!“ vzkřikl. A již, maje strašlivý palcát vysoko nad hlavou, vyrazil s houfem udatných ze srbu, klestě sobě dráhu k obkličeným. Oj, jak tepal ty, kteří mu do cesty přišli, jak po něm oháněli se jeho bojovníci, klestice sobě uličku prostřed přesily nepřátelské.

„Ke mně, bratří! Ke mně!“ volal Žižka na sevřené.

„To je sám Žižka!“ vzkřikl někdo mezi nepřáteli, a na ten hlas hnali se všichni po vůdci jako vosy, aby toho hrozného nepřítele ubodali a utloukli. A vpřed přede všemi prodíral se k němu se smrtnou zbraní mladý bojovník — a hle, již vlna boje smýkla jím, již stojí proti jednookému vůdci, jenž kollem seče a tepá — a nepozoruje, an mladý křižák rozepřáhl se ke zhoubné, smrtící ráně. — Ale Maruška, krvácející na levém rameni, zpozorovala to a již staví se před Žižku, tělem svým ho kryjíc. Protivníku jejímu kleslo rámě.

„Maruško!“ vzkřikl mladý Hopfner.

Vtom však hnali se jakýsi Tábor po Albertovi a Maruška, jež za okamžik tu stála všecka ztrnulá, vztáhla meč, jako by namířenou ránu na Hopfnera chtěla zachytiti — ale již miha se vedle ostrá čepel v ruce jakéhosi Míšana a Maruška sklesla

k zemi. — A kol se to zachumelilo postavami, mezi nimiž Maruška i Albert zmizeli, jako by voda nad nimi se zavřela. V tu chvíli bylo pozorovati divné hnuty mezi nepřáteli. V nejlítějším boji nejeden se zarazil a vpravo ohlédl, a tu pak ozvalo se najednou plesné volání s výše srubové: „Pomoc jde, Pražané jdou!“

Ted i příkop byli v moci křižáků, ale Žižka šťastně sám z nebezpečenství vyváznuv vysvobodil obklíčené bratry a bojuje zavedl je do srubu. Ted jen Čechům sruby zbyly — ale již jde pomoc — již se blíží. — Třeba ještě chvíli se udržeti, jen půl hodiny! — Němci a Uhři ustupují, ale již šikuji se k novému útoku.

Oj, Pipo z Ozory! žes zapomněl na žebříky a jiné obléhací nástroje! Ten Žižka dobře stavěl; jak dostati se do těch jeho srubů?! Nelze se jich zmocnit, třeba jinak se na ně připravit — ej! trouba hlaholí k ústupu. — O, třeba ustoupiti a notně si na to pospíšti. — Nebo slyš! v Praze zvoní na poplach, brána se otevřela a jí vyvalil se veliký zástup ozbrojeného lidu, jenž kvapně se blíží.

V čele jeho mladý kněz v černém taláru nesa velebnou svátost vysoko nad hlavou; tot kněz Jan! Ohliží se po zástupu za sebou, volá, nabádá. Jemu po pravici kráčí starý kostelník ručním zvoncem zvoně, po levici maje vytasený meč Zbyněk plný nedočkovosti a touhy po svatém boji. Za nimi vybraní bojovníci střelci, pak ostatní branný lid pražský, mladí výrostkové i starci ozbrojení kovaným cepem nebo sudlicí. Však hle, již boj jím nastává! — Na úpatí hory oddíl Míšanů chce jim zabrániti, aby se s bratry ve srubech nespojili. Ale houf pomocný jako krupobití, jako bystřina vše před sebou trhá a povaluje a žene se za svátostí, která před ním ve výši se blyští. — Kněz Jan jako zázrakem chráněný kráčí vpřed a kyne, volá a Zbyněk seče, rubá — až slyšte, — oh, toho radostného jásotu, jenž jim se srubů vstříc zvučí!

Novou silou ženou se kupředu, novou zuřivostí dorážejí na bok nepřátelský — a teď Žižka se svými vyrazil. — Svatý bože! Jaký to boj, jaká to honba! Již obracejí se křížáci ze dvou stran napadeni zpět, utíkají, však nemohou zpět, kudy přišli. Žižka a Pražané tlačí je před sebou k straně půlnoční, kde skalnatý, příkrý sráz —

Darmo zdržuje hrabě z Isenburka své bojovníky; opustili jej a on na smrt raněn kovaným cepem klesá k zemi. — Pěší, jezdci prchají v divém zmatku — nehledí nikam, ženou se jen před se, slyšice za sebou hrozný pokřik vítězných, je pronásledujících Čechů.

Tu klesají ranění nebo bojem a divým během zmoření křížáci na zem jako štvaná zvěř, již stíhající lovec bez milosrdněství ubíjí.

A ti, co rozběhnuti jsouce při silách zůstali, řítí se, nemohouce se udržeti, s příkrého srázu. — Tak pěší a za nimi tu jezdci s koňmi, tam koně bez jezdců a vše rozrážejíc sobě údy o skály řítí se za strašlivého hlomozu, zoufalého volání a hrozných výkřiků a děsného řičení dolů, aby roztříštěno, zoha-veno a krvi zalito na dole se zarazilo.

Na hřbetě Vítkovském se uvolnilo, stráně prořídly a veselé vznášeji se nad zachráněným kopcem Vítkovským korouhvě husitské, jež slavný, velebný hlahol všech pražských zvonů radostně pozdravuje.

Tou dobou odjíždí císař Sigmund se svou družinou zpět do tábora. Všichni jsou zaraženi a mlčí. Sigmund kloní trudnou hlavu. Duše jeho plna hněvu a hoře. Ó, těch kletých zvonů! Jak hlaholí a jak tam jásají za řekou! Pobodl koně, aby těm zvukům ujel. A za ním zpět do tábora ubírá se veškeré rozmrzelé, ustrašené vojsko.

Na Špitálském poli klečí Pražané, děkujíce bohu za své vy-
svobození, a sta hrdel zapělo „Tě boha chválíme!“

Zbyňka a kněze Jana tam nebylo.

Ve městě uprostřed rozveseleného zástupu stojí dosud černé křeslo, v němž Prokop odpočívá. Všichni odešli i sestra Perchta — on však ničeho nedbá. Vždyť je Vítkova hora zachráněna a s ní Praha!

A s Prahou zachráni se svatá pravda a marné všechno úsili toho škůdce přirozeného jazyka a vlasti!

Radostným okem hledí bakalář k nebesům a sepjav ruce modlí se uprostřed zástupu jako jeho kněz:

„Všichni národové obklíčili mne, ale ve jménu Hospodinovu vyplenil jsem je. Sesuli se na mne jako včely, však zhasli jako oheň z trnů; nebo Hospodin vyplenil je! Tentot jest slavný den, který učinil Hospodin, a protož radujme se a veselme se v něm!“

A radovali se a veselili po veškeré Praze. Jásot zazníval všude.

Veliký, slavný den!

XXVI

Ani tam na Špitálském poli a v Praze se veselili a radovali, stálo na bojišti samém za porouchanou, tak udatně hájenou zdí několik velmi zarmoucených.

Na zdupané, krvi potřísněné zemi ležela mladá, mrtvá žena. Sličná, bledá její tvář byla klidná, jako by spala. Ale prsa a rameno byla zalita krvi, jež vyproudila se ze smrtelné rány. Statečná ta bojovnice byla Maruška Krásova. U ní klečela žalostící matka, jež sem byla přišla s pomocným sborem, který vedl kněz Jan.

Ubohá, tolik zkoušená věnečnice již neplakala. Tupě, zrakem beze slzí hleděla na své nešťastné dítě. Vedle stál Zbyněk, maje krvavý meč v rukou, a kněz Jan. Mladý kněz, jenž prve smrti se nelekaje vedl zástup na pomoc bratřím a Marušce, chvěl se nyní a sotva sebe přemohl, že se nedal do pláče. Kolem pak stálo několik bojovníků obsádky vítkovské i obě ony ženy táborské. Přišly sem, sotvaže obvázaly své rány, aby rozloučily se se svou statečnou družkou. Opodál obvazování ranění a odnášení padlých.

Zdola, z pole Špitálského, zaznívalo radostné, mocné „Tě boha chválíme!“ a od Prahy nesl se velebný hlahol zvonů.

„Oj, ten ještě živ! Otevřel oči!“ zvolal opodál jeden z bojovníků, kteří mrtvoly odklízeli. „Je to nějaký znamenitý Němec!“

Zbyněk ohlédl se a hned tam přistoupil.

„Hopfner! Aj. — vizte toho škůdce!“ a oči mladému Krásovi zahořely. „Ó, že mně ušel!“

„Kde je Maruška?“ tázal se tichým hlasem těžce raněný Albert.

„Vezměte ho!“ poroučel Zbyněk a dva Táboři chopili se raněného, jenž bolestí zaúpěl.

„Viz, — to tvá obět!“ zvolal mladý Krása, ukazuje na mrtvou sestru. Albert zastenal.

„Milost! Odpust!“

Raněný obracel ztrhané zraky na mrtvou svou ženu. Zajisté sobě připomínal, jak Maruška chtěla zachytiti ránu na něj namířenou. — Ó, toho vznešeného srdce!

„Maruško!“ zašeptal blednoucími rtými a zavřel oči. —

„Odneste ho!“ poroučel Zbyněk.

Vtom blížil se zástup bojovníků a jim v čele Žižka. Stanuli u mrtvé Marušky.

Žižka sňal helmici s hlavy.

„Bůh ti odplat v nebeském království, statečná ženo, že s mně život zachránila!“ pravil pohnutým hlasem a stiskl Zbyňkovi ruku. Pověděl mu, jak si jeho sestra vedla, jak slavně zmřela.

„Teď je smířena, teď raduje se s otcem!“ dodal zarmoucený Zbyněk, když Žižka byl dopověděl.

V tom přišel jeden z Táboru, kteří Hopfnera byli odnesli, a oznamoval:

„Bratře, ten Němec už skonal!“

„Zakopejte ho s ostatními. — Chtěl tu s těmi Němcemi Čechům hrob vykopati a sám jej tu našel! —“

I hodili mladého Hopfnera do jámy k ostatním mrtvolám.

Pomocný sbor Pražanů vracel se do města. Uprostřed houfu nesli čtyři bojovníci na nosítkách narychlo zhotovených a pláštěm pokrytých zastřenou mrtvolu Marušky Krásovy. Za nosítky kráčela paní Perchta, vedená Zbyňkem. Lid jásal, vítaje bojovníky, ale když rozneslo se, koho tu spolu nesou, umlkli zástupové a rozestupujíce se smekli uctivě, ana mrtvola kolem nesena, velebice udatnou ženu, která ve svatém boji padla a drahému vůdci život zachránila.

Zástup provázel ji až k rodnému domu, kamž ji zanesli. Když ji uložili na lože před strýce Prokopa, jenž opět ve své světničce meškal, tu objal svou sestru a pohnutým hlasem zvolal: „Neplač, sestro, nenaříkej! Tato svatá jest! Učinila více než pokání!“ a pak skloniv se k Marušce chopil se její studené pravice a políbil ji. Horké slzy řinuly se přes vráskovité tváře z očí bakalářových, které od dětství neplakaly.

Toho večera, kdy všecky Praha jásala, seděl ve své tiché, odlehle světničce kněz Jan. Byl sám a dal žalosti své průchod. Hořce plakal pro nešťastnou Marušku Krásovu.

Druhého dne ustrojili Marušku do hrobu.

Veliký průvod šel za rakví a když složili ji nad otevřeným hrobecm a na smrt bledý kněz Jan třesoucím se hlasem o zemsnulé promlouval, slavě smrt její, zazněl kol pláč a nářek.

Nejlítostněji plakala Alena. Paní Perchta nebyla u hrobu. Seděla ve světnici Prokopově na loži, všecka žalem zkrušena. Starý bakalář se modlil a Ofka sedící u nohou své paní tajila hořký pláč. Když pak z nedalekého kostela, na jehož hřbitov

Marušku ukládali, zaznělo poslední, smutné vyzvánění, vykřikla věnečnice a padla do mdlob.

Vše ostatní dějepis vypravuje. Jak Žižka, čekaje nový útok, povolal hned najejtří množství lidu z Prahy na horu Vítkov, již nyní už Žižkovem jmenovali na počest slavného vůdce, a jak tu dal kopati širší a hlubší příkopy a několik nových srubů postavit. — Jak Sigmund však se neodvážil, alebrž s Pražany u vyjednávání, ovšem marné, se dal, jak v táboře jeho nastaly různice, požár, nakažlivé nemoci a nedostatek potravin, až zapáliv stany na zpáteční tažení se pustil.

Vyšel ze země a s ním tisícové křížáků, když byli sobě zlost na nevinných lidech po vsích a městečkách vylili, mordujíce vše napořád a kraje strašně plenice.

Praha byla prosta nepřátel, zachráněna, a tím odvráceno veliké nebezpečenství, jež hrozilo veškerému národu českému.

Vesele mohli sobě Pražané a s nimi všecken národ zpívati: „Dítky, bohu zpívejme, jemu čest, chválu vzdávejme! Neb Němce, Míšnany, Uhry, Šváby, také Rakušany, poběhlé Čechy zarmoutil, zastrašil i rozehnal!“

Slavný den čtrnáctý měsíce července I. P. 1420 zlatou literou zapsán v dějinách českých.

Toho dne zachován náš jazyk, ten den dodal sily a odvahy českému národu k obrovskému, velikolepému boji, který za několik let s veškerou Evropou bojoval.

Paní Perchta skonala do roka a uložili ji po boku nešťastné její Marušky.

„Bakalář“ Prokop zaznamenal slavný den žižkovský do svých pamětí a zaznamenával potom ještě jiné neméně slavné. Dočkal se vítězství pod Vyšehradem, úplného vypuzení Sigmundova ze země, vítězství u Žatce, u Německého Brodu, u Ústí, Tachova i Domažlic.

Ve všech těch bitvách bojoval s Pražany mladý Krása, provázen jsa všude svou věrnou Alenou, která na válečném voze husitském povila mu dva syny.

Těch porážek dožil se také převor broumovský, jenž po smrti Albertově ovšem toho nedosáhl, po čem byl tak dychtil.

Po slavném vítězství u Domažlic smiloval se bůh nad Prokopem, kterého k sobě povolal. Nedal mu, aby se dočkal žalostného dne u Lipan, kdež zahynul také na straně táborské, nesakalich před houfem, kněz Jan. Všecko to přečkal Zbyněk Krá-

sa, dosáhnuv vysokého věku. Poslední dnové jeho se vyjasnili.

Na trůn český dosedl Jiří Poděbradský, vítán jsa plesně od veškerého národa. Když potom nadešel mu veliký zápas s Římem a králem uherským a všecky své věrné svolával, poslal mu starý Krása své dva statečné syny.

Dej bůh, aby ve všech našich rodinách byla obětivá láska k vlasti tak posvátným dědictvím, přecházejícím s otce na syna, s děda na vnuka jako v rodině Krásově, žehnané paměti!